GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2025

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 19 / 19 | 82 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2021/27225 24.12.2025
SONGÜL YÜKSEL

002 2021/30404 24.12.2025
T.B.

003 2021/31715 24.12.2025
MUSTAFA ÇETİN

004 2021/35031 24.12.2025
AYHAN ARİF ŞAHİN VE DİĞERLERİ

005 2021/41001 24.12.2025
ÖMER KELEŞ

006 2021/41034 24.12.2025
SEBİHA ÖZLEK VE DİĞERLERİ

007 2021/44218 24.12.2025
İSMAİL KURT (2)

008 2021/45365 24.12.2025
HEDİYE HATUN SEVİM

009 2021/47199 24.12.2025
OSMAN SONSUZ

010 2021/48385 24.12.2025
AYTEN ÖZSEZGİN VE DİĞERLERİ

011 2021/53909 24.12.2025
RESLAN AYTEKİN

012 2021/54706 24.12.2025
VİZYONGRUP LENS-OPTİK ÖZEL SAĞLIK HİZMETLERİ GIDA TARIM İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. VE DİĞERLERİ

013 2021/57674 24.12.2025
COŞKUN ÖZDERYA VE DİĞERLERİ

014 2021/60190 24.12.2025
DİLEK HATİPOĞLU

015 2021/60361 24.12.2025
BİRLEŞİK METAL İŞÇİLERİ SENDİKASI (4)

016 2021/65341 24.12.2025
BEYHAN ÇELİK VE DİĞERLERİ

017 2022/681 24.12.2025
UĞUR KARTAL

İçindekiler - devam

018 2022/4972 24.12.2025
TURAN PAŞAOĞLU

019 2022/6338 24.12.2025
İBRAHİM BAKSAL

020 2022/12021 24.12.2025
SERDAL DİNÇ

021 2022/18746 24.12.2025
ALİ ÇEVİK VE DİĞERLERİ

022 2022/21022 24.12.2025
AHMET KORUYUCU VE DİĞERLERİ

023 2022/21721 24.12.2025
MİHİ DARGA

024 2022/21911 24.12.2025
AYHAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

025 2022/23816 24.12.2025
HASAN HÜSEYİN ERŞEN

026 2022/52940 24.12.2025
CAFER CANBAY

027 2022/60547 24.12.2025
MUHARREM DAĞISTAN VE ERSİN CAN

028 2022/61506 24.12.2025
RIZA TAŞKIRAN

029 2022/62029 24.12.2025
CAN AYDIN VE DİĞERLERİ

030 2022/64124 24.12.2025
YILMAZ AYDEMİR

031 2022/68910 24.12.2025
ALİ ERBAŞ

032 2022/70113 24.12.2025
SELÇUK AKSOY

033 2022/71319 24.12.2025
MUSTAFA CAN VE DİĞERLERİ

034 2022/74582 24.12.2025
VEDAT CİRASUN

İçindekiler - devam

035 2022/76969 24.12.2025
Ö.B.T.

036 2022/78840 24.12.2025
AYHAN YANAR

037 2022/82535 24.12.2025
BAYTEKİN BAYTEKİN ve SADETTİN BAYTEKİN

038 2022/83527 24.12.2025
ABDULLAH DEMİR VE DİĞERLERİ

039 2022/83590 24.12.2025
MAHMUT SANSARKAN

040 2022/84389 24.12.2025
TASFİYE HÂLİNDE AREN MODA TEKSTİL SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

041 2022/88728 24.12.2025
ÖKKAŞ ÖZOĞLU

042 2022/95782 24.12.2025
BAŞARAN OLGUN

043 2022/97225 24.12.2025
ADNAN CENK VE DİĞERLERİ

044 2022/99896 24.12.2025
SALİHA UÇUR VE YILDIZ UÇUR

045 2022/104736 24.12.2025
ADEM KÖÇER VE DİĞERLERİ

046 2022/104841 24.12.2025
EMİŞ AKCAN VE DİĞERLERİ

047 2022/107232 24.12.2025
MÜDERİS ARLI VE MUSTAFA EKİZCELİ

048 2022/109260 24.12.2025
AHMET AKALIN

049 2022/109546 24.12.2025
ALPER ASLAN

050 2023/5053 24.12.2025
THE MARINE MAMMAL OBSERVATORY LTD.

051 2023/10511 24.12.2025
MEHMET BEKÇİ VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

052 2023/12376 24.12.2025
METİN DİLER

053 2023/15057 24.12.2025
MUAMMER ÖZÇELİK

054 2023/19920 24.12.2025
İZZETTİN ARTOKÇA

055 2023/22292 24.12.2025
MERAL ALGÜN

056 2023/23122 24.12.2025
ALİ ÇİMENOĞLU VE DİĞERLERİ

057 2023/23513 24.12.2025
FAHRİ TURAN ERKEK VE DİĞERLERİ

058 2023/25236 24.12.2025
AHMET BİCAN KIRKER VE DİĞERLERİ

059 2023/27177 24.12.2025
AZİZE CANSAĞ BAĞLI

060 2023/37887 24.12.2025
MUSTAFA KARLIDAĞ

061 2023/41095 24.12.2025
MEHMET SÖNMEZ VE DİĞERLERİ

062 2023/50117 24.12.2025
İBRAHİM HALİL ASİLBAY (2)

063 2023/51164 24.12.2025
ÖKKEŞ GÜRSOY

064 2023/54151 24.12.2025
AYŞE ÇAM VE DİĞERLERİ

065 2023/60867 24.12.2025
METİN AYDIN

066 2023/61669 24.12.2025
AYTEN DUMAN VE DİĞERLERİ

067 2023/61673 24.12.2025
MÜCAHİT KAYMAZ VE SELÇUK KAYMAZ

068 2023/65565 24.12.2025
SEVİM GERGERLİ

İçindekiler - devam

069 2023/68853 24.12.2025
İSMAİL DURAN VE DİĞERLERİ

070 2023/71367 24.12.2025
HATİCE BUYURAN VE DİĞERLERİ

071 2023/78445 24.12.2025
SABAHATTİN ERDEMANER

072 2023/81211 24.12.2025
HALİS TURĞUT

073 2023/85650 24.12.2025
ABDİ HAKKOYMAZ VE DİĞERLERİ

074 2023/90550 24.12.2025
ÇAKIR ÖZMEN VE DİĞERLERİ

075 2023/95102 24.12.2025
BESSİ GEZER

076 2023/95540 24.12.2025
OG YAPI İNŞAAT TAAHHÜT YATIRIM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

077 2023/102238 24.12.2025
SERVET DEMİRTAŞ

078 2024/536 24.12.2025
İNAN YAZICI VE DİĞERLERİ

079 2024/31605 24.12.2025
MURAT ŞAHİN

080 2024/64511 24.12.2025
ATİYE EŞKİZA VE DİĞERLERİ

081 2024/70460 24.12.2025
NUH YILDIZ VE DİĞERLERİ

082 2025/36442 24.12.2025
ASİYE ARSLAN VE DİĞERLERİ

SONGÜL YÜKSEL

B. No: 2021/27225 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/27225

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SONGÜL YÜKSEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/27225)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Songül YÜKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kesinleşmiş mahkeme hükmünün eksik uygulanması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ankara Defterdarlığı Muhakemat Müdürlüğünde 28/11/2007 tarihinde şef olarak göreve başlayan başvurucu 7/3/2008 tarihinde geçici görevle ayrılmış, 9/11/2009 tarihinde geçici görevi sonlanarak görevine yeniden başlamıştır. Başvurucu 29/11/2010 tarihinde görevinden ayrılarak Ankara Defterdarlığı 4. Kolordu Komutanlığı Saymalık Müdürlüğüne atanmış, 16/6/2011 tarihinde ise yeniden Ankara Defterdarlığı Muhakemat Müdürlüğüne atanmıştır.

3. Başvurucu, 2007 ile 2011 yılları arasında eksik ödenen vekâlet ücretlerinin yasal faiziyle birlikte ödenmesi talebinin zımnen reddi üzerine dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde görev yaptığı dönemde eksik vekâlet ücreti aldığını, 2011 yılında altı aydan fazla çalıştığından vekâlet ücretinin tamamına hak kazandığını belirterek işlemin iptali ile 2007-2011 yılları arasında eksik ödenen vekâlet ücretlerinin ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir. Davalı Hazine ve Maliye Bakanlığı fiilen çalıştığı dönem için başvurucuya vekâlet ücretinin ödendiğini, fiilen çalışmadığı dönem içinse muhakemat müdürünün takdir ve yetkisine dayalı olarak ödeme yapılmadığını belirtmiştir.

4. Davaya bakan Ankara 1. İdare Mahkemesinin 15/1/2014 tarihinde verdiği kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Bu durumda anılan mevzuat hükümleri doğrultusunda fiilen çalışma karşılığında vekalet ücretinin ödeneceğine ilişkin bir ibarenin bulunmaması ve kadrosu davalı idare bünyesinde bulunup belirli süreler geçici görevle başka birimlerde çalıştırılan davacının fiilen çalışmadığından bahisle geçici görevli olduğu dönemlere ilişkin vekalet ücreti verilmemesi ve yapılan başvurunun cevap verilmeyerek zımnen reddi işleminde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, 2007-2011 arasında davacıya eksik ödenen vekalet ücretlerinin davalı idareye başvuru tarihi olan 05.03.2012 tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte hesaplanarak tarafına ödenmesine,"

5. Ankara Bölge İdare Mahkemesi Dördüncü Kurulu 4/3/2015 tarihinde kararı hukuka uygun bulduğunu belirterek davalı idarenin itirazını reddetmiş ve kararı onamıştır. Aynı Kurul 17/11/2015 tarihinde davalının karar düzeltme talebini de reddetmiştir.

6. İdare, başvurucunun kurum kadrosunda olmakla birlikte geçici görevlendirme suretiyle başka birimlerde görev yaptığı dönemler (7/3/2008-9/11/2009) için 6.100,23 TL ödeme yapmıştır.

7. Başvurucu, gerekçeli kararda "...geçici görevli..." ibaresinin bulunması nedeniyle idarenin 29/11/2010-16/6/2011 dönemi için ödeme yapmadığını belirterek hükmün açıklanmasını talep etmiştir. Ankara 1. İdare Mahkemesi 29/3/2016 tarihinde kararda çelişik ve açık olmayan hüküm fıkraları bulunmadığı gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Aynı Mahkeme 6/10/2016 tarihinde yine başvurucunun benzer bir talebini 2007-2011 tarihleri arasındaki eksik ödenen vekâlet ücretlerinin ödenmesi gerektiğinin açıkça hükme bağlandığını ve idare kararı uygulamıyorsa buna karşı yargı yoluna başvurulabileceğini açıklamıştır.

8. Başvurucu 18/10/2017 tarihinde, geçici görevle başka birimlerde geçen dönemler için vekâlet ücretlerinin ödendiğini (7/3/2008-9/11/2009), buna karşılık kadrosunun başka bir birimde olduğu döneme (29/11/2010-16/6/2011) ilişkin ödeme yapılmadığından Ankara 1. İdare Mahkemesinin 15/1/2014 tarihli kararının eksik uygulandığını belirterek söz konusu dönemler için de ödeme yapılmasını talep etmiştir. İdare, başvurucunun talebine cevap vermemiştir. Başvurucu, söz konusu iddialar kapsamında işlemin iptali ve eksik ödenen tutarın ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

9. Ankara 8. İdare Mahkemesi 6/2/2020 tarihinde dava konusu işlemin iptaline ve başvurucuya eksik ödenen tutarın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar vermiş; karar gerekçesinde Ankara 1. İdare Mahkemesinin 15/1/2014 tarihli kararında 2007 ile 2011 yılları arasında başvurucuya eksik ödenen vekâlet ücretlerinin ödenmesine hükmedildiğini ve söz konusu kararda başvurucunun fiilen çalıştığı veya çalışmadığı dönemlere ilişkin herhangi bir belirleme yapılmadığını kaydetmiştir. Buna göre kesinleşmiş mahkeme hükmünün uygulanması için fiilen çalışmamış olsa da 2007 ile 2011 yılları arasına ilişkin olarak tüm vekâlet ücretlerinin başvurucuya ödenmesi gerektiğini belirtmiştir.

10. Davalı Hazine ve Maliye Bakanlığı karara karşı yaptığı istinaf başvurusunda başvurucunun talebinin kurum kadrosunda görev yapmadığı döneme ilişkin olduğunu ve yargı kararı üzerine kurum kadrosunda olmakla birlikte geçici görevlendirmelerle başka birimlerde görev yaptığı dönemler için ödeme yapıldığını ileri sürmüştür.

11. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 14/4/2021 tarihinde istinaf başvurusunu kabul ederek kararı kaldırmış ve davayı reddetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesindeki ilgili kısım şöyledir:

"Bu durumda, her ne kadar davacı tarafından Ankara 1. İdare Mahkemesinin yukarıya alınan kararına konu başvurusunda 2007 ve 2011 yılları arası için her bir yılın tümü gözetilerek ücret ödenmesini talep ettiği, Mahkemenin de bu başvurunun reddine ilişkin işlem yönünden iptal kararı verdiği, dolayısıyla kararda yalnızca geçici görevli olduğu dönemler yönünden vekalet ücretinden yararlandırılacağının belirtilmediği ileri sürülmekte ise de, söz konusu kararda, kadrosu davalı idare bünyesinde bulunup belirli süreler geçici görevle başka birimlerde çalıştırılan davacının fiilen çalışmadığından bahisle geçici görevli olduğu dönemlere ilişkin vekalet ücreti verilmemesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesine yer verilerek buna göre hüküm oluşturulduğu göz önüne alındığında, kararın davacının kadrosunun kurumda bulunduğu dönemleri kapsadığı sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, davalı idarece Ankara 1. İdare Mahkemesinin kararı uygulanarak kurum kadrosunda olmakla birlikte geçici görevlendirme suretiyle başka birimlerde görev yaptığı dönemler için davacıya ödeme yapılması hukuka uygun olduğundan, herhangi bir eksik ödemeden de bahsedilmesine olanak bulunmadığı açıktır. Dolayısıyla, dava konusu işlemin iptaline ilişkin istinaf başvurusuna konu kararda hukuki isabet bulunmamıştır."

12. Başvurucu, nihai kararı 21/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 21/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, kesinleşen mahkeme kararı uygulanmayarak fiilen kurumda çalıştığı dönem için ödeme yapılmamasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında 2011 yılı içinde altı buçuk ay fiilen çalışmış olduğundan vekâlet ücretine hak kazandığını açıklamıştır.

15. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Kesin hükme saygı ilkesi, yürürlükteki kurallara göre çözümlenen bir konunun o konunun ilgilileri arasında -kanunun öngördüğü iade-i muhakeme gibi ayrık durum dışında- yeniden incelenmesine engeldir. Değişik kanunlarda yer alan bu hukuksal kurum, yargı alanında kararlılık sağlamak amacına bağlanmaktadır. Biçimsel ve nesnel anlamda tanımları yapılan bu kurumun ögeleri; yargı kararlarına tanınan bir nitelik olması, bu niteliğin yasalarla tanınması ve yargı kararına uyulması zorunluluğudur (AYM, E.1988/36, K.1989/24, 2/6/1989). Kesin hükme saygı (res judicata) ve kesin hükmün bağlayıcı olması, hükmü veren mahkeme de dâhil diğer bütün mahkemelerin ve diğer ilgili kurumların bu kararla bağlı olması anlamına gelir. Yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm, zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı

güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2013/1313, 26/2/2015, §§ 53, 54; Arman Mazman [2. B.], B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65).

18. Hukuk sisteminde nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenleme ve uygulamalar bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hâllerinde mahkeme hakkı anlamını yitirecektir (Mustafa Ekşi [1. B.], B. No: 2014/7711, 24/1/2018, § 27). Kesin hükme saygı, uluslararası hukuk düzenine özgü hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul görmektedir. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında düzenlenen yargı kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması yükümlülüğü, hukukun genel ilkelerinden biri olarak da kabul edilen kesin hükme saygı ilkesinin bir gereğidir (Arman Mazman, § 65).

19. Adil yargılanma hakkı ile bağlantılı olan kesin hükme saygı ilkesi, kesinleşmiş bir mahkeme hükmüyle bireylere tanınan statüye (hak ve borçlara) hukuk düzenince istisnai durumlar dışında müdahale edilmemesini gerekli kılar. Bunun sonucu olarak mahkemeler aynı konuda aynı dava sebebine dayanarak aynı taraflar hakkında verilmiş olan hüküm ile bağlıdır. Kesin hükmün dokunulmazlığı ilkesi mutlak değildir. Bazı istisnai durumlarda kesin hükme müdahale edilmesine hukuk sistemleri cevaz verebilir. Nitekim usul hukukunda sınırlı hâllerde uygulanmak üzere buna yönelik bazı müesseseler (hükmün tavzihi, tashihi, tamamlanması, yargılamanın yenilenmesi, kanun yararına temyiz) öngörülmüştür. Bunun dışındaki müdahalelerin olağan yargısal süreçteki gibi deliller yeniden değerlendirilerek kesin hükmün esastan yeniden incelenmesi sonucunu doğurmaması gerekir (Mustafa Altın [GK], B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 63).

20. Somut olayda Ankara 1. İdare Mahkemesinin kesinleşmiş hükmüne göre davaya konu işlemin iptaline ve 2007 ile 2011 yılları arasında eksik ödenen vekâlet ücretlerinin başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde kadrosu davalı idare bünyesinde olup da belirli süreler ve geçici görevle başka birimlerde çalıştırılan başvurucunun fiilen çalışmadığı gerekçesiyle geçici görevli olduğu dönemler için vekâlet ücreti verilmemesinde hukuka uyarlık bulunmadığı açıklanmıştır. Bu doğrultuda başvurucuya geçici görevle başka birimlerde görevlendirildiği dönemler için vekâlet ücretleri ödenmiş, buna karşılık uyuşmazlığa konu 29/11/2010-16/6/2011 dönemi için ödeme yapılmamıştır.

21. Bireysel başvuruya konu idari ve yargısal sürece bakıldığında başvurucunun 29/11/2010-16/6/2011 dönemi için ödeme yapılmaması nedeniyle kesinleşmiş mahkeme kararının eksik uygulandığını iddia ettiği görülmektedir. Buna karşılık idare ise kesinleşmiş mahkeme kararına uygun olarak kadrosu kurumda iken geçici olarak başka birimlerde görevlendirildiği dönem için başvurucuya ödeme yapıldığını açıklamaktadır. Eksik ödeme yapıldığı iddiasına konu dönemin ise kesinleşen mahkeme kararında yer almayan başka bir kadroda bulunduğu döneme ait olduğunu kaydeden idare, söz konusu dönem yönünden ödeme yapılmasını emreden bir mahkeme kararı bulunmadığını ileri sürmüştür.

22. Başvurucunun iptal talebiyle Ankara 1. İdare Mahkemesinin önüne getirdiği dava konusu işlemin 2007 ile 2011 yılları arasındaki dönemde ve özellikle 2011 yılında gerçekleştirilen eksik ödemelerin yapılması talebinin zımnen reddi olduğu anlaşılmıştır. Ankara 1. İdare Mahkemesi yargılama sonunda dava konusu işlemi iptal etmiş, diğer bir deyişle işlemin hukuki varlığını ortadan kaldırmıştır. Dava konusu idari işlemin iptal edilmesinin yanında ayrıca 2007-2011 arasında başvurucuya eksik ödenen vekâlet ücretlerinin davalı idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte

ödenmesine hükmettiği görülmüştür. Dolayısıyla davalı idarenin kanun yolu itirazının reddedilmesi sonrasında ortada kesinleşmiş ve icra edilebilir bir yargı kararının bulunduğu açıktır.

23. Kararın icrası aşamasında ihtilafın ortaya çıkması sonrasında başvurucunun kararı açıklama taleplerini inceleyen Ankara 1. İdare Mahkemesi 2007-2011 yılları arasındaki eksik ödenen vekâlet ücretlerinin ödenmesi gerektiğinin açıkça hükme bağlandığını belirtmiştir. Bu hâliyle ödeme taleplerine konu iki ayrı dönem yönünden ayrı ayrı hüküm kurulmadığı ve Ankara 1. İdare Mahkemesinin açıklama taleplerine karşı verdiği kararlar 2007-2011 yılları arasındaki eksik ödemeleri için hüküm kurduğunu vurgulamaktadır.

24. Tüm bu hususlar gözetildiğinde Ankara 1. İdare Mahkemesinin kesinleşmiş hükmünde başvurucuya 2007-2011 yılları arasında eksik ödenen vekâlet ücretlerinin ödenmesine hükmedilmesine rağmen idarenin söz konusu hükümde yer almayan bir ayrım yapmak suretiyle ikinci dönem yönünden ödeme yapmadığı anlaşılmıştır. Bunun yanında açıkça 2007-2011 yılları arasında ödeme yapılmasını emreden hükme karşılık ilgili kararın gerekçesine atıf yapan Bölge İdare Mahkemesi kararı ile bu işlemin hukuka uygun bulunması kesinleşmiş mahkeme kararının gereği gibi uygulanmasını engellemiştir. Zira kesin hükme saygı ilkesi gereğince istisnai durumlar dışında müdahale edilmemesi gerektiği gözetildiğinde Bölge İdare Mahkemesi istisnai durumun varlığını ortaya koymamıştır. Üstelik somut olayda hükmün tavzihi, tashihi, tamamlanması, yargılamanın yenilenmesi, kanun yararına temyiz gibi kanuni yollar dışında bir müdahaleyle olağan yargısal süreçteki gibi yeniden bir değerlendirme yapıldığı görülmüştür. Bu hâliyle kesinleşmiş mahkeme kararının gereği gibi uygulanmamasının başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında

kararın icrası hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesine (E.2020/1042, K.2021/671) iletilmek üzere Ankara 8. İdare Mahkemesine (E.2018/304, K.2020/285) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

T.B.

B. No: 2021/30404 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/30404

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

T.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/30404)

Karar Tarihi: 24/12/2025

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : T.B.

Vekili : Av. Şafak ÖZOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 2/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 1/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak

uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 21/12/2012 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin 10/9/2021 tarihinde kaldırılmasına karar verildiği görülmüştür. Yaklaşık dokuz yıldır devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 102.215,50 TL maddi tazminat ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 65.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 65.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ÇETİN

B. No: 2021/31715 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/31715

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ÇETİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/31715)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Mustafa ÇETİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Komisyonca 29/11/2021 tarihli kararla başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve makul sürede yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'a göre kurulan Tazminat Komisyonuna 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'un 2. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrasında öngörülen düzenlemeyle birlikte ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla doğrudan yapılan başvurularda da manevi tazminat taleplerini inceleme görevi verilmiştir.

4. 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5/A maddesine göre Tazminat Komisyonuna müracaatın soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç

bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Yine aynı Kanun'a eklenen geçici 3. maddeye göre Anayasa Mahkemesince düşme ve başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararlarından sonra üç ay içinde Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı getirilmiştir.

5. Bu şekilde yargılamaların makul sürede sonuçlanmadığı iddialarıyla ilgili olarak doğrudan Tazminat Komisyonuna başvuru yolu ihdas edilmiştir. Ceza davaları, hukuk davaları ve idari yargı alanına ilişkin davalarda yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı iddiasıyla yapılacak başvuruların değerlendirilerek karara bağlanmasında izlenecek yol belirlenmiştir. 7499 sayılı Kanun'la getirilen bu başvuru yolunun ulaşılabilirlik açısından, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi yönünden ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi Ferat Yüksel ([2. B.], B. No: 2014/13828, 12/9/2018) ve Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararlarında Tazminat Komisyonuna başvuru yolunun etkililiğini incelemiştir. Anılan kararlarda Tazminat Komisyonuna başvuruların nasıl yapılacağının detaylı olarak düzenlenmesi, kişileri mali külfet altına sokmaması ve kişilere makul bir süre içinde doğrudan başvuru imkânı tanıyarak başvuruda kolaylık sağlaması nedenleriyle ulaşılabilir olduğu sonucuna varılmıştır. Tazminat Komisyonunun yapısının kanun ile önceden belirlenmiş olması, özellikle kararlarına karşı yargı yolunun açık olması, bu kapsamda adil yargılanma hakkına ilişkin güvencelerin yargılama sırasında sağlanmasının Anayasa'nın 36. maddesi gereği zorunluluk arz etmesi ve kanun ile bu konuda sınırlama getirilmemiş olması hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde söz konusu başvuru yolunun düzenleniş şekli itibarıyla başvurucunun ihlal iddiaları yönünden makul bir başarı şansı sunma kapasitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kararlarda ayrıca Tazminat Komisyonuna başvuru yolunun başvuruculara tazminat ödenmesine imkân tanıması ve/veya bu mümkün olmadığında başka türlü telafi imkânları sunması nedeniyle potansiyel olarak yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu sonucuna varılmıştır.

7. 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'daki değişiklik sonrasında yapılan incelemede yargılamaların uzun sürdüğü ve makul süre içinde sonuçlanmadığı iddialarıyla ilgili olarak doğrudan Tazminat Komisyonuna nasıl başvuru yapılacağı ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Buna göre Tazminat Komisyonuna müracaatın soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılabileceği, haklı bir mazeret nedeniyle süresi içinde müracaat edemeyenlerin mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte müracaat edebilecekleri, müracaatta bulunan kişinin dilekçesinde açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemi, zararın nitelik ve niceliğini belirtmesi ve bunların belgelerini dilekçesine eklemesi gerektiği, dilekçedeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesi, aksi hâlde istemin reddedileceği, Tazminat Komisyonuna müracaatın Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla da yapılabileceği, başvurunun harca tabi olmadığı, verilen kararlara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebileceği ve kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde tazminatın Adalet Bakanlığı tarafından ödeneceği ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Sonuç olarak Tazminat Komisyonuna doğrudan başvurunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve kişilere makul bir süre içinde doğrudan başvuru imkânı tanıyarak başvuruda kolaylık sağlaması nedenleriyle ulaşılabilir, makul bir başarı şansı sunma ve potansiyel olarak yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu sonucuna varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024 § 38).

8. Tazminat Komisyonunun Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği tazminat miktarlarına uygun olarak tazminat miktarı belirlemesi gerektiği ve kararından sonra yargısal başvuru yollarının bulunduğu dikkate alınmalıdır. Tazminat Komisyonu ve devamında yargısal yolların tüketilmesinden sonra Anayasa Mahkemesine başvuru yapılabileceği ve Tazminat Komisyonu tarafından verilen tazminatın başvurucu açısından yeterli giderim sağlayıp sağlamadığının değerlendirileceği gözönünde tutulmalıdır (Ahmet Kartalkuş, § 40).

9. Sonuç olarak 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş, § 41). Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamıştır.

10. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN ARİF ŞAHİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/35031 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/35031

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN ARİF ŞAHİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/35031)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : Ayhan Arif ŞAHİN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (G) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

2. 2023/82127, 2023/83800, 2023/84905 numaralı başvurularda başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne, başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (B) sütununda yer verilen başvuruların 2021/35031 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi; olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B.

No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvurularda, başvuru tarihi itibarıyla ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ettiği anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile tazminat talebinde bulunmuştur. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı, tedbirin kaldırılmasını gerektirmemektedir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında ekli listede belirtilen miktarda manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen net miktarda manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (E) sütununda belirtilen başvuru harçlarının ve (H) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER KELEŞ

B. No: 2021/41001 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/41001

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER KELEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/41001)

Karar Tarihi: 24/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 30/3/2026 - 33209

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Ömer KELEŞ

Vekili : Av. Bayram KOYUNCU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kolluk personelinin silahından çıkan kurşun nedeniyle yaralanma meydana gelmesi, olaya ilişkin yürütülen soruşturma ve kovuşturmanın etkisiz olması, eylemin yanlış vasıflandırılması ve beraat ile neticelenmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/4/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

(UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, polis memurlarının adli bir vakaya müdahale ettiği sırada polis memurunun silahından çıkan ateşli silah mermi çekirdeği nedeniyle 23/6/2017 tarihinde yaralanmıştır.

6. Kolluk personelince tanzim edilen Olay Tutanağı'na göre olay günü bir araçtan ateş açıldığı yönündeki ihbar üzerine 2868 kod numaralı ekip olay yerine intikal etmiştir. Konya Lisesinin arkasında bulunan sokakta kolluk personelini beklemekte olan ihbarcı Z.T. aracıyla seyir hâlinde iken Haznedar Sokak üzerinde başka bir araçtan inen ve daha önceye dayalı husumeti olan şahısların içinde bulunduğu araca doğru ateş açtıklarını, kendisinin güçlükle kaçabildiğini, güvenli bir noktaya geldikten sonra polisi aradığını ifade etmiştir. Kolluk ekibinin olay yeri inceleme ekibini beklediği esnada Z.T. kendisine saldıran kişilerin içinde bulunduğu aracı trafikte görmüş ve kolluk personeline durumu söylemiştir. İki polis memuru, trafiğin yoğun olması nedeniyle o anda durmuş olan araca yaklaşmıştır. İçinde beş şahsın olduğu araca yaklaşan polisler, şahısların araçtan inmesini istemiş ancak şahıslar araçtan inmeyi reddetmiştir. Araç içindekilerden şoför mahallinde oturan A.Ö.nün uzun namlulu bir av tüfeğini eline almaya çalışması üzerine polisler silahlarını çekerek A.Ö.ye silahı bırakmasını ve araç içindekilerin araçtan inmelerini tekrar ihtar etmiştir. Şahıslar yine araçtan inmemiş, arka koltukta oturan M.C.A. asker olduğunu söyleyerek görevlileri iteklemiştir. Akabinde araçtan inen A.Ö. ve M.A. toplanan vatandaşlara agresif bir tutumla küfürlü sözler sarf etmeye başlamış, ayrıca A.Ö. aracın camından uzanarak iki koltuk arasındaki uzun namlulu av tüfeğini almıştır. Bunun üzerine polis memurları havaya ateş açmış, buna rağmen şüpheli şahıslar teslim olmadıkları gibi civarda toplanan ve kamera ile çekim yapan vatandaşlara saldırmaya çalışmıştır. Tutanağa göre akabinde polis memurlarından birisi A.Ö.nün elindeki tüfeği alarak aracın içine atmış, sağ elinde tabanca olan polis memurunun mukavemet etmekte olan A.Ö.yü, diğer polis memurunun ise M.C.A.yı etkisiz hâle getirmeye çalıştığı sırada polisin sağ elinde tuttuğu silah itiş kakışın etkisiyle kazara patlamıştır. Aynı tutanağa göre olay yerindeki polisler, kazara ateş alan silahtan çıkan mermi çekirdeğiyle başvurucunun yaralandığını olay yerindeki vatandaşların söylemesi üzerine fark etmiştir.

7. Soruşturma sırasında alınan adli rapora göre başvurucunun sağ koltuk altından giren mermi çekirdeği aynı kolun omza yakın bir bölgesinden çıkmıştır. Basit tıbbi müdahale ile giderilemeyeceği anlaşılan yaralanmanın kemik kırığına sebep olduğu ancak hayati tehlike arz etmediği tespit edilmiştir. Başvurucunun hastaneye kaldırılarak tedavi altına alınması nedeniyle ilk etapta beyanına başvurulamamış,başvurucunun olay anında orada olan kardeşi M.K.nın müşteki sıfatı ile beyanı alınmıştır. M.K. ifadesinde başvurucu ile birlikte araçla yol aldıkları sırada trafiğin durduğunu, iki polis memurunun araç içindeki şahısları araçtan indirmeye çalıştıklarını gördüklerini beyan etmiştir. M.K. polislerin havaya iki el ateş ettiğini, bunun üzerine araçtaki şahısların araçtan indiğini, şahıslardan birinin aracın arka tarafından tüfek çıkardığını, hemen akabinde elinde silah olan bir polis memurunun kendilerine yaklaşarak elindeki tabancayı kendilerine doğrulttuğunu ve yanında duran başvurucuya bir el ateş ettiğini söylemiştir. Başvurucuya ateş eden polis memurunun olay sırasında bilinçsiz şekilde ateş açtığını, elinin titrediğini ifade eden M.K. başvurucuyu vuran polisten davacı ve şikâyetçi olduğunu belirtmiştir.

8. Şüpheli polis memuru E.A. kollukça alınan ifadesinde şüpheli araca yaklaştıklarında araç içinde ikisi kadın olmak üzere beş kişi gördüklerini, şahıslara araçtan inmelerini söylediklerini ancak şahısların inmediğini, A.Ö.nün araç içinde av tüfeğini eline alması üzerine tabancasıyla havaya doğru iki el ateş ettiğini, bunun üzerine arka koltukta oturan iki

kadın ile bir erkek şahsın araçtan indiğini ancak diğerlerinin inmemekte ısrar ettiğini söylemiştir. E.A.ya göre bir süre sonra M.C.A. araçtan inmiş ancak etraftaki kalabalığa ve kendilerine küfretmeye devam etmiş; A.Ö. ise elindeki tüfekle araçtan inmiştir. Polis memuru E.A. bu şahıslar ile toplanan kalabalık arasında set olmaya çalıştığı esnada elinde tuttuğu silahın kazara dikey olarak bir kez patladığını, oradaki bir vatandaşın koluna mermi isabet ettiğini, şüpheli şahısları ise ancak gelen destek ekipleri sayesinde kontrol altına alabildiklerini ileri sürmüştür.

9. Olaya müdahale eden diğer polis memuru T.Ö. kollukça bilgi sahibi sıfatıyla alınan beyanında şüpheli polis memurunun beyanlarını büyük ölçüde teyit etmiştir. T.Ö. uyarı ateşi sonrası iki kadın şahıs ile M.A.nın araçtan indiğini ancak M.C.A. ve A.Ö.nün inmemekte ısrar ettiğini, bir süre sonra araçtan inen M.C.A.nın şüpheli polis memuru E.A.nın üzerine doğru gittiğini, bu esnada şüpheli polis memurunun elinde yatay olarak tuttuğu silahın ateş aldığını, silahın ateş aldığı tarafa doğru baktığında bir şahsın hafifçe dizüstü çöktüğünü gördüğünü beyan etmiştir. T.A., şüpheli polis memurunun elindeki silahın kazara patladığını düşündüğünü açıklamıştır.

10. Olay günü, içinde bulunduğu araca ateş açıldığı yönündeki ihbarı yapan Z.T. kollukça alınan beyanında aracı ile seyir hâlinde iken daha önceye dayalı husumeti olan M.C.A., M.A. ve A.Ö.nün de içinde olduğu bir araçla karşılaştığını, kendisinin geri manevra yapmak mecburiyetinde olması nedeniyle yavaşladığı bir anda şahısların araçtan indiğini, içinde bulunduğu araca doğru M.C.A.nın tüfekle, M.A.nın tabanca ile A.Ö.nün ise uzun namlulu bir silahla ateş açtığını, kendisinin ise hiç durmadan kafasını eğerek araçla geri geri uzaklaştığını, güvenli bir noktaya geldikten sonra polisi aradığını ifade etmiştir. Z.T. olay yeri inceleme ekibini bekledikleri esnada, kendisine saldıran kişilerin içinde bulunduğu aracı trafikte görmesi üzerine kolluk personeline durumu bildirdiğini, araca yaklaşan polislerin araç içindeki şahısların araçtan inmesini istediğini, araçtan inen şahıslardan birisinin eline tüfek alarak polislere doğrulttuğunu, bunun üzerine bir polisin elindeki tabanca ile havaya bir el ateş ettiğini, araçtan inen iki şahsın polise saldırıp silahını almaya çalıştığı esnada bir el silah sesi geldiğini ve akabinde olayla alakası olmayan bir şahsın "Vuruldum!" diye bağırdığını ifade etmiştir.

11. Polis memurlarının müdahale ettiği şüpheli araçta bulunan E.H.T. kollukça alınan beyanında olay günü kardeşi K.T.yle yürüdükleri esnada eski sevgilisi olan M.C.A.nın içinde olduğu aracı gördüğünü, araçta M.C.A., M.A. ve A.Ö. ile soyadını bilmediği M.nin bulunduğunu, kendilerini eve bırakmalarını istediğini, kabul etmeleri üzerine kendisi ve ablası K.T.nin araca bindiğini ifade etmiştir. E.H.T. trafiğin yoğun olması nedeniyle aracın durduğu bir esnada Z.T.nin yanındaki iki polise aracın ön koltuğunda oturan M.A.yı göstererek "Buydu, buydu, arabada silah var, koltuğun altında." diye bağırdığını, bunun üzerine polislerden birinin aracın önüne, diğerinin ise aracın arkasına geçtiğini, polislerin "Araçtan inip diz çökün." diye bağırması üzerine ablası K.T. ile araçtan indiklerini ancak diğer şahısların araçtan inmediğini söylemiştir. Araçtaki şahıslar inmeyince polis memurlarından biri bir kez havaya uyarı amacıyla ateş ederek "İnin aşağı." diye tekrar bağırmış, bunun üzerine araçtaki dört şahıs inmiştir. E.H.T. aracın kapıları açık kaldığı için ön tarafta zeminde iki büyük tüfek olduğunu görmüştür. Polisler tekrar "Yere çökün." diye bağırmış ancak şahıslar yere çökmedikleri gibi az ileride Z.T.yi gören M.C.A. ve M.A. Z.T.ye küfrederek saldırmış, polislerin engellemesi üzerine M.A. araca koşup araç içindeki tüfeği almaya çalışmıştır. Polislerden biri onu engellemeye çalışırken M.C.A. da M.A.ya yardım etmek maksadıyla polise direnmiştir. M.A.nın araçtaki tüfeği alması üzerine bir elinde silah

olan polis memuru, tüfeği bırakması için M.A.yı engellemeye çalışırken M.C.A. ile mücadele etmeye başlamıştır. Bu sırada diğer polis memuru ise araçtan inen E.H.T. ve K.T. ile A.Ö ve M.nin yanındadır. M.A. ve M.C.A ile itiş kakış hâlinde olan polis memuru ise tabanca tuttuğu eliyle M.A.yı, diğer eliyle de M.C.A.yı kucaklar vaziyette iki kolunu açarak tutup engellemeye çalışmıştır. Şahısların ileriye doğru atıldıkları sırada polisin elinde tuttuğu tabanca bir kez patlamıştır. E.H.T. yaralanan herhangi birini görmemiştir. E.H.T.ye göre M.C.A. ve M.A.nın direnci ancak destek ekiplerinin gelmesi ile kırılabilmiştir.

12. Yine aynı araçta bulunan K.T. de kollukça alınan ifadesinde büyük ölçüde kardeşi E.H.T.nin beyanlarına benzer yönde anlatımlarda bulunmuştur. Ancak K.T., M.A.nın araçtaki tüfeği eline alması üzerine polisin tüfeği alarak aracın içine attığını, M.A. ve M.C.A.nın polise direnerek araç içindeki tüfeği almak istedikleri esnada her ikisini birden etkisiz kılmaya çalışan polis memurunun elindeki silahın patladığını söylemiştir. Bir süre sonra bir kişi gelip "Polis kardeşimi vurdu." diye bağırmıştır. K.T. silahın patlama sonrası bir kişinin yaralandığını böylece öğrendiğini ifade etmiştir.

13. Araçta bulunan diğer bir şahıs olan A.Ö. kollukça alınan ifadesinde kendileri ile polis memurları arasında yere yatma konusunda itiş kakış yaşadığını, etrafta toplanan kalabalığın kamerayla çekim yapması üzerine kendileri ile bu kişiler arasında tartışma çıktığını, polislerin araya girdiğini, bu esnada polisin silahının patladığını ve kamerayla kayıt yapan şahıslardan birisinin kolundan yaralandığını beyan etmiştir. A.Ö. araçta kendisi dışında M.C.A., M.A., ismini Mustafa olarak bildiği şahısla iki kadın olduğunu, polisin talimatlarını dinleyerek araçtan indiklerini, eline tüfek almadığını iddia etmiştir.

14. Araçta bulunan ve elinde tüfek olduğu ileri sürülen M.A. ise kollukça alınan beyanında polislerin kendilerini yere yatırdığında çevrede toplanan kalabalıktan tanımadığı bir erkeğin polislere hitaben "Ne yapıyorsunuz burada?" diye bağırması üzerine şüpheli polis memurunun "Sen de mi bunlardansın?" diyerek şahsa bir el ateş ettiğini ileri sürmüştür. M.A. araçta kendisi dışında M.C.A, A.Ö., ismini M. olarak bildiği şahısla iki kadın olduğunu, polisin talimatlarını dinleyerek araçtan indiklerini, Mustafa isimli şahsın araçtan inince hızlıca olay yerinden uzaklaştığını, kendilerinin ise yere yattığını, aralarından hiçbirinin araçtan silah almaya çalışmadığını ya da polise direnmediğini iddia etmiştir.

15. Araçta bulunan şahıslardan olan M.C.A. asker firarisi olması nedeniyle askerî makamlara teslim edilmiş, olaya ilişkin beyanları da askerî makamlar vasıtasıyla alınmıştır. M.C.A. olay günü daha önceden husumeti olan Z.T. ile trafikte karşılaştıklarını, Z.T.nin silah çekmesi üzerine arabadaki ruhsatsız tüfekle bir el havaya, bir el de Z.T.nin içinde olduğunu araca doğru ateş ettiğini, olay sonrası kırmızı ışıkta durdukları sırada iki polis memurunun kendilerine yaklaşarak silah doğrulttuğunu ve arabadan inmelerini istediğini, direnmeden arabadan inmelerine ve diz çökmelerine rağmen polislerin havaya ateş ettiğini, bunun üzerine ayağa kalkıp polisin yanına giderek onu sakinleştirmeye çalıştığını ancak polis memurunun tabancasının kabzasıyla kafasına vurduğunu, o kargaşa sırasında ismini bilmediği bir kişinin cep telefonu ile kamera kaydı yaptığını gördüğünü ve "Çekme bizi lan." diyerek bağırdığını, o kişinin de üzerine doğru geldiğini, polis memurunun şahsı tuttuğu anda silah sesi duyduğunu ve kişinin kolundan yaralandığını gördüğünü ifade etmiştir.

16. Şüphelilerin ve bilgi sahiplerinin beyanlarında ismi geçen ve polislerin aracı durdurması sonrası hızlıca olay yerinden ayrıldığı söylenen M.nin açık kimliği ilk etapta tespit edilemediğinden beyanlarına başvurulamamıştır. Daha sonra açık kimliği M.K. olarak tespit edilen şahıs kollukça alınan beyanında olay günü M.C.A., M.A ve A.Ö. ile araçla seyir

hâlinde iken Z.T.nin içinde bulunduğu araç ile karşılaştıklarını, M.C.A ve M.A.nın Z.T.nin içinde olduğu araca doğru ateş ettiklerini, daha sonra araca binerek olay yerinden uzaklaştıklarını, M.C.A.nın arkadaşları olan, isimlerini bilmediği iki kadınla bilmediği bir adreste buluştuklarını ve diğer üçünün kadınların TOKİ'deki evlerinde saklanmaya karar verdiğini, bunun üzerine hep birlikte araca binip yola çıktıklarını söylemiştir. M.K.nın anlatımına göre kırmızı ışık nedeniyle durdukları bir sırada iki polis, aracın önüne geçerek "Aşağı inin, yere çökün" diye bağırmış; bunun üzerine M.K ve iki kadın hemen araçtan inip yere çökmüş, M.A ve M.C.A. ise "Biz terörist miyiz? Ne çökeceğim lan." diyerek direnmiştir. Bu esnada kalabalığın içinden 16-17 yaşlarında bir çocuğun kamera ile kayıt yaptığını gören M.A. ve M.C.A. "Çekme." diye bağırmıştır. Ancak çocuk ısrarla yaklaşmaya devam etmiş ve polislerin uzaklaşması yönündeki uyarılarını dikkate almamıştır. Çocuğun iyice yaklaşması üzerine M.A. çocuğa doğru hamle yapmış, yarım metre kala polis kendisini yakalayıp durdurmuştur. Üçü bir arada ve arbede hâlinde iken polisin elindeki tabanca ateş almış ve çocuk omzundan yaralanmıştır. M.K. bu kargaşa sırasında korktuğu için kalabalıktan istifade ederek olay yerinden kaçtığını ifade etmiştir.

17. Başvurucu, Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği 10/7/2017 tarihli dilekçeyle şüpheli polis memurunun kendisini kasten vurduğunu ileri sürerek şikâyetçi olmuştur. Başvurucu; şikâyet dilekçesinde polisler ile polislerin göz altına almaya çalıştığı şahıslar arasındaki kargaşayı cep telefonuyla çekmek istediğini, şahısların cep telefonuyla kayıt yaptığı için kendisine küfrettiklerini, şahıslara karşılık vermeye çalıştığı esnada şüpheli polis memurunun kendisini önce "Şuradan bir git!" diyerek iteklediğini, akabinde ise ateş ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucuya göre kendisi seken kurşunla ya da kazara patlayan silahla değil şüpheli polis memurunun kasten ateş etmesi neticesinde yaralanmıştır. Dilekçede bir kısım tanığın ismini vererek dinlenilmesini talep etmiş, ayrıca olay anını gösteren video kaydını talep edilmesi hâlinde dosyaya sunacağını belirtmiştir. Aynı gün Cumhuriyet savcısı huzurunda beyanı alınan başvurucu, dilekçesinin içeriğini tekrarlamıştır.

18. Şüpheli araçta yapılan aramada iki otomatik tüfek, bir tabanca, av tüfeği fişekleri ve mermi ele geçirilmiştir. Soruşturma kapsamında Konya Şehir Tiyatrosunun kamera kayıtları celbedilerek incelenmiştir. Görüntüler başvuru konusu olaya değil öncesinde yaşandığı iddia edilen ve Z.T.ye yapılan silahlı saldırıya ilişkindir.

19. Olay yerinde yapılan incelemede aracın caddede çapraz vaziyette durduğu, caddede üç boş kovan, kaldırımda kan lekeleri olduğu düşünülen kırmızı lekeler bulunduğu tespit edilmiştir.

20. Başvurucunun yaralanmasına ilişkin olarak şüpheli polis memuru E.A. hakkında taksirle yaralama suçundan yürütülen soruşturmada Cumhuriyet Başsavcılığınca önce 4/1/2018 tarihinde başvurucunun yaralanmasına ilişkin eylem bakımından kamu davası açılması için yeterli şüphe olduğu ancak suçun uzlaşma kapsamında kaldığı gerekçesiyle dosyanın Uzlaştırma Bürosuna gönderilmesine karar verilmiş; dosyanın iadesi üzerine ise 15/2/2018 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kararda atılı suçun soruşturulmasının ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olduğu ancak başvurucunun şikâyetini içeren bir beyanı olmayıp altı aylık şikâyet süresinin dolduğu belirtilmiştir. Karar, başvurucuya 11/3/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucunun karara itiraz etmesi üzerine Sulh Ceza Hâkimliğince 29/5/2019 tarihinde, başvurucunun süresinde şikâyetçi olduğu ve şikâyetini içerir yazılı beyanının da alındığı gerekçesiyle itirazın kabulüne, şüpheli polis memuru hakkında kamu davası açılmak üzere kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda 29/5/2019 tarihinde şüpheli

polis memuru hakkında taksirle yaralama suçundan iddianame düzenlenerek kamu davası açılmıştır.

21. Başvurucunun yaralanmasına ilişkin olarak şüpheli polis memuru E.A. hakkında taksirle yaralama suçundan açılan davanın olay günü yaşanan ilk vaka (Z.T.nin içinde olduğu araca ateş açılması) sırasında seken kurşunlardan mağdur B.K.nın yaralanması nedeniyle M.C.A ve M.A. hakkında açılan kamu davası ile birleştirilmesine karar verilmiştir. İlk yargılamanın 6. celsesinden itibaren iki yargılama birlikte yürütülmüştür.

22. Kovuşturma esnasında savunması alınan sanık polis memuru E.A. soruşturma sırasında alınan beyanlarını tekrar etmiş; hem insanların güvenliği hem de kendi güvenliği için elinde tuttuğu silahın kazara ateş aldığını, herhangi bir kusuru olmadığını, olay yerinde kamera ile çekim yaptığını öğrendiği başvurucunun tedbirsiz davrandığını ileri sürmüştür.

23. Kovuşturma esnasında beyanı alınan başvurucu ise soruşturma sırasında alınan beyanlarını tekrar etmiş; telefon ile çekim yaptığı esnada sanık polis memurunun kendisine uzaklaşmasını söyleyerek iteklediğini, arkasından silahın patladığını, sanığın kendisine kasten ateş ettiğini iddia etmiştir.

24. Kovuşturma esnasında tanık sıfatıyla beyanı alınan M.K. olay sırasında bir kişinin kamerayla çekim yaptığını gördüğünü, polisin "Çekil!" diye bağırmasına rağmen şahsın uzaklaşmadığını, araçtan inen şahıslardan birinin de "Çekme!" diye bağırarak çekim yapan kişinin üzerine gittiği esnada bir silah sesi duyduğunu söylemiştir.

25. Kovuşturma sırasında icra edilen 20/10/2020 tarihli 13. celsede, tebliğe rağmen gelmeyen tanık A.Ö.nün soruşturma aşamasında alınan ifadesinin yeterli olduğundan bahisle dinlenilmesinden vazgeçilmesine karar verilmiş ve karar açıklanmıştır.

26. Yargılama neticesinde Asliye Ceza Mahkemesince sanık polis memurunun beraatine karar verilmiştir. Kararda sanık polis memurunun başvurucunun yaralanmasına yönelik bir kastı veya öngörülebilir bir kusuru olmadığı, aksine başvurucunun polisin müdahale ettiği nizalı bir vakada telefonu ile çekim yapmak istemesi ve işleri zorlaştırması sebebiyle yaralanmasında kendi kusurunun fazla olduğu kabul edilmiştir. Başvurucu, istinaf yoluna başvurmuş ise de Bölge Adliye Mahkemesinin 25/3/2021 tarihli kararıyla istinaf talebinin reddine karar verilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 24/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; şüpheli polis memurunun kendisini kasten hedef aldığını, etkili bir soruşturma yapılmadığını, tanıkların dinlenmediğini, kamera kayıtlarının celbedilmediğini, şikâyetçi olmasına rağmen ilk aşamada kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini ancak itirazı üzerine taksirle yaralama suçundan kamu davası açıldığını, yargılama sonunda ise haksız bir şekilde beraat kararı verildiğini belirterek yaşam ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

29. Bakanlık görüşünde öncelikle başvurunun kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmesi gerektiği ifade edilerek kötü muamele ve eziyet yasağı bakımından izahatta bulunulmuş, yapılacak incelemede Anayasa ve diğer mevzuat hükümleri ile somut olayın

koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvurunun kabul edilebilirlik şartlarının oluştuğunu belirterek önceki beyanlarına benzer yönde açıklamalarda bulunmuş ve askerliğe elverişli olmaması nedeniyle olaydan dolayı yaşadığı yıkımın arttığını dile getirmiştir.

B. Değerlendirme

31. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

32. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun yakınmalarının yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110).

35. Başvurucunun kasten ateş edildiğine yönelik iddiası ve ateşli silahla basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek nitelikte yaralandığı dikkate alınarak başvurucunun somut olayda potansiyel olarak öldürücü nitelikte güç kullanımına maruz kaldığı değerlendirilmiş, bu nedenle başvuru yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

36. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

37. Yaşam hakkını güvence altına alan Anayasa’nın 17. maddesi, devletin temel amaç ve

görevlerini düzenleyen Anayasa’nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete birtakım negatif ve pozitif yükümlülükler yükler (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 82). Devletin negatif yükümlülüğü kapsamında kamusal bir yetkiyle güç kullanan görevliler, kasıtlı ve hukuka aykırı bir şekilde hiçbir bireyin yaşamına son vermeme yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülük, öldürme kastının olmadığı ancak güç kullanımının ölümle sonuçlandığı hâlleri de kapsamaktadır (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 44; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 83).

38. Anayasa’nın 17. maddesinin son fıkrasında "meşru müdafaa hâli, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hâllerde yetkili mercinin verdiği emirlerin uygulanması" sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda yaşam hakkına yapılan müdahalenin hukuka uygun olduğu belirtilmiştir. Bu hüküm Anayasa’nın temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmasını düzenleyen 13. maddesi ile birlikte düşünüldüğünde kamusal bir yetkiyle güç kullanan görevlilerin ancak Anayasa’da belirtilen amaçlara ulaşmak için başka bir çarenin kalmadığı mutlak zorunlu durumlarda ve orantılı bir biçimde silahlı güç kullanabilmelerine izin verildiği söylenebilir (Cemil Danışman, § 50; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 85). Dolayısıyla Anayasa’nın 17. maddesinin son fıkrası esas itibarıyla bir kişinin kasten öldürülmesine izin verilen durumları değil istenmeyen bir sonuç olarak ölüme sebep olan silahlı güç kullanımına izin verilen durumları açıklamaktadır (Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 87).

39. Kolluk kuvvetlerinin silah kullanımını düzenleyen kanunlar, yaşam hakkına ancak mutlak bir zorunluluk altında ve orantılı olarak müdahale edilebileceğini düzenlemeli; ayrıca gücün kötüye kullanılmasına, keyfîliğe ve belirli bir ölçüde de olsa kazalara karşı koruma sağlayabilecek düzeyde yeterli ve açık kurallar içermelidir (Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897, 5/7/2022, § 336).

40. Yaşam hakkının sağladığı korumanın önemi dikkate alındığında ölümcül güç kullanımının söz konusu olduğu hâllerde kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığı Anayasa Mahkemesince çok sıkı şekilde denetlenmelidir (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 117; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 87). Yapılacak değerlendirmede kamu gücünü kullanan görevlilerin eylemleri, bu görevlilere uygun talimatın ve kullanılan silahlar konusunda yeterli eğitimin verilip verilmediği, eylemlerin planlanması ile kontrolü de dâhil olmak üzere olayı çevreleyen tüm koşullar gözetilmeli; kendisine karşı güç kullanılan kişinin önceki eylemleri ve kendisinin yarattığı tehlike hesaba katılmalıdır (Cemil Danışman, § 63; Turan Uytun ve Kevzer Uytun [2. B.], B. No: 2013/9461, 15/12/2015, § 62; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 86).

41. Devletin bir bireyin ölümünden sorumlu tutulabilmesi için o kişinin devlet görevlileri tarafından öldürüldüğü makul şüphenin ötesinde ispat edilmelidir. İdari gözetim, gözaltı veya tutukluluk gibi bireyin devletin kontrolü altında bulunduğu sırada meydana gelen ölüm olaylarında olayın nasıl meydana geldiğine ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişiminde olduğundan meydana gelen ölüm olayına ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirme yükümlülüğü yetkili makamların üzerindedir. Eğer devletin ölüm olayından sorumlu olduğu makul şüphenin ötesinde kanıtlanmışsa öldürme olayının Anayasa’nın 17. maddesinin son fıkrasında izin verilen istisnai durumlardan birinin kapsamına girdiğini ispat etme yükümlülüğü devlete geçer (İpek Deniz ve diğerleri, § 121; Gazal Kolanç ve diğerleri, § 325).

42. İfade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin ilgili soruşturma ve kovuşturma makamlarının yerine geçerek ölüm olayına ilişkin delilleri değerlendirmesi söz konusu olamaz. Bu konudaki yetki ve sorumluluk ilk elden olayları inceleyen yetkili mercilerindir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi ikna edici bulgulara dayanarak farklı bir değerlendirmede bulunabilir (Cemil Danışman, § 58; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 88).

43. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013 §§ 52, 54; Cemil Danışman, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 97).

44. Kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucu meydana gelen ölüm olayları hakkında yürütülmesi gereken soruşturma şüphesiz ceza soruşturmasıdır (Okan Göçer [2. B.], B. No: 2017/29596, 13/1/2021, § 58). Bu tür soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalı ve kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığı hususunda değerlendirme içermelidir (Serpil Kerimoğlu, §§ 57, 58; Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt, § 91).

45. Olası cezai sorumluluğun tespiti için yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmiş ise bu aşama da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 100).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

46. Olayın bütünü dikkate alındığında 23/6/2017 günü iki vaka yaşanmıştır. İlki M.C.A., M.A., A.Ö.ve M.K.nın araçla seyir hâlinde iken Z.T.yle karşılaşmaları üzerine ateş açmalarıdır. Bu ilk olayda B.K. seken kurşunlardan yaralanmıştır. Olay günü yaşanan ve bireysel başvuruya konu edilen ikinci vaka ise saldırı sonrası Z.T.nin ihbarı neticesinde gelen iki polisin ilk olayın şüphelilerinin içinde bulunduğu aracı durdurması ve şüphelileri etkisiz hâle getirmeye çalışması esnasında polislerden birinin silahından çıkan kurşun nedeniyle başvurucunun yaralanmasıdır.

47. Aşağıda açıklanacağı üzere başvurucunun yaralanmasıyla sonuçlanan olay hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma sürecinin Anayasa'nın 17. maddesinin gerekliliklerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

48. Öncelikle somut olayın kendine özgü koşulları aksini gerektirmesine rağmen hemen tüm

soruşturma işlemleri kolluğun inisiyatifine bırakılmıştır.

49. Olay günü yaşanan ilk vakaya ilişkin kamera kayıtları celbedilmesine rağmen başvuru konusu olayın yaşandığı mahalde kamera kaydı araştırması yapıldığına dair bir bilgi yoktur.

50. Şüpheli polis memurunun kendisini kasten vurduğunu ileri süren başvurucu, Cumhuriyet savcısı huzurunda alınan beyanında içeriğini tekrarladığı 10/7/2017 tarihli dilekçesinde, olayı gördüğünü ileri sürdüğü bir kısım tanığın isim ve adresini bildirerek dinlenilmesini talep etmiş; olay anını gösteren video kaydını talep edilmesi hâlinde dosyaya sunacağını belirtmiştir. Soruşturma makamlarınca talep edilen tanıkların dinlenmesi için bir girişimde bulunulmadığı gibi var olduğu ileri sürülen kamera kayıtları da celbedilmemiştir.

51. Başvurucu, soruşturma esnasında şikâyetini açıkça dile getirmesine rağmen Cumhuriyet Başsavcılığı önce 4/1/2018 tarihinde suçun uzlaşma kapsamında kaldığı gerekçesiyle dosyanın Uzlaştırma Bürosuna gönderilmesine karar vermiş; dosyanın iade edilmesi üzerine bu kez 15/2/2018 tarihinde atılı suçun soruşturulmasının ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olduğu ancak başvurucunun şikâyetini içeren bir beyanı olmadığı, altı aylık şikâyet süresinin dolduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar bir yıldan uzun bir süre sonra başvurucuya tebliğ edilmiş ancak başvurucunun itirazı üzerine Sulh Ceza Hâkimliğinin kararı kaldırmasının akabinde 29/5/2019 tarihinde şüpheli polis memuru hakkında kamu davası açılmıştır.

52. Açılan dava, olay günü yaşanan ilk vakada Z.T.nin içinde bulunduğu araca ateş açılması sırasında seken kurşunlardan B.K. isimli mağdurun yaralanması nedeniyle M.C.A ve M.A. hakkında açılan kamu davası ile birleştirilmiştir. İlk yargılamanın 6. celsesinden itibaren iki yargılama birlikte yürütülmüştür. Yargılama sırasında başvurucunun, şüpheli polis memurunun ve M.K.nın tanık sıfatıyla beyanları alınmış ise de birleşen yargılamanın sanıkları olan M.C.A ve M.A.nın başvurucunun yaralanmasına dair beyanları alınmadığı gibi olay sırasında polislerin durdurduğu şüpheli araç içindeki diğer şahıslar A.Ö. ile E.H.T. ve kardeşi K.T.nin beyanları da alınmamıştır.

53. Oysa başvurucu ve başvurucunun kardeşi M.K. ile kolluk personelinin gözaltına almaya çalıştığı M.A. soruşturma/kovuşturma sürecinde şüpheli polisin hedef alarak başvurucuya ateş ettiğini ileri sürmüştür. Buna karşılık kolluk personelince tanzim edilen Olay Tutanağı'nda, şüpheli polis memurunun silahının elinde tüfek olan zanlıyı etkisiz hâle getirmek için yaptığı müdahale sırasında, diğer şüphelinin kendisini itip kakması üzerine ateş aldığı belirtilmişken şüpheli polis memuru, elinde tüfek olan şahıs ile vatandaşlar arasında set olmaya çalıştığı esnada elinde dikey şekilde tuttuğu silahın kazara patladığını ileri sürmüş; olaya müdahale eden diğer polis memuru T.Ö. ise şüpheli polis memurunun elinde yatay olarak tuttuğu silahın ateş aldığını beyan etmiştir. Yargılama sonunda Ceza Mahkemesi sanık polis memurunun başvurucunun yaralanmasına yönelik bir kastı veya öngörülebilir bir kusuru olmadığını, aksine başvurucunun polisin müdahale ettiği nizalı bir vakada telefonu ile çekim yapmak istemesi ve işleri zorlaştırması sebebiyle yaralanmasında kendi kusurunun fazla olduğunu kabul etmiştir. Bu sonuca ulaşmakla birlikte Ceza Mahkemesi olayın nasıl gerçekleştiğine dair kabul edilebilir ve makul bir oluş ortaya koymamıştır. Şüpheli polis memurunun elindeki silahın hangi pozisyonda ve hangi anda ateş aldığı, o esnada gözaltına alınmaya çalışılan şahısların elinde tüfek olup olmadığı, başvurucunun tam olarak nerede olduğu gibi hususlarda bir açıklama getirmemiştir. Olay yerinde keşif icrası ve mermi çekirdeğinin başvurucunun vücudunda izlediği yola ilişkin rapor alınmasını da ihmal etmiştir.

54. Başvurucu, şüpheli polisin hedef alarak kendisine ateş ettiğini ileri sürmüş ise de bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunları incelemek, bireysel başvuruya konu edilen yargısal süreçte şüpheli ya da sanık sıfatını taşıyan kişilerin suçlu veya suçsuz olduğuna karar vermek ya da söz konusu yargısal süreçte sanıklara verilen cezaların miktarını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 76; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 98). Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkıyla ilgili bir başvuruda incelediği husus, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki sorumluluğudur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96; Aysel Gezer ve diğerleri, § 147). Bu nedenle Anayasa Mahkemesinden sanığın suçlu veya suçsuz olduğuna karar vermesi ya da sanığa isnat edilen eylemlerin vasıflandırmasını yapması beklenmemelidir.

55. Soruşturma ve kovuşturma, Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği makul özen ve süratle yürütülmemiştir. Olayı çevreleyen koşulların ve varsa sorumluların tespiti bakımından elzem olmasına rağmen bir kısım deliller toplanmamış, beyanlar alınmamış, iş ve işlemler yapılmamıştır. Yargılama sonucunda verilen karar, elde edilen bulguların kapsamlı ve nesnel analizine dayandırılmamıştır.

56. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

57. Başvuruya konu olayın gerçekleşme şartlarının belirlenememesi nedeniyle Anayasa Mahkemesinin önünde başvurucunun iddiaları ile adli makamların söz konusu kabulünün değerlendirilmesine olanak verecek yeterlilikte bilgi veya bulgu bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiği şikâyeti bu aşamada değerlendirilememiştir (benzer yöndeki bir karar için bkz. Yılmaz Adlığ [1. B.], B. No: 2017/16475, 8/7/2020, §§ 33-34).

V. GİDERİM

58. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

59. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

60. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

61. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya 225.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 7. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2018/229, K.2020/416) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 225.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEBİHA ÖZLEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/41034 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/41034

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEBİHA ÖZLEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/41034)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucular : Sebiha ÖZLEK ve diğerleri (bkz. ekli tablonun (B) sütunu)

Vekili : (bkz. Ekli tablonun (F) sütunu)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması (veya uğratılarak ödenmesi) nedeniyle mülkiyet hakkının, yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai hükmü farklı tarihlerde öğrenmiştir. Komisyon farklı tarihlerde verdiği kararlarla 2021/49615, 2022/2003, 2022/30029, 2022/46381 ve 2022/56610 sayılı dosyalarda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyeti başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

3. 2024/39436 sayılı dosyada başvuruculardan İbrahim Akkanat'ın 27/6/2024 tarihli bireysel başvuru tarihinden evvel 6/1/2023 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

4. 2021/49615 sayılı dosyada başvuruculardan Hasan Öztaş başvuru tarihinden sonra 20/7/2023 tarihinde vefat etmiş, mirasçıları Pelin Ünal ve İlgen Öztaş tarafından katılma dilekçesi sunulmuştur. 2021/49615 sayılı dosyada başvuruculardan Fikriye Öztaş 26/8/2024 tarihinde vefat etmiştir. Mirasçıları, başvuruyu sürdürmek istediklerine ilişkin dilekçe

sunmamıştır.

5. 2022/30029 sayılı dosyada başvuruculardan Musa Güleç 29/10/2024 tarihinde vefat etmiştir. Mirasçıları, başvuruyu sürdürmek istediklerine ilişkin dilekçe sunmamıştır.

6. 2022/56610 sayılı dosyada başvuruculardan Dudu Şennur Toğo 8/6/2024 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Dudu Şennur Toğo'nun bireysel başvuruya konu dava dosyasına taraf olan müteveffa Selçuk Toğo'nun eşi olduğu ve diğer mirasçıların da başvurucu oldukları dikkate alındığında, başvurunun diğer mirasçılarca takip edildiği kabul edilmiştir.

7. 2023/16993 sayılı dosyada başvuruculardan Suzan Davas 6/7/2023, Osman Davas 12/3/2025 tarihinde vefat etmiştir. Mirasçıları Dilek Şahbaz, Riza Davas, Gaye Davas, Ozan Davas ve Beste Davas başvuruyu sürdürmek istediklerine ilişkin dilekçe sunmuş ve başvurucu olarak eklenmiştir.

8. 2023/96828 sayılı dosyada başvuruculardan Halittin Çolak 21/4/2025 tarihinde vefat etmiştir. Mirasçıları, başvuruyu sürdürmek istediklerine ilişkin dilekçe sunmamıştır.

9. 2024/10592 sayılı dosyada başvuruculardan Ummuhan Şen 28/3/2025 tarihinde vefat etmiştir. Mirasçıları, başvuruyu sürdürmek istediklerine ilişkin dilekçe sunmamıştır.

10. 2025/15308 sayılı dosyada başvuruculardan Nigar Can 31/10/2025 tarihinde vefat etmiştir. Mirasçıları, başvuruyu sürdürmek istediklerine ilişkin dilekçe sunmamıştır.

11. Komisyon, 2022/67345 sayılı dosyada adli yardım talebinin kabulüne ve başvurucu Nervet Demir'in yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasını kararlaştırmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Ekli tablonun (A) sütununda yer alan başvuruların konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle aynı sütunda bulunan 2021/41034 sayılı bireysel başvuru ile birleştirilmesine ve incelemenin 2021/41034 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden sürdürülmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu İbrahim Akkanat'ın İhlal İddiaları

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

14. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmüştür. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31).

15. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32; Osman Sandıkçı [1. B.], B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

16. Başvurucu İbrahim Akkanat 6/1/2023 tarihinde vefat etmiştir. Buna rağmen Av. Özgür Eray Taş 27/6/2024 tarihinde İbrahim Akkanat'ın anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapmış, başvuru formunda da İbrahim Akkanat'ın ölümünden bahsetmemiştir.

17. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray [2. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

18. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

19. Bu durumda Av. Özgür Eray Taş hakkında Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Başvurucular Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç'in İhlal İddiaları

20. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri [GK] (B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi; mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile İçtüzüğün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri

üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurucular Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvuruculaların İhlal İddiaları

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucular Sebiha Özlek, Şenel Çelik, Bayram Gündüz, Coşkun Gündüz, Eda Çınar, Eray Gündüz, Fikriye Ceylan, Medine Gündüz, Mehmet Gündüz, Mevlüt Gündüz, Mevlüt Can Gündüz, Mustafa Gündüz, Nur Kılıç, Tülay Gündüz, Nervet Demir, Pınar İnan Enç, Saime İnan, Zeynep Günay, Ayşe Kasapoğlu, Fatma Akal, Hasan Ömer Turan, Havva Turan, Muhammet Ali Turan , Necla Kozluca, Tahir Turan, Dilek Şahbaz, Riza Davas, Beste Davas, Gaye Davas, Ozan Davas, Veysi Akdemir, Fatma Gevrekoğlu, Ali Özkan, Gönül Aşık, İlhami Özkan, Ümit Özkan, Yaşar Özdemir, Zeki Özdemir, Hasan Ceylan, Oytun Manav, Hacer Uzuner, Hüseyin Aktaş, Yasemin Önalır, Necmettin Arda, Enver Özbay, Mustafa Karakuş, Esra Yavuzyiğit, Ercüment Bilgiç, İsmail Eyüpoğlu, Mustafa Çerçi, Mustafa Ergül, Bülent Bağcı, Güleser Bağcı, Nilifer Bağcı, Serpil Rajabıyan, Şahin Bağcı, Ayşe Çıvkın, Emre Zert, Emrullah Zert, Fatma Sarı, Hasan Zert, Hüseyin Şen, Hüseyin Zert, Mehmet Çıvkın ve Devrim Ertaş'ın Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado [GK] (B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş [2. B.] (B. No: 2019/39635, 19/3/2024.) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Buna göre makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar yönünden öncelikle Tazminat Komisyonuna başvuru yolunun tüketilmesi gerekir. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Başvurucular Ahmet Erver, Derya Berber, Fatma Döner, Güllü Turani, Hadiye Gülmez, Hafize Cıbır, Hülya Bahçeçi, Mehmet Atan, Meryem Oruç, Metin Atan, Mustafa Erver, Şerif Erver, Yasin Turani ve Erdem Erver'in Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Ahmet Sağlam [2. B.], (B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 27) ve Erendiz Önal [1. B.], (B. No: 2014/1133, 30/6/2014, §§ 24-34) kararları da bu yöndedir.

24. Somut olayda nihai karar 17/7/2024 tarihinde öğrenilmiş, bireysel başvuru formunda başvurucular tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin bir iddia ileri sürülmemiştir. Başvurucular, ilk kez 18/8/2025 tarihli dilekçeleri ile makul sürede yargılanma haklarının da ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı tarafından verilen

cevapta ödemenin 1/10/2024 tarihinde yapıldığı belirtilmiştir. Başvurucular, ödemenin yapılmadığına ilişkin bir itiraz ileri sürmemiştir. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin nihai kararın öğrenildiği ve ödemenin yapıldığı tarihten itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra yapıldığı anlaşılmıştır. Bu nedenle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Başvurucular Sebiha Özlek, Ayşe Kasapoğlu, Fatma Akal, Hasan Ömer Turan, Havva Turan, Muhammet Ali Turan, Necla Kozluca, Tahir Turan, Dilek Şahbaz, Riza Davas, Beste Davas, Gaye Davas ve Ozan Davas'ın Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Anayasa Mahkemesi; Veysi Ado kararında, 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri İle Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Kanun'un geçici 2. maddesinde ve 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Aynı maddeye göre anılan tarih itibarıyla derdest olan mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla yapılan başvuruların da Tazminat Komisyonunca incelenebilmesi mümkün kılınmıştır. Bu durumda yargı kararının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasını içeren somut başvuru yönünden de aynı sonuca varılması gerekir (Hamdullah Gürleyik [1. B.], B. No: 2019/1554, 16/11/2023, § 26).

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Başvurucular Aysel Kenar, Ayşe Özkul, Erhan Özkul, Erol Özkul, İsmet Özkul, Mustafa Özkul, Namigar Aykaç, Pınar İnan Enç, Saime İnan, Zeynep Günay, Zekeriya Eyüpoğlu, Seher Şaşmaz, Ali Öztaş, Cumali Uçar, Çiğdem Aydın, Filiz Tanış, Hayrunnusa Öztaş, Hüsniye Eraydın, İbrahim Öztaş, Meral Öztaş, Sami Öztaş, Selver Özsaraç, Sıdıka Öztaş, Şahika Öztaş, Şahin Öztaş, Yasemin Alptekin, Yüksel Durukan, Pelin Ünal, İlgen Öztaş, Ali Karmutoğlu, Asaf Özbelli, Ayşe Müge Erdem, Fuat Toğo, Leyla Asutay, Meserret Taze, Sedat Tütüncü, Seher Toğo, Serdağ Yurtkuran, Servet Serkan Asutay, Yahya Kemal Asutay, Ziya Yaroğlu ve Şenel Çelik'in Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. İçtüzüğün 80. maddesi şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir.”

28. Bireysel başvuru tarihinden sonra başvuruculara ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır. Başvurucular, bedelin kısmen ödendiğine ilişkin bir savunmada da bulunmamıştır.

Dolayısıyla başvurunun bu kısmının incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmıştır. Öte yandan somut olayda İçtüzüğün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesini gerekli kılan istisnai koşulların da bulunmadığı değerlendirilmiştir.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının incelemenin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşıldığından İçtüzüğün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereğince başvurunun bu kısmının düşmesine karar verilmesi gerekir.

e. Başvurucular Ahmet Erver, Derya Berber, Fatma Döner, Güllü Turani, Hadiye Gülmez, Hafize Cıbır, Hülya Bahçeçi, Mehmet Atan, Meryem Oruç, Metin Atan, Mustafa Erver, Şerif Erver, Yasin Turani, Erdem Erver ve Ercüment Bilgiç'in Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvuru hakkının kötüye kullanılmasına ilişkin değerlendirmeler için bkz. §§ 15-21.

31. Somut olayda, bireysel başvuru tarihinden sonra bedelin ödendiği ve bu konuda Anayasa Mahkemesine bilgi verilmediği anlaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellendiği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzüğün 83. maddesi uyarınca disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

2. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvuruculardan Bilal Filizfidanoğlu Yönünden Yargılama Giderinin Değer Kaybına Uğradığına İlişkin İddia

34. 6216 sayılı Kanun’un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

35. Yargılama sırasında davacı M.İ.den 29/5/2015 tarihinde alınan 27,70 TL peşin harç ve 19/4/2016 tarihinde alınan 2.080,56 TL tamamlama harcının karar kesinleştikten sonra istek hâlinde davacıya iadesine karar verilmiştir. Başvurucu Bilal Filizfidanoğlu ise yargılama sırasında temlik alan sıfatıyla davaya katılmış; mahkemece hüküm altına alınan bedelin başvurucuya ödenmesine, harç ve vekâlet ücretinin ise davacıya ödenmesine karar verilmiştir. Bu karar başvurucu tarafından temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir. Dolayısıyla başvurucu harcın kendisine ödenmesi gerektiğine ilişkin bir iddiayı yargılama mercileri önünde ileri sürmediğinden harcın davacı M.İ.ye ödenmesi gerektiği hususu kesinleşmiştir. Bu nedenle başvurucunun yargılama sırasında alınan harçlar yönünden mağdur sıfatının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Bedelin Değer Kaybına Uğradığına İlişkin İddia

37. Başvurucular hüküm altına alınan bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğradığından yakınmıştır.

38. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş., [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

39. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurucular İbrahim Akkanat, Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç dışındaki başvuruculaların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

40. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucular İbrahim Akkanat, Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç dışındaki başvurucular yönünden bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Ekli listenin (A) sütunundaki başvuruların 2021/41034 sayılı bireysel başvuru dosyası ile BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Başvurucu İbrahim Akkanat yönünden başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle REDDİNE,

2. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzüğün 83. maddesi uyarınca Av. Özgür Eray Taş'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Başvurucular Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

D. Başvurucular Aysel Kenar, Ayşe Özkul, Erhan Özkul, Erol Özkul, İsmet Özkul, Mustafa Özkul, Namigar Aykaç, Pınar İnan Enç, Saime İnan, Zeynep Günay, Zekeriya Eyüpoğlu, Seher Şaşmaz, Ali Öztaş, Cumali Uçar, Çiğdem Aydın, Filiz Tanış, Hayrunnusa Öztaş, Hüsniye Eraydın, İbrahim Öztaş, Meral Öztaş, Sami Öztaş, Selver Özsaraç, Sıdıka Öztaş, Şahika Öztaş, Şahin Öztaş, Yasemin Alptekin, Yüksel Durukan, Pelin Ünal, İlgen Öztaş, Ali Karmutoğlu, Asaf Özbelli, Ayşe Müge Erdem, Fuat Toğo, Leyla Asutay, Meserret Taze, Sedat Tütüncü, Seher Toğo, Serdağ Yurtkuran, Servet Serkan Asutay, Yahya Kemal Asutay, Ziya Yaroğlu ve Şenel Çelik'in kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

E. Başvurucular Ahmet Erver, Derya Berber, Fatma Döner, Güllü Turani, Hadiye Gülmez, Hafize Cıbır, Hülya Bahçeçi, Mehmet Atan, Meryem Oruç, Metin Atan, Mustafa Erver, Şerif Erver, Yasin Turani, Erdem Erver ve Ercüment Bilgiç'in kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle REDDİNE,

F. 1. Başvurucular Sebiha Özlek, Şenel Çelik, Bayram Gündüz, Coşkun Gündüz, Eda Çınar, Eray Gündüz, Fikriye Ceylan, Medine Gündüz, Mehmet Gündüz, Mevlüt Gündüz, Mevlüt Can Gündüz, Mustafa Gündüz, Nur Kılıç, Tülay Gündüz, Nervet Demir, Pınar İnan Enç, Saime İnan, Zeynep Günay, Ayşe Kasapoğlu, Fatma Akal, Hasan Ömer Turan, Havva Turan, Muhammet Ali Turan , Necla Kozluca, Tahir Turan, Dilek Şahbaz, Riza Davas, Beste Davas, Gaye Davas, Ozan Davas, Veysi Akdemir, Fatma Gevrekoğlu, Ali Özkan, Gönül Aşık, İlhami Özkan, Ümit Özkan, Yaşar Özdemir, Zeki Özdemir, Hasan Ceylan, Oytun Manav, Hacer Uzuner, Hüseyin Aktaş, Yasemin Önalır, Necmettin Arda, Enver Özbay, Mustafa Karakuş, Esra Yavuzyiğit, Ercüment Bilgiç, İsmail Eyüpoğlu, Mustafa Çerçi, Mustafa Ergül, Bülent Bağcı, Güleser Bağcı, Nilifer Bağcı, Serpil Rajabıyan, Şahin Bağcı, Ayşe Çıvkın, Emre Zert, Emrullah Zert, Fatma Sarı, Hasan Zert, Hüseyin Şen, Hüseyin Zert, Mehmet Çıvkın ve Devrim Ertaş'ın makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucular Ahmet Erver, Derya Berber, Fatma Döner, Güllü Turani, Hadiye Gülmez, Hafize Cıbır, Hülya Bahçeçi, Mehmet Atan, Meryem Oruç, Metin Atan, Mustafa Erver, Şerif Erver, Yasin Turani ve Erdem Erver'in makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Başvurucular Sebiha Özlek, Ayşe Kasapoğlu, Fatma Akal, Hasan Ömer Turan, Havva Turan, Muhammet Ali Turan, Necla Kozluca, Tahir Turan, Dilek Şahbaz, Riza Davas, Beste Davas, Gaye Davas ve Ozan Davas'ın kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Başvurucu Bilal Filizfidanoğlu'nun yargılama giderinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Başvurucular İbrahim Akkanat, Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç dışındaki başvurucuların bedelin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

G. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının başvurucular

İbrahim Akkanat, Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç dışındaki bütün başvurucular yönünden bedelin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

H. Kararın bir örneğinin başvurucular İbrahim Akkanat, Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç dışındaki başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (C) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

İ. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

J. Ekli tablonun (D) sütununda yer verilen harçların tabloda gösterildiği şekliyle başvurucular İbrahim Akkanat, Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç dışındaki başvuruculara ÖDENMESİNE,

K. Ekli tablonun (E) sütununda yer verilen vekâlet ücretlerinin tabloda gösterildiği şekliyle başvurucular İbrahim Akkanat, Nigar Can, Ummuhan Şen, Halittin Çolak, Fikriye Öztaş ve Musa Güleç dışındaki başvuruculara ÖDENMESİNE,

L. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

M. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL KURT (2)

B. No: 2021/44218 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/44218

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL KURT BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/44218)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : İsmail KURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliği tarafından tesis edilen işleme karşı açılan davanın incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İstanbul Anadolu 3. Tüketici Mahkemesi hâkimi olarak görev yapmakta iken 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. maddesi uyarınca, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK) 24/8/2016 tarihli kararıyla meslekten çıkarılmış; daha sonra hakkında başlatılan ceza soruşturması kapsamında tutuklanarak Silivri 6 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yerleştirilmiştir.

3. Başvurucunun 2012-2013 yılları arasında görev yaptığı İzmir Adliyesinde bazı dosyalarda usulsüz işlemler yaptığı gerekçesiyle HSK'nın 11/12/2018 tarihli kararıyla başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Bu soruşturma kapsamında başvurucu, kendine zorunlu müdafi atanması talebiyle HSK'ya başvurmuştur. HSK Genel Sekreterliği tarafından 9/4/2019 tarihinde başvurunun reddedilmesi üzerine başvurucu 29/4/2019 tarihinde iptal davası açmıştır.

4. Ankara 14. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 13/9/2019 tarihinde davayı incelemeksizin

reddetmiştir. Kararda, öncelikle Anayasa'nın HSK'ya ilişkin hükümleri ile 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nda yer alan düzenlemeler hatırlatılarak meslekten çıkarma cezası hariç HSK kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğu, HSK Genel Sekreterliğinin HSK'nın idari ve mali işleriyle sekreterya hizmetlerini yerine getirmek üzere kurulmuş bir birim olduğu, tesis ettiği işlemin HSK işlemi niteliğinde olması nedeniyle davanın esasının incelenme olanağı bulunmadığı belirtilmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 13/3/2014 tarihli ve E.2014/54, K.2014/53 sayılı kararına atıf yapılarak HSK Genel Sekreterliğinin HSK'nın bir birimi olması nedeniyle tesis ettiği işlemin de HSK işlemi sayılacağının ve bu işleme karşı yargı yoluna başvurulamayacağının Anayasa Mahkemesi tarafından da kabul edildiği vurgulanmıştır.

5. Başvurucu, karara karşı 20/11/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 13/10/2020 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucuya 15/3/2021 tarihinde vasi tayin edilmiştir. Nihai karar başvurucu vasisine 24/6/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Vasi tayinine ilişkin karar 12/7/2021 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucunun 1/9/2021 tarihinde Mahkemeye yaptığı başvuru üzerine başvuruya konu davaya ilişkin evrak başvurucuya gönderilmiştir. Başvurucu 9/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu, hakkında başlatılan soruşturma kapsamında müdafi atanmaması nedeniyle savunma hakkının elinden alındığını, HSK Genel Sekreterliği işlemine karşı dava açmasını engelleyen herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığını, buna rağmen açtığı davanın esasının incelenmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği, bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

10. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak hakkın kapsamı düzenlenmemiştir. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesine göre "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı" metne dâhil edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacının

Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin ve buna ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının da gözönünde bulundurulması gerekir (Onurhan Solmaz, § 22).

11. Sözleşme, bir kişinin sahip olduğunu ileri sürebileceği tüm hak ve yükümlülükler bakımından adil yargılanma hakkını güvenceye almamaktadır. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde, adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmesi için ya başvurucunun medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadının esası hakkında karar verilmiş olması gerekir. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 23).

12. Sözleşme’nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendinde, hakkında bir suç isnadında bulunulan kişinin “kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafiinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek” hakkı olduğu belirtilmiştir. Sanık kendisini bizzat savunma hakkına sahip olduğu gibi bir müdafi yardımıyla savunma hakkına da sahiptir. Zorunlu müdafilik ise suç isnadında bulunulan kişinin avukat tutma imkânı olmadığında kendisine tanınmış bir olanaktır.

13. Bireysel başvuruya dayanak olan davada uyuşmazlık konusu edilen işlem, başvurucunun hakkında başlatılan disiplin soruşturması kapsamında tarafına zorunlu müdafi atanma talebinin reddedilmesidir. Başvurucunun müdafi talebi disiplin soruşturması aşamasına yöneliktir. Bu bağlamda başvurucu hakkında başlatılan ceza soruşturmasına ilişkin bir talep söz konusu değildir. Başka bir deyişle bireysel başvuruya konu sürecin ceza yargılamasına/bir suç isnadına ilişkin bulunmadığı açıktır.

14. Bireysel başvuruya konu sürecin ceza yargılamasına/bir suç isnadına ilişkin olmadığından başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamında incelenebilmesi için başvuruya temel olan sürecin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili bir uyuşmazlığın esasının karara bağlanmasına ilişkin olması gerekir. Disiplin soruşturmasında zorunlu müdafilik kurumuna ilişkin mevzuat düzenlemesi bulunmadığı gibi kabul edildiğine dair yerleşik içtihat da yoktur. Bu bağlamda disiplin hukukunda zorunlu müdafilikten bahsedilemeyecek olması karşısında ihlal iddiasının medeni hak ve yükümlülüklerin değerlendirildiği bir yargısal sürece ilişkin olmadığı ve başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamına girmediği anlaşılmıştır.

15. Sonuç itibarıyla başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiası, Anayasa’da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HEDİYE HATUN SEVİM

B. No: 2021/45365 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/45365

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HEDİYE HATUN SEVİM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/45365)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Hediye Hatun SEVİM

Vekili : Av. Süleyman Taha ULUCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbir kararına karşı itiraz etme imkânı verilmemesi ve ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun da aralarında olduğu birtakım davalılar aleyhine arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi nedeniyle terditli olarak tapu iptali ve tescil veya alacak istemiyle 6/5/2016 tarihinde dava açılmıştır. Kayseri 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 24/6/2016 tarihinde davalılardan O.Ç. ve V.A. adına kayıtlı taşınmazlar üzerine üçüncü kişilere devri önler mahiyette ihtiyati tedbir konulmasına kesin olmak üzere karar vermiştir.

3. Başvurucu, yargılama devam ederken 27/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucu; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, ihtiyati tedbir kararına karşı itiraz etme imkânı verilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır.

7. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun mal varlığı hakkında ihtiyati tedbir uygulanması kapsamında ileri sürdüğü şikâyetler esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiğinden anılan iddiaların mülkiyet hakkı bağlamında incelenmesi uygun görülmüştür.

8. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

9. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

10. Mülkiyet hakkının özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlamı ve kapsamı olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorumla ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 51).

11. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54).

12. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da aynı menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen

mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 37).

13. Somut olayda başvurucunun da aralarında olduğu kişiler aleyhine açılan davada başvurucunun aralarında olmadığı davalıların adına tapu kütüğünde kayıtlı taşınmazlar üzerine ihtiyati tedbir konulmasına karar verilmiştir. Bir diğer ifadeyle taşınmazlar tapu kütüğünde başvurucu adına kayıtlı değildir. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değeri veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru beklentisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN SONSUZ

B. No: 2021/47199 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/47199

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN SONSUZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/47199)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Osman SONSUZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında eşini öldürdüğü gerekçesiyle Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatılmış ve eşe karşı kasten öldürme suçundan 2/12/2013 tarihli iddianame ile dava açılmıştır. Yapılan yargılama neticesinde başvurucunun eşe karşı kasten öldürme suçundan mahkûmiyetine karar verilmiş ve bu karar Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 26/4/2021 tarihli ilamı ile kesinleşmiştir.

3. Başvurucu, nihai kararı 12/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Komisyon, başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna; adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkına yönelik ihlal iddialarının kabul edilebilirlik incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne

karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

6. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebep olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması, temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

7. Somut olayda başvurucu, başvuru yaptıktan sonraki süreçte -22/5/2023 tarihinde- ölmüştür. Başvuruya mirasçılar tarafından devam edilip edilmeyeceğinin bildirilmesi için mirasçılara yapılan tebligat 31/7/2025 ve 1/8/2025 tarihlerinde tebliğ edilmiştir. Buna karşın başvurucunun mirasçıları verilen süre içinde başvuruya devam etme yönündeki iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemiştir. Başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır (benzer yöndeki kararlar için bkz. Enver Karabey [2. B.], B. No: 2021/36984, 22/1/2025; Emin Kırmızıgül [1. B.], B. No: 2023/13689, 18/12/2024).

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvurucunun ölümü nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYTEN ÖZSEZGİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/48385 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48385

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTEN ÖZSEZGİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/48385)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Ayten ÖZSEZGİN 2. İsmail ÖZSEZGİN 3. Nadide AKYÜREK 4. Nalan KÜÇÜK

Vekili : Av. İlkay PALA ÖGE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, açılan kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Birinci Bölüm İkinci Komisyon tarafından adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve

vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucular aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle ileri sürülen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine (E.2020/257, K.2021/2591) gönderilmek üzere İzmir 6. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/495, K.2019/536) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RESLAN AYTEKİN

B. No: 2021/53909 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/53909

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESLAN AYTEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/53909)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Reslan AYTEKİN

Vekili : Av. Ömer Burak BİLDİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumlarından olan alacağın icra edilmemesi ve değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 4/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 19/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Komisyon 28/11/2023 tarihinde, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucu, mahkeme kararına rağmen hükmedilen alacağın idare tarafından ödenmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamu Kurumundan Olan Alacağın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle alacağının değer kaybettiğini, alacağa uygulanan faizin paranın enflasyon karşısındaki kaybını telafi etmediğini ileri sürmüştür.

7. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

8. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 40.000 TL maddi ve 40.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949,

21/1/2021, §§ 93-100).

10. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep 8. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/363, K.2020/213) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VİZYONGRUP LENS-OPTİK ÖZEL SAĞLIK HİZMETLERİ GIDA TARIM İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/54706 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54706

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VİZYONGRUP LENS-OPTİK ÖZEL SAĞLIK HİZMETLERİ GIDA TARIM İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/54706)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : Vizyongrup Lens-optik Özel Sağlık Hizmetleri Gıda Tarım İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : (bkz. ekli tablo)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, müsadere kararlarının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular hakkında yürütülen ceza yargılaması neticesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) ve adli emanette bulunan eşyanın müsaderesine karar verilmiştir. Başvurucular tarafından müsadere kararlarına itiraz edilmiştir. İtiraz mercii HAGB kararlarının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazları reddetmiştir.

3. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2021/54706 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş ve inceleme bu dosya üzerinden yürütülmüştür.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucular, müsadere kararlarının HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infaz edilmesinden yakınmaktadır. Bu kapsamda başvurucular adil yargılanma, gerekçeli karar, hakkaniyete uygun yargılanma, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ve mülkiyet hakları ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı cevaplarında, önceki beyanlarını tekrar etmiş ve Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde başvurularının değerlendirilmesini talep etmişlerdir.

8. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvurular ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile birlikte müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvurularda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvuruculara Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Ekli listenin (A) sütununun birinci satırında ismi belirtilen başvurucu, yargılama sürecinin makul sürede neticelendirilmediğini ifade ederek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2.B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe

göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

15. Anayasa Mahkemesi müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Süleyman Başmeydan, § 72).

16. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesi ihtimalinin önüne geçilmesinin gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

17. Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığını, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığını, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin olarak ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığını belirtmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

18. Nitekim 2/3/2024 tarihli 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı değerlendirildiğinden başvuruculların tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Ekli listenin (A) sütunun 1. satırında yer alan başvuru yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (E) sütununda belirtilen harç miktarlarının ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

COŞKUN ÖZDERYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/57674 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57674

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

COŞKUN ÖZDERYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57674

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Coşkun ÖZDERYA 2. Emine ÖZYURT 3. Fatma ERDOĞAN 4. Fatma ÖZDERYA 5. Hatice REİS 6. Mustafa ÖZDERYA 7. Özlem ÖZDERYA ORUÇ 8.-Raifcan ÖZDERYA 9. Ruşen ÖZDERYA 10. Sevim ÖZAD

Vekili : Av. Ergün DOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması, yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

2. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon tarafından adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B.

No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırma karşılığında hükmedilen bedellerin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine (E.2019/2461, K.2021/1253) gönderilmek üzere Gaziosmanpaşa 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/64, K.2019/149) GÖNDERİLMESİNE,

D. Tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DİLEK HATİPOĞLU

B. No: 2021/60190 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60190

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİLEK HATİPOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60190)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Dilek HATİPOĞLU

Vekili : Av. Dilan KUNT AYAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyette esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, delillerin dikkate alınmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, kişinin çıplak aramaya maruz kaldığı ve arama esnasında yaralandığı iddiaları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmakta iken ağır ceza mahkemesindeki duruşmalara katılmak için Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne (Kurum) misafir hükümlü olarak 12/2/2021 tarihinde giriş yapmıştır. Başvurucunun üstü aranmak istenmiştir. Başvurucunun bunu kabul etmemesi üzerine infaz koruma memurları ile başvurucu arasında tartışma çıkmıştır.

3. Başvurucu hakkında Kurum tarafından aramaya karşı çıktığı, görevli memurlara mukavemet göstererek saldırdığı ve görevli iki memuru yaraladığı iddialarıyla soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma dosyasına alınan Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen 12/2/2021 tarihli raporlarda hem başvurucunun hem de infaz koruma memurlarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralandıkları tespit edilmiştir.

Başvurucunun soruşturma kapsamında verdiği savunması şöyledir:

"12/02/2021 tarihinde Sincan Kadın Kapalı cezaevinden Hakkari'de mahkemem olduğu için getirildim. 2014 yerel seçimlerinde Hakkari belediye başkanıydım. Saat 11 civarında arama odası götürüldüm. Bana soyun çıplak arama yapacağım dendi. Hülya adında bir gardiyan ve iki kapalı gardiyan vardı. Bende çıplak arama yaptırmayacağımı söylediğim gibi, bir kapalı gardiyan kollarımdan bir kapalı gardiyan bacaklarımdan tutup yere yatırdılar. Hülya gardiyanda beni darp ederek çırılçıplak ettiler. Ben, yapmayın, bırakın beni, çıplak aramaya izin vermiyorum, bu yaptığınız terbiyesizliktir, ahlaksızlıktır, dedim. Darp raporu aldım. Sonra hücreye getirildim. Çıplak aramayı kabul etmediğim için bir daha darp edildim. Ben de mahkeme görüşürüz. Hakkımı arayacağım dedim. Benim yaşadıklarım ve söylediklerim bunlardır. Burada söylenenler doğru değil. Çıplak aramaya karşı geldiğim için darp edildim. Haksızlığa uğradım."

4. Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından 22/2/2021 tarihli kararla başvurucunun aramaya karşı çıkma, gereksiz olarak marş söyleme ve slogan atma, kurum görevlilerine hakaret veya tehditte bulunma disiplin suçlarını işlediği sonucuna varılmıştır. Başvurucuya en üst disiplin cezasını gerektiren eylem olan hükümlü ve tutukluları kasten veya neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama ile görevlileri her türlü kasten yaralama disiplin suçu nedeniyle on iki gün hücreye koyma cezası verilmiştir. Kararın gerekçesinde özetle başvurucunun mevzuat hükümleri doğrultusunda aramasının yapılmak istendiği fakat başvurucunun önce sözlü olarak sonrasında fiziki olarak aramaya karşı çıktığı, devamında şiddet kullanarak aramaya karşı çıktığı ve görevli memurlara saldırdığı, görevli memurlar tarafından başvurucunun zor kullanılarak etkisiz hâle getirildiği ve aramasının bu şekilde yapıldığı, arama sırasında başvurucunun slogan attığı, sonrasında alındığı tek kişilik odada da taşkınlıklarına devam ettiği hususlarına işaret edilmiştir.

5. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararına karşı İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Başvurucu 8/3/2021 tarihli şikâyet dilekçesinde özetle memurların kendisine gelir gelmez çıplak arama yapacağız dediğini, kendisinin bunu kabul etmediğini, memurların kendisini yatırarak ellerini ve kollarını tuttuğunu, zorla kıyafetlerini çıkardıklarını ve aynı zamanda kendisini darp ettiklerini ileri sürmüştür. Kendisine memurları darp ettiğinin söylendiğini ancak eğitimli üç memuru darp edebilmesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu beyan etmiştir. Başvurucu; işkenceye uğradığını, darp raporu aldığını, darp raporu sonrasında da şiddete maruz kaldığını iddia etmiştir. Memurların kendi kendine zarar verdiğini ileri sürdüğünü ancak hem kendisine hem de memurlara zarar vermesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu beyan etmiştir.

6. Van İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) tarafından yapılan yargılamada 29/3/2021 tarihli duruşmada başvurucu; avukatı ile savunma yapmak istediğini, ayrıca olayla ilgili Van Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduğunu, bunun sonucunun beklenmesi gerektiğini beyan etmiştir.

7. Başvurucu 5/4/2021 tarihli duruşmada vermiş olduğu savunmasında şikâyet dilekçesinde ileri sürdüğü savunmalarını yinelemiştir. Ayrıca görevli memurlara söylediği iddia edilen sözleri söylemediğini beyan etmiştir. Başvurucu vekili ise savunmasında başvurucunun tamamen soyularak çıplak arama yapıldığını, bağımsız bir heyet tarafından düzenlenen darp raporu alındığını, Van Adli Tıp Kurumu Şube Müdürlüğünce düzenlenen rapor ile de başvurucuda darp ve cebir sonucu oluşan ekimozlar tespit edildiğini, memurlar hakkında suç duyurusunda bulunduklarını, Van Barosu Cezaevi Komisyonunda yer alan ve olaya

ilişkin raporu düzenleyen kişilerin tanık olarak dinlenmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği kamera kayıtlarının bilirkişiye gönderilmesine, tutanak mümzisinin tanık olarak dinlenmesine, başvurucunun tanık dinletme talebinin celse arasında değerlendirilmesine karar vermiştir.

8. Başvurucu 26/4/2021 tarihli duruşmada Van Barosu Cezaevi Komisyonuna ait 19/2/2021 tarihli raporu dosyaya sunmuş; bu raporu hazırlayan avukatların tanık olarak dinlenmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği tarafından Van Cumhuriyet Başsavcılığından soruşturmanın akıbetinin sorulmasına, mevcut deliller dikkate alınarak başvurucunun tanık dinletmesi yönündeki talebinin yargılamaya yenilik katmayacağı ve esasa etkili olmayacağı kanaati ile tanık dinletme talebinin reddine karar verilmiştir.

9. Kamera çözümlenmesine ilişkin 28/4/2021 tarihli bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. Raporun sonuç kısmında başvurucu ile infaz koruma memurları arasında kameraya yansıyan görüntülerde direnme, zor kullanma, darp ve cebir olayına rastlanmadığı tespit edilmiştir. 26/5/2021 tarihli yazı ile Van Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturmanın devam ettiğini bildirmiştir. Bu yazı ekinde Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Van Adli Tıp Şube Müdürlüğü (Adli Tıp) tarafından düzenlenen 18/2/2021 tarihli rapor da sunulmuştur. Başvurucu ile ilgili bu raporun sonuç kısmında yaralanmanın basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olduğu değerlendirmesi yapılmıştır.

10. 7/6/2021 tarihli duruşmada tutanak mümzisi tanık olarak dinlenmiştir. Tanık beyanında özetle başvurucunun üst aramasına direndiğini, kendilerine karşı tehdit ve hakaret içerikli sözler söylendiğini, üst aramasını gerçekleştirebilmek için zor kullanarak başvurucuyu etkisiz hâle getirdiklerini, fiziksel bir saldırı yapmadıklarını, üçünün başvurucunun kollarını ve bacaklarını tuttuğunu beyan etmiştir. Ayrıca başvurucunun da tekme atarak ve tırnaklarıyla karşılık verdiğini, kesinlikle başvurucunun göğsüne bastırmadıklarını ileri sürmüştür. Sonraki duruşmalarda diğer iki tutanak mümzisi de dinlenmiş ve aynı yönde beyanlarda bulunmuşlardır.

11. İnfaz Hâkimliği 21/9/2021 tarihli kararı ile şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"T/H DİLEK HATİPOĞLU'nun Hakkari 1. ve 3. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmalara katılmak üzere 12/02/2021 tarihinde Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna getirilerek misafir hükümlü olarak kuruma giriş yaptığı, kurum giriş işlemleri sırasında hükümlünün kendisine yöneltilen sorulara asabi şekilde cevaplar verdiği, görevli infaz koruma memurları tarafından üst araması yapılacağı söylendiğinde '....hadsizler siz kim oluyorsunuz, beni arayamazsınız, sizi de kanununuzu da tanımıyorum....' diyerek infaz koruma memurlarına hakaret ve tehdit ettiği, arama için kendisine verilen önlüğü yere atarak giymediği, '.....size bunun hesabını sorarım, bunun burada mı kalacağını sanıyorsunuz....' diyerek tehdit etmeye devam ettiği, infaz koruma memurlarının hükümlüyü sakinleştirmeye çalıştığı ancak hükümlünün sakinleşmeyerek görevli memurlara saldırdığı, bu sırada, dosya kapsamındaki Adli Raporlara göre görevli memurlar Mehpare ve Hülya'nın basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralandığı, arama esnasında hükümlünün 'direne direne kazanacağız, biji serok apo, insanlık onuru işkenceyi yenecek' şeklinde sloganlar attığı, arama sonrası pantolununu giymesi istendiğinde '...nasıl çıkarttıysanız, öyle giydirim...' diyerek tahkir edici davranışlara devam ettiği, bu halde hükümlü Dilek Hatipoğlu'nun Ceza İnfaz Kurumuna girişi sırasında kendisine verilen önlüğü giymeyerek ve arama yaptırmayacağını söyleyerek yasa gereği

yapılması gerekli olan arama işleminin yapılmasına karşı çıktığı, arama sırasında görevli memurlara '....hadsizler siz kim oluyorsunuz, beni arayamazsınız, sizi de kanununuzu da tanımıyorum....' , '.....size bunun hesabını sorarım, bunun burada mı kalacağını sanıyorsunuz....' diyerek tehdit ve hakarette bulunduğu, 'direne direne kazanacağız, biji serok apo, insanlık onuru işkenceyi yenecek' diyerek slogan attığı, ayrıca görevli memurlara saldırarak basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde kasten yaraladığının anlaşıldığı, hükümlü Dilek Hatipoğlu'nun aşamalarda alınan beyanında yapılan arama işleminin usulsüz olduğunu, bu nedenle karşı çıktığını savunmuşsa da, tanık olarak dinlenen tutanak mümzilerinin beyanlarından da anlaşıldığı üzere, arama sırasında hükümlü Dilek Hatipoğlu'nun iç çamaşırlarının çıkartılmadığı ve kendisine önlük giydirildiği anlaşılmakla aramanın çıplak arama olarak değil üst ve eşya araması olarak nitelendirilmesi gerektiği, T/H DİLEK HATİPOĞLU'nun birden fazla disiplin suçu işlediği ve en üst disiplin cezasını gerektiren eyleminin Hükümlü ve Tutukluları Kasten veya Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralamak İle Görevlileri Her Türlü Kasten Yaralamak suçu kapsamında olduğu, tutuklu/hükümlünün eylemini gerçekleştirme şekli, eyleminin sübutuna ilişkin kabulde, cezanın uygulanış şekli ve kullanılmasında bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmakla T/H DİLEK HATİPOĞLU tarafından Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığının 22/02/2021 tarih ve 2021/58 karar sayılı kararına karşı yapılan şikayet başvurusunun reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

12. Başvurucu, karara itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde özetle şiddet uygulanarak aramaya maruz kaldığını, göğüs kafesine baskı yapılarak nefessiz kaldığını, adli tıp kurumundan alınan raporların dikkate alınmadığını, gerekçeli kararda bu hususta değerlendirme yapılmadığını, Van Barosu Cezaevi Komisyonu tarafından hazırlanan raporun da dikkate alınmadığını, buradaki avukatların tanık olarak dinlenmediğini ileri sürmüştür.

13. Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi 6/10/2021 tarihli kararı ile İnfaz Hâkimliği kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 20/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 14/12/2021 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebinin 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca geçici olarak kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu; şiddete maruz kaldığının adli tıp raporu ile sabit olduğunu, kendisindeki yaralanmanın orantılı olup olmadığının değerlendirilmediğini, maruz kaldığı şiddetin değerlendirilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu, olayın faillerinin aldığı raporların değerlendirilmesine rağmen kendi raporunun değerlendirilmemesinin gerekçeli karar hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Olayın tanıklarının kendisine önlük giydirilmediğini beyan etmesine rağmen Mahkemenin gerekçesinde önlüğün giydirildiği değerlendirmesi yapmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, çıplak aramanın gerekli olup olmadığı hususunda Mahkemenin değerlendirme yapmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği tarafından infaz koruma memurlarının şiddete başvurması için gerekli bir durumun olup olmadığını araştırmadığını, çıplak arama yönünde bir talimatın

olup olmadığının araştırılmadığını, Ağır Ceza Mahkemesi kararının da gerekçesiz olduğunu iddia etmiştir.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formundaki şikâyetleri yinelemiştir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Somut olayda başvurucu, misafir hükümlü olarak gönderildiği cezaevinde üstünün aranması ile ilgili olarak infaz koruma memurlarını yaraladığı gerekçesiyle disiplin hapsi cezası almıştır. Başvurucunun bu karara karşı yapmış olduğu şikâyet reddedilmiştir.

21. İnfaz Hâkimliği başvurucunun 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinde düzenlenen "hükümlü ve tutukluları kasten veya neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralamak ile görevlileri her türlü kasten yaralamak" disiplin suçunu işlediği sonucuna varmıştır. İnfaz Hâkimliği gerekçesini infaz koruma memurlarının tuttuğu tutanağa, bu kişilerin Mahkemede verdikleri ifadelere ve infaz koruma memurlarının yaralandıklarına dair raporlara dayandırmıştır.

22. İnfaz Hâkimlikleri, önüne gelen şikâyetleri disiplin hukuku çerçevesinde değerlendirmekte ve incelemelerini bu kapsamda yapmaktadır. Başvurucu, gerek yargılama sürecinde gerekse bireysel başvurusunda disiplin cezasına konu yaralama eylemini gerçekleştirmediğine yönelik bir iddiada bulunmaktadır. İnfaz Hâkimliği ise gerekçesini başvurucunun bu eylemi gerçekleştirdiğine yönelik delillere dayandırmaktadır. Bu itibarla İnfaz Hâkimliğinin somut olay bağlamında şikâyetin reddine ilişkin kanaate hangi delille ne şekilde bağ kurarak ulaştığını kararında gösterdiği değerlendirilmiştir.

23. Başvurucu; itiraz makamı olan Ağır Ceza Mahkemesi kararının da gerekçesiz olduğunu

ileri sürmüşse de kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu; hükme esas kabul ettiği tanıkların olayın failleri olduğunu, bu tanıkların beyanlarının esas alınarak şikâyetin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca infaz koruma memurları hakkında yaptığı suç duyurusunun sonucunun beklenmemesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini, Mahkemenin kamu görevlilerinin beyanlarını peşinen kabul ettiğini beyan etmiştir. Başvurucu, kamera kayıtlarının dökümünün eksik olduğunu, kamera kayıtları sessiz olduğu için dudak okuma konusunda uzman bir bilirkişiye kayıtların gönderilmediğini ileri sürmüş ve tanık dinletme taleplerinin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir.

26. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

27. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında da uygun imkânların tanınması gerekir. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsiz olma iddiaları da yargılamanın bütünü kapsamında değerlendirilecektir (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

28. Ancak Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki görevi; somut olayın usul kurallarına uygunluğu denetlemek değil, adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin somut olayda ihlal edilip edilmediğini denetlemektir (Mustafa Kupal [1. B.], B. No: 2013/7727, 4/2/2016, § 51).

29. Başvurucu, olayın tarafı olan infaz koruma memurlarının tanık olarak dinlendiğini ve bunun hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Ancak İnfaz Hâkimliği gerekçesinde tek başına bu tanık beyanlarına dayanmamış olup bu tanıkların yaralandığını ortaya koyan adli raporlara da dayanmıştır. Başvurucu, Van Barosu Cezaevi Komisyonunda yer alan ve olaya ilişkin raporu düzenleyen kişilerin tanık olarak dinlenmesini talep etmiş ancak bu talebi İnfaz Hâkimliği tarafından reddedilmiştir. Başvurucu, bu tanıkların hazırlanan rapordan farklı olarak yargılamanın esasını etkileyecek nitelikte bir beyan verip vermeyecekleri hususunda somutlaştırma yapmadığı gibi bu tanıkların yargılama konusu olaya tanık olduklarına ilişkin bir iddia da bulunmamaktadır. Olaya ilişkin olarak kamera kayıtları getirtilmiş ve bilirkişi tarafından yazılı rapor hâlinde çözümü yaptırılmıştır. Başvurucu, yargılama sırasında ve İnfaz Hâkimliği kararına karşı itirazında bu rapora yönelik olarak bir itirazda bulunmamıştır. İnfaz Hâkimliğinin disiplin hukuku çerçevesinde değerlendirme yaptığı gözetildiğinde infaz koruma memurları hakkında yapılan suç duyurusunun sonucunun beklenmesinin gerekli olduğunu söylemek güçtür. Bu itibarla yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun dosya kapsamında bulunan tüm bilgi ve

belgelere karşı beyanda bulunma ve delillerini sunabilme noktasında dezavantajlı duruma düşürülmediği, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edilmediğinin açık olduğu anlaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine dair iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu, çıplak aramaya ve işkenceye maruz kaldığını, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiasının özü çıplak arama yapılmasına ve bu esnada yaralanmasına yönelik olduğundan başvurunun kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

33. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun şikâyetleri açısından maddi olayın ortaya çıkarılması, olayda sorumluluğu bulunanların tespiti ve cezalandırılması şeklinde makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte olan yolun etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi yolu olduğu anlaşılmaktadır (Zeki Güngör [1. B], B. No: 2013/8491, 31/3/2016, § 40). Başvurucu infaz koruma memurları hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu soruşturmanın sonucu ile ilgili bilgi ve belge sunmamıştır.

34. Dolayısıyla hukuk sisteminde mevcut yargısal yollar tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin GEÇİCİ OLARAK KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Geçici olarak muaf tutulan 487,60 TL harçtan ibaret yargılama giderinin 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurucudan TAHSİLİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİRLEŞİK METAL İŞÇİLERİ SENDİKASI (4)

B. No: 2021/60361 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60361

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİRLEŞİK METAL İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2021/60361)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Birleşik Metal İşçileri Sendikası

Temsilcisi : Adnan SERDAROĞLU

Vekili : Av. Olcay KORKMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir sendika tarafından alınan grev kararının Bakanlar Kurulu tarafından ertelenmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/7/2021 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvurucu Sendika, 1947 yılında kurulan Türkiye Maden-İş Sendikası ile 1963 yılında kurulan Otomobil-İş Sendikasının 1993 yılında birleşmesiyle oluşmuş ve Birleşik Metal İşçileri Sendikası (Sendika) adını almıştır. Başvurucu Sendika, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bağlıdır.

6. Başvurucu Sendika ile davalı işyeri arasında yürütülen toplu iş sözleşmesi (TİS) görüşmelerinde anlaşma sağlanamamıştır.

7. Başvurucu Sendikanın Yönetim Kurulu 16/12/2016 tarihinde toplanmış ve davalı işyeri için 18/1/2017 tarihinden itibaren uygulamaya konulmak üzere grev kararı almıştır.

8. Bakanlar Kurulu 18/1/2017 tarihli ve 29952 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan 17/1/2017 tarihli ve 2017/9744 sayılı kararı ile grevin ertelenmesine karar vermiştir. Karar şöyledir:

"A. Şirketine bağlı işyerlerinde Birleşik Metal İşçileri Sendikası tarafından uygulanmakta olan grevin, milli güvenliği bozucu nitelikte olduğu görüldüğünden ertelenmesi hakkındaki ekli kararın yürürlüğe konması 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Kanunun 63 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 17/1/2017 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Karar

...

b) ... Birleşik Metal İşçileri Sendikası tarafından alınmış bulunan grev kararının, milli güvenliği bozucu nitelikte görüldüğünden altmış gün süreyle ertelenmesi kararlaştırılmıştır."

9. Bu kararın iptal edilmesi için Sendika tarafından 2/2/2017 tarihinde Danıştay Onuncu Dairesine dava açılmış ve bu davada yürütmenin durdurulması talep edilmiştir. Yürütmenin durdurulması talebi Danıştay Onuncu Dairesi tarafından 21/2/2017 tarihinde reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Davalı idarece savunma dilekçesi ekinde gönderilen Milli Savunma Bakanlığının 16/01/2017 tarih ve 459 sayılı yazısı ile Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun 20/12/2016 tarih ve 120169 sayılı yazılarında, Kara Kuvvetleri Komutanlığının ihtiyaç duyduğu silah ve mühimmatın imalatında kullanılan vasıflı çeliklerin Bakanlar Kurulu kararında sözü edilen işyerlerinden temin edildiği belirtilmiştir. Yukarıda sözü edilen yazılar ve dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden, adı geçen şirkete bağlı işyerlerinde uygulanacak olan grevin, milli güvenliği bozucu nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır..."

10. Başvurucu Sendika, bu karara karşı Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna itirazda bulunarak yürütmenin durdurulmasını talep etmiştir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK) 13/3/2017 tarihli kararı ile oyçokluğuyla itirazı reddetmiştir. Kararda yalnızca "yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için yasanın aradığı koşulların gerçekleşmemiş olduğu" gerekçesine yer verilmiştir.

11. Muhalif kalan üyelerin muhalefet şerhinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"... ertelenen grevin milli güvenliği bozucu nitelikte sonuç doğurabileceğine davalı idarenin dosyaya ibraz ettiği bilgi ve belgelerle ulaşıldığı, idarece aynı vasıftaki çeliğin başka yerden temin edilme imkanı, mevcut stok durumu gibi hususların açıklıkla ortaya konulmadığı anlaşıldığından dava konusu Bakanlar Kurulu kararında hukuka uyarlık görülmemiştir. Öte yandan, 6356 sayılı Kanunun 63. maddesi uyarınca, altmış günlük grev erteleme süresi

sonunda taraflar arasında anlaşma sağlanamazsa, altı iş günü içinde taraflardan birinin başvurusu üzerine uyuşmazlığın Yüksek Hakem Kurulunca çözüleceği, aksi takdirde işçi sendikasının yetkisinin düşeceği göz önüne alındığında, hukuka aykırı bulunan dava konusu Bakanlar Kurulu kararının uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğabileceği de açıktır."

12. Daire 1/7/2019 tarihinde başvuruya konu grev erteleme kararını esastan incelemiş ve davanın reddine karar vermiştir. Kararda, davalı idarenin çeşitli askerî araçların ve silahların üretiminde kullanılan malzemelerin dava konusu işyerinden tedarik edildiği savunmasına yer vermiştir. Davalı idare; bu ürünlerin başta Fırat Kalkanı Harekâtı olmak üzere ülke güvenliği ve savunmasında kullanıldığını, üretimde sıkıntı yaşanmaması ve teslimatların gecikmemesi amacıyla başvurucu sendika tarafından alınan grev kararının uygulanmasının ertelenmesinin talep edildiğini ifade etmiştir. Daire kararında da davalı idarenin sunduğu gerekçelere benzer şekilde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu itibarla kararda; millî savunmada özellikle Fırat Kalkanı Harekâtının devam ettiği günlerde; gerek bu harekâtta gerek diğer operasyonlarda iç ve dış tehditlerle mücadelede kullanılan askerî araç ve ekipmanların ülkemizde üretilmesinin ve bu konuda dışa bağımlılığın azaltılmasının, millî güvenliğin unsurları arasında yer aldığını değerlendirmiştir. Kararda, bu harekâtlarda kullanılan araç ve ekipmanların dava konusu işyerinde üretildiğini belirtmiştir. Ayrıca kararda, bu işyerindeki üretimi durduracak veya yavaşlatacak bir grev uygulamasının ülkenin iç ve dış tehditlere karşı koyabilme gücünü azaltacağı, bu durumun da millî güvenliği bozucu bir nitelik taşıdığı sonucuna ulaşmıştır.

13. Muhalif kalan üyenin muhalefet şerhinde anayasal hak ve işçi açısından güvence olan grev hakkının ancak yasada sayılan sebeplerle idari bir tasarrufla ertelenebileceği belirtilmiştir. Muhalif görüşte, ekonomik veya siyasi veya başkaca bir sebeple yasal bir grevin ertelenmesine yasal olanak bulunmadığı, soyut ve belirsiz olan millî güvenlik kavramının çok geniş bir şekilde yorumlanmasının, hemen hemen bütün grevlerin sonuçları bakımından millî güvenliği bozabileceği sonucuna ulaşılmasına ve böylece bütün grevlerin ertelenmesine yol açacağı vurgulanmıştır. Muhalif görüşte devamla; davacı sendikaya bağlı işyerlerinde uygulanmakta olan grevin millî güvenliği bozucu nitelikte olduğunu ortaya koyan geçerli ve inandırıcı kanıtların bulunmadığı ve bu nedenle grev erteleme kararının mevzuata uygun olmadığı ifade edilmiştir.

14. Anılan kararın temyizi üzerine Danıştay İDDK 8/3/2021 tarihinde, kararı usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle oyçokluğuyla onamıştır.

15. Muhalif kalan üyelerin muhalefet şerhinde; ertelenen grevin millî güvenliği bozucu nitelikte sonuç doğurabileceğine davalı idarenin dosyaya ibraz ettiği bilgi ve belgelerle ulaşıldığı ancak idarece aynı vasıftaki çeliğin başka yerden temin edilme imkânı, mevcut stok durumu gibi hususların açıklıkla ortaya konulmadığı belirtilmiştir.

16. Nihai karar, başvurucu tarafından 16/7/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 7/11/2012 tarihli ve 28460 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun "Yüksek Hakem Kuruluna başvurma" kenar başlıklı 51. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1)Grev oylaması sonucunda grev yapılmaması yönündeki kararın kesinleşmesinden itibaren altı iş günü içinde işçi sendikası; grev ve lokavtın yasak olduğu uyuşmazlıklarda ... erteleme süresinin uyuşmazlıkla sonuçlanması hâlinde sürenin bitiminden itibaren

taraflardan biri altı iş günü içinde Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilir. Aksi takdirde işçi sendikasının yetkisi düşer.

(2) Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir."

18. 6356 sayılı Kanun'un "Grev ve lokavtın ertelenmesi" kenar başlıklı 63. maddesi şöyledir:

"(1) Karar verilmiş veya başlanmış olan kanuni bir grev veya lokavt genel sağlığı veya millî güvenliği bozucu nitelikte ise Bakanlar Kurulu bu uyuşmazlıkta grev ve lokavtı altmış gün süre ile erteleyebilir. Erteleme süresi, kararın yayımı tarihinde başlar.

(2) Erteleme kararının yürürlüğe girmesi üzerine, 60 ıncı maddenin yedinci fıkrasına göre belirlenen arabulucu, uyuşmazlığın çözümü için erteleme süresince her türlü çabayı gösterir. Erteleme süresi içerisinde taraflar aralarında anlaşarak uyuşmazlığı özel hakeme de götürebilir.

(3) Erteleme süresinin sonunda anlaşma sağlanamazsa, altı iş günü içinde taraflardan birinin başvurusu üzerine uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür. Aksi takdirde işçi sendikasının yetkisi düşer."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 24/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucunun iddiaları şu şekilde özetlenebilir:

i. Başvurucu, Bakanlar Kurulu kararında yer alan "millî güvenliği bozucu" ibaresinin gerekçelendirilmediğini, alınan grev kararının millî güvenliği ne şekilde tehdit ettiğinin açıklanmadığını belirtmiştir. Başvurucu "millî güvenlik" kavramının keyfî ve geniş yorumlanamayacağını; aksi hâlde tüm grevlerin bu gerekçeyle ertelenme tehlikesinin olduğunu ifade etmiştir.

ii. Başvurucu, altmış günlük erteleme süresinin fiilen grev yasağına dönüştüğünü ve TİS'in zorunlu olarak Yüksek Hakem Kurulu (YHK) kararıyla bağıtlandığından yakınmıştır. Sonuç olarak başvurucu Sendika, Anayasa'nın 53. maddesinde düzenlenen toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı ile Anayasa'nın 54. maddesinde yer alan grev hakkı ışığında Anayasa'nın 51. maddesinde korunma altına alınmış olan sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde; Bakanlar Kurulu kararının iptaline ilişkin açılan davanın reddedilmesindeki haklı gerekçelerin Danıştay kararlarında gösterilip gösterilmediğinin, bireylerin sendika hakkı ile bir bütün olarak toplumun çatışan menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının, müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli ve orantılı olup olmadığının amaç ile araç arasında makul bir ilişki ve dengenin bulunup bulunmadığının yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi daha önce benzer şikâyetlerin yapıldığı Birleşik Metal İşçileri Sendikası ([GK], B. No: 2015/14862, 9/5/2018) başvurusunu sendika hakkı kapsamında incelemiştir. Mevcut başvuruda da bahsi geçen içtihattan ayrılmayı gerektirecek bir durum

yoktur. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Sendika kurma hakkı" kenar başlıklı 51. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz."

23. Anayasa'nın "Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" kenar başlıklı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler."

24. Anayasa'nın "Grev hakkı ve lokavt" kenar başlıklı 54. maddesinin (1), (2) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

"Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Bu hakkın kullanılmasının ve işverenin lokavta başvurmasının usul ve şartları ile kapsam ve istisnaları kanunla düzenlenir.

Grev hakkı ve lokavt iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve millî serveti tahrip edecek şekilde kullanılamaz...

Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

26. Başvurucunun sendikal faaliyet kapsamında uygulamaya koyduğu grev kararının ertelenmesi sonucunda sendika hakkına yönelik bir müdahalenin gerçekleştiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

27. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 51. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

28. Bu itibarla sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

i. Kanunilik

29. 6356 sayılı Kanun'un 63. maddesinin "kanunilik" ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

30. Başvurucunun uygulamaya koyduğu grev kararının ertelenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu kararının Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “millî güvenliğin” korunması sebebine dayandığı anlaşılmaktadır.

31. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, müdahalenin gerekliliği konusunda yapılması gereken değerlendirmeler gözönünde bulundurulduğunda söz konusu sebebin olaya uygun düşüp düşmediği de dâhil olmak üzere müdahalenin meşruluğu başlığı altında ortaya çıkan sorunları çözmenin somut başvurunun koşullarında gerekli olmadığı sonucuna varmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Genel İlkeler

32. Anayasa Mahkemesi demokratik toplum düzeninin gerekleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır (sendikalarla ilgili olarak bkz. Tayfun Cengiz [2. B.], B. No: 2013/8463, 18/9/2014, §§ 31, 32; Kristal-İş Sendikası [1. B.], B. No: 2014/12166, 2/7/2015, §§ 53, 70, 74; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 73; Birleşik Metal İşçileri Sendikası [2. B.], B. No: 2015/14862, 9/5/2018 §§ 42, 43; derneklerle ilgili olarak bkz. Hint Aseel Hayvanları Koruma ve Geliştirme Derneği ve Hikmet Neğuç [1. B.], B. No: 2014/4711, 22/2/2017, § 45). Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 3/5/2018, § 15).

33. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında bkz. Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 32; sendika hakkı bağlamında bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 73; Tayfun Cengiz, § 56; Adalet Mehtap Buluryer [2. B.], B. No: 2013/5447, 16/10/2014, §§ 103-105; grev hakkı bağlamında bkz. Kristal-İş Sendikası, § 70; ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

34. Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında aşırı bir dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Kamu gücünü kullanan organların örgütlenme özgürlüğü kapsamındaki faaliyetlere müdahale ederken bu özgürlüğün kullanılmasından kaynaklanan yarardan daha ağır basan, korunması gereken bir menfaatin ve kişiye yüklenen külfeti dengeleyici mekanizmaların varlığını somut olgulara dayanarak göstermeleri gerekir (sendika hakkı bağlamında bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 74; bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında bkz. Dilan Ögüz Canan, §§ 33, 56; ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Bekir Coşkun, §§ 44, 47; Tansel Çölaşan, §§ 46, 49, 50).

35. Buna göre sendika hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez (Ahmet Parmaksız, § 80; Birleşik Metal İşçileri Sendikası, § 43; Kristal-İş Sendikası, § 70; Tayfun Cengiz, § 51).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Sendikanın birden çok işyerinde aldığı grev kararının Bakanlar Kurulu tarafından millî güvenlik gerekçesiyle ertelenmesinin sendika hakkını ihlal ettiği iddiası daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiştir. Anayasa Mahkemesinin Kristal İş ve Birleşik Metal İşçileri Sendikası başvurularında Danıştay Onuncu Dairesinin 2003 yılında verdiği bir kararında millî güvenlik sınırlama sebebine ilişkin olarak geliştirdiği ölçütün benimsendiği ve benzer başvurularda bu ölçütün uygulanacağı ifade edilmiştir (Kristal-İş Sendikası, § 79; Birleşik Metal İşçileri Sendikası, § 48). Anayasa Mahkemesinin Birleşik Metal İşçileri Sendikası başvurusunda yaptığı değerlendirmeler şöyledir:

"49. Somut olaya konu Bakanlar Kurulu kararında yalnızca grevin ertelenme sebebi zikredilmiş, bunun dışında bir açıklamaya yer verilmemiştir. İlk derece mahkemesi olan Danıştay Onuncu Dairesi, ilgili kamu kurumlarının başvuru konusu grevin millî güvenliği bozucu etkisinin olduğu yönünde "somut verilere dayalı görüş bildirdiğini" ifade etmiş ise de zikri geçen ifadeden başka somut verilerin neler olduğuna ve varsa bu somut verilerin millî güvenlik ile ilişkisine dair bir açıklama yapmamıştır. Oysa derece mahkemelerinin kararlarında grevin uygulandığı işyerlerindeki üretimin bir süre durmasının millî güvenliği nasıl ve ne şekilde bozduğunun açıkça ortaya konulması gerekir.

...

51... 6356 sayılı Kanun'un 63. maddesine göre yalnızca millî güvenlik ve genel sağlık sebepleriyle grev ertelemesi kararı verilebilmesi mümkün olup ... Anılan Kanun maddesinde yer alan terimlerin anlamlarının ikna edici bir gerekçe olmaksızın çok geniş bir şekilde yorumlanması, ekonomik bazı sonuçları olacak olan bütün grevlerin millî güvenliği bozabileceği sonucuna ulaştırabilecek ve Anayasal haklara demokratik toplumda gerekli olmayan ve ölçüsüz müdahalelere yol açabilecektir.

52. Somut olayda önce Bakanlar Kurulunun grev erteleme kararında ve daha sonra da derece mahkemelerinin uyuşmazlığa ilişkin kararlarında ülke ve devletin güvenliğine ilişkin özel tedbirlerin alınmasını gerektiren ciddi tehlikelerin varlığının ve bu tehlikenin somut grevin ertelemesi için demokratik toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğinin gösterilmesi gerekir. Söz konusu gereklilik sendika hakkının kullanılmasına kamu makamlarının keyfî müdahalelerine karşı bireyin menfaatlerini koruma amacının bir sonucudur.

53. Grev hakkına getirilen yasal kısıtlamaların kısıtlamaya konu işyerlerini mümkün olduğunca açık, sınırlayıcı ve ikna edici bir biçimde tanımlaması gerektiği açıktır. Somut olayda ise idare,... yürütülen toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde başvurucu Sendikanın temsil ettiği otuz sekiz işyerinin tamamı için grev erteleme kararı almış; söz konusu kararı için ikna edici bir açıklama getirmemiştir.

54. İlave olarak söz konusu grev erteleme kararı tam da toplu iş sözleşmesi sürecine ilişkin yasal takvimin işlediği sırada alınmış ve başvurucu Sendikaya YHK'ya başvurmaktan başka seçenek bırakılmamıştır. Söz konusu erteleme kararı ile anayasal bir hak olan grev ve toplu

sözleşme hakkının kullanılması fiilen anlamsız hâle gelmiştir. Açıktır ki işçiler grev yaparak işverenleri daha avantajlı bir toplu iş sözleşmesi yapmaya zorlama fırsatını kullanamamışlardır. İşçilerin daha dezavantajlı bir konuma düşürülmesine ilişkin haklı gerekçeler derece mahkemelerinin kararlarında gösterilmemiştir.

55. İdare ve derece mahkemeleri bireylerin sendika hakkı ile bir bütün olarak toplumun menfaatleri arasında bir çatışma bulunduğunu göstermemiş, böyle bir çatışma varsa çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurulmasına çalışmamıştır.

56. Dolayısıyla derece mahkemelerinin kararlarında sendika hakkına yapılan müdahalenin "toplumsal bir ihtiyaç baskısı"na tekabül ettiğinin ve bu sebeple de demokratik toplum düzeninin sürekliliği için gerekli olduğunun ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterildiği söylenemez. Söz konusu kararlarda, yalnız başına grevin millî güvenlik sebebiyle ertelenmesine karar verildiğinin söylenmiş olması grev erteleme kararının zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca dayandığının ve demokratik toplumda gerekli olduğunun gösterildiği şeklinde değerlendirilemez."

37. Somut olayda grev erteleme kararının millî güvenlik nedenine dayandırıldığı görülmektedir. Davalı idare yargılama esnasında mahkemeye kararın gerekçesini bildirmiştir. Buna göre çeşitli askerî araçların ve silahların üretiminde kullanılan malzemelerin dava konusu işyerinden tedarik edildiği belirtilmiştir. Bu ürünlerin ise başta Fırat Kalkanı Harekâtı olmak üzere, ülke güvenliği ve savunmasında kullanıldığı, üretimde sıkıntı yaşanmaması ve teslimatların gecikmemesi amacıyla başvurucu sendika tarafından alınan grev kararının uygulanmasının ertelenmesinin talep edildiği ifade edilmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi yaptığı değerlendirmede; Fırat Kalkanı Harekâtının devam ettiği günlerde, gerek bu harekâtta gerekse de diğer iç ve dış tehditlerle mücadelede kullanılan askerî araç ve ekipmanların ülkemizde üretilmesinin ve bu konuda dışa bağımlılığın azaltılmasının, millî güvenliğin unsurları arasında yer aldığını değerlendirmiştir. Mahkemenin oyçokluğuyla aldığı karara göre, bu üretimin durmasına veya yavaşlamasına neden olacak müdahaleler, ülkenin iç ve dış tehditlere karşı koyabilme gücünü azaltacağından millî güvenliği bozucu niteliktedir ve alınan grev erteleme kararı hukuka uygundur.

38. 6356 sayılı Kanun'un 63. maddesine göre millî güvenlik sebebiyle grev ertelemesi kararı verilebilmesi mümkün olmakla birlikte; bu kavramın ikna edici bir gerekçe olmaksızın çok geniş bir şekilde yorumlanması, ekonomik bazı sonuçları olacak olan bütün grevlerin millî güvenliği bozabileceği sonucuna ulaştırabilecek ve anayasal haklara demokratik toplumda gerekli olmayan ve ölçüsüz müdahalelere yol açabilecektir (benzer değerlendirmeler için bkz. Birleşik Metal İşçileri Sendikası, § 51). Eldeki başvuruda olduğu gibi grev erteleme kararı TİS sürecine ilişkin yasal takvimin işlediği sırada alınmış ve başvurucu Sendika YHK'ya başvurmak zorunda kalmıştır. Anılan Kanun'un 51. maddesine göre YHK kararları TİS hükmündedir ve kesindir. Bu şekilde sendika toplu pazarlık imkânını kaybetmiş; anayasal bir hak olan grev ve toplu sözleşme hakkının kullanılması fiilen anlamsız hâle gelmiştir. Açıktır ki işçiler grev yaparak işvereni daha avantajlı bir TİS yapmaya zorlama fırsatını kullanamamışlardır.

39. O hâlde Danıştay tarafından başvuruya konu grev erteleme kararının hukuka uygunluğunun ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulup konulmadığına bakılması gerekir. Danıştay kararlarına bakıldığında; davalı işyerinin yaptığı çelik üretiminin askerî araç ve silahların üretiminde kullanılan ham madde olduğu ve bu üretimin durmasının askerî operasyonları etkileyebileceği belirtilmiştir. Azlık görüşünde ise dava konusu

işyerinde üretilen malzemenin başka yerden temin edilme imkânı, mevcut stok durumu gibi hususların açıklıkla ortaya konulamadığının altı çizilmiştir.

40. Kuşkusuz askerî ihtiyaçları karşılayan bir ham maddenin üretiminde aksaklıklar yaşanması millî güvenliği tehdit edici boyutlara neden olabilir. Ancak bu ham maddenin yalnızca davalı işyerinden temin edilip edilmediği, işyerinin üretim kalitesi, ham madde ihtiyacının giderilebileceği süreler, stok yapılıp yapılamayacağı, yapılabiliyorsa stok durumu gibi hususların açıkça ortaya konması gerekir. Altını çizmek gerekirse Danıştayın kabul ettiği gibi (bkz. § 12) davalı işyeri askerî araç ve silahları üretmemekte, bu araç ve silahların yapılmasında kullanılan ham madde üreticilerinden yalnızca biri olarak faaliyet göstermektedir. Somut olayda ise Danıştay sadece davalı işyeri üretiminin durmasının veya yavaşlamasının millî güvenliği bozacak nitelikte olduğunu belirtmiş daha detaylı bir değerlendirmede bulunmamıştır.

41. Dolayısıyla sendikanın ve sendika mensubu işçilerin örgütlü mücadelesindeki en önemli araçlarından biri olan grev hakkını kullanamamasına ilişkin haklı gerekçeler derece mahkemelerinin kararlarında ortaya konulamamıştır. Bu kapsamda Danıştay kararlarında sendika hakkına yapılan müdahalenin zorunlu toplumsal bir ihtiyacı karşıladığı ve demokratik toplumda gerekli olduğu ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterilememiştir.

42. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu grevin ertelenmesine ilişkin Danıştay kararlarında ortaya konan gerekçelerin ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna varıldığından Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesini ve tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

44. İncelenen olayda başvuruya konu grevin ertelenmesine ilişkin Danıştay kararlarında ortaya konan gerekçelerin ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna varıldığından Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Dolayısıyla ihlalin Danıştay kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Ancak olayın niteliği gözetildiğinde YHK kararı kapsamında TİS bağıtlandığından yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılması için başvurucuya net 70.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VII. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 70.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEYHAN ÇELİK VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/65341 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/65341

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEYHAN ÇELİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/65341)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Beyhan ÇELİK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Komisyonlar tarafından muhtelif tarihli kararlarla ekli listenin (B) sütununda bulunan 2022/2174, 2022/46480, 2023/7205 numaralı bireysel başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, 2021/65341 numaralı başvurudaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik iddia yönünden ise açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Son olarak belirtilen başvurulardaki mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle başvuruların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir. Öte yandan 2022/13518, 2022/24974, 2022/35513 ve 2022/54858 numaralı bireysel başvuruların da kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2021/65341, 2022/2174, 2022/13518, 2022/24974, 2022/35513, 2022/46480 ve

2022/54858 numaralı bireysel başvurularda mahkeme kararının icra edilmemesinden de yakınılmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların 2021/65341 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Başvuru formları incelendiğinde başvurucuların genel itibarıyla 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesinin sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan "...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere..." düzenleme dolayısıyla ilgili yargılama makamlarınca kamulaştırma bedelinin karar kesinleşene kadar vadeli hesapta tutulmasına karar verilmesi nedeniyle bedelde yaşanan değer kayıplarından şikâyet ettikleri anlaşılmıştır. Söz konusu düzenleme ise Anayasa Mahkemesinin 16/7/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/39 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu kapsamda başvurulara ilişkin yargılamalarda ilk derece mahkemelerince anılan düzenleme kapsamında verilen kararlar, istinaf veya temyiz mercilerince Anayasa Mahkemesinin iptal kararı dikkate alınarak düzeltilmiş; ödemenin derhâl yapılması gerektiği yönünde kararlar verilmiştir.

6. Gelinen noktada başvurucuların Anayasa Mahkemesince iptal edilen düzenlemeden kaynaklı olarak yaşadıkları mağduriyetler başvuruculara derhâl ödeme yapılması gerektiği belirtilerek istinaf veya temyiz aşamalarında giderilmiş ise de söz konusu düzenlemenin bir dönem başvuruculara uygulandığı da dikkate alınarak başvurulardaki tüm iddiaların kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 2021/65341, 2022/2174, 2022/13518, 2022/24974, 2022/35513, 2022/46480 ve 2022/54858 Numaralı Başvurulardaki Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine ve 2022/13518, 2022/24974, 2022/35513 ve 2022/54858 Numaralı Başvurulardaki Makul

Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısımlarının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2021/65341, 2022/2174, 2022/13518, 2022/24974, 2022/35513, 2022/46480 ve 2022/54858 numaralı bireysel başvurulardaki mahkeme kararının icra edilmemesine ilişkin iddianın ve 2022/13518, 2022/24974, 2022/35513 ve 2022/54858 numaralı bireysel başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL

EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda ayrıntısı belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UĞUR KARTAL

B. No: 2022/681 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/681

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UĞUR KARTAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/681)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Uğur KARTAL

Vekili : Av. Hasan Önder SULU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Komisyonca 10/7/2023 tarihli kararla başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve makul sürede yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'a göre kurulan Tazminat Komisyonuna 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'un 2. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrasında öngörülen düzenlemeyle birlikte ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla doğrudan yapılan başvurularda da manevi tazminat taleplerini inceleme görevi verilmiştir.

4. 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5/A maddesine göre Tazminat

Komisyonuna müracaatın soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Yine aynı Kanun'a eklenen geçici 3. maddeye göre Anayasa Mahkemesince düşme ve başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararlarından sonra üç ay içinde Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı getirilmiştir.

5. Bu şekilde yargılamaların makul sürede sonuçlanmadığı iddialarıyla ilgili olarak doğrudan Tazminat Komisyonuna başvuru yolu ihdas edilmiştir. Ceza davaları, hukuk davaları ve idari yargı alanına ilişkin davalarda yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı iddiasıyla yapılacak başvuruların değerlendirilerek karara bağlanmasında izlenecek yol belirlenmiştir. 7499 sayılı Kanun'la getirilen bu başvuru yolunun ulaşılabilirlik açısından başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi yönünden ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi Ferat Yüksel ([2. B.], B. No: 2014/13828, 12/9/2018) ve Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararlarında Tazminat Komisyonuna başvuru yolunun etkililiğini incelemiştir. Anılan kararlarda Tazminat Komisyonuna başvuruların nasıl yapılacağının detaylı olarak düzenlenmesi, kişileri mali külfet altına sokmaması ve kişilere makul bir süre içinde doğrudan başvuru imkânı tanıyarak başvuruda kolaylık sağlaması nedenleriyle ulaşılabilir olduğu sonucuna varılmıştır. Tazminat Komisyonunun yapısının kanun ile önceden belirlenmiş olması, özellikle kararlarına karşı yargı yolunun açık olması, bu kapsamda adil yargılanma hakkına ilişkin güvencelerin yargılama sırasında sağlanmasının Anayasa'nın 36. maddesi gereği zorunluluk arz etmesi ve kanun ile bu konuda sınırlama getirilmemiş olması hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde söz konusu başvuru yolunun düzenleniş şekli itibarıyla başvurucunun ihlal iddiaları yönünden makul bir başarı şansı sunma kapasitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kararlarda ayrıca Tazminat Komisyonuna başvuru yolunun başvuruculara tazminat ödenmesine imkân tanıması ve/veya bu mümkün olmadığında başka türlü telafi imkânları sunması nedeniyle potansiyel olarak yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu sonucuna varılmıştır.

7. 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'daki değişiklik sonrasında yapılan incelemede, yargılamaların uzun sürdüğü ve makul süre içinde sonuçlanmadığı iddialarıyla ilgili olarak doğrudan Tazminat Komisyonuna nasıl başvuru yapılacağı ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Buna göre Tazminat Komisyonuna müracaatın; soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılabileceği, haklı bir mazeret nedeniyle süresi içinde müracaat edemeyenlerin, mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte müracaat edebilecekleri, müracaatta bulunan kişinin dilekçesinde, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemi, zararın nitelik ve niceliğini belirtmesi ve bunların belgelerini dilekçesine eklemesi gerektiği, dilekçedeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesi, aksi hâlde istemin reddedileceği, Tazminat Komisyonuna müracaatın Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla da yapılabileceği, başvurunun harca tabi olmadığı, verilen kararlara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebileceği ve kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde tazminatın Adalet Bakanlığı tarafından ödeneceği ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Sonuç olarak Tazminat Komisyonuna doğrudan başvurunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve kişilere makul bir süre içinde doğrudan başvuru imkânı tanıyarak başvuruda kolaylık sağlaması nedenleriyle ulaşılabilir, makul bir başarı şansı sunma ve potansiyel olarak yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu sonucuna varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No:

2019/39635, 19/3/2024 § 38).

8. Tazminat Komisyonunun Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği tazminat miktarlarına uygun olarak tazminat miktarı belirlemesi gerektiği ve kararından sonra yargısal başvuru yollarının bulunduğu dikkate alınmalıdır. Tazminat Komisyonu ve devamında yargısal yolların tüketilmesinden sonra Anayasa Mahkemesine başvuru yapılabileceği ve Tazminat Komisyonu tarafından verilen tazminatın başvurucu açısından yeterli giderim sağlayıp sağlamadığının değerlendirileceği gözönünde tutulmalıdır (Ahmet Kartalkuş, § 40).

9. Sonuç olarak 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş, § 41). Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamıştır.

10. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TURAN PAŞAOĞLU

B. No: 2022/4972 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/4972

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TURAN PAŞAOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/4972)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Turan PAŞAOĞLU

Vekili : Av. Zekai AFYONOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, hukuk kurallarının açık bir biçimde hatalı uygulanması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin konusu binanın geç teslimi nedeniyle 6/3/2005 tarihinde alacak davası açılmıştır. Bakırköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 17/3/2005 tarihinde, başvurucu adına kayıtlı iki taşınmaz üzerine ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir.

3. Mahkeme; kira kaybına ilişkin taleplerin kabulüne, sair taleplerin reddine, ayrıca karar kesinleşinceye kadar ihtiyati tedbirin devamına 30/4/2013 tarihinde karar vermiştir.

4. Tarafların temyiz kanun yoluna başvurması üzerine Yargıtay 23. Hukuk Dairesi (Daire) kararın bozulmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmının gerekçesi şöyledir:

"1) Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, taraf vekillerinin aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan diğer temyiz itirazları yerinde değildir.

2) Dava, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinden kaynaklanan alacak istemine ilişkindir. Harç yatırılarak açılmış davalar daha sonra birleştirilseler de, esas itibariyle bağımsızlıklarını korurlar. Bu itibarla asıl ve birleşen davadaki talepler hakkında ayrı ayrı hüküm tesisi gerekirken, her iki dava için birlikte tazminata hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur.

Her iki davada da talep edilen alacaklara avans faiz uygulanması talep edilmiştir. Taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan arsa payı karşılığı inşaat yapım işi ticari iş mahiyetinde olduğundan davacının 3095 sayılı Kanun'un 2. maddesi gereğince avans faizi isteme hakkı bulunmaktadır. Hal böyle iken, verilen kararda hüküm altına alınan faizin cinsinin belirtilmemesi hatalı olduğu gibi, hüküm yerinde de varsa temerrüt ile dava ve ıslah tarihleri dikkate alınarak faiz başlangıcının tayini gerekirken, faiz başlangıcının açıkça gösterilmemesi de doğru olmamıştır.

Ayrıca HMK'nun 389/1. (HUMK'nun 101/b.1) maddesi gereğince, uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati tedbir verilebileceği halde taraflar arasındaki davada böyle bir çekişme bulunmamasına rağmen davalı adına kayıtlı taşınmazlar üzerine ihtiyati tedbir konulması yerinde değilse de, davalı vekilinin ihtiyati tedbir kararının dava değeri ile orantılı olarak bir başka taşınmaz üzerine kaydırılmasına ilişkin talebi üzerinde durulmadan, eksik inceleme ile sonuca varılması da hatalı olmuştur."

5. Başvurucunun bozma kararına karşı karar düzeltme istemi reddedilmiştir.

6. Mahkeme; bozma ilamına uyarak kira kaybına ilişkin taleplerin kabulüne, sair taleplerin reddine 9/6/2015 tarihinde karar vermiştir. Hükme bağlanan asıl alacağın miktarında bir değişiklik olmamış, bozma ilamı doğrultusunda asıl dava ve birleşen dava yönünden ayrı ayrı hüküm kurulmuş, hükümde faizin türü ve başlangıç tarihi açıkça gösterilmiştir. Karara karşı taraflarca temyiz kanun yoluna başvurulmuştur.

7. Davacı vekili 2/9/2015 tarihinde, başvurucunun adına kayıtlı iki adet taşınmaz üzerine konulan tedbirlerin kaldırılmasını talep etmiştir. Mahkeme de talebi kabul ederek başvurucu adına kayıtlı taşınmazlar üzerindeki tedbirlerin kaldırılmasına 3/9/2015 tarihinde karar vermiştir.

8. Daire, tarafların temyiz kanun yolu başvurusunu reddederek ilk derece mahkemesi kararını onamıştır. Tarafların karar düzeltme başvurusu üzerine başvurucunun vekâlet ücretine ilişkin düzeltme talebi yönünden mahkeme hükmü düzeltilerek onanmış, diğer itirazları reddedilmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 14/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, ihtiyati tedbirin uzun sürmesinden yakınmaktadır.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru

yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınmalıdır (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19).

13. Bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de söz konusu olabilir. Başvurucunun kendisi de nihai kararın gerekçesini bir vesileyle öğrendiğini beyan edebilir. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

14. Somut olayda başvurucu, 17/3/2005 tarihinde konulup 3/9/2015 tarihinde kaldırılan tedbirin on yılı aşkın bir süre devam etmesinden yakınmıştır. Mahkeme 3/9/2015 tarihinde davacı tarafın talebi üzerine tedbiri kaldırmış ve kararın icrası için tapu müdürlüğüne bildirmiştir. Başvurucu, bireysel başvuru formunda taşınmazları üzerindeki ihtiyati tedbirin 3/9/2015 tarihinde kaldırıldığını ifade etmiştir. Dolayısıyla tedbirin 3/9/2015 tarihinde kaldırılmasından yaklaşık 7 yıl sonra 13/1/2022 tarihinde gerçekleştirilen bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu; delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası yapılarak maddi gerçekler ile dosya kapsamına aykırı ve aleyhine olacak şekilde karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

16. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20). Başvuruculaların ihlal iddialarını hukuki ve maddi yönden temellendirme zorunluluğu bulunmaktadır (Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021).

17. Somut olayda başvurucu kararda delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının uygulanmasında nasıl bir bariz takdir hatası yapıldığına ilişkin bir beyanda bulunmamış, dolayısıyla bu iddialarını temellendirememiştir. Bu nedenle bu konudaki iddiaların temellendirilmemiş şikâyet mahiyetinde olduğu değerlendirilmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM BAKSAL

B. No: 2022/6338 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/6338

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM BAKSAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/6338)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : İbrahim BAKSAL

Vekili : Av. Halit EKİNCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Siirt'in Merkez ilçesi, Yokuşbağlar köyünde bulunan 135 ada 6 parsel sayılı taşınmazın malikidir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ/İdare) tarafından başvurucuya ait taşınmazın Ilısu Barajı ve Hidroelektrik Santrali Projesi kapsamında baraj gölü alanında kalması dolayısıyla kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Taraflar arasında kıymet takdiri sonucunda belirlenen bedele ilişkin uzlaşma sağlanamaması üzerine İdare tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili talebiyle Siirt Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açılmıştır.

3. Mahkemece 5/2/2014 tarihinde taşınmaz mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmıştır. Bilirkişi heyetince hazırlanan 27/2/2014 tarihli raporda taşınmazın bahçe vasfında olduğu belirtilmiş ve bölgenin gelişmişlik durumu dikkate alınarak taşınmazın yer aldığı bölgede uygulanması gereken kapitalizasyon faiz oranı %5 olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda kamulaştırılacak alanın toplam değeri 71.460,89 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan taşınmazın üzerinde yeni yapılmış iki katlı betonarme bir binanın bulunduğu tespit

edilmiş, söz konusu binanın 24/4/2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2013 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ (Tebliğ) kapsamında III. sınıf A grubu yapılardan olduğu belirtilerek 490 TL/m² birim fiyatından binadaki eksik imalatlar %30 oranında düşürülmek suretiyle 357,70 TL/m² birim fiyatı üzerinden binanın değeri toplam 160.707,46 TL olarak belirlenmiştir.

4. Mahkeme dava konusu taşınmazın üzerinde bulunan iki katlı binanın kamulaştırma işleminden sonra kötü niyetli olarak inşa edildiği kanaatine varmış ve bina bedelini kamulaştırma bedeline dâhil etmeyerek dava konusu taşınmazın kamulaştırma bedelini 71.430,89 TL olarak belirlemiştir.

5. Karara karşı taraflarca yapılan temyiz başvurusu neticesinde Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) karar bozulmuş ve kararda dava konusu taşınmazın bulunduğu köyde kamu yararı kararının ilan edilip edilmediği ve ilan edilmiş ise binanın ilan tarihinden önce mi, sonra mı yapıldığının somut olarak (uydu görüntüleri, hava fotoğrafları, tanık anlatımları vs.) tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

6. Mahkemece bozma kararı üzerine taşınmaz mahallinde 2/5/2016 tarihinde inşaat teknik bilirkişisi ile yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. 18/5/2016 tarihli teknik raporda, Tebliğ kapsamında binanın birinci katının değeri III. sınıf A grubu yapıların birim fiyatı olan 490 TL/m² birim fiyatından binadaki eksik imalatlar %34 oranında düşürülmek suretiyle 323,40 TL/m² birim fiyatı üzerinden 72.648,57 TL olarak, ikinci katının değeri de yine III. sınıf A grubu yapıların birim fiyatı olan 490 TL/m² birim fiyatından binadaki eksik imalatlar %30 oranında düşürülmek suretiyle 333,20 TL/m² birim fiyatı üzerinden 74.850,04 TL olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak binanın toplam değerinin 147.498,61 TL olduğu yönünde görüş belirtilmiştir.

7. Mahkeme dosyada mevcut bulunan deliller üzerinden dava konusu taşınmaz üzerinde bulunan binanın çok yeni nitelikte (5 yıl ve altı yaşlarda) olduğu ve kötü niyetle inşa edildiği kabulünden hareketle söz konusu binanın değerini kamulaştırma bedelinin hesabında dikkate almayarak Mahkemenin ilk kararında direnilmesine karar vermiştir. Bu kapsamda 71.430,89 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir.

8. Yargıtay Dairesince karar ikinci kez bozulmuş ve dava konusu taşınmazın bulunduğu köyde 6/2/2013 tarihli olur ile kamulaştırma kararı verildiği gözetilerek bu tarihten sonra kamu yararı kararının ilan edilip edilmediği araştırılıp ilan edilmişse kamulaştırılan taşınmazın hava fotoğraflarından ve uydu görüntülerinden yararlanılmak suretiyle teknik analiz yaptırılıp duruma göre bedele hükmedilip hükmedilmeyeceğine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Öte yandan kararda taşınmaz üzerinde bulunan yapının İdarenin kıymet takdiri raporunda harabe briket ev olarak değerlendirildiği hâlde Mahkemece son alınan bilirkişi raporunda III. sınıf A grubu yapılardan olduğunun değerlendirildiği, bu kapsamda yapının grubu ve niteliği bakımından kıymet takdir raporu ile bilirkişi raporu arasında çelişki olduğu açıklanmıştır. Bu kapsamda söz konusu yapının iç ve dış özellikleri yeniden yapılacak keşifte incelenerek elektrik, içme suyu, kanalizasyon tesisatlarının, su ve elektrik aboneliklerinin, ıslak ve kuru zemin kaplamaları, mutfak dolabı, banyo, tuvalet, çatı kaplaması vs. gibi bir meskende olması gereken tüm unsurların bulunup bulunmadığının araştırılması ve bina bedelinin bu hususlar dikkate alınarak yeniden belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

9. Mahkemece bozma kararı doğrultusunda 28/2/2020 tarihinde yeniden keşif ve bilirkişi

incelemesi yaptırılmış; 16/3/2020 tarihli raporda yapıda elektrik, içme suyu, kanalizasyon tesisatının olmadığı, ıslak ve kuru zemin kaplamalarının bulunmadığı, mutfak dolabı, banyo, tuvalet gibi meskenlerde olması gereken hacimleri olmadığı ve keşif sırasında yapılan gözlemlerde yapının iki katının da ahır olarak kullanıldığı tespit edildiğinden yapının ahır sınıfında değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş belirtilmiştir. Bu itibarla söz konusu yapı, Tebliğ kapsamında I. sınıf B grubu yapıların birim fiyatı olan 145,00 TL/m² birim fiyatı üzerinden değerlendirilmiş ve toplam değeri 63.788,40 TL olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak raporda taşınmazın zirai değerinin 71.430,89 TL olduğu, inşaat yönünden değerinin ise 63.788,40 TL olduğu belirtilerek toplam kamulaştırma bedeli 135.218,79 TL olarak hesaplanmıştır.

10. Mahkemece davanın kabulü ile taşınmazın kamulaştırma bedelinin 135.218,79 TL olarak tespitine karar verilmiştir. Karar Yargıtay Dairesi nezdinde temyiz (düzeltilerek onanma) ve karar düzeltme incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 14/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 17/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Birinci Bölüm İkinci Komisyon 23/1/2024 tarihinde başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; taşınmazı üzerinde bulunan binanın en son verilen bozma kararına dek III. sınıf A grubuna dâhil yapılardan olduğunun kabul edilmesine karşın son bozma kararından sonra I. sınıf B grubu yapı olarak kabul edilmesi nedeniyle yapı bedelinin çelişkili ve eksik belirlendiğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Öte yandan taşınmazın bahçe vasfı dikkate alınarak kapitalizasyon faizinin %4 oranında veya sulu tarım arazileri için Yargıtay tarafından belirlenen %5 oranında belirlenmesi gerekirken %6 oranında belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden de yakınmıştır.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruya konu davaya ilişkin olarak Devlet Su İşlerinden temin edilen bilgi ve belgelerin dikkate alınması, ayrıca Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü iddialara ek olarak lehine hükmedilen kamulaştırma bedeline %9 oranında yasal faiz uygulanması dolayısıyla bedelin enflasyon karşısında değer kaybettiğini de ileri sürmüştür.

15. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

16. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B.

No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

17. Başvurucu, dava konusu taşınmazın üzerinde bulunan yapının Mahkemece bozma kararlarından önce alınan bilirkişi raporlarında III. sınıf A grubu yapı sınıfında olduğu tespit edilmiş iken Yargıtay Dairesince verilen son bozma kararı sonrasında I. sınıf B grubu yapı sınıfında olduğunun tespit edilmesinden ve bu çelişkinin Mahkemece giderilmediğinden yakınmaktadır. Başvuruya konu olayda Mahkemece bozma kararlarından önce alınan bilirkişi raporlarında yapının bina niteliğinde olduğu, yapıda eksik imalatların bulunduğu yolunda görüşlere yer verildiği görülmüştür. Yargıtay Dairesince verilen ikinci bozma kararında, yapının grubu ve niteliği bakımından İdarece alınan kıymet takdir raporu ile Mahkemece alınan bilirkişi raporları arasında çelişki olduğu belirtilmiş; dava konusu taşınmaza ilişkin yeniden yapılacak keşifte, yapının iç ve dış özelliklerinin bir meskende olması gereken tüm unsurlar bakımından yeniden değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (bkz. § 8).

18. Bu kapsamda Mahkemece yeniden yapılan keşif neticesinde düzenlenen ve hükme esas alınan raporda, söz konusu yapıda elektrik, içme suyu, kanalizasyon tesisatının, ıslak ve kuru zemin kaplamalarının bulunmadığı, mutfak dolabı, banyo, tuvalet gibi meskenlerde olması gereken hacimlerin olmadığı, yapının iki katının da ahır olarak kullanıldığı tespit edildiğinden yapının ahır sınıfında değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş belirtilmiştir (bkz. § 9). Mahkemece hükme esas alınan raporda, taşınmazın yalnızca bina niteliğinde olduğu ve eksik imalatlar bulunduğu yönünde görüşlere yer verilen önceki raporlardan ayrışmanın gerekçesinin detaylı olarak açıklandığı görülmüştür. Başvurucu tarafından tespit edilen hususların aksini ortaya koyan bir veri de sunulmamıştır. Bu itibarla yargılama makamlarınca ulaşılan sonucun delillere dayandırıldığı ve kamulaştırılan taşınmazdaki yapı bedelinin ve bu kapsamdaki tespitlerin ilgili ve yeterli gerekçe ile açıklandığı değerlendirilmiştir.

19. Başvurucu ayrıca dava konusu taşınmazın bahçe vasfı dikkate alınarak kapitalizasyon faizi oranının %4 oranı veya sulu tarım arazileri için Yargıtay tarafından kabul edilen %5 oranı üzerinden belirlenmesi gerekirken %6 olarak belirlenmesinden yakınmıştır. Ancak başvurucunun dava konusu taşınmaz bakımından kapitalizasyon faizi oranının %4 veya %5 oranında belirlenmesini gerektiren somut verileri açıklamadığı ve anılan hususta başvuru formu ve eklerinde bilgi ve belge sunmadığı gözetildiğinde bu aşamada daha öte bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Sonuç olarak başvurucunun bedelin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğradığına İlişkin İddia

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi şartı, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınması gereken bir başvuru koşuludur (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19). Bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük süre geçtikten sonra yapılan eksiklik giderimlerinde daha önce öz olarak dahi ileri sürülmemiş hak ihlaline dair yeni iddialarda bulunulması mümkün değildir (Ferhat Yildeniz [1. B.], B. No: 2017/20129, 15/12/2020, § 29).

23. Somut olayda başvurucu Bakanlık görüşüne karşı 7/3/2024 tarihinde sunduğu beyanında 135.218,79 TL olarak belirlenen kamulaştırma bedelinin 71.430,89 TL'lik kısmının 10/6/2014 tarihinde ve 60.787,90 TL'lik kısmının ise nihai kararın kesinleştiği 11/1/2022 tarihinde ödendiğini belirterek bedelin değer kaybına uğratıldığını belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucu, bireysel başvuru formunda işbu iddiayı ileri sürmemiş; son ödemenin yapıldığı 11/1/2022 tarihinden itibaren otuz gün içinde de bu iddiaya ilişkin başvuruda bulunmamıştır. Dolayısıyla söz konusu şikâyetin kamulaştırma bedelinin ödeme tarihi de dikkate alındığında süresinde başvuruya konu edilmediği sonucuna varılmıştır. Aksinin kabulü hâlinde Bakanlık görüşüne karşı beyan veya ek beyanları içerir dilekçelerle farklı ve bağımsız ihlal iddialarının her zaman dile getirilmesi mümkün olacaktır. Bu da bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük süre kuralını anlamsız hâle getirecektir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ümüt Demir [2. B.], B. No: 2012/1000, 18/9/2014, § 31; Sinan Oğan [2. B.], B. No: 2017/32685, 2/6/2020, § 29; Ferhat Yildeniz, § 33).

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratıldığına ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERDAL DİNÇ

B. No: 2022/12021 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/12021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERDAL DİNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/12021)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Serdal DİNÇ

Vekili : Av. Sezgin DİNÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza davasında sanığın hazır bulunma talebinin reddedilerek ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya uzaktan katılımının sağlanması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının, birleşen dosya kapsamında mahkûmiyet kararı verilen silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden savunmasının alınmamasına bağlı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. 27/11/2015 tarihinde polisi arayan ve kimlik bilgileri tespit edilemeyen bir kişi tarafından kaldıkları evde tanımadıkları kişilerce rahatsız edildiklerine ilişkin yapılan ihbar üzerine olay yerine zırhlı araçla giden kolluk görevlileri tarafından ihbar konusuna ilişkin herhangi bir olay tespit edilemediğine ve ihbarın gerçek olmadığına dair tutanak düzenlenmiştir.

3. Gerçek dışı yapılan bu ihbardan sonra 2/12/2015 tarihinde ise Mardin'in Artuklu ilçesinde bulunan 70. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığına ait askerî servis aracının seyir hâlinde bulunduğu esnada güzergâh üzerinde bulunan çöp konteynırına yerleştirilen patlayıcı maddenin infilak etmesi sonucu meydana gelen olay nedeniyle Mardin Cumhuriyet

Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucu hakkında devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

4. Başvurucuya ulaşılamaması nedeniyle başvurucu hakkında 8/12/2015 tarihinde yakalama emri düzenlenmiştir.

5. Soruşturma kapsamında, başvurucuya ve şüphelilere ait telefon numaralarının HTS kayıtları ile telsiz kestirme tutanakları temin edilmiş; başvurucunun kullandığı telefonla ilgili olarak iletişimin tespitine ve kayda alınmasına ilişkin tedbir uygulanmış ve yine olayda kullanılan patlayıcı maddelerle ilgili kriminal rapor düzenlenmesine dair işlemler yapılmıştır.

6. Soruşturmanın devam ettiği 29/12/2015 tarihinde polise yapılan ihbar doğrultusunda, Mardin-Midyat kara yolu üzerindeki Kredi ve Yurtlar Kurumuna (KYK) ait öğrenci yurduna yakın bir mesafede tespit edilen çöp poşetinde ise bomba düzeneği bulunmuştur.

7. Başsavcılık 27/11/2015 tarihli gerçek dışı ihbar, 2/12/2015 tarihli askerî servis aracına yönelik bombalı saldırı ve 29/12/2015 tarihli KYK yurdu yakınında bulunan bombaya ilişkin olaylar kapsamında başlatılan soruşturma dosyaları hakkında birleştirme kararı vermiştir.

8. Başvurucu, yakalama kararının infazı üzerine müdafi huzurunda vermiş olduğu ifadesinde; hiçbir olayla ilgisinin bulunmadığını, Fırat kod isimli kişinin kendisi olmadığını, suçlamaları kabul etmediğini ve silahlı terör örgütü üyesi olmadığını beyan etmiştir.

9. Başvurucu, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu şüphesiyle 12/3/2016 tarihinde gözaltına alınmış; 15/3/2016 tarihinde ise tutuklanmıştır.

10. Birleşen soruşturmada müdafii huzurunda ifadesi alınan şüpheli A.Ö.; polise saldırı amacıyla yapılan gerçek dışı ihbarı başvurucunun planladığını, H.Ö.nün ihbarda bulunmasından sonra başvurucunun silahlı şekilde polisleri beklediğini, polislerin zırhlı araçla gelmesi nedeniyle eylemin gerçekleştirilemediğini, ayrıca servis aracına gerçekleştirilen bombalı saldırıyı da başvurucunun yaptığını beyan etmiştir. Müdafii huzurunda ifadesi alınan H.Ö. ise Fırat vasıtasıyla örgütle tanıştığını, örgütsel talimatları Fırat'tan aldığını, 155'i arayarak gerçek dışı ihbarda bulunanın kendisi olduğunu, Fırat'ın gelen ekibe uzun namlulu silahlarla saldırı yapmayı hedeflediğini ancak zırhlı aracı görünce saldırının gerçekleşmediğini, KYK önündeki saldırıyı da Fırat ve Mazlum'un yaptıklarını, eylemlerde kullanılan bombaları hazırlayan kişinin ise T.T. olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca A.Ö. ve H.Ö. soruşturma ifadelerinde Fırat olarak bildikleri kişinin başvurucu olduğunu da teşhis etmiştir. İfadesi alınamayan T.T. hakkında ise yakalama emri düzenlenmiştir.

11. Başsavcılık, başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, kişiyi yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle tasarlayarak öldürme, suç uydurma, tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme suçlarından cezalandırılması talebiyle 4/12/2016 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle PKK/KCK terör örgütünün amaç ve stratejileri doğrultusunda başvurucunun;

i. 27/11/2015 tarihli olay kapsamında başvurucu ve diğer şüpheliler tarafından yapılan asılsız ihbar doğrultusunda, eylem amacıyla belirtilen adrese kolluk görevlilerinin çağrılmasını sağlayarak eylem için Kalaşnikof marka silah, fişek ve bombaları getirdikten sonra eylem anında Kalaşnikof marka silahla kolluk görevlilerini beklediği fakat kolluk görevlilerinin zırhlı araçla gelmeleri nedeniyle eylemini gerçekleştiremediği,

ii. 2/12/2015 tarihinde askerî servis aracının geçişi esnasında gerçekleşen patlama olayında

bir askerin şehit, dokuz vatandaşın ise yaralanmasına neden olduğu, bu eylem kapsamında keşif yapmak ve bombayı yerleştirmek suretiyle eyleme katıldığı,

iii. 29/12/2015 tarihinde bombalı eylem amacıyla yurt yakınına bırakılan ancak patlamadan etkisiz hâle getirilen patlayıcıya dair eylem kapsamında diğer şüphelilerin güvenli şekilde kırsala ulaşmalarını sağladığı belirtilerek atılı suçları işlediği iddia edilmiştir.

12. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Mardin 3. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 12/12/2016 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun duruşmada bizzat hazır edilmesine yönelik olarak tutuklu bulunduğu Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna müzekkere yazılmıştır.

13. Yargılama on dört celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde Cezaevi Bölük Jandarma Komutanlığı tarafından düzenlenen tutanak doğrultusunda, başvurucunun "...İl dışı ve hastane sevk devriyelerinin yoğunluğundan dolayı oluşan personel yetersizliği" gerekçesiyle duruşma gün ve saatinde hazır edilemeyeceği Mahkemeye bildirilmiştir. Başvurucu birinci celseye katılamamıştır. Birinci celsede diğer sanıklar A.Ö. ve H.Ö.nün savunmaları alınmıştır. A.Ö. soruşturma aşamasında müdafi huzurunda vermiş olduğu, ikrar içeren beyanlarını psikolojik baskı altında verdiğini ifade ederek örgütle ilgisinin olmadığını beyan etmiştir. Sanık H.Ö. ise başvurucu ve diğer sanıkların baskıları nedeniyle polise gerçek dışı ihbar yapmak zorunda kaldığını, askerî servis aracına saldırı eylemini başvurucunun yaptığından şüphelendiğini, KYK yurduna yerleştirilen bombayı başvurucu ve sanıkların yerleştirdiğini sanık F.F.den öğrendiğini, keşif işlemlerine ise katılmadığını beyan etmiştir. Başvurucu müdafii sanık savunmalarına karşı beyanlarını sunmuştur. Mahkeme, başvurucunun bulunduğu Ceza İnfaz Kurumuna müzekkere yazılarak başvurucunun duruşma günü "bizzat ve SEGBİS aracılığıyla" hazır edilmesine karar vermiştir.

14. Başvurucu, ikinci celsede bizzat hazır bulunmuştur. İkinci celseye sanıklar A.Ö., F.F., C.A. ve H.Ö. de katılmıştır. Mahkeme dosyada bulunan tutanakları başvurucuya okumuştur. Başvurucu alınan savunmasında özet olarak, diğer sanıkları akraba olmaları ve aynı işyerinde çalışmaları nedeniyle tanıdığını, iddianamede anlatılan olaylarla ilgisinin bulunmadığını beyan etmiştir. Mahkeme tanık beyanlarının alınması amacıyla işlem yapılmasına ve başvurucunun "bizzat ve SEGBİS" aracılığıyla hazır edilmesine karar vermiştir. Üçüncü celse öncesinde başvurucu, Kocaeli 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna sevk edilmiştir.

15. Diğer taraftan Başsavcılık, başvurucu hakkında uygulanan iletişimin tespiti ve kayda alınması tedbiri kapsamında elde edilen tape ve mesajlaşma kayıtları çerçevesinde; PKK/KCK terör örgütünün gençlik yapılanması Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDG-H) mensubu kişilerin Mardin'in Artuklu ilçesinde gerçekleştirmiş oldukları -derdest kovuşturmanın konusu olmayan- altı farklı eyleme bağlı olarak başvurucunun PKK/KCK terör örgütünün gençlik yapılanmasında görevli olduğu gerekçesiyle silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 3/4/2017 tarihinde iddianame düzenlemiştir. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesince görülmeye başlanmıştır. Başvurucu, Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından gerçekleştirilen birinci celsede savunmasını müdafii huzurunda yapmak istediğini beyan etmiştir.

16. Başvurucu, Mahkemede görülen üçüncü celseye Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla katılmıştır. Üçüncü celsede dinlenen tanık H.K. başvurucuyu tanımadığını beyan etmiştir. Dördüncü celse öncesinde 3/4/2017 tarihli yeni iddianame

başvurucuya bulunduğu ceza infaz kurumunda 11/4/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, dördüncü celseye ise SEGBİS bağlantısı sağlanamadığı için katılamamıştır. Mahkeme, dördüncü celsede kovuşturmanın esasıyla ilgili işlem yapmaksızın celseyi ertelemiştir.

17. Başvurucunun SEGBİS aracılığıyla katıldığı beşinci celsede, Cumhuriyet savcısı tarafından başvurucunun üzerine atılı suçlardan cezalandırılması talebini içeren esas hakkındaki mütalaa sunulmuştur. Başvurucu, mütalaayı kabul etmediğini beyan etmiş; Mahkeme başvurucuya yazılı savunmasını sunması amacıyla süre vermek suretiyle celseyi ertelemiştir.

18. Hakkındaki yakalama emri infaz edilen T.T., soruşturma aşamasında müdafii huzurunda vermiş olduğu 3/12/2017 tarihli beyanında; askerî servis aracına gerçekleştirilen saldırının başvurucunun da aralarında yer aldığı örgüt mensuplarınca yapıldığını, KYK yurdu önüne bırakılan bomba eyleminin planlandığı akşam başvurucunun da bulunduğunu, eylemden sonra başvurucunun da içinde bulunduğu aracın kendisini kırsala bıraktığını ifade etmiştir.

19. Altıncı celsede SEGBİS bağlantısı kurulamadığı için başvurucu duruşmaya katılamamıştır. Mahkeme başvurucunun sonraki celsede bizzat hazır edilmesine karar vererek celseyi ertelemiştir. Celse arasında yazılan 5/12/2017 tarihli müzekkere ile bu defa başvurucunun SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesi istenmiştir.

20. Yedinci celsede başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumu ile SEGBİS bağlantısı kurulmuş ise de başvurucunun "... SEGBİS yoluyla savunma yapmak istemediğine" ilişkin düzenlenen tutanak doğrultusunda duruşmada hazır bulunmadığı anlaşılmıştır. Başvurucu müdafii bu celsede sunmuş olduğu beyanlarında başvurucunun Mahkeme huzurunda dinlenmesini talep etmiştir. Mahkeme, başvurucunun "bizzat ve SEGBİS aracılığıyla" hazır edilmesine ve HTS kayıtları doğrultusunda düzenlenen bilirkişi raporuna karşı itirazlarını sunabilmesi amacıyla başvurucuya süre vermek suretiyle celseyi ertelemiştir. Duruşma Tutanağı ve bilirkişi raporu başvurucuya tebliğ edilmiştir.

21. Başvurucu 5/1/2018 tarihli dilekçesi ile adil yargılanma hakkı kapsamında duruşmalara fiziki olarak katılmak istediğini Mahkemeye bildirmiştir. Başvurucu, sekiz ve dokuzuncu celseye de "...SEGBİS yoluyla savunma yapmak istemediğine" ilişkin düzenlenen tutanak doğrultusunda katılmamıştır. Başvurucu müdafii bu celselerde de sunmuş olduğu beyanlarında başvurucunun Mahkeme huzurunda dinlenmesini talep etmiştir. Kovuşturma aşamasında çıkarılan yakalama emrinin infazı üzerine dokuzuncu celsede savunmalarını sunan T.T.; 2012 yılında örgüte katıldığını, Aziz kod ismini kullandığını, iddianame konusu olayları kimin gerçekleştirdiğini bilmediğini, soruşturma ifadesini baskı altında verdiği için kabul etmediğini beyan etmiştir. Mahkeme, başvurucu ve müdafiinin duruşmada hazır bulunma talepleri hakkında karar vermeksizin celseyi ertelemiştir. Mahkeme ayrıca Duruşma Tutanaklarını başvurucuya 14/2/2018 tarihinde tebliğ etmiştir.

22. Diğer taraftan başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olan kamu davası (bkz. § 15) Mahkemenin birleştirme talebi doğrultusunda söz konusu dosya ile 27/4/2018 tarihinde birleştirilmiştir.

23. 30/4/2018 tarihinde yapılan onuncu celsede başvurucu bizzat hazır bulunmuştur. Bu celsede sanıklar A.Ö., C.A. ve H.Ö. de hazır bulunmuştur. Başvurucu esasa ilişkin savunmasında önceki ifadeleri ile aynı doğrultuda beyanda bulunmuştur. Mahkeme dinlenmeyen tanık beyanlarının tamamlanması amacıyla celseyi ertelemiştir. Ayrıca

başvurucunun SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine dair müzekkere yazmıştır. Başvurucu celse arasında sunduğu 9/7/2018 tarihli dilekçesinde "...duruşmaya şahsen katılmak istediğini" bildirmiştir.

24. Başvurucu, SEGBİS bağlantısı kurulamaması nedeniyle on birinci celseye katılamamıştır. Mahkeme, başvurucu hakkında verilen birleştirme kararını duruşmada okumuş ve birleşen dosya kapsamında başvurucunun savunmasının alınması amacıyla celseyi ertelemiştir. Başvurucu celse öncesinde sunduğu 19/9/2018 tarihli dilekçesi ile savunma hakkını kullanabilmesi amacıyla duruşmada hazır bulunmak istediğini beyan etmiştir.

25. On iki ve on üçüncü celselerde SEGBİS aracılığıyla hazır edilmek istenen başvurucunun SEGBİS'te savunma yapmak istememesi nedeniyle SEGBİS bağlantısına katılmadığı belirtilmiştir. Mahkeme on ikinci celseye ait Duruşma Tutanağı'nı başvurucuya tebliğ etmiştir. On üçüncü celsede başvurucu müdafii ise başvurucunun huzurda hazır edilmesine ilişkin önceki talebini tekrarlamıştır. Mahkeme "... CMK'nın 196/4. fıkrası ile sanığın [başvurucu] bulunduğu cezaevinin Mardin iline olan uzaklığı, daha önce sanığın son savunmasının SEGBİS sistemi ile tespit edilmiş olduğu" gerekçesiyle başvurucunun SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine karar vermiştir. Başvurucu celse arasında sunduğu dilekçesi ile üzerine atılı suç nedeniyle karar duruşmasına bizzat katılmaya ilişkin talep dilekçesi göndermiştir.

26. Başvurucu on dördüncü celseye "...SEGBİS yoluyla savunma yapmak istemediğine" ilişkin düzenlenen tutanak doğrultusunda katılmamıştır. Başvurucu müdafii esasa ilişkin savunma beyanlarını sunmuştur. Mahkemece başvurucunun suç uydurma suçundan 1 yıl, tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme suçundan (iki defa) 10 yıl, tasarlayarak öldürmeye teşebbüs suçundan (9 defa) 16 yıl, kişiyi yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle tasarlayarak öldürme ve devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan ise ayrı ayrı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ayrıca başvurucunun cezalandırılması talep edilen silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden ise birleşik suç hükümleri nedeniyle hüküm verilmesine yer olmadığına hükmedilmiştir.

27. Mahkeme, gerekçesinde dayandığı olay yeri inceleme raporları, teknik araçlarla izleme ve takip tutanakları, ihbar evrakı, iletişimin tespiti tutanakları, HTS kayıtları, bilirkişi raporu, tanık beyanları ile diğer sanık savunmaları çerçevesinde;

i. 2/12/2015 tarihinde Artuklu ilçesinde bulunan Mardin Büyükşehir Belediyesine ait otogardan Meydanbaşı istikametine doğru seyir hâlinde bulunan 70. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığına ait askerî servis aracının geçişi sırasında yol üzerinde bulunan çöp konteynırının içine yerleştirilmiş bombanın patlatılması olayının telsiz kestirme notlarına göre PKK adına terör örgütü kurucusunun ceza infaz kurumunda bulunmasına karşılık olarak yapıldığını,

ii. 29/12/2015 tarihinde Mardin Emniyet Müdürlüğüne gelen ihbar sonrasında Mardin Midyat Karayolu üzerinde Yalımköy Mahallesi'nde bulunan Kredi Yurtlar Kurumu Müdürlüğüne bağlı Kız Yurt Müdürlüğü yurt binasının yan kısmında kaldırım üzerine konulmuş, üzerinde Artuklu Belediyesi yazan, büyük boy çöp poşeti içinde patlayıcı bomba olduğunun tespit edilmesi üzerine müdahalede bulunulduğunu ve patlayıcı maddenin kontrollü bir şekilde patlatılarak etkisiz hâle getirildiğini,

iii. 27/11/2015 tarihli olaya ilişkin ihbarın yapıldığı 0552 ... 52 No.lu hattın takılı olduğu 353 ... 79 IMEI No.lu cep telefonunda daha önce başvurucu adına kayıtlı GSM numaralarının kullanıldığını,

iv. Sanıklar A.Ö. ve C.A.nın kovuşturma aşamasında kabul etmedikleri ancak soruşturma aşamasında müdafii huzurunda verdikleri, ihbarı başvurucunun verdiği telefonla sanık H.Ö.nün yaptığına ve askerî servis aracına düzenlenen saldırıyı başvurucunun gerçekleştirdiğine, ayrıca C.A.nın KYK yurdu önündeki eylemi başvurucunun planladığına ilişkin anlatımlarda bulunduğunu,

v. Sanık H.Ö.nün soruşturma aşamasında müdafii huzurunda vermiş olduğu beyanları ile kısmen uyumlu şekilde Mahkeme huzurunda gerçek dışı ihbarı başvurucunun bulunduğu esnada kendisinin yaptığına, örgüte başvurucu aracılığıyla katıldığına ve başvurucunun isteği doğrultusunda eylemlerin yapıldığı yerlerde keşif yaptığına dair beyanlarda bulunduğunu,

vi. Başka bir olay kapsamında ölü olarak ele geçirilen örgüt mensubunun üzerindeki not kâğıdında başvurucunun telefon numarasının ve kod isminin yazılı olduğu,

vii. Hakkındaki dosya tefrik edilen sanık T.T.nin soruşturma aşamasında müdafii huzurunda verdiği ifadesinde askerî servis aracına saldırı eylemini başvurucunun gerçekleştirdiğine, KYK yurdundaki eylemi başvurucunun planladığına dair beyan ve teşhislerini,

viii. HTS bilirkişi raporunun sanıklar A.Ö., H.Ö. ve C.A.nın soruşturma beyanlarını doğrular nitelikte olduğunu,

ix. Fiziki Takip Tutanağı'na göre başvurucu ile diğer sanıklar A.Ö., H.Ö. ve C.A.nın bir işyerinde buluştuklarına dair tespitin bulunduğunu sabit kabul etmiştir.

28. Başvurucu, istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra doğrudan doğruyalık ve duruşmada hazır bulunma ilkelerinin gereği olarak duruşmalarda hazır bulunma taleplerinin kabul edilmediğini, savunma hakkının kısıtlandığını belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 22/4/2019 tarihinde -suç uydurma suçu yönünden kesin olmak üzere- esastan reddedilmiştir.

29. Başvurucu, temyiz dilekçesinde de diğerlerinin yanı sıra duruşmalara SEGBİS aracılığıyla katılmasının savunma hakkını engellediğini ve yine birleşen dosya kapsamında savunmasının alınmadığını ileri sürmüştür. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını 27/9/2021 tarihinde onamıştır.

30. Başvurucu, nihai hükmü 29/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

31. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, duruşmada hazır bulunma hakkı, savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı, müdafi yardımından yararlanma hakkı, gerekçeli karar hakkı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Suç Uydurma Suçu Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu, duruşmalarda doğrudan doğruyalık ilkesinin uygulanmadığını ve adil

yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ileri sürülen şikâyetlerin esas itibarıyla yargılamanın sonucuna, delillerin değerlendirilmesine, hukuk kurallarının yorumuna ve uygulanmasına ilişkin olup olmadığının öncelikli olarak incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

33. Anayasa Mahkemesince olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) ve Birnur Doğan ([GK], B. No: 2020/34420, 31/1/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeler belirlenmiştir. Anılan kararlarda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan inceleme neticesinde başvurucu ya da (seçilmiş veya atanmış) müdafiinin nihai kararı açarak okuduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunu öğrendiği tarih olarak kabul edilmiştir.

34. Somut olayda suç uydurma suçu yönünden Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesinin 22/4/2019 tarihli nihai kararına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede, ilgili kararın başvurucunun seçilmiş müdafii tarafından ilk kez 6/5/2019 tarihinde okunduğu, bireysel başvurunun 27/1/2022 tarihinde yapıldığı ve herhangi bir mazeret de bildirilmediği anlaşılmakla başvurunun bu suç yönünden süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Suçlar Yönünden Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, isnat edilen suçlamanın ağırlığına uygun olarak duruşmada hazır bulunmak istemesine rağmen Mahkeme huzurunda savunma yapamadığını, duruşmada hazır bulunma taleplerinin kabul edilmediğini ve birçok duruşmaya ise katılımının sağlanmadığını belirterek duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Bakanlık görüşünde; başvurucunun özü itibarıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia ettiği, bu doğrultuda belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen derece mahkemesine ait olup mevcut bir yargılamada sunulan delilin geçerli olup olmadığını ve delil sunma ve inceleme yöntemlerinin kanuna uygun olup olmadığını denetlemenin Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

37. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkı kapsamında incelenmiştir.

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

39. Anayasa Mahkemesi Şehrivan Çoban ([GK], B. No: 2017/22672, 6/2/2020) ve Emrah Yayla ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) kararlarında duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararlarda öncelikle kişilerin talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. Bu müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük yönünden inceleneceğini ifade etmiştir. Anılan kararlarda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşmıştır (Şehrivan Çoban, §§ 72-104; Emrah Yayla, §§ 58-86).

40. Anılan kararlarda ölçülülük yönünden yapılan incelemede ise başvurucuların duruşmada hazır bulunma taleplerinin hangi zorlayıcı nedene dayanılarak kabul edilmediğinin ortaya konulmaması ve başvurucular yönünden SEGBİS yoluyla katıldıkları celselerde esaslı işlemlerin yapılması nedeniyle müdahalenin gerekli olmadığı değerlendirilmiştir.

41. Somut olayda yargılama on dört celsede tamamlanmıştır. Başvurucu birinci celseye ceza infaz kurumundaki personel eksikliği nedeniyle sevk işleminin yapılamamasına bağlı olarak katılamamıştır (bkz. § 13). İkinci celsede ise başvurucu bizzat hazır bulunmuş ve savunmasını Mahkemeye sunmuştur (bkz. § 14). Mahkeme ayrıca ikinci celsede başvurucuya birinci celseye ait Duruşma Tutanağı'nı okumuştur. İkinci celse sonunda ise başvurucunun -kendi içerisinde çelişki oluşturacak şekilde- "bizzat ve SEGBİS" yoluyla hazır edilmesine karar vermiştir. Başvurucu, Kocaeli 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna sevk edilmesi nedeniyle üçüncü celseye SEGBİS yoluyla katılmıştır (bkz. § 16). Başvurucu, üçüncü celsede SEGBİS'te beyanının alınmasına yönelik itirazda bulunmaksızın önceki savunmalarını tekrar etmiştir.

42. Başvurucu, SEGBİS bağlantısının yapılamaması nedeniyle -diğer sanıkların sadece tutuklulukla ilgili beyanlarının alındığı- dördüncü celseye katılamamış (bkz. § 16), esas hakkındaki mütalaanın sunulduğu ve savunmasını yaptığı beşinci celseye ise SEGBİS aracılığıyla katılmıştır (bkz. § 17). SEGBİS bağlantısının yapılamamasına bağlı olarak başvurucunun katılamadığı altıncı celsede başvurucu müdafii sözlü savunmasını yapmıştır. Başvurucu müdafiinin bu celsede başvurucunun bizzat hazır edilmesine yönelik bir talebi bulunmamaktadır.

43. Yedinci celsede Mahkeme başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumuyla SEGBİS bağlantısı kurmuş ise de başvurucunun "SEGBİS üzerinden duruşmaya katılmak istemediğine" dair tutanak düzenlendiği bildirilmiştir. Başvurucu müdafii, bu celsede sunmuş olduğu beyanlarında başvurucunun Mahkemede bizzat hazır edilmesini talep etmiştir. Yedinci celsede dosyaya ibraz edilen HTS kayıtlarına yönelik bilirkişi raporu ile Duruşma Tutanağı başvurucuya tebliğ edilmiştir (bkz. § 20). Başvurucu, sekiz ve dokuz numaralı celselere de aynı gerekçeyle katılmamıştır. Başvurucu müdafii benzer şekilde hazır bulunma talebini yinelemiştir. İlgili Duruşma Tutanakları başvurucuya tebliğ edilmiştir.

44. Mahkeme, onuncu celsede başvurucuyu bizzat hazır etmiştir (bkz. § 23). Başvurucu; diğer sanıklar A.Ö., C.A. ve H.Ö.nün de hazır bulunduğu bu celsede savunma beyanlarını sunmuştur. Başvurucu, SEGBİS bağlantısının kurulamadığı on birinci celseye ise katılamamıştır. Mahkeme on birinci celsede diğer sanıkların tutuklulukla ilgili beyanlarını almış ve celseyi silahlı terör örgütüne ilişkin birleşen dosyalar nedeniyle savunmaların alınması amacıyla ertelemiştir. Duruşma Tutanağı ise başvurucuya tebliğ edilmiştir. Mahkeme, başvurucunun Mahkeme huzurunda bizzat hazır edilmeye yönelik talebini ise bulunduğu ceza infaz kurumunun Mahkemeye olan uzaklığı ile başvurucunun daha önceki celselerde savunmasını SEGBİS aracılığıyla yapmış olmasını dikkate alarak kabul etmemiştir (bkz. § 25). Son olarak başvurucu, SEGBİS bağlantısı kurulmasına rağmen duruşmaya bizzat katılmak istediğini ceza infaz kurumu görevlilerine beyan etmek suretiyle diğer celselere katılmamıştır (bkz. §§ 25, 26). Başvurucunun katılmadığı söz konusu celselerde diğer sanıkların savunmalarının alınması dışında esaslı bir yargılama işlemi yapılmamıştır.

45. Somut olayda başvurucu iki ve on numaralı celselere Mahkeme huzurunda bizzat katılmış ve bu celselerde, Mahkemenin mahkûmiyet gerekçesinde önemli ağırlıkta belirleyici delil kabul edilen sanıklar A.Ö., C.A. ve H.Ö.yü sorgulama imkânı bulmuştur.

Kaldı ki başvurucunun sanıklar A.Ö., C.A. ve H.Ö.yü sorgulama hakkını kullanamadığına ilişkin bir şikâyeti de istinaf ve temyiz dilekçelerinde ileri sürmediği vurgulanmalıdır. Diğer taraftan başvurucunun SEGBİS aracılığıyla katıldığı üçüncü ve beşinci celselerde de savunma ve beyanlarını Mahkemeye sunduğu anlaşılmaktadır. Yine başvurucunun duruşmaya uzaktan katılım sürecinde ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorun yaşandığına ilişkin bir iddia ve itiraza, Duruşma Tutanağı ve başvuru formunda da yer verilmemiştir. Diğer taraftan başvurucunun SEGBİS bağlantısının kurulamaması nedeniyle katılamadığı dördüncü ve altıncı celselerde ise kovuşturmanın esasıyla ilgili bir işlem yapılmadığı anlaşılmaktadır. Mahkemenin başvurucunun katılamadığı celselere ait Duruşma Tutanaklarını ve yine bilirkişi raporunu ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya tebliğ etmek ve bu tarihten sonraki onuncu celsede duruşmaya bizzat katılımını sağlamak suretiyle başvurucunun hazır bulunmadığı kovuşturma işlemlerine yönelik telafi edici güvence sağladığı da söylenebilecektir. Sonuç olarak, başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik güvencelerden yeterli derecede faydalandırıldığı anlaşılmaktadır.

46. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Suçlar Yönünden Savunma İçin Gerekli Zaman ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

47. Başvurucu, birleşen dosya kapsamında mahkûmiyet kararı verilen silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden savunması alınmadan karar verilmesi nedeniyle savunma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

48. Bakanlık görüşünde; başvurucunun özü itibarıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia ettiği, bu doğrultuda belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen derece mahkemesine ait olduğu ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

49. Başvuru, şikâyete konu isnadın iddianamenin tebliği yoluyla başvurucuya bildirilmiş olmasına rağmen bu isnat bakımından savunma alınmaksızın mahkûmiyet kararı verildiğine yönelik şikâyet nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı kapsamında incelenmiştir.

50. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

51. Ceza yargılamasında savunma hakkının güvence altına alınması demokratik toplumun temel ilkelerindendir (Erol Aydeğer [1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). İddiaya karşı savunma imkânı tanınmadığı sürece adil muhakeme yapılması mümkün değildir (Ufuk Rifat Çobanoğlu [2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 36). Suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi savunma için yeterli imkâna yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde, bir suç ile itham edilen herkesin savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı düzenlenmiştir (Ufuk Rifat Çobanoğlu, § 37).

52. Adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin ihlal edilip edilmediği kural olarak yargılamanın bütününe bakılarak tespit edilebilir. Kamu makamlarınca yargılama sürecinde tesis edilen/ika edilen ve adil yargılanma hakkına müdahale teşkil eden işlemlerin/eylemlerin yargılama süreci içinde telafi edilmesi mümkün olduğundan buna yönelik şikâyetler kural olarak yargılama sürecinin tamamlanmasından sonra incelenir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Orhan Patarya [GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 61).

53. Başvurucu, birleşen dosya kapsamında kendisine isnat edilen silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından savunma hakkı verilmediğini ileri sürmüştür. Öncelikle somut olayda, silahlı terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili düzenlenen iddianame başvurucuya ceza infaz kurumunda tebliğ edilmiş ve yine başvurucu ilk celseye bizzat katılmıştır. Diğer taraftan Mahkeme başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet hükmü kurmamıştır. Mahkeme başvurucunun örgüt üyeliği suçunu işlediğine dair ileri sürülen delillere (bkz. § 15); mahkûmiyet kararı verilen suç uydurma, tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme, tasarlayarak öldürmeye teşebbüs etme, kişiyi yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle tasarlayarak öldürme ve devletin birliğini ve ülke bütünlüğü bozma suçlarına ilişkin mahkûmiyet gerekçesinde de dayanmamıştır (bkz. § 27).

54. Başvurucu; mahkûmiyet kararı verilen söz konusu suçlar yönünden savunma için zorunlu hazırlıkları yapabileceği süreye sahip olmuş, bir müdafinin yardımından yararlanmak suretiyle yargılama aşamalarında savunmalarını yapmış, dava dosyasında yer alan delillere karşı iddia ve itirazlarını ileri sürebilmiştir. Ayrıca başvuru dosyası incelendiğinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine aykırı olarak başvurucuya delillerini sunma ve inceletme ile itiraz etme hususlarında uygun olanakların sağlanmadığına ilişkin bir iddia bulunmadığının da altı çizilmelidir. Öte yandan başvurucu, bir müdafiinin hukuki ve teknik yardımından faydalanarak karara karşı istinaf ve temyiz talebinde bulunmuş; iddia ve itirazlarını istinaf ve temyiz dilekçesinde ayrıntılı olarak açıklama imkânına da sahip olmuştur.

55. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- başvurucunun savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

56. Başvurucunun yetersiz gerekçe ile karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların kararda karşılanmış olması dikkate alınarak Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, delillerin toplanmaması, bir kısım talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvurucunun müdafiinin yardımından faydalandığı dikkate alınarak Erol Aydeğer ([1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 40) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının ise Mehmet

Emin Karamehmet ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 51) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suç uydurma suçu yönünden başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer suçlar yönünden duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Diğer suçlar yönünden savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Diğer suçlar yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Diğer suçlar yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA, 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ÇEVİK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/18746 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/18746

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ÇEVİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/18746)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucular : Ali ÇEVİK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında bir kısım başvurucunun hazır bulunma talepleri reddedilerek duruşmaya Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla uzaktan katılımlarının sağlanması, bir kısım başvurucunun ise esaslı işlemlerin yapıldığı duruşmalarda SEGBİS aracılığıyla dahi hazır edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurular, muhtelif tarihlerde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2022/18746 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

3. Başvurucular; ceza infaz kurumlarında tutuklu iken çeşitli suçlardan farklı mahkemelerde yargılanmıştır. Başvuruculardan bazıları celse arasında sunduğu dilekçelerle, bazıları da duruşmada savunmalarının alındığı sırada SEGBİS yerine duruşmalarda bizzat hazır bulunma talebinde bulunmuş; mahkemeler başvurucuların bu yöndeki taleplerini çeşitli nedenlerle reddetmiş ya da taleple ilgili karar vermemiştir. Bu nedenle bazı başvurucular

esaslı işlemlerin yapıldığı duruşmalara, bazıları da duruşmaların tümüne tutuklu bulundukları ceza infaz kurumlarından SEGBİS aracılığıyla katılmış veya esaslı işlemlerin yapıldığı duruşmada SEGBİS aracılığıyla dahi hazır edilmemiştir. Mahkemeler, başvuruculara atılı suçlardan mahkûmiyetlerine karar vermiştir.

4. Başvurucular hakkında çeşitli suçlardan verilen mahkûmiyet kararları olağan kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Başvurucular, olağan kanun yollarına başvuru dilekçelerinde celselere SEGBİS aracılığı ile katılmak zorunda bırakıldıklarını ya da esaslı işlemlerin yapıldığı celsede SEGBİS aracılığıyla dahi hazır edilmediklerini ileri sürmüştür.

5. Komisyon, duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuruculara bir kısmı yargılama süreci boyunca, bir kısmı da esaslı işlemlerin yapıldığı celselerde SEGBİS aracılığıyla dinlendiklerini veya esaslı işlemlerin yapıldığı celselerde SEGBİS aracılığıyla dahi hazır edilmediklerini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan bazı başvurucular, bireysel başvuru formlarında dile getirdikleri itirazlarını yinelemiştir.

9. Başvurular, adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkı bağlamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi Şehrivan Çoban ([GK], B. No: 2017/22672, 6/2/2020) kararında duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararda öncelikle kişilerin talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiş; bu müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük yönünden inceleneceğini ifade etmiştir. Anılan kararda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşmıştır (Şehrivan Çoban, §§ 72-104).

12. Anılan kararda ölçülülük yönünden yapılan incelemedeyse başvuruculara duruşmada hazır bulunma taleplerinin hangi zorlayıcı nedene dayanılarak kabul edilmediğinin ortaya konulmaması, başvurucular yönünden SEGBİS yoluyla katıldıkları celselerde esaslı işlemlerin yapılması nedeniyle müdahalenin gerekli olmadığı değerlendirilmiştir.

13. Öte yandan Anayasa Mahkemesi daha önce adil yargılanma hakkı güvencelerinden açık veya örtülü şekilde feragat edilmesinin mümkün olduğunu belirterek feragatin Anayasa'ya

uygun kabul edilebilmesi için feragat iradesinin açık olmasının ve sonuçlarının kişi yönünden makul, öngörülebilir olmasının gerekliliğini belirtmiştir. Buna ek olarak asgari usul güvencelerinin sağlanmış olması, ayrıca adil yargılanma hakkından feragat edilmesini meşru olmaktan çıkaran üstün bir kamu yararının da bulunmaması gerekir (Nurettin Balta ([1. B.], B. No: 2016/10023, 28/12/2021, § 45). Örtülü feragatin hangi durumlarda Anayasa'ya uygun kabul edileceğine ilişkin ilkeler genel olarak Ansar Onat ([2. B.], B. No: 2019/14515, 15/6/2022) kararında belirtilmiştir. Buna göre örtülü feragatin geçerli olabilmesi için feragat eden tarafın söz konusu eylemlerinin sonuçlarını makul olarak öngörebileceğinin ortaya konulması gerekir. Dolayısıyla yetkili yargı organları bu konuda varsayıma dayalı bir değerlendirme yapmamalıdır (duruşmada hazır bulunma hakkı bakımından yapılan benzer değerlendirmeler için bkz. Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 75). Bununla birlikte adil yargılanma hakkı güvencelerinden feragat iradesi, bunu gösteren olguların bulunmasından veya suç isnadı altındaki kişinin tutum ve davranışlarından anlaşılabilir (Ansar Onat, § 21).

14. Somut olaylarda başvuruculardan bir kısmı duruşmaların tüm ya da esaslı işlemlerin yapıldığı celselerine SEGBİS aracılığı ile katılmış; bir kısmı ise esaslı işlemlerin yapıldığı celselere SEGBİS aracılığıyla dahi katılım sağlayamamıştır. Başvuruculardan doğrudan duruşmada hazır bulunma hakkından feragat ettiklerine dair beyanları olmadığı gibi başvuruculardan bazıları celse arasında sunduğu dilekçelerle, bazıları da duruşmada savunmalarının alındığı sırada SEGBİS yerine duruşmalarda bizzat hazır bulunma talebinde bulunmuştur. Dolayısıyla başvuruculardan zımnen feragat iradesini ortaya koyduklarını gösteren somut olguların varlığından söz etmek de mümkün değildir.

15. Bu çerçevede mahkemelerce diğer seçenekler değerlendirilmeden ve olaya özgü somut gerekçeler sunulmadan başvuruculardan bir kısmının duruşmaların tümüne ya da esaslı işlemlerin yapıldığı celselerine video konferans yöntemiyle uzaktan katılımının sağlanması, bir kısmının esaslı işlemlerin yapıldığı celselere SEGBİS aracılığıyla dahi katılımlarının sağlanmaması, en uygun aracın seçilmemesi nedeniyle müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna yol açmıştır. Buna göre somut olayda başvurucular yönünden anılan kararlarda yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvuruda duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvuruculardan bir kısmının -makul sürede yargılanma hakkı dışındaki- adil yargılanma hakkının, suçta ve cezada kanunilik ile aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

18. Başvuruculardan;

i. Enes Yılmaz'ın suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle,

ii. Özal Birlik'in makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

iii. Hüsnü Turhan'ın suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının (Mehmet Emin Kılıç, §§ 19-32) ve (Mehmet Şimşek, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle, mahkûmiyete bağlı tutulduğu süre yönünden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, gözaltı süreci ile ceza ve infaz kurumundaki uygulamalar nedeniyle kötü muamele yasağının, eğitim hakkının, haberleşme hürriyetinin, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddialarının bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Bayram Gök ([2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 20-24), İsmail Buğra İşlek ([1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17), Ömer Aktaş ([1. B.], B. No: 2014/14915, 21/9/2016, §§ 38-39); Ertan Erçıktı (3) ([1. B.], B. No: 2018/14040, 30/6/2021); Süleyman Araç ([2. B.], B. No: 2015/7985, 20/9/2018) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, seyahat özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın Sebahat Tuncel ([1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, §§ 41-54) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların manevi tazminat taleplerinin, uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararlarla ilgili bilgi/belge sunmadıklarından da maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Talepte bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Talepte bulunan başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Makul sürede yargılanma hakkı dışındaki adil yargılanma hakkının, suçta ve cezada kanunilik ile aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin duruşmada hazır bulunma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda yer alan ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (G) sütunundaki harçlar ile ekli listenin (H) sütunundaki vekâlet ücretlerinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KORUYUCU VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/21022 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/21022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KORUYUCU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/21022)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Ahmet KORUYUCU ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Komisyonlar tarafından muhtelif tarihli kararlarla 2022/38641, 2022/68732, 2023/36612 numaralı bireysel başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle başvuruların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir. 2022/21022, 2023/29713 ve 2024/27636 numaralı bireysel başvuruların da kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2022/21022 numaralı bireysel başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden de yakınılmıştır.

4. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı

sorgulaması neticesinde 2023/36612 numaralı başvurudaki başvurucu Rabia Karakurt'un 2/5/2023 tarihinde yapılan bireysel başvurudan sonra 15/3/2024 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2022/21022 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Rabia Karakurt Yönünden

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün üzerilerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Rabia Karakurt yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon

karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. 2022/21022 Numaralı Bireysel Başvurudaki Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucu Rabia Karakurt yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2022/21022 numaralı bireysel başvurudaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda ayrıntısı belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MİHİ DARGA

B. No: 2022/21721 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/21721

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MİHİ DARGA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/21721)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Mihi DARGA

Vekili : Av. Adar ADIBELLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle kararın icrası ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Türkiye 2015 yılı Haziran ayından itibaren yoğun bir şekilde terör saldırılarına maruz kalmıştır. Bu kapsamda PKK tarafından Şırnak'ın merkezi ile Cizre, Silopi ve İdil ilçelerinde, Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde, Diyarbakır'ın Silvan, Sur ve Bağlar ilçelerinde, Mardin'in Dargeçit, Nusaybin ve Derik ilçelerinde, Muş'un Varto ilçesinde cadde ve sokaklara hendekler kazılıp barikatlar kurularak bu barikatlara bomba ve patlayıcılar yerleştirilerek teröristler tarafından bu yerleşim yerlerinin bir kısmında öz yönetim adı altında hâkimiyet sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çok sayıda terörist, halkın bu yerlere giriş ve çıkışını engellemek istemiştir. Güvenlik güçleri, hendeklerin kapatılması ve barikatların kaldırılması suretiyle yaşamın normale dönmesini sağlamak amacıyla operasyonlar yapmış; teröristlerle çatışmaya girmiştir. Aylarca devam eden bu operasyon ve çatışmalar sırasında yaklaşık iki yüz güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiş, tonlarca bomba ve patlayıcı imha edilmiştir (Figen Yüksekdağ Şenoğlu [2. B.], B. No: 2016/25187, 4/4/2018, § 18).

3. Başvurucu, Hendek olaylarının yaşandığı döneme ilişkin oluşan zararları nedeniyle

17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında Şırnak Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuş ve talebinin zımnen reddedilmesi üzerine Mardin 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 10/4/2018 tarihli kararla başvurucunun ev, bahçe duvarları ve ev eşyaları yönünden tazmini gereken bir zararın bulunup bulunmadığının detaylı bir inceleme ve araştırma yapılarak ortaya konulması ve tazmini gereken bir zararın tespit edilmesi durumunda karşılanması gerekirken Komisyonca herhangi bir inceleme ve araştırma yapılmaksızın karar verilmesinin hukuka uygun olmadığını belirterek işlemin iptaline karar vermiştir. Kanun yoluna başvurulmadan karar kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, gelinen süreçte iptal kararı üzerine Komisyon tarafından yeni karar alınmadığını ileri sürerek 18/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Birinci Bölüm İkinci Komisyon, adli yardım talebinin kabulüyle başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına; mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna; diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, yargı kararının uzun süredir yerine getirilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Bakanlık görüşünde; başvuruya konu mahkeme kararı üzerine başvurucuya ait iki katlı dört adet bağımsız bölümün ağır hasarlı olarak tespitinin yapıldığı belirtilmiştir. İdare tarafından başvurucuya ait evin yıkılması hâlinde zararının ayni olarak karşılanacağı ifade edilmesine rağmen başvurucu tarafından yıkımın gerçekleştirilmeyip ağır hasar tespiti yapılan taşınmazın tamirat ve tadilatının yapıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca başvurucunun söz konusu yapının onarımı için 262.080 TL; bahçe duvarı, ortak alanlar ve ev eşyasından oluşan zararlar için ise 10.000 TL ödenmesi istemiyle Komisyona bir başvuru daha yaptığı anılan başvuru üzerine Komisyonun bahçe duvarı ve ev eşyalarının zarar görmesine karşılık 10.483,20 TL ödenmesi teklifinde bulunduğu başvurucunun kabul etmediği ve karar aleyhine yargı yoluna da başvurmadığı ifade edilmiştir.

-Bakanlık görüşünde ayrıca başvurucunun oluşan zararlarının karşılanmadığı iddiasıyla Mardin 3. İdare Mahkemesinde onarım için 262.080 TL; bahçe duvarı, ortak alanlar ve ev eşyasından oluşan zararlar için ise 10.000 TL olmak üzere 272.080 TL tazminatın ödenmesi istemiyle dava açtığı belirtilmiştir. Mardin 3. İdare Mahkemesinin 22/6/2023 tarihli kararıyla davanın reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde yargı kararının ifası için idarece gerekli araştırma ve inceleme yapılarak başvurucuya ait taşınmazda tazmini gereken bir zararın olduğunun tespit edildiği ve bu suretle yargı kararının yerine getirildiği anlaşılmakla oluşan zararın ayni olarak karşılanmasının esas olduğu ifade edilmiştir. Başvurucunun ayni yardımı kabul etmeyerek yapının yıkımını gerçekleştirmediği bu hususa ilişkin taraflar arasında ihtilaf bulunmadığı vurgulanmıştır. İdarenin zararının tazmin borcunun öncelikli olarak ayni yardım kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ayrıca başvurucu tarafından da söz konusu maddi zarara ilişkin talep edilen miktarı ispata yarar bilgi ve belgelerinde ortaya konulmadığı anlaşılmakla maddi zararın karşılanma olanağının bulunmadığı ifade edilmiştir.

-İstinaf talebi üzerine Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesi

23/11/2023 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, Mardin 3. İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve yeniden karar verilmek üzere Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Karar gerekçesinde, oluşan maddi zararın terör eylemlerinden kaynaklandığının açık olduğu bu nedenle başvurucunun taşınmazında oluşan maddi zararların 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Mülkiyet hakkını ilgilendirmesi nedeniyle uyuşmazlık konusunu oluşturan taşınmazlar için zararın bilirkişi incelemesi ile tespit edilmesi, resen araştırma yapılması gerekirken eksik inceleme ve araştırma üzerinden verilen kararda hukuka uyarlık bulunmadığı ifade edilmiştir. Dosya, Mardin 3. İdare Mahkemesinde hâlen derdest bulunmaktadır.

- Bakanlık; anılan kararlardan bahsederek Mardin 1. İdare Mahkemesi kararının icra edildiğini, idarenin gerekenleri yaptığını ve başvurucuya oluşan zararlarına karşılık 10.483,20 TL ödenmesi teklif edildiğini ancak başvurucunun kabul etmediğini bu durumun bildirilmemesi nedeniyle başvuru hakkının kötüye kullanılmasına ilişkin ilkelerin dikkate alınabileceğini, makul sürede yargılanma hakkı bakımından Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

8. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında Komisyonun 10.483,20 TL ödenmesine ilişkin teklifinden haberinin olmadığını, kendisine bu konuda herhangi bir bilgi verilmediğini belirtmiştir. Hendek olayları nedeniyle evinden uzun süre ayrı yaşadığını, ayni yardıma ilişkin teklifin taşınmazın tüm tadilat işlemleri yapıldıktan sonra sunulduğunu, bu durumda ayni yardımı kabul etmenin mümkün olmadığını, uzun süre kararın yerine getirilmemiş olması nedeniyle de maddi zararı olduğunu ve makul sürede yargılamaların sonuçlandırılmamış olmasının hakkaniyete uygun olmadığını ileri sürmüştür.

9. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle ve aynı şekilde yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu etkili ve tüketilmesi gereken bir yol olarak kabul edilmelidir. Bu durumda söz konusu başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesi, bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacaktır (makul sürede yargılanma hakkı ile ilgili başvurular yönünden benzer değerlendirme için bkz. Veysi Ado [GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023; kararın icrası hakkı yönünden bir örnek için bkz. Hayrullah Gürleyik [1. B.], B. No: 2019/1554, 16/11/2023).

10. Bu durumda somut başvuru özelinde gelinen süreçte başvurucunun yargı kararının geç icra edildiği iddiası ile yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması iddiası yönünden aynı sonuca varılması gerekir.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kapsamının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/21911 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/21911

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/21911

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : Ayhan ÖZTÜRK ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablo

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, müsadere kararlarının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular hakkında yürütülen ceza yargılaması neticesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) ve adli emanette bulunan eşyanın müsaderesine karar verilmiştir. Başvurucular, müsadere kararlarına itiraz etmiştir. İtiraz mercii, HAGB kararlarının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazları reddetmiştir.

3. Başvurular süresi içinde yapılmıştır

4. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen başvuruların 2022/21911 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular, müsadere kararlarının HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infaz edilmesinden yakınmıştır. Bu kapsamda başvurucular adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık görüşü beklenmeden başvurunun incelenmesine karar verilmiştir.

7. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvurular ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile birlikte müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açtığı belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvurularda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesi müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Süleyman Başmeydan, § 72).

12. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında; temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesi ihtimalinin önüne geçilmesinin gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

13. Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığını, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığını, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin olarak ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığını belirtmiş, Süleyman

Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 01/06/2023).

14. Nitekim 2/3/2024 tarihli 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası değiştirilmiştir. Anılan düzenlemede HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan kanun değişikliğinden önceki bir uyuşmazlığı ilgilendiren başvuru yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

15. Başvurularda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (E) sütununda belirtilen harç ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN HÜSEYİN ERŞEN

B. No: 2022/23816 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/23816

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN HÜSEYİN ERŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/23816)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Hasan Hüseyin ERŞEN

Vekili : Av. Gönül SÖZERİ PEHLİVANTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, dava şartı yokluğu gerekçesiyle ret kararı verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2014 yılında D. İnşaat San. ve Ticaret A.Ş.den (Şirket) bir daire satın almıştır. Dairenin ayıplı teslim edildiği iddiasıyla başvurucu İstanbul 4. Tüketici Mahkemesinde (Mahkeme) 23/5/2015 tarihinde Şirket aleyhine alacak ve tazminat davası açmıştır. Mahkeme 5/5/2016 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar vermiştir.

3. Şirket tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 29/6/2017 tarihinde anılan kararın bozulmasına hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde 9/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede (675 sayılı KHK) kapsamında kapatıldığı, davanın anılan kararnamenin 16. maddesi bağlamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. Anılan karara uyularak yapılan yargılama sonucunda Mahkeme 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi gereğince dava şartı yokluğu gerekçesi ile 5/6/2018 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" 675 sayılı KHK'nın 16.maddesinde, ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek ve tüzel kişiler aleyhine 17/08/2016 tarihinden önce açılan davalar ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen davalarda mahkemelerce, 15/08/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5. maddesi uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle red kararı verileceği, hususu düzenlenmiştir. Aynı şekilde icra takipleri hakkında da icra müdürlüklerince düşme kararı verileceği hükümleri getirilmiştir. Davalı şirketinde söz konusu kararnameler kapsamında kapatılan tüzel kişi olup kararname kapsamındadır. Bu itibarla yukarıda değinilen kanun hükmünde kararname gereğince kesin olmak üzere dava şartı yokluğu nedeniyle davanın reddine karar vermek gerekmiştir."

5. Bu karar, başvurucu tarafından temyiz edilmiştir. Temyiz dilekçesinde; Şirketin KHK ile kapatılmadığı, sadece yönetiminin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığına (TMSF) devredildiği vurgulanmıştır. KHK ile kapatılan şirketlerin tüzel kişiliklerinin sonlandığını ancak Şirketin tüzel kişiliğinin varlığını koruduğunu ve hâlen İstanbul ticaret sicilinde kayıtlı olarak ticari faaliyetine devam ettiğini belirtmiştir.

6. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, söz konusu kararı 7/6/2021 tarihinde onamış; başvurucunun karar düzeltme istemi ise aynı Daire tarafından 27/12/2021 tarihinde reddedilmiştir.

7. Nihai karar başvurucu vekilince 19/1/2022 tarihinde öğrenildikten sonra 18/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, Şirketin KHK ile kapatılmadığını sadece yönetiminin TMSF'ye devredildiğini, Şirketin faaliyetlerine devam ettiğini belirtmiştir. TMSF'ye devredilmenin Şirketin tüzel kişiliğini sona erdiren bir işlem olmadığını, tüzel kişiliğin hak ve alacaklardan sorumluluğunun devam ettiğini ifade etmiştir. Bu yönde yeterli araştırma yapmayarak esasa girmeyen yargı makamlarının itirazlarını kapsar şekilde bir gerekçe de ortaya koymadıklarını vurgulayarak hak arama hürriyetinin, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun davasının 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi kapsamında kaldığı değerlendirilerek dava şartı yokluğu nedeniyle reddedildiği belirtildikten sonra ekte sunulan, TMSF'den temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Görüş ekinde yer alan TMSF Hukuk İşleri Başkanlığının 19/8/2022 tarihli yazısında ise Anadolu 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 22/9/2016 tarihli kararıyla TMSF'nin söz konusu Şirkete kayyum olarak atandığını, bu atamanın TMSF'den bağımsız tüzel kişiliği ve taraf ehliyeti olan Şirketin hak, alacak, borç ve davalarının devralındığı anlamına gelmediği belirtilmiştir. Ayrıca Şirket tüzel kişiliğinin hak ve alacaklarını takip ettiği, borç ve yükümlülüklerden de tüzel kişiliğin sorumlu olduğu vurgulanmıştır.

10. Başvurucu vekili; Bakanlık görüşüne cevabında Şirketin KHK ile kapatılan kurumlardan olmadığının TMSF'nin yazısıyla da kabul edildiğini, bu duruma rağmen gerekli araştırma yapılmadan taraf ehliyeti olmadığı gerekçesiyle davanın reddedilmesinin keyfîlik içerdiğini belirtmiştir.

11. Başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (Benzer değerlendirme için bkz. Murat Duygu [2. B.], B. No: 2017/17263, 24/6/2020, § 28).

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine yönelik iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucunun Şirket aleyhine açtığı davada, dava şartı yokluğu gerekçesiyle ret kararı verilerek esasa ilişkin bir inceleme yapılmamasının mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahale olduğu açıktır.

14. Bu müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu nedenle öncelikle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olup olmadığının incelenmesi gerekir. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

15. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

16. Somut olayda Şirket aleyhine açılan dava 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi ve 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinde yer alan düzenlemeler bağlamında değerlendirilerek dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedilmiştir. 675 sayılı KHK'nın anılan maddesi 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 8/3/2018 tarihli ve 30354 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de, 670 sayılı KHK'nın belirtilen maddesi ise 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 8/3/2018 tarihli ve 30354 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi sonucu aynen kanunlaşmıştır.

17. Anılan mevzuatta özetle kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum ve kuruluşların aleyhine açılan davalarda dava şartı yokluğu nedeniyle ret kararı verileceği düzenlenmiştir (ilgili hukuk için bkz. Murat Duygu, §§ 11-19). Anayasa Mahkemesi başvuru konusuna benzer durumu incelediği Murat Duygu kararında, aleyhine dava açılan şirketin KHK ile kapatılmadığını ve tüzel kişiliğinin devam ettiğini tespit ettikten sonra bu durumda anılan mevzuata göre dava şartı yokluğu nedeniyle ret kararı verilmesinin kanuni dayanağının olmadığı sonucuna varmıştır. Somut olayda da TMSF'nin 19/08/2022 tarihli yazısına göre (bkz. § 10), Şirketin KHK ile kapatılmadığı, sadece TMSF'nin kayyum olarak atandığı ancak bu durumun şirket tüzel kişiliğini ortadan kaldırmadığı, tüzel kişiliğinin devam ettiği sabittir. Bu hâlde Murat Duygu kararında yer alan değerlendirme ve sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmakla, mahkemeye erişim hakkına yapılan

müdahalenin kanuni dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına ve 5,00 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. Tüketici Mahkemesine (E.2017/896, K.2018/470) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CAFER CANBAY

B. No: 2022/52940 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/52940

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CAFER CANBAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/52940)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Cafer CANBAY

Vekili : Av. Oğuzhan ERGÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/4/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon; başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasının gerekmesi nedeniyle kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan, şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Ordu İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından başvurucu ve diğer şüphelilerin uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçlarını işlediğine dair yapılan araştırma neticesinde Ordu Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılık, başvurucu hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. maddesi kapsamında iletişimin dinlenmesi ve kayda alınması talebinde bulunmuştur. Bu talebe istinaden Ordu 1. Sulh Ceza Hâkimliği 19/4/2019 tarihinde iletişimin tespitine izin verilmesine karar vermiştir.

7. Yürütülen soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucu ve diğer şüphelilerin üzerilerine atılı suçları işlediğine dair 1/10/2019 tarihinde iddianame tanzim etmiştir. İddianamede başvurucu ve diğer şüphelilerin işlediği iddia olunan altı olaydan bahsedilmiştir. Bu olaylardan ikinci, beşinci ve altıncı olay başvurucu ile ilişkilendirilmiştir. Anılan iddianamede başvurucu hakkında yapılan değerlendirmeler şöyledir:

i. İddianamede anlatılan ikinci olay "...28/2/2019 tarihinde [D.B.nin] Cafer Canbay'ı [başvurucu] arayarak konuştukları, akabinde buluştukları, saat 21.20 sıralarında [T.] Kafe karşısına [D.B.nin] kullanmış olduğu araç ile geldiği, araçta [D.B.] ile 2 şahsın daha olduğu, Cafer Canbay kafeden çıkarak [D.B.nin] aracına bindiği, Bucak Camii önüne geldikleri, Cafer Canbay'ın araçtan indiği, elini aracın açık olan sağ ön kapısından içeriye uzatarak araçta bulunan şahıslardan para olduğu değerlendirilen nesneyi aldığı, ardından X şahsın ıslık çalarak başvurucuyu yanına çağırdığı, 379. sokağa girdikleri, sokağın karanlık bir noktasında vücut ve el hareketlerinden şahısların uyuşturucu madde-para alışverişi yaptıklarının değerlendirildiği, devamında Cafer Canbay'ın D.B.nin aracına bindiği..." şeklinde gerçekleşmiştir. Başvurucunun olaya ilişkin olarak 29/4/2019 tarihinde alınan ifadesinde; uyuşturucu madde kullanıcısı olduğunu, "X" kişi olarak anılan ve tespit edilemeyen kişinin A.M.A. olduğunu beyan etmiştir. Başvurucu müdafii ise başvurucunun etkin pişmanlık kapsamında samimi beyanlarda bulunduğunu beyan etmiştir. Kolluk görevlileri başvurucunun beyanına istinaden yapılan araştırma ve HTS kayıtlarının incelenmesi neticesinde "X" kişi olarak anılanın A.M.A. olduğunu tespit etmiş ve hakkında soruşturma açılmıştır.

ii. İddianamede anlatılan beşinci olay "...10/4/2019 tarihinde [E.T.nin] Cafer Canbay'ı [başvurucuyu] arayarak konuştukları, akabinde buluştukları, [E.T.nin] 28..... plakalı araç ile [A.] benzinlik karşısına gelerek beklemeye başladığı, birkaç dakika sonra, Cafer Canbay'ın araçla geldiği, [E.T.nin] aracından inerek Cafer Canbay'ın bulunduğu araca bindiği, bir süre sonra [E.T.nin] araçtan inerek kendi aracına bindiği Cafer Canbay gelmiş olduğu araç ile ayrıldığı, [E.T.] 28..... plakalı aracı ile sanayi içerisinde bir müddet bloklar arasında dolandıktan sonra sanayi çıkışına geldiği, Cafer Canbay'ın bulunduğu aracın kendisine korna çaldığı, aracı takip ederek civil deresi kenarında karanlık bölgede park ettikleri, akabinde yakalanan [E.T.den] kağıt içerisinde daralı 0.35 gram esrar olduğu değerlendirilen uyuşturucu madde ele geçirilmiştir..." şeklinde belirtilmiştir.

iii. İddianamede anlatılan altıncı olay "9/4/2019, 10/4/2019 ve 11/4/2019 tarihlerinde [N.K.nın] Cafer Canbay'ı [başvurucuyu] arayarak konuştukları, akabinde 11/4/2019 tarihinde buluştukları, N.K.nın diğer şüpheliler ile birlikte 34..... plakalı araç ile A. benzinliğine geldiği, [N.K.nın] araçtan inerek ön kaputu açtığı, kısa bir süre sonra geri kapatıp araca bindiği, saat 04:45 sıralarında yanına Cafer Canbay'ın geldiği, [A.] benzinlik içerisinde 34..... plakalı aracın alındığı, Cafer Canbay, [N.K.nın] ve diğer şüphelilerin yakalandıkları, araçta yapılan aramada motor kısmında amortisör ile çamurluk arasına gizlenmiş, poşetler içerisinde daralı 93,00 gram esrar olduğu değerlendirilen uyuşturucu

madde ele geçirildiği," şeklinde belirtilmiştir.

8. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ordu 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkemece 25/10/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

9. Duruşma altı celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede başvurucu, savunmasını yapmış ve üzerine atılı suçu işlemediğini beyan etmiştir. Başvurucu müdafii ise başvurucunun etkin pişmanlık kapsamında ifade verdiğini belirtmiştir. Mahkeme celse sonunda diğerlerinin yanı sıra "...Başsavcılığa müzekkere yazılarak, sanıkların mahkememizde ve soruşturma aşamasındaki savunmalarında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak amacıyla aleyhlerinde bilgi verdikleri kişilerle ilgili herhangi bir soruşturma işlemi yapılıp yapılmadığının sorulmasına, soruşturmaya başlanılmış ise soruşturma sonucunun bildirilmesinin istenilmesine..." şeklinde karar vermiştir.

10. İkinci celse Mahkeme; Başsavcılığa yazılan müzekkere cevabının geldiğini, okunarak dosya arasına alındığını belirtmiştir. Anılan müzekkerede başvurucunun etkin pişmanlık kapsamında aleyhine isimlerini verdiği kişilerin bir kısmı hakkında takipsizlik kararı verildiğini, A.M.A. isimli kişi hakkında iddianame düzenlendiğini belirtmiştir. Üçüncü celse ve dördüncü celse tanıklar dinlenilmiş, beşinci celse iddia makamı esas hakkında mütalaa sunmuştur. Başvurucu ve müdafiine süre verilmiş, altıncı celse esas hakkındaki mütalaaya karşı savunma yapmıştır. Başvurucu müdafii başvurucu hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiğini celselerde ve esas hakkındaki mütalaaya karşı beyanlarında yinelemiştir. Mahkeme, başvurucunun uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan 15 yıl 7 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanık Cafer Canbay [başvurucu] yönünden yapılan değerlendirme;Sanığın yukarıda anlatılan 2 ve 5 numaralı ara yakalama olayları nedeniyle üzerine atılı uyuşturucu madde ticareti suçunu işlediği kanaatine varıldığından sanığın TCK'nın 188/3 maddesi gereğince cezalandırılması yoluna gidilmiş, sanığın uyuşturucu madde ticareti suçunu TCK'nın 188/4-b maddesinde sayılan yerlere 200 metreden yakın mesafede işlemesi nedeniyle sanığa verilen cezada TCK'nın 188/4-b maddesi uyarınca ve sanığın aynı suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla eylem gerçekleştirdiğinden suç sayısı nazara alınarak TCK'nın 43/1 maddesi uyarınca artırım yapılmıştır..."

11. Anılan karara karşı başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde; ikinci olayda kimliği tespit edilemeyen kişinin yakalanmasını sağladığını, hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiğini, bu konuda gerekçeli kararda herhangi bir değerlendirme yapılmadığını, üzerine atılı suçu işlemediğini ileri sürmüştür. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. Ceza Dairesi (Daire) 2/11/2020 tarihinde başvurucunun mahkeme kararına yönelik istinaf başvurusunu "...ilk derece mahkemesinin kararında usul ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı delillerde veya işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğu saptanmış olmakla, istinaf nedenleri yerinde görülmediği..." gerekçesi ile esastan reddetmiştir.

12. Başvurucu, Daire kararına karşı istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü sebeplerle temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay 10. Ceza Dairesi 1/3/2022 tarihinde Daire kararını onamıştır. Yargıtayın onama kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargılama sürecindeki işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, delillerin gerekçeli kararda gösterilip tartışıldığı, eylemin sanık tarafından gerçekleştirildiğinin saptandığı, vicdanî kanının dosya içindeki belge ve bilgilerle uyumlu olarak kesin verilere dayandırıldığı, eyleme uyan suç tipi ile yaptırımların aşağıda belirtilen dışında doğru biçimde belirlendiği anlaşıldığından, yerinde görülmeyen diğer temyiz itirazlarının reddine, ancak;

...

ilk derece mahkemesi hükmünün sanığa ait bölümünde ikinci bentte yer alan '... TCK'nın 188/4-a maddesi gereğince...' kısmı çıkarılarak yerine '... TCK'nın 188/4-b maddesi gereğince...' yazılması suretiyle hukuka aykırılıkların DÜZELTİLEREK diğer yönleri usul ve kanuna uygun olan Bölge Adliye Mahkemesi hükmüne yönelik TEMYİZ İSTEKLERİNİN ESASTAN REDDİNE..."

13. Başvurucu, nihai hükmü 6/4/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

14. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Etkin pişmanlık

Madde 192- "(1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarına iştirak etmiş olan kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri merciine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, bu maddeyi kimden, nerede ve ne zaman temin ettiğini merciine haber vererek suçluların yakalanmalarını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Bu suçlar haber alındıktan sonra gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım eden kişi hakkında verilecek ceza, yardımın niteliğine göre dörtte birden yarısına kadarı indirilir.

(4) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmi makamlara veya sağlık kuruluşlarına başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/16 md.) Bu durumda kamu görevlileri ile sağlık mesleği mensuplarının 279 uncu ve 280 inci maddeler uyarınca suçu bildirme yükümlülüğü doğmaz."

2. Yargıtay Kararları

15. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 21/10/2025 tarihli ve E.2024/3883 K.2025/7906 sayılı ilamı şöyledir:

"...Sanığın eylemlerinin iki ayrı suç ya da zincirleme suç oluşturup oluşturmadığı tartışılıp

değerlendirildikten sonra, zincirleme suç oluşturduğunun kabul edilmesi durumunda; ağır sonuç doğuran suç esas alınarak belirlenecek cezanın, zincirleme suç nedeniyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesi gereğince artırılarak karar verilmesi gerektiği gözetilmeden eksik araştırma ile hüküm kurulması,

Kabule göre ise sanık [F.nin] mahkeme huzurunda sanık [S.nin] araçta bulunduğu ve Hatay ilinde maddenin temin edilmesi aşamasında sanık [M.] ile birlikte hareket ettiği yönündeki beyanları ile sanık [S.nin] eyleminin ortaya çıkmasına katkı sunması nedeniyle hakkında etkin pişmanlık hükümleri uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi suretiyle fazla ceza tayini hukuka aykırı bulunmuştur..."

16. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 25/11/2025 tarihli ve E.2024/4571 K.2025/9217 sayılı ilamı şöyledir:

"... Sanıkların bulundukları aracın haklarında herhangi bir ihbar ya da bilgi olmadan şüphe üzerine durdurulduğunda, kolluk görevlileri tarafından yapılan kontrolde sanığın kendiliğinden üzerindeki uyuşturucu maddeleri aleyhinde yeterli delil bulunmadığı aşamada güvenlik görevlilerine teslim ederek kullanmak için aldıkları yönündeki ikrarı ile kendi suçunun ve diğer sanık [B.nin] suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardımda bulunduğu anlaşıldığından, sanık hakkında 5237 sayılı Kanun'un 192/3. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, hukuka aykırı görülmüştür..."

17. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 22/4/2024 tarihli ve E.2024/1605 K.2024/3356 sayılı ilamı şöyledir:

"...Sanığın savunmasındaki 'uyuşturucu maddeyi Arnavutköy İlçesinde bulunan Şirindere Mahallesinde ismini [S.A.] olarak bildiğim şahıstan alırım. Bu şahıs [-s...-] isimli instagram hesabını kullanır. Uyuşturucu alacağım zaman bu şahsın instagram adresinden kendisi ile iletişime geçerim. Kendisi beni Şirindere Mahallesinde bulunan Tandır olarak tabir edilen parkın içerisine çağırır, Burada alışveriş yaparız' şeklindeki beyanı dikkate alınarak; [S.A.] isimli şahsın eşgalinin sanığa sorulması, aynı isimde farklı bir çok kişinin bulunması ihtimaline göre yaşı, boyu, vs. belirgin özellikleri hakkında bilgi alınması, ifadesinde belirttiği instagram hesabının araştırılması, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Narkotik Büro Amirliği'ne sorularak bu şahısla ilgili herhangi bir işlem yapılıp yapılmadığının araştırılması ve sonucuna göre sanık hakkında 5237 sayılı Kanun'un 192 nci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen etkin pişmanlık hükmünün uygulanıp uygulanmayacağının tartışılması gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması hukuka aykırı görülmüştür..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hükmü

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan … bir mahkeme tarafından davasının … hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir…"

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 6. maddesi hakkaniyete

uygun bir yargılama yapılmasını güvence altına almakla birlikte delillerin kabul edilebilirliğine ilişkin herhangi bir kural koymayıp bu husus ulusal kanun koyucuların takdirindedir (Jalloh/Almanya [BD], B. No: 54810/00, 11/7/2006, § 94).

20. AİHM; bir yargılamada hak ve özgürlüklerin gerçek anlamda korunabilmesi için davaya bakan mahkemelerin tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili şekilde inceleme görevi olduğunu belirtmektedir (Dulaurans/Fransa, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33). AİHM, mahkemelerin davaya yaklaşma yönteminin başvuruculların iddialarına yanıt vermekten ve temel şikâyetlerini incelemekten kaçınmaya neden olduğunu tespit ettiği durumları, davanın hakkaniyete uygun bir biçimde incelenme hakkı yönünden Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlali olarak nitelendirmektedir (Kuznetsov/Rusya, B. No: 184/02, 11/4/2007, §§ 84, 85).

21. AİHM, bariz şekilde keyfî olmadıkça belirli bir kanıt türünün -iç hukuk açısından hukuka aykırı olarak elde edilmiş kanıtlar da dâhil olmak üzere- kabul edilebilir olup olmadığına veya aslında başvurucunun suçlu olup olmadığına karar vermenin kendi görevi olmadığını kararlarında ifade etmiştir. AİHM, kanıtların elde edilme yöntemi de dâhil olmak üzere yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığını ve Sözleşme'deki bir hakkın ihlali söz konusu ise tespit edilen ihlalin niteliğini inceleme konusu yapmaktadır (Jalloh/Almanya, § 95; Ramanauskas/Litvanya [BD], B. No: 74420/01, 5/2/2008, § 52; Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya, B. No: 11082/06, 13772/05, 25/7/2013, § 699). AİHM, ulusal mahkemelerin delillerin kabulü ve değerlendirilmesinde geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu birçok kararında belirtmiştir (Barbera Messegue ve Jabardo/İspanya, B. No: 10590/83, 6/12/1988, § 68; Van Mechelen ve diğerleri/Hollanda, B. No: 21363/93, 21364/93, 21427/93 ve 22056/93, 23/4/1997, § 50). Bu bağlamda AİHM, temel hak ve özgürlüklerin ihlali sonucunu doğuracak derecede ve keyfî olmadıkça belirli bir kanıt türünün kabul edilebilir olup olmadığına ve değerlendirme şekline karar vermenin ulusal mahkemelerin görevi olduğunu vurgulamaktadır (Garcia Ruiz/İspanya, B. No: 30544/96, 21/1/1996, § 28; S.N./İsveç, B. No: 34209/96, 2/7/2002, § 44).

22. Öte yandan AİHM; hukuk devletinin asli unsurları arasında yer alan hukuki belirlilik veya güvenlik ilkesinin kişilerin mahkemelere güvenine katkıda bulunmakla ilgili yargılamalarda belirli bir istikrarı temin etmeyi gerektirdiğini, birbiriyle uyuşmayan mahkeme kararlarının sürüp gitmesinin yargı sistemine güveni azaltarak yargısal bir belirsizliğe yol açabileceğini ifade etmektedir (Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye [BD], B. No: 13279/05, 20/10/2011, § 57). Yargı mercilerinin yorumlarında dinamik ve evrilen bir yaklaşım sürdürülmediği takdirde hukuki gelişimin engelleneceğine dikkat çeken AİHM, hukuki güvenlik ilkesinin içtihadın değişmezliği şeklinde bir hak bahşetmediğini vurgulamaktadır (Unédic/Fransa, B. No: 20153/04, 18/12/2008, § 74; Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye, § 58; Atanasovski/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, B. No: 36815/03, 14/1/2010, § 38). Bununla birlikte AİHM, aynı hususta daha önce çıkan kararlardan farklı bir hüküm kurulması hâlinde mahkemelerce bu farklılaşmaya ilişkin makul bir açıklama getirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, B. No: 29784/07, 18/7/2013, § 49). Ayrıca AİHM, derece mahkemelerinin ileri sürülen tüm iddialara yanıt vermek zorunda olmadıklarını belirterek somut davanın özelliğine göre esas sorunları incelemiş olduğunu açık ya da zımni olarak anlaşılabilir şekilde gerekçeli kararında göstermesine önem vermektedir (Hiro Balani/İspanya, B. No: 18064/91, 9/12/1994, § 27; Boldea/Romanya, B. No: 19997/02, 15/2/2007, § 30).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 24/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu, dosya kapsamında suç işlediği anlaşılan ve kolluk görevlilerince tespit edilemeyen şüphelinin yakalanmasına yardım etmesine rağmen etkin pişmanlık hükümleri uyarınca cezasında indirim yapılmamasına yönelik esasa etkili itirazlarının yargılama makamları tarafından dikkate alınmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yargılama makamlarının muhakeme sürecinde elde edilen ve başvurucuya etkili itiraz imkânı da sağlanan tüm deliller birlikte değerlendirilerek karar verildiği, ihlal iddiaları incelenirken konuya ilişkin değinilen mevzuat hükümleri ve yargısal içtihatların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

26. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında aşamalarda ve bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

27. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

30. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla

birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

31. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

32. Bir kanun hükmüne ilişkin içtihadın henüz yerleşik hâle gelmediği bir aşamada o hükmün yargı organlarınca farklı biçimlerde yorumlanabilmesi normal karşılanabilir. Bununla birlikte derece mahkemeleri ve Yargıtayın aynı somut olay ve hukuksal durumdaki farklı kişiler hakkında açılan davalarda birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşması hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşebilir. Yargı mercilerinin anılan ilkelerin bir sonucu olarak kamuoyu nezdinde yargıya olan güveni muhafaza etme bakımından kararlarında belli bir istikrar sağlaması beklenir. Bu nedenle aynı hususta daha önce çıkan kararlardan farklı bir hüküm kurulması hâlinde mahkemeler, bu farklılaşmaya ilişkin makul bir açıklama getirmelidir. Yargı merciinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü, kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati öneme sahiptir. Derece mahkemeleri ve Yargıtayın istikrarlı biçimde benimsediği yaklaşımın gerekçesini açıklamadan aksine karar vermesi adil yargılama hakkını zedeleyebilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ziya Metehan Arısoy [2. B.], B. No: 2019/22055, 15/11/2023, §§ 28-30; Adem Bektaş [1. B.], B. No: 2018/35591, 21/9/2023, §§ 24, 25; Mehmet Okyar [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29; Hakan Altıncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 48; Engin Selek [2. B.], B. No: 2015/19816, 8/11/2017, § 59; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 59; Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, §§ 83,84; Mehmet Çelik (2) [2. B.], B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 62; Türkan Bal [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 55).

33. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi, uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin derece mahkemelerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin derece mahkemesinin gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme görevi olmadığı gibi derece mahkemesi kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

34. Somut olayda Mahkeme, iddianamede anlatılan ikinci ve beşinci olaya istinaden başvurucunun üzerine atılı uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçunu işlediğinin sabit olması nedeniyle mahkûmiyetine karar vermiştir (bkz. § 10). Başvurucu, soruşturma ve yargılamanın tüm aşamalarında etkin pişmanlık kapsamında ifade vererek A.M.A. isimli kişinin yakalanmasını sağladığını belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucu, atılı suçu işlemediğine dair itirazlarının yanı sıra suçu işlediğinin sabit görülmesi hâlinde de hükmolunan cezadan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesinde öngörülen oranda indirim yapılması gerektiğini savunmuştur (bkz. §§ 7, 9-10).

35. Mahkeme birinci celse, başvurucunun savunmasına istinaden Başsavcılıktan etkin pişmanlık kapsamında bilgi verdiği kişiler hakkında yapılan işlemleri istemiştir. Başsavcılıktan gelen cevabi yazıyı ikinci celse duruşmada okumuş ve dosya arasına almıştır.

Anılan yazıda A.M.A. hakkında iddianame düzenlendiği belirtilmiştir. Buna karşın Mahkeme gerekçeli kararında söz konusu hususları değerlendirmemiştir (bkz. §§ 9, 10). Dolayısıyla Mahkemenin, 5237 sayılı Kanun'un 192. maddesinin (3) numaralı fıkrasında diğer suç ortaklarının yakalanmasına yardım eden kişi hakkında verilecek cezada indirim yapılmasına dair amir hüküm olmasına rağmen gerekçeli kararında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması şartlarının oluşup oluşmadığını tartışmadığı anlaşılmaktadır.

36. Öte yandan kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Ancak mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda gerek mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, gerekse Daire kararı ve Yargıtay onama ilamında ayrıca herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür (bkz. §§ 11, 12).

37. Sonuç olarak başvurucunun etkin pişmanlıktan faydalandırılıp faydalandırılmayacağı hususu Mahkeme kararının gerekçesinde yer almadığı gibi başvurucu hakkındaki mevcut deliller Mahkeme tarafından değerlendirilmemiştir. Diğer bir ifadeyle başvurucunun iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle, yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucu tarafından hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığından diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

VI. GİDERİM

40. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

41. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip

sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ordu 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/349, K.2020/155) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHARREM DAĞISTAN VE ERSİN CAN

B. No: 2022/60547 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/60547

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHARREM DAĞISTAN VE ERSİN CAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/60547)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : 1. Muharrem DAĞISTAN

Vekili : Av. Taha Eren BİRAL 2. Ersin CAN

Vekili : Av. Ahmet ERGİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, alt işveren-asıl işveren arasında muvazaa ilişkisi tespit edilmesine karşın toplu iş sözleşmesinden yararlandırılmama nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, başlangıçtan beri asıl işverenin işçileri olmalarına karşın muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçileri olarak gösterildiklerini belirterek; muvazaanın tespiti ile birlikte toplu iş sözleşmesi (TİS) alacaklarının tahsili talepli dava açmıştır.

3. Açılan davalarda mahkemeler muvazaa ilişkisini tespit etmekle birlikte; asıl işverene sendika üyeliğinin bildirim koşulunun gerçekleşmediği gerekçesiyle TİS'ten kaynaklı alacak talepleri yönünden davanın reddine karar vermiştir.

4. Nihai kararların tebliği üzerine başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

5. 2023/53254 numaralı başvurunun 2022/60547 numaralı başvuru ile birleştirilmesine

karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular, alt işveren-asıl işveren arasında muvazaa ilişkisi tespit edilmesine karşın TİS'ten yararlandırılmadıklarını belirterek sendika hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

A. İlgili Hukuk

7. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...Asıl işverenin işçilerinin alt işveren tarafından işe alınarak çalıştırılmaya devam ettirilmesi suretiyle hakları kısıtlanamaz veya daha önce o işyerinde çalıştırılan kimse ile alt işveren ilişkisi kurulamaz. Aksi halde ve genel olarak asıl işveren alt işveren ilişkisinin muvazaalı işleme dayandığı kabul edilerek alt işverenin işçileri başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi sayılarak işlem görürler. İşletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler dışında asıl iş bölünerek alt işverenlere verilemez."

8. 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun "Toplu iş sözleşmesinden yararlanma" başlıklı 39. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır.

(2) Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasınca işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır.

...

(4) Toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır."

B. Somut Olayın Değerlendirilmesi

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi Murat Tokar ([GK], B. No: 2022/44255, 15/5/2025) kararında muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçisi gösterilmesine karşın ve bu durumda başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi sayılacağı kuralı karşısında muvazaalı işlemin tarafı olan işverene neden sendika üyeliği bildirilmesi koşulu arandığının mahkeme kararlarında açıklanmadığını ve başvurucunun bu yöndeki yargılama sırasında dile getirdiği uyuşmazlığın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının da karşılanmadığını belirtmiştir (anılan kararda bkz. § 38). Anılan kararda; başvurucu bakımından, muvazaalı olduğu yargı kararıyla kesinleşmiş iş sözleşmesi nedeniyle TİS'ten yararlanamamanın önemli bir külfete yol açtığı, başvurucunun üstlendiği bu külfetin karşısında; muvazaaya kusurlu işlemi nedeniyle neden olan işverene sendika üyeliğinin bildirilmesi gerektiği şeklindeki değerlendirmelerin - söz konusu kanun hükümleri dikkate alındığında - öngörülebilir ve makul olmadığı, bu nedenlerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 39-43).

11. Eldeki başvuruda da başvuruculların başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi oldukları yani muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçisi gösterildikleri tespit edilmesine rağmen

başvurucular asıl işverenin taraf olduğu TİS'in sağladığı sendikal haklardan, muvazaalı işlemin tarafı olan işverene sendika üyeliğinin bildirilmesi koşulu sağlanamadığı gerekçesiyle faydalanamamıştır. Dolayısıyla eldeki başvuru bakımından Murat Tokar kararında belirlenen ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir yön görülmemiştir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında başvurucuların sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Ayrıca başvurucu Ersin Can 250.000 TL tazminat; Muharrem Dağıstan 300.000 TL maddi, 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

14. Öte yandan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar talebi yeniden yargılama kapsamında giderilebileceğinden maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak Tavşanlı 1. İş Mahkemesine (E.2021/705,K.2022/22; E.2023/32, K.2023/592) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara ayrı ayrı net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Başvurucu Ersin Can'a 1.480,40 TL harç bedeli, başvurucu Muharrem Dağıstan'a 664,10 harç bedeli ÖDENMESİNE, 40.000 TL vekâlet ücretinin ise başvuruculara müştereken ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RIZA TAŞKIRAN

B. No: 2022/61506 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/61506

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RIZA TAŞKIRAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/61506)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Rıza TAŞKIRAN

Vekili : Av. Halil İbrahim DARICI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığınca N.M.A. hakkında 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında yürütülen soruşturmada başvurucu ile N.M.A. arasında para transferi gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

3. Başvurucu hakkında Melikgazi Kaymakamlığınca 7258 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (d) bendindeki "Spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis veya şans oyunlarını oynayanlar mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından beş bin liradan yirmi bin liraya kadar idari para cezası ile cezalandırılır." hükmü uyarınca 30/3/2022 tarihli ve 2022/11714 sıra numaralı idari yaptırım kararı düzenlenerek 8.881 TL idari para cezası ile cezalandırılmıştır. İdari yaptırım kararı başvurucuya 21/4/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

4. Başvurucu vekili, idari yaptırım tutanağının iptali amacıyla 26/4/2022 havale tarihli dilekçesiyle Sivas Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvuruda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde özet olarak; kararın Valilik makamınca olur verilerek oluşturulması sebebiyle usule aykırı olduğunu, savunması alınmadan ve delillere erişim imkânı tanınmadan karar verildiğini, N.M.A. hakkında hâkim kararı olmadan dijital delillerin ve hesap hareketlerinin incelenmesinin özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini, N.M.A. hakkındaki adli süreç tamamlanmadan idari yaptırım uygulanmasının hukuka aykırı olduğunu, bahis oynandığı iddia edilen sitenin yurt dışı kaynaklı olup olmadığı hususunda yeterli araştırmanın yapılmadığını ileri sürmüştür. Hâkimlik 26/4/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin Melikgazi İlçe Emniyet Müdürlüğünden istenilmesine karar verilmiştir.

5. Melikgazi İlçe Emniyet Müdürlüğü, dosyaya sunduğu müzekkere cevabında düzenlenen idari para cezasına yapılan itirazın reddine karar verilmesini talep ederek dayanak belgelerini dosyaya ibraz etmiştir. Bu kapsamda N.M.A. hakkında düzenlenen adli soruşturma evrakı, başvurucu hakkında düzenlenen İdari Yaptırım Karar Tutanağı dosya kapsamına sunulmuştur. Dosya kapsamına sunulan evraklar arasında yer alan yasa dışı bahis oynandığı ileri sürülen internet sitesiyle ilgili Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce 3/9/2020 tarihinde düzenlenen araştırma raporunda ilgili siteye ulaşılamadığı, ilgili site hakkında Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından erişimin engellenmesine karar verildiği, sitenin yurt dışı kaynaklı olarak faaliyet gösterdiği ve ülkemizde temsilciliğinin bulunmadığı belirtilmiştir.

6. Hâkimlik, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde 10/5/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Başvuru dilekçesi, Kurum cevap dilekçesi, ekindeki belgeler, idari yaptırım kararının tüm dayanak belgeleri ve dosya kapsamı bir bütün olarak incelendiğinde; her ne kadar itiraz eden vekili itirazında özetle müvekkilinin, [N.M.A.] isimli şahısla arasındaki para transferinin rutin bankacılık faaliyeti dışında yasa dışı bahis oynama amacıyla gerçekleştirildiğinin tespit edilmeden sadece para transferi ve Masak raporu ilgi tutularak idari para cezası uygulanmasının hukuka aykırı olduğunu ve iptalini talep etmiş ise de, [N.M.A.] isimli şahıs hakkında Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığınca 7258 sayılı Yasaya Muhalefetten yapılan soruşturmada [N.M.A.] isimli şahsın Kayseri ilinde bulunan banka şubelerinden açılan banka hesaplarından yasa dışı bahis ve kumar organizasyonlarında para nakline aracılık ettiğinin tespit edildiği, [N.M.A.] isimli şahsın vermiş olduğu ifadede [K...] ve [A...] isimli şahısların kendisinden bir hafta süreyle kullanmaları için 1000 TL karşılığında kendi adına banka hesabı açmalarını istediklerini, kendisinin de açmış olduğu hesapları 1000 TL karşılığında bu şahıslara verdiğini, [K...] ve [A...]'ya bu hesapları ne yapacaklarını sorduğunda [K...] ve [A...]'nın bu hesapları bahis oyunlarında kullanacaklarını söylediklerini, hesaplarına para gönderenlerin hiçbirisini tanımadığını beyan ettiği, itiraz edenin 02/09/2019 tarihinde [N.M.A.] isimli şahsın banka hesabına 152,75 TL para transfer ettiği... "

7. Başvurucu vekili; karara karşı itiraz dilekçesinde kararın Valilik makamınca olur verilerek oluşturulması sebebiyle usule aykırı olduğunu, savunması alınmadan ve delillere erişim imkânı tanınmadan karar verildiğini, N.M.A. hakkında hâkim kararı olmadan dijital delillerin ve hesap hareketlerinin incelenmesinin özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini, N.M.A. hakkındaki adli süreç tamamlanmadan karar verilmesinin hukuka aykırı olduğunu, bahis oynandığı iddia edilen sitenin yurt dışı kaynaklı olup olmadığı hususunda yeterli

araştırmanın yapılmadığını, idarenin cevabi yazısına itibar edilmemesi gerektiğini, N.M.A. ile arasındaki hesap hareketi yönünden yapılan tespitlere ilişkin olarak hesap hareketinin bahis faaliyetiyle ilgili olup olmadığı hususunda kararda ayrıntıya yer verilmediğini ileri sürmüştür.

8. Sivas 2. Sulh Ceza Hâkimliği 16/5/2022 tarihli kararıyla idari para cezası yönünden yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; idari para cezasına yönelik başvuru üzerine dosya üzerinde gerekli inceleme ve araştırmanın yapıldığı, bütün kanıtlarla aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların itiraz denetimini sağlayacak biçimde ve eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı anlaşılmakla kararın idari para cezası yönünden yerinde olduğu, ancak aleyhine başvurulan kurum kendisini vekille temsil ettirmediği hâlde lehine sehven vekalet ücretine hükmedildiği anlaşıldığından Sivas 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 10/05/2022 tarih 2022/1227 D. İş sayılı kararına yönelik itirazın bu yönden kabulüne, diğer yönlerden reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir..."

9. Başvurucu vekili, nihai hükmü 16/5/2022 tarihinde öğrenmiş ve 7/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

15. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına

yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

16. Somut olayda yasa dışı bahis oynadığı gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği itiraza ilişkin incelemesinde N.M.A. hakkında Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığınca 7258 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan yapılan soruşturmadaki beyan ve tespitleri esas almıştır (bkz. § 6). Başvurucu ise N.M.A ile arasındaki hesap hareketi yönünden yapılan tespitlere ilişkin olarak hesap hareketinin bahis faaliyetiyle ilgili olup olmadığı hususunda kararda ayrıntıya yer verilmediğini ileri sürmüştür (bkz. § 7).

17. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği esaslı olgu, Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığınca 7258 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan N.M.A. hakkında yürütülen soruşturmadaki adli süreç tamamlanmadan idari yaptırım uygulanmasıdır.

18. Somut olayda başvurucuya ilişkin düzenlenen idari yaptırım kararı hakkında verilen itirazın reddi kararında belirtilen kurum cevap dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, yasa dışı bahis oynandığı ileri sürülen internet sitesi yönünden Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce 3/9/2020 tarihli raporun düzenlendiği görülmüştür. Söz konusu raporda yasa dışı bahis oynatıldığı tespit edilen internet sitesine ulaşılamadığı, ilgili site hakkında Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından erişimin engellenmesine karar verildiği, sitenin yurt dışı kaynaklı olarak faaliyet gösterdiği ve ülkemizde temsilciliğinin bulunmadığı belirtilmiştir (bkz. § 5). Hâkimlik kararında atıfta bulunulan N.M.A.nın soruşturma aşamasında alınan ifadesinde de bahis oyunlarında kullanılacağını bilerek banka hesabını [K...] ve [A...] isimli şahıslara verdiği belirtilmektedir (bkz. § 6). Bu anlamda Hâkimlik, başvurucunun para gönderdiği N.M.A.nın hesabının bahis amaçlı kullanıldığı kabulüyle başvurucu hakkındaki idari yaptırım kararının yasaya uygun olduğuna karar vermiştir.

19. Somut olayda Hâkimliğin kararı incelendiğinde başvurucunun para gönderdiği N.M.A.nın hesabının bahis amaçlı kullanıldığı hususunda Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmadaki somut olgu ve tespitler çerçevesinde karar verildiği, yargılamanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların tartışıldığı ve verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görülmektedir. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda değerlendirme konusu hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

21. Başvurucunun; hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Şehdavut Demircan ([2. B.], B. No: 2014/12014, 11/12/2018, §§ 13-22) kararı; silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1.

B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı; yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun bulunması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CAN AYDIN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/62029 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/62029

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CAN AYDIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/62029)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucular : 1. Can AYDIN

Vekil : Av. Yaşar ÖZER 2. Abdullah KARACA 3. MİKRO KİTAP YAYINCILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Vekili : Av. Recep Nazım KOTAN 4. İstanbul Tekstil Yıkayıcılar Sanayiciler Sitesi Yönetimi

Vekili : Av. Aşkın Efe COŞKUN 5. Orhan KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; istinaf başvuru süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf talebinin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculara açtığı icra memur muamelesine karşı şikâyet ya da takibin iptali davalarında, davanın reddine/şikâyetin kısmen kabulüne şeklinde kararlar verilmiştir. İcra hukuk mahkemeleri kısa kararlarında; “nedenleri gerekçeli kararda açıklanacağı üzere”, “ayrıntıları gerekçeli kararda açıklanacağı üzere” veya “sair hususların gerekçeli kararda ele alınmasına” şeklinde açıklamalar ile tefhim tarihinden itibaren on günlük süre içinde istinaf yolu açık olmak üzere karar verildiğini belirtmiştir.

3. Bir kısım icra hukuk mahkemeleri, gerekçeli kararlarını başvuruculara tebliğ etmiş ve sonrasında başvurucular karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf

mahkemeleri, kısa kararın tefhim edildiği tarihten itibaren istinaf başvurularının süresi içinde yapılmadığını belirterek başvuruculaların istinaf taleplerini kesin olarak reddetmiştir.

4. Bir kısım icra hukuk mahkemeleri de başvuruculara gerekçeli kararları tebliğ etmemiş ve kısa kararların tefhimini esas alarak on günlük yasal süre içinde istinaf kanun yoluna başvurulmadığından kesinleşme şerhi düzenlemiştir. Sonrasında başvurucular kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuşsa da icra mahkemeleri, ek kararla istinaf kanun yoluna başvurularının süresi içinde yapılmadığını belirterek istinaf taleplerini reddetmiştir. Bu defa başvurucular, söz konusu ek kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf mahkemeleri, başvuruculaların ek kararlara ilişkin istinaf taleplerini kesin olarak reddetmiştir.

5. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Komisyonlarca başvuruların esas ve kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen başvuruların 2022/62029 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

7. Başvuruculaların şikâyetinin özünün istinaf talebinin süre aşımından reddedilmesine yönelik olması dolayısıyla iddialar, adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

8. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş bir hüküm olarak sayılmayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi; başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği, bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesinin kararının gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Rüstem Gül, §§ 41, 42).

9. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Ayrıca bir kısım başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı açık olduğundan tazminat talebinde bulunan başvuruculların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

12. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için ekli listenin (Ç) sütununda gösterilen Bölge Adliye Mahkemelerine iletilmek üzere Silivri 1. İcra Hukuk Mahkemesi (E.2019/290, K.2022/43), Büyükçekmece 2. İcra Hukuk Mahkemesi (E.2022/1134, K.2022/2502), İstanbul 3. İcra Hukuk Mahkemesi (E.2020/252, K.2020/379) ve İstanbul 24. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2022/1150, K.2023/685) GÖNDERİLMESİNE,

E. Tazminat talebinde bulunan başvuruculların taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütunundaki harçların ve (F) sütunundaki vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YILMAZ AYDEMİR

B. No: 2022/64124 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/64124

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YILMAZ AYDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/64124)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Yılmaz AYDEMİR

Vekili : Av. Ali İRİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Hakkında rüşvet verme suçundan başlatılan soruşturma kapsamında İstanbul 13. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince başvurucuya 31/7/2017 tarihinde yurt dışına çıkamamak şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmıştır. Karar gerekçesinde, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair suç şüphesinin varlığını gösterir delillerin mevcudiyetine vurgu yapılmıştır.

3. Başvurucu 8/4/2022 tarihinde adli kontrolün kaldırılmasını talep etmiştir. Talep dilekçesinde; hakkındaki tedbirin 5 yılı aşkın süredir devam ettiğini, bu sürenin kabul edilemez olduğunu, nitekim Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının da bu yönde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca mühendis olması nedeniyle işi gereği yurt dışına gitme durumunun söz konusu olduğunu ancak tedbir nedeniyle işlerinin aksadığını ifade etmiştir.

4. Başvurucunun talebi, İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 27/4/2022 tarihinde reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyetine, dosyadaki delil durumuna, şüpheli ve eylem sayılarının çok fazla oluşuna ve tape kayıtlarındaki tespitlere vurgu yapılmıştır.

5. Bu karara başvurucu aynı gerekçelerle (bkz. § 3) itiraz etmiştir. İstanbul 17. Asliye Ceza Mahkemesi ise 13/5/2022 tarihinde itirazı reddetmiştir. Kararda atılı suçun vasıf ve mahiyeti, başvurucunun suçu işlediğine dair kuvvetli şüphenin varlığına ilişkin somut delillerin mevcudiyeti, tedbirin orantılı ve ölçülü olduğu ve itiraz dilekçesindeki hususların yerinde olmadığı belirtilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı öğrendikten sonra 13/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, hakkında yürütülen soruşturma kapsamında aleyhine verilen adli kontrol tedbirinin 5 yılı aşkın süredir devam etmesinin kabul edilemez olduğunu belirtmektedir. Mühendis olduğunu vurgulayan başvurucu, mesleği gereği yurt dışına ticari işleri için çıkması gerektiğini, anılan tedbirin uzun sürmesi nedeniyle çıkamadığını belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, bu görüşe karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuruya konu yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin esas olarak yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında kaldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (4) No.lu Protokol'e Türkiye'nin taraf olmadığı hatırlatılarak anılan protokolde yer alan "Serbest dolaşım özgürlüğü"nün ortak koruma alanına girmediği açıklanmıştır (birçok karar arasından bkz. Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 15/11/2018, §§ 78-80; Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 53; Fevzi Doğaner [1. B.], B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 48). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında olmayan bazı hakların ortak koruma alanı içinde yer alan temel haklarla esaslı şekilde ilişkili olması durumunda ilgili haklarla bağlantı kurularak inceleme yapılmasının mümkün olduğunu da açıklamıştır (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Özgür Sevgi Göral Birinci [2. B.], B. No: 2014/12112, 4/10/2017; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında bkz. Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, § 40).

11. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yağmur Erşan ([GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021) ve Onur Can Taştan kararlarında, esasen seyahat özgürlüğü kapsamında kalan pasaport iptalinin, Latife Akyüz ([1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021) ve Hakkı Gök ([1. B.], B. No: 2017/33469, 3/11/2022) kararlarında ise yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin belirli şartların varlığı hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebileceğini kabul etmiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yağmur Erşan, §§ 39, 40, 47-51; Onur Can Taştan, §§ 39, 40, 47-51; Latife Akyüz, §§ 36-38; Hakkı Gök, §§ 31-33). Bu bağlamda söz konusu tedbirin de başvurucunun gelişimi ve sosyal, mesleki, ekonomik ve ailevi ilişkileri yönünden olumsuz etkilerinin ortaya konulması hâlinde özel

hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

12. Somut olayda hakkında rüşvet verme suçundan başlatılan soruşturma kapsamında başvurucunun yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri altına alınmasına karar verilmiştir. Soruşturma devam ederken başvurucunun anılan tedbire itiraz ettiği ancak bu itirazının yukarıda ifade edilen gerekçelerle (bkz. § 5) reddedildiği görülmektedir.

13. Ancak başvurucu, başvuru öncesi süreçte mesleki faaliyetleri kapsamında yurt dışına çıkması gerektiğini ileri sürmesine rağmen Türkiye'de bulunan bir inşaat yapım şirketinde çalıştığını beyan etmiştir. Ayrıca başvurucunun çalıştığı şirketin faaliyet alanı hakkında yeterli bir açıklama yapmadığı gibi yurt dışına çıkamamasının mesleki bağlamda özel hayatına ne düzeyde olumsuz bir etkisinin olduğunu somut gerekçelerle ortaya koyamadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında başvurucu, yurt dışında ailevi bağları olduğu hususunda bir iddia da ileri sürmemiştir. Böylelikle yukarıda yer verilen içtihatlar kapsamında yurt dışına çıkmama şeklindeki adli kontrol tedbirinin başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ciddi şekilde etkilediğine ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığına ilişkin açıklamalarda bulunma yükümlülüğünü yerine getirdiği söylenemez (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Murat Çeşme [2. B.], B. No: 2020/4579, 10/7/2024, § 15).

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ERBAŞ

B. No: 2022/68910 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/68910

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ERBAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/68910)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Ali ERBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; olağanüstü hâl tedbirleri kapsamında kapatılan bir eğitim kurumuna ödediği okul kayıt ücretinin kişinin terör örgütüne aidiyeti, bu örgütle irtibatı veya iltisakı olmasından dolayı kişiye iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 26/3/2016 tarihinde Amasya'nın Merzifon ilçesinde bulunan Özel Merzifon Ahi İlkokuluna çocuğunun kaydını yaptırmış ve 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı ücreti olarak 7.400 TL'yi üç taksit hâlinde ödemiştir.

3. Başvurucunun kayıt yaptırdığı eğitim kurumu, 15 Temmuz 2016 gecesi yaşanan darbe teşebbüsü sonrasında ilan edilen olağanüstü hâl (OHAL) tedbirleri kapsamında çıkarılan, 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi gereğince kapatılmıştır.

4. Başvurucu 17/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında 12/10/2016 tarihinde Amasya Valiliğine müracaat ederek ödediği okul kayıt ücretinin iadesini talep

etmiştir. Valilik 26/8/2020 tarihinde talebi reddetmiştir. Başvurucu, 7.400 TL'nin ödeme tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte iadesi talebiyle dava açmıştır.

5. Samsun 2. İdare Mahkemesi 30/12/2021 tarihinde davayı reddetmiş; kararda, 670 sayılı KHK'nın kanunlaşmış hâli olan 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre geri ödemeler için gerçek bir mal ve hizmet alım ilişkisinin yanında terör örgütüne aidiyetin, bu örgütle irtibat veya iltisakın bulunmaması gerektiğini belirtmiştir. Ödediği okul ücretinin iadesini isteyen başvurucunun ise Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu gerekçesiyle Mardin 3. Ağır Ceza Mahkemesince mahkûmiyetine karar verildiğini, bu kararın kesinleştiğini kaydetmiştir. Buna göre ilgili kanunda aranan şartların gerçekleşmemesi karşısında kapatılan kurumdan olan alacağın iadesi talebinin reddedilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığını açıklamıştır.

6. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 26/5/2022 tarihinde kararı hukuka uygun bulduğunu belirterek başvurucunun istinaf talebini kesin olmak üzere reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 16/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu, okul kayıt ücretinin iade edilmemesinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı görüşünde, Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümeyeceği, başvurucunun meşru bir beklentisi olmadığı, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

11. Başvurucunun okul kayıt ücreti olarak ödediği tutarın iade edilmemesine bağlı şikâyetlerinin esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenecektir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Somut olayda başvurucunun okul kayıt ücreti olarak ödediği para mülk teşkil etmektedir. Söz konusu tutarın başvurucunun terör örgütüne aidiyeti, bu örgütle irtibatı veya iltisakı olduğu gerekçesiyle kendisine iade edilmemesi mülkiyet hakkına bir müdahale oluşturmuştur. Amacı gözetildiğinde müdahalenin mülkün kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural kapsamında incelenmelidir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Ünal Şenel [1. B.], B. No: 2019/4445, 28/2/2024, § 33).

14. Mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin öncelikle kanuni bir dayanağı ile kamu yararına dayalı meşru bir amacı bulunmalı, son olarak ise müdahale ölçülü olmalıdır (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62). Başvuruya konu olayda OHAL tedbirleri kapsamında kapatılan bir okula ödediği kayıt ücretinin iadesi talebi

başvurucunun terör örgütüne aidiyeti, bu örgütle iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle 7091 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca reddedilmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi 26/10/2022 tarihli ve E.2018/85, K.2022/127 sayılı kararı ile 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "…aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle…" ibaresinin iptaline karar vermiştir. Söz konusu kuralın kapsamına muvazaalı veya varlığı kuşkulu alacakların girmediği, üstelik idarenin hileli işlemlere dayandığını tespit ettiği alacaklar bakımından yeterli araçlarla donatıldığı görüldüğünden kural ile terör örgütüne aidiyeti, örgütle irtibatı veya iltisakı olanların alacaklarının ödenmesinin engellenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir (AYM, E.2018/85, K.2022/127, 26/10/2022, § 118).

16. Anayasa Mahkemesi, salt alacaklısının terör örgütüyle irtibatlı veya iltisaklı olduğu değerlendirilerek hukuka uygunluğu konusunda kuşku bulunmayan bir alacağın ödenmemesinin bir hukuk devletinde meşru görülemeyeceğini açıklamıştır. Terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı oldukları somut olarak ortaya konulan kişilerle ilgili tedbir alınmasında devletin takdir yetkisi olmakla birlikte bu kişilerin özel hukuk ilişkileri çerçevesinde ifa ettikleri yükümlülüklerinden doğan alacaklarının ödenmemesine yönelik olarak yapılan düzenlemenin makul ve meşru tedbirler arasında olamayacağını kaydetmiştir. Bu hâliyle söz konusu kuralın kamu yararına yönelik meşru bir amaca dayandığının söylenemeyeceğini belirtmiş, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir (AYM, E.2018/85, K.2022/127, 26/10/2022, §§ 119, 120).

17. OHAL tedbirleri kapsamında kapatılan bir eğitim kurumuna yapılan ödemenin iadesi talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia Ebamüslüm Yıldız ([2. B.], B. No: 2019/677, 20/6/2023) başvurusunda da incelenmiştir. Anılan başvuruda, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olan 7091 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "…aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle…" ibaresinin iptaline ilişkin norm denetimi kararında belirtilen ilkeler ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmadığı belirtilerek mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (Ebamüslüm Yıldız, §§ 27-31).

18. Anayasa Mahkemesi, yine OHAL kapsamında bir eğitim kurumuna ödediği kayıt ücretinin iadesi talebinin başvurucunun terör örgütüyle irtibatlı ve iltisaklı olduğu gerekçesiyle reddedilmesine dair başka bir şikâyeti Ünal Şenel başvurusunda da değerlendirmiştir. Söz konusu başvuruda okul kayıt ücretinin iade edilmemesinin kanuni dayanağıyla ilgili olarak norm denetimindeki kamu yararına yönelik meşru bir amacının bulunmadığına ilişkin tespit ve söz konusu kuralın iptalini dikkate alarak başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin meşru bir amacı olmadığını belirtmiştir (Ünal Şenel, § 44).

19. Bu kapsamda eldeki başvurunun koşulları değerlendirildiğinde yukarıda belirtilen kararlarda ulaşılan ilke ve sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, okul kayıt ücretinin faiziyle birlikte ödenmesi ve 20.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun 2. İdare Mahkemesine (E.2020/1055, K.2021/1206) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELÇUK AKSOY

B. No: 2022/70113 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/70113

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELÇUK AKSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/70113)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Selçuk AKSOY

Vekili : Av. Deniz GÖNER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; elkoyma kararı verilen eşyaların zamanında iade edilmemesinden doğan zararların tazmini talebinin karara bağlanmaması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, beraat kararı ile sonuçlanan yargılamada avukata ödenen ve asgari ücret tarifesinin üstünde kalan kısma yönelik tazminat isteminin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hakkında yürütülen soruşturma kapsamında 18/3/2017 tarihinde gözaltına alınmış; 22/3/2017 tarihinde serbest bırakılmıştır. 12/12/2018 tarihinde başvurucunun beraatine karar verilmiş ve söz konusu karar 23/1/2020 tarihinde Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir.

3. Başvurucu, beraat kararının kesinleşmesini müteakip 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (e) ve (j) bentleri ile aynı maddenin (3) numaralı fıkrası kapsamında tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde; yakalama ve gözaltı tedbirlerinin hukuka aykırı olması, elkoyma kararı verilen eşyaların zamanında iade edilmemesi ve yargılama sürecinde yaşanan hukuka aykırılıklar nedeniyle uğradığı zararın yanı sıra avukatına ödediği ve asgari ücret tarifesinin üzerinde

kalan avukatlık ücretinin tazmin edilmesi talebinde bulunmuştur.

4. 8/6/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun maddi tazminat isteminin reddine, manevi tazminat isteminin ise kısmen kabulüne karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Davacının duruşmadaki beyanları, dosya içindeki SGK dökümleri ile sabit olduğu üzere davacının gözaltında geçirdiği sürelerde kendisine maaşının ilgili kısmının ödendiği ve bunu asgari ücretin üstünde olduğu, bu meblağların iade edildiğine dair davacı ve vekilince herhangi bir beyan da bulunulmadığı gibi davacının son maaşını aldığını ve iade etmediğine dair beyanları nazara alındığında ve davacı ile vekilince vekalet giderleri yönünden talepte bulunulmuş ise de; Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 30/09/2019 tarih 2019/645 Esas 2019/9548 Karar sayılı ilamı gözetildiğinde, tazminat talebinin dayanağı olan ceza dava dosyasında beraat etmiş olması nedeniyle davacı lehine maktu vekalet ücretini aşan ve serbest meslek makbuzu ile ispatlansa dahi , bu meblağın, davacı ile avukatı arasındaki hukuki ilişkiye dayandığı, bu nedenle koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasında zarar kapsamında değerlendirilemeyeceği sabit olmakla, koşulları gerçekleşmediğinden maddi tazminat davasının REDDİNE,

Davacı için 1.500,00 TL manevi tazminatın 18/03/2017 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE... [karar verildi.]"

5. Bölge Adliye Mahkemesi maddi tazminat istemine ilişkin istinaf talebini kesin olarak, manevi tazminat istemine ilişkin istinaf talebini ise temyiz yolu açık olmak üzere 2/6/2022 tarihinde esastan reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"1-) Maddi tazminata ilişkin hükme yönelik davacı vekilinin istinaf başvurusunun incelenmesinde;

Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasına ilişkin olarak, yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, maddi tazminat talebinin reddine ilişkin verilen kararda bir isabetsizlik görülmemesine, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde oluşan inanç ve takdirine, hukuka uygun, yasal ve yeterli olarak açıklanan gerekçeye, kararda usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmamasına, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmamasına, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olmasına ve incelenen dosya kapsamına göre; davacı vekilinin yerinde görülmeyen İSTİNAF BAŞVURUSUNUN ESASTAN REDDİNE... [kesin olarak karar verildi.]"

6. Maddi tazminata ilişkin hüküm 2/6/2022 tarihinde kesinleşmiş olup manevi tazminat istemine ilişkin temyiz incelemesi hâlen devam etmektedir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 16/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, elkoyma kararı verilen eşyalarının zamanında iade edilmemesinden doğan zararlarının tazmini talebinin karara bağlanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal

edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki ile benzer beyanda bulunmuştur.

10. Başvurucunun elkoyma işleminden kaynaklanan, mülkiyet hakkının ihlal edilmesi suretiyle oluşan zararlarının tazmin edilmesi talebiyle açtığı davanın etkili bir çözüm imkânı sunmadığına ilişkin şikâyetleri, Anayasa'nın 35. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese, hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47).

13. Kişilerin etkili başvuru hakkı açısından sahip oldukları güvencenin kapsamı, ihlal iddiasına konu edilen hakkın niteliğine göre değişmektedir. Fakat genel olarak ifade edilmelidir ki Anayasa’nın 40. maddesi uyarınca sağlanması gereken başvuru yolunun hem teoride hem de uygulamada ileri sürülen ihlali önleme, ihlal devam etmekte ise sonlandırma veya gerçekleşip sona ermiş ihlallere yönelik olarak da makul bir tazmin imkânı sunma açısından etkili olması gerekmektedir (K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 71). Bu nitelikte bir başvuru yolu yoksa etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılacaktır (Mahfuz Güleryüz [1. B.], B. No: 2020/25276, 9/1/2024, § 48).

14. Bunun yanında adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarının makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmesi gerekmektedir. Yargılama makamlarının bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda yeterli derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıklarının ya da ne ölçüde yaptıklarının da Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira yargılama makamları tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer hak ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Fatma Kılıç ve İbrahim Haldız [1. B.], B. No: 2017/37387, 21/4/2021, §§ 31-37; Greta Madeleine Kocaoğlu [2. B.], B. No: 2020/814, 19/7/2023, § 13).

15. 5271 sayılı Kanun’un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde, eşyasına veya diğer mal varlığı değerlerine şartları oluşmadığı hâlde el konulan veya bunların korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer mal varlığı değerleri amaç dışı kullanılan ya da zamanında geri verilmeyen kişilere tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır.

16. Anayasa Mahkemesi ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında yargı organlarınca şüphelilerin eşyasına ya da mal varlığı değerlerine ilişkin olarak elkoyma tedbirinin uygulandığı durumlarda bunun hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay

içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Nuray Işık [2. B.], B. No: 2014/7561, 28/9/2016, §§ 60-67; Sinan Aydın Aygün (2) [2. B.], B. No: 2014/922, 16/6/2016, §§ 61-69).

17. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde düzenlenen bu yol, bir yandan başvurucunun maruz kaldığı elkoyma işleminin hukuka aykırılığının tespitini, diğer yandan uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesiyle öngörülen hukuk yolu başvurucunun şikâyetleri açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm ve makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır.

18. Başvurucu diğer hususların yanı sıra elkoyma kararı verilen eşyalarının zamanında iade edilmemesi nedeniyle uğradığı zararın tazmini için 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında tazminat davası açmıştır (bkz. § 3). Ancak yargısal makamların süreçte verdiği kararlara bakıldığında başvurucunun bu talebine ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür (bkz. §§ 4, 5). Başvurucunun iddiası açısından bir değerlendirme yapılmamasının başvurucunun iddialarının incelenmesine ve uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamadığı açıktır. Neticede somut olayın şartlarında mülkiyet hakkı bağlamında oluşan zararlarının tazmini konusunda başvurucuya asgari güvenceleri içerecek şekilde etkili bir hukuk yolu sunulmadığı sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucunun maddi tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden, varılan sonuç dikkate alındığında ayrıca bir inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Ödenen Vekâlet Ücretinin Tazmin Edilmemesinden Kaynaklanan Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, beraat kararı ile sonuçlanan yargılamada avukatına ödediği asgari ücret tarifesinin üstünde kalan kısma yönelik açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne başvuru formu ile benzer beyanda bulunmuştur.

22. Başvurucunun iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

23. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

24. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35.

maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53).

25. Meşru beklenti, objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 37).

26. Başvurucu, beraat etmiş olduğu yargılamada avukata ödediği ve asgari ücret tarifesinin üstünde kalan ücretin tazmin edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Anayasa Mahkemesi Ercan Emray ([1. B.], B. No: 2019/38627, 21/9/2023) kararında Yargıtayın maktu vekâlet ücretini aşan ve serbest meslek makbuzu ile ispatlanan avukatlık ücretinin davacı ile avukatı arasındaki hukuki ilişkiye dayanması sebebiyle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında tazmin edilemeyeceği şeklindeki yerleşik görüşüne atıfla bu talep yönünden başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan bir mülkünün veya mülkü elde etme yönünde yeterli hukuki temele dayalı meşru bir beklentisinin bulunmadığını belirtmiştir (ilgili hukuk ve değerlendirmeler için bkz. Ercan Emray). Somut olayda bahsi geçen kararda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

28. Başvurucunun yargılamayı yürüten mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin iddiasının Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, §§ 183-197) kararı doğrultusunda, eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Mesut Gerez ([2. B.], B. No: 2014/3998, 21/6/2017, §§ 12-16) kararı doğrultusunda ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ömer Osman Soylu ([1. B.], B. No: 2012/363, 5/3/2013, §§ 13-20) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda, hakkında çıkan haberler nedeniyle özel hayatına ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Özlem Dalkıran ([GK], B. No: 2017/35203, 21/1/2021, §§ 126-131) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Ödenen vekâlet ücretinin tazmin edilmemesinden kaynaklanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ilişkin ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/293, K.2021/291) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA CAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/71319 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/71319

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA CAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/71319)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Selçuk KILIÇ

Başvurucular : Mustafa CAN ve diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (D) sütunu

I. BAŞVURULARIN ÖZETİ

1. Başvurular, birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik aylığı bağlananlara emekli ikramiyesi ödenebilmesi için kamudaki görevin kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona erme koşulu aranması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (A) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2022/71319 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

3. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Başvurucular, farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi hizmet süreleri birleştirilmek suretiyle hesaplanan hizmet süresi için kendilerine emekli aylığı bağlandığı hâlde emekli

ikramiyesi verilmemesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca hizmet süresi birleştirmesi yapmadan emekliye ayrılanlara herhangi bir şart aranmaksızın emekli ikramiyesi ödenmekte iken kendileri gibi hizmet süresi birleştirmesi yaparak emekli olabileceklere aynı hakkın tanınmaması nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını iddia etmiştir. Başvurucular memuriyetlerinin kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermediği gerekçesiyle emekli ikramiyesi ödenmeden emekli aylığı bağlanması işlemine karşı açtıkları iptal davalarının reddedilmesi sebebiyle mülkiyet hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı görüşünde; iddiasını ispat edemeyen ve belirli bir kanun hükmüne ya da istikrarlı bir içtihada dayanmayan başvuruculaın Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değeri veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru bir beklentisi olmadığı ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun emekli ikramiyesi ödenmemesine dair şikâyetlerinin esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından ihlal iddialarının mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

7. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı da anlaşıldığından, mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Fikret Aslan ([GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan başvuruda aynı şikâyet yönünden mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Kararda kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olma kuralının yalnızca hizmet birleştirmesi suretiyle emekli aylığı bağlananlar için geçerli olduğu, emekli aylığı bağlanması için 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında süresi tek başına yeterli olanların kanun hükmünde kararnameyle kamu görevinden çıkarılsalar dahi emekli ikramiyesi alabildiği belirtilmiştir. Kamu görevinden çıkarıldığı hâlde anılan kapsamdaki sigortalılık süresi aylık bağlanmaya yeterli olanlar ile aylık bağlanmaya yeterli olmayanlar arasında -emekli ikramiyesi ödenebilmesi için- 1/9/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona erme kuralına tabi tutularak farklılık oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede farklı muamelenin emekli aylığına hak kazanılması için gerekli sürenin önemli bir kısmını kamuda geçirdikten sonra kamu görevinden çıkarılan başvurucuya emekli ikramiyesine hak kazanma yönünden orantısız külfet yüklediği sonucuna varılarak mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine, ihlalin kanundan kaynaklanması nedeniyle kararın Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine karar verilmiştir (Fikret Aslan, §§ 46-88).

9. Somut başvurularda da bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Emekli Sandığına bağlı olarak geçen hizmet süresinin tek başına yeterli olması durumunda görevin ne şekilde sona erdiğine bakılmadan emekli ikramiyesi ödeneceği hâlde hizmet süresinin tek başına emekliliğe yeterli olmaması durumunda kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak hizmetin sona erme koşulunun aranması sonucu emekli ikramiyesine hak kazanma bakımından başvuruculara orantısız külfet yüklenmesinin

mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Başvuruya konu olayda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiği ve ihlalin doğrudan 5434 sayılı Kanun'un 89. maddesinin ikinci fıkrasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır (Fikret Aslan, § 84).

13. Anayasa Mahkemesi, ihlalin kanundan kaynaklandığı hâllerde giderimin ne şekilde yapılacağı ile ilgili olarak Hulusi Yılmaz ([GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) kararında ilkeleri tespit etmiştir. Buna göre ihlal, idari makamların veya yargı mercilerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıkta bir kanun hükmünü uygulamaları veya kanundaki belirsizlikler nedeniyle ortaya çıkmışsa bu ihlal, kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ya da yeni ihlallere yol açılmasının önüne geçilmesi için belirsizliğin ortadan kaldırılması hâlinde söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilir (Hulusi Yılmaz, § 56).

14. Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz kararında benimsendiği üzere kanundan kaynaklanan ihlal durumunda ihlalin giderimini sağlayabilecek yöntemlerden biri de ihlale neden kanuni düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle ilgili mahkemesince itiraz yoluna başvurulmasıdır. Bu bağlamda somut başvuruda Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulmasının sağlanması amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varılmıştır.

15. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculaların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculaların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (F) sütununda yer alan başvuru harçları ile ekli listenin (E) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VEDAT CİRASUN

B. No: 2022/74582 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/74582

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VEDAT CİRASUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/74582)

Karar Tarihi: 24/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 30/4/2026 - 33239

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Vedat CİRASUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan kişinin idari işlemin iptali talebiyle açtığı davanın vesayet makamının izni olmaksızın tek başına dava açma ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/7/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Bandırma 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda başka suçlardan tutuklu olarak bulunmakta iken Cizre 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/3/2018 tarihli kararı ile çeşitli suçlardan hapis cezası almış; bu karar 25/3/2019 tarihinde kesinleşmiş ve hükümlü statüsüne geçmiştir. Başvurucu, hükümlü olarak bulunduğu gerekçesiyle 19/8/2019 tarihli dilekçe ile C.C.nin kendisine vasi olarak atanmasını talep etmiştir. Cizre Sulh Hukuk Mahkemesinin 23/10/2019 tarihli kararı ile C.C. başvurucuya vasi olarak atanmıştır. Başvurucunun başvuru formu ekinde sunduğu 8/5/2020 tarihli müddetnameye göre hak ederek tahliye tarihi 7/7/2022 olup koşullu salıverilme tarihi 27/5/2020'dir.

6. Başvurucu, Bandırma 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktayken 1/9/2021 tarihli dilekçeyle ailesine daha yakın olabilme gerekçesiyle başka bir ceza infaz kurumuna naklini talep etmiştir. Başvurucunun talebi idare tarafından 27/9/2021 tarihinde reddedilmiştir.

7. Başvurucu, nakil talebinin reddi işleminin iptali için İdare Mahkemesinde 18/10/2021 tarihinde dava açmıştır. Ankara 18. İdare Mahkemesi (Mahkeme) gördüğü davada 9/11/2021 tarihinde ara kararı kurmuştur. Mahkeme, bu ara kararında Cizre Sulh Hukuk Mahkemesinin 23/10/2019 tarihli kararı ile C.C.nin başvurucuya vasi olarak tayin edildiğine işaret etmiş; vasinin davaya izin verip vermediğinin sorulmasına ve vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesinden dava açma izni alınarak Mahkemeye sunulmasının istenmesine karar vermiştir. Bu ara kararı vasiye 30/11/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Vasi, ara kararına cevap vermemiştir.

8. Mahkeme 20/1/2022 tarihli kararı ile davanın ehliyet yönünden reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Aktarılan bu düzenlemelere göre bir yıl veya daha fazla süreli hapis cezasına mahkum olanların cezalarını çekmeye başlamaları üzerine, hükmü icra ile görevli idarenin durumu sulh hukuk mahkemesine hemen ihbar ederek vasi atanmasını sağlamakla yükümlü olduğu; kısıtlının, davaları, vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinin izni ile vasisi tarafından veya vasinin tayin edeceği vekili aracılığıyla açabileceği kuşkusuzdur. Bu iznin alınması ise vasi tarafından sağlanmalıdır. (Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 07.06.2012 tarih ve E:2011/9402, K:2012/9993)

Dosyanın incelenmesinden, davacının uzun süreli hapis cezasına mahkum edilerek cezanın infazına başlanması üzerine Cizre Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından Cahit Cirasun'un kendisine vasi olarak atandığı, Mahkememizin 09.11.2021 tarihli ara kararı ile vasiye, bakılmakta olan dava ile ilgili olarak hükümlü olan davacı tarafından açılan davaya icazet verilip verilmediği sorularak ilgili vesayet makamından alınacak dava açma izin kararının dosyaya sunulmasının istenildiği, söz konusu ara kararın 30.11.2021 tarihinde tebliğ edilmesine karşın ara kararına cevap verilmediği görülmektedir.

Olayda, bir yıldan uzun süreli hapis cezasıyla hükümlü olan davacıya Cizre Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 23.10.2020 tarih E:2019/380, K:2019/465 sayılı kararı ile Cahit Cirasun'un vasi olarak atandığı, ancak mevzuat uyarınca vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinden izin alınarak vasi tarafından veya davacının vasisinin tayin edeceği bir vekil tarafından bakılmakta olan davanın açılmadığı, davanın kısıtlı olan davacı tarafından bizzat açıldığı görülmektedir.

Bu durumda, dava açılması yahut açılmış bulunan bir davaya devam edilmesi 4721 sayılı

Kanun uyarınca vasinin icazeti ve vasinin vesayet makamından alacağı izin ile mümkün olduğundan, dava açma ehliyetinden yoksun olan davacının bizzat açtığı davada objektif ehliyet koşulununun bulunmadığı anlaşıldığından, davanın 2577 sayılı Kanunun 14. ve 15/1-b maddesi ile 4721 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ehliyet yönünden reddedilmesi gerekmektedir."

9. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde özetle dilekçe ekinde sunduğu müddetnameye göre koşullu salıverilme tarihinin 27/5/2020, tekrar ceza infaz kurumuna giriş tarihinin ise 13/1/2022 olduğunu, dolayısıyla dava açtığı sürede süreli hapis cezasının olmadığını, vasi aracılığı ile dava açmasına gerek olmadığını ileri sürmüştür. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 25/5/2022 tarihli kararıyla istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 20/6/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

11. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller" başlıklı 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"1. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, dosyanın taraflar ve ilgililerce incelenmesi, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukününu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır."

12. 2577 sayılı Kanun'un "Dilekçeler üzerine ilk inceleme" başlıklı 14. maddesi şöyledir:

1. Dilekçeler Danıştayda Evrak Müdürlüğünce kaydedilir ve Genel Sekreterlikçe görevli dairelere havale olunur.

2. (Değişik: 2/7/2012-6352/53 md.) Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dilekçeler, evrak bürosunca kaydedilerek ilgili mahkemelere havale olunur. Dilekçe sahibine evrakın tarih ve sayısını gösterir ücretsiz bir alındı kâğıdı verilir.

3. (Değişik: 5/4/1990-3622/5 md.) Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

a) Görev ve yetki,

b) İdari merci tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

e) Süre aşımı,

f) Husumet,

g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları,

Yönlerinden sırasıyla incelenir.

4. (Değişik: 5/4/1990-3622/5 md.) Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir. Tek hakimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez ve 15 inci madde hükümleri ilgili hakim tarafından uygulanır. 3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır.

5. İlk incelemeyi yapanlar, bu noktalardan kanuna aykırılık görmezler veya daire veya mahkeme tarafından ilk inceleme raporu yerinde görülmezse, tebligat işlemi yapılır.

6. Yukarıdaki hususların ilk incelemeden sonra tespit edilmesi halinde de davanın her safhasında 15 nci madde hükmü uygulanır."

13. 2577 sayılı Kanun'un "İlk inceleme üzerine verilecek karar" başlıklı 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

...

3/c, 3/d ve 3/e bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

..."

14. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Dava ehliyeti" başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Dava ehliyeti, medenî hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir."

15. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar" başlıklı 16. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir."

16. 4721 sayılı Kanun'un "Özgürlüğü bağlayıcı ceza" başlıklı 407. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/105, K.2023/54 sayılı iptal kararından önceki hâli şöyledir:

"Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır.

Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür."

17. 4721 sayılı Kanun'un "Özgürlüğü bağlayıcı ceza" başlıklı 407. maddesinin 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 5. maddesi ile değiştirildikten sonraki mevcut hâli şöyledir:

"Kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği üzerine kısıtlanır veya kendisine kayyım atanır.

Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği bulunmasa dahi kişiliğinin veya malvarlığının korunması bakımından gerekli görülmesi hâlinde kısıtlanabilir. Cezayı yerine getirmekle görevli makam hapis cezasının infazına başlandığını derhâl vesayet makamına bildirir.

Vesayet makamı karar vermeden önce hükümlüyü dinler.

Bu Kanunun kayyımlığa ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu madde için de uygulanır."

18. 4721 sayılı Kanun'un "Kısıtlılarda" başlıklı 447. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vasi, kısıtlıyı korumak ve bütün kişisel işlerinde ona yardım etmekle yükümlüdür."

19. 4721 sayılı Kanun'un "Vasinin rızası" başlıklı 451. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi, vasinin açık veya örtülü izni veya sonraki onamasıyla yükümlülük altına girebilir veya bir haktan vazgeçebilir."

20. 4721 sayılı Kanun'un "Vesayet makamından" başlıklı 462. maddesinin sekizinci bendi şöyledir:

"Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izni gereklidir:

...

Acele hâllerde vasinin geçici önlemler alma yetkisi saklı kalmak üzere, dava açma, sulh olma, tahkim ve konkordato yapılması

..."

2. Danıştay İçtihadı

21. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/5/2025 tarihli ve E.2024/2940, K.2025/1060 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

" ...

Konunun idari işlemin ve idari davanın kendine özgü nitelikleri açısından irdelenmesi durumunda;

Öznel (bireysel) işlemler; işlemin lehine ya da aleyhine hukuksal durum yaratması istenilen gerçek ya da tüzel kişinin adı belirtilmek suretiyle tesis edilir. Bu işlemlerden aleyhe hukuksal durum yaratanlara karşı yetkili ve görevli idari yargı merciinde dava açma; Anayasa'da tanımlanmış ve İdare Hukuku alanını düzenleyen kanunlarda tekrarlanmış ve kullanma usulü gösterilmiş mutlak bir haktır. Bu tür işlemlerin hukuk öznesinin (suje) adı belirtilmek suretiyle tesis edilmiş olması; 'hakka kişiye sıkı sıkıya bağlı olma' niteliği kazandırmaktadır.

Öte yandan aleyhe tesis edilen öznel (bireysel) işlemler her zaman kişi varlığında ya da mal varlığında eksilme veya eksilme tehlikesi yaratan işlemlerdir. Dolayısıyla, bu işlemlerin iptali için açılan davalar, (yargılama giderleri dışında) parasal veya başka türlü borç doğurucu davalar olmayıp tam aksi, kişi veya mal varlığında gerçekleşen eksilme ya da eksilme tehlikesini bertaraf edici, ortadan kaldırıcı davalardır. Bu nedenle, sınırlı ehliyetsiz olan kısıtlı olan kimseler tarafından açılan iptal davaları; Medeni Kanun'un 16. maddesi kapsamında kalan ehliyetsizliğe istisna getiren hak kapsamında kalmaktadır.

Hukuksal tartışmaya neden olan husus; 6100 sayılı Kanun'un 'Taraf ehliyeti' ve 'Dava ehliyeti' başlıklı 50. ve 51. maddelerinin Medeni Kanun'a yaptığı atfın, fiil ehliyetini düzenleyen genel hükümlerine göre anlaşılması, Medeni Kanun'un 16. maddesi ile fiil ehliyetinin kısıtlanmasına sınır getiren istisna maddesinin dikkatten kaçırılmasıdır.

Davaya neden olan olayda, kapalı ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan davacı tarafından, ziyaretlerinin kısıtlanmasına neden olduğu iddia edilen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevfikevleri Genel Müdürlüğünün 08/03/2019 tarih ve 7720417820799.06/3040/39416 sayılı Genelgesi'nin iptali istemiyle bu davanın açılması, davacı bakımından borç doğurucu bir hukuksal işlem veya eylem olmayıp, tam aksine yargı merciince haklı bulunması halinde, kişi varlığında işlem nedeniyle gerçekleşmiş olan eksilmeyi ortadan kaldırmayı, gidermeyi sağlayan bir hukuksal imkan olduğundan bu imkanın kullanılmasını kanuni temsilcinin (vasi) rızasına veya iznine bağlamak; Medeni Kanun'un yukarıda ayrıntılı bir biçimde üzerinde durulan hükmü ile bağdaştırılabilir bir yaklaşım değildir.

..."

22. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 10/6/2024 tarihli ve E.2024/577, K.2024/1342 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davaya neden olan olayda, kapalı ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan davacı tarafından haftalık telefon görüşmesinin kısıtlanmasına neden olduğu iddia edilen Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74. maddesinin 2. fıkrasının (ğ) bendinin iptali istemiyle bu davanın açılması, davacı bakımından borç doğurucu bir hukuksal işlem veya eylem olmayıp, tam aksine yargı merciince haklı bulunması halinde, kişi varlığında işlem nedeniyle gerçekleşmiş olan eksilmeyi ortadan kaldırmayı, gidermeyi sağlayan bir hukuksal imkan olduğundan bu imkanın kullanılmasını kanuni temsilcinin (vasi) rızasına veya iznine bağlamak; Medeni Kanun'un yukarıda ayrıntılı bir biçimde üzerinde durulan hükmü ile bağdaştırılabilir bir yaklaşım değildir.

..."

23. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 12/2/2024 tarihli ve E.2023/2010, K.2024/253 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davaya neden olan olayda, kapalı ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan davacı tarafından açık ceza infaz kurumuna ayrılmasına engel teşkil ettiği iddia edilen Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinin iptali istemiyle bu davanın açılması, davacı bakımından borç doğurucu bir hukuksal işlem veya eylem olmayıp, tam aksine yargı merciince haklı bulunması halinde, kişi varlığında işlem nedeniyle gerçekleşmiş olan eksilmeyi ortadan kaldırmayı, gidermeyi sağlayan bir hukuksal imkan olduğundan bu imkanın kullanılmasını kanuni temsilcinin (vasi) rızasına veya iznine bağlamak; Medeni Kanun'un yukarıda ayrıntılı bir biçimde üzerinde durulan hükmü ile bağdaştırılabilir bir yaklaşım değildir.

..."

3. Anayasa Mahkemesi Kararı

24. Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/105, K.2023/54 sayılı kararı ile 4721 sayılı Kanun'un 407. maddesi iptal edilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Kural ile özgürlüğü bağlayıcı bir ceza nedeniyle hükümlünün, özellikle şahsi ve mal varlığıyla ilgili bazı hukuki işlemleri yapamayacağından kendisine kanun gereğince mutlak olarak vasi atanmasıyla korunması amaçlanmaktadır. Ancak bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan kişilerin ayırt etme gücünü haiz ve herhangi bir vasi atanmaksızın kendi işlemlerini yürütebilecek durumda oldukları açıktır. Dolayısıyla hükümlü, kendi işlemlerini görebilecek durumda olup olmadığı değerlendirilmeksizin kendisine vasi atanmasıyla kural olarak vasinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremeyecek, özellikle mal varlığıyla ilgili kimi işlemlerde vesayet ve denetim makamlarının izni gerekecek, kişiye sıkı sıkıya bağlı nişanlanma ve evlenme gibi işlemler için dahi öncelikle vasinin rızası aranacak, kefalet, vakıf kurmak, önemli bağışlarda bulunmak için vasinin onayı olsa da herhangi bir işlem yapamayacaktır. Böylece hükümlünün şahsi gözetimi ve mal varlığının idaresi adına özel hayatın korunması ve mülkiyet haklarına büyük ölçüde sınırlama getirilmektedir.

..."

B. Uluslararası Hukuk

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar[ın] ... esası konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 24/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

27. Başvurucu, yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

28. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu; başvuru formunun ekinde sunduğu müddetnameye göre 27/5/2020 tarihinde koşullu salıverilmeden faydalandığını ve dava süresince tutuklu statüsünde olduğunu, bu sebeple kendi başına dava açma hakkının olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca ailesine kavuşamadığı için mağdur olduğunu, maddi ve manevi olarak zarar gördüğünü, başkalarına tanınan sevk hakkının kendisine tanınmadığını iddia etmiştir.

30. Bakanlık görüşünde; mahkemeye erişim hakkı yönünden görüşlerin sunulduğu

bildirilmiştir. Yapılacak incelemede öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının gözönünde bulundurulması gerektiğine işaret edilmiştir. Başvurunun esası ile ilgili olarak ise yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile iddiaları ve delilleri değerlendirdiklerine, hukuk kurallarının yorumlanmasına ve uygulanmasına, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiklerine değinilmiştir. Netice olarak da mevcut başvuruda başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuruda ileri sürdüğü şikâyetleri yinelemiştir.

2. Değerlendirme

31. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

33. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmiştir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

34. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Dolayısıyla kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren ya da onu önemli ölçüde etkisizleştiren müdahaleler mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilir.

35. Başvuruya konu kararda 4721 sayılı Kanun'un hükümlülerin vesayet altına alınmasına dair kurallarının başvurucu yönünden uygulanmak suretiyle davanın ehliyet yönünden reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

36. Bu kapsamda hükümlünün vasi ve vesayet makamı kararı olmaksızın tek başına dava açma ehliyetinin bulunmadığına karar verilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönüne alınması gerekmektedir.

38. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

39. Anılan hakka yönelik müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

40. Bu itibarla yukarıda belirtilen müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma (meşru amaç) ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama ölçütlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik Ölçütüne İlişkin Genel İlkeler

41. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Hamit Yakut [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

42. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

43. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56; Tuğba Arslan, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34).

44. Somut olayda başvurucunun davası ehliyet yönünden reddedilmiştir. Mahkeme gerekçesinde başvurucunun dava açmak için 2577 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine ve 4721 sayılı Kanun uyarınca vasinin icazetini ve vasinin vesayet makamından izin almadığına dayanmıştır. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmüştür.

(2) Meşru Amaç

45. 2577 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin ve 4721 sayılı Kanun'un 407. maddesinin hükümlünün kişisel gözetimi ile şahsen korunması ve mahkûmiyeti süresince mal varlığını yönetememesinden dolayı hak ve menfaatlerinin zarar görmesinin engellenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla vasinin izni olmadan açılan davaların ehliyet yönünden reddedilmesinin gereksiz yere dava açılmasını önlemek ve davaların usulüne uygun olarak açılmasının sağlanması amacına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Bu yönüyle kurallarla öngörülen sınırlamanın anayasal anlamda meşru bir amacının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

46. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

47. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

48. Mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye uygun olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır (Mustafa Berberoğlu [2. B.], B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Ehliyet yönünden davanın reddedilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise gerekliliktir. Bu itibarla müdahalenin gerekli olup olmadığı tespit edilmelidir.

50. Somut olayda başvurucunun başka bir ceza infaz kurumuna nakli talebinin reddi işleminin iptaline yönelik açtığı dava Mahkemece ehliyet yönünden reddedilmiştir. Bölge

İdare Mahkemesi başvurucunun istinaf başvurusunu reddederek mahkeme kararının ehliyet ret gerekçesini aynen kabul etmiştir.

51. Bireysel başvuruda yapılacak olan incelemenin çerçevesini belirlemek bakımından öncelikle tespit edilmesi gereken husus başvurucunun hükümlü mü yoksa hükümözlü mü olduğudur. Mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi ile cezası infaz edilebilir aşamada bulunan kişi hükümlü olarak tanımlanmaktadır. İnfaz aşamasından önce ise kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmadığından kişi hükümözlü statüsündedir. Anayasa Mahkemesi Mustafa Akbulut ([1. B.], B. No: 2020/34827, 17/7/2024) başvurusunda davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 4721 sayılı Kanun'un 407. maddesinin (1) numaralı fıkrası dikkate alınarak hükümözlülerin tek başlarına dava açamayacaklarının kabul edilmesinin anayasal anlamda kanunilik ölçütü bakımından öngörülemez bir durum olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Başvurucunun müddetnameye göre koşullu salıverilme tarihinin 27/5/2020, bihakkın tahliye tarihinin ise 7/7/2022 olduğu, dolayısıyla başvurucunun İdare Mahkemesinde dava açtığı tarihte hükümlü statüsünde olduğu görülmüştür.

52. Bu noktada değerlendirilmesi gereken husus, hükümlü statüsünde olan başvurucunun bireysel başvuruya konu davayı vasinin icazeti ve vesayet makamının onayı olmadan açıp açamayacağıdır. 4721 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir. Fiil ehliyetine sahip olunabilmesi için de 4721 sayılı Kanun'un 10. maddesine göre ayırt etme gücüne sahip olunmalı, kısıtlı olunmamalı ve ergin olunmalıdır.

53. Fiil ehliyetinin usul hukukundaki görünümü dava ehliyetidir. Dava ehliyeti; bir kimsenin bizzat veya yetkilendirdiği bir vekil aracılığıyla dava açabilmesi, davayı yürütebilmesi ve usul işlemlerini yapabilmesidir. Dolayısıyla ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar kural olarak dava ehliyetine sahip değildir. Sınırlı ehliyetsiz olarak tanımlanan bu kişiler davalarını yasal temsilciler tarafından açabilecek ve yasal temsilciler tarafından temsil edilecektir. 4721 sayılı Kanun sınırlı ehliyetsizlerin yapabileceği işlemler bakımından bazı durumlarda vasinin yanında vesayet makamının da iznini aramış ve bu işlemleri saymıştır. Ancak aynı Kanun'un bazı maddelerinde bir kısım eylem ve işlemi sınırlı ehliyetsizin de tek başına yapabileceği, bir başka deyişle bu eylem ve işlemlerde kişilerin fiil ehliyetinin olduğu kabul edilmiştir. Bunlardan biri 4721 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kişiye sıkı sıkıya bağlı olan hakların kullanımıdır.

54. Kişiye sıkı sıkıya bağlı hak kavramının neler olduğu kanun tarafından ortaya konulmamış ancak öğreti ve yargı uygulamaları ile bu kavram tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu haklar genel itibarıyla kişiyi çok yakından ilgilendiren, kullanılmasında düşüncelerin ve duygusal saiklerin ön planda olduğu, mal varlığından daha çok kişisel hakları ilgilendiren haklardır. Bu sebeple de doğrudan hak sahibi kimse tarafından kullanılması gerekmektedir.

55. 4721 sayılı Kanun'da vesayeti gerektiren kısıtlama nedenleri arasında sayılan özgürlüğü bağlayıcı ceza hâli 407. maddede düzenlenmiştir. Anılan maddenin davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan birinci fıkrasında bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her erginin kısıtlanacağı, ikinci fıkrasında ise cezayı yerine getirmekle görevli makamın böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır. Başvurucu da bu kapsamda kısıtlanmış ve kendisine vasi tayin edilmiştir.

56. Kural ile özgürlüğü bağlayıcı bir ceza nedeniyle hükümlünün -özellikle şahsi ve mal varlığıyla ilgili bazı hukuki işlemleri yapamayacağından- kendisine kanun gereğince mutlak

olarak vasi atanmasıyla korunması amaçlanmaktadır. Ancak bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan kişilerin ayırt etme gücünü haiz ve herhangi bir vasi atanmaksızın kendi işlemlerini yürütebilecek durumda oldukları açıktır. Dolayısıyla hükümlü, kendi işlemlerini görebilecek durumda olup olmadığı değerlendirilmeksizin kendisine vasi atanmasıyla kural olarak vasinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremeyecek, özellikle mal varlığıyla ilgili kimi işlemlerde vesayet ve denetim makamlarının izni gerekecek, kişiye sıkı sıkıya bağlı nişanlanma ve evlenme gibi işlemler için dahi öncelikle vasinin rızası aranacak; kefalet, vakıf kurmak, önemli bağışlarda bulunmak için vasinin onayı olsa da herhangi bir işlem yapamayacaktır. Böylece hükümlünün şahsi gözetimi ve mal varlığının idaresi adına özel hayatın korunması ve mülkiyet haklarına büyük ölçüde sınırlama getirilmektedir (AYM, E.2022/105, K.2023/54, 22/3/2023, § 31).

57. Başvurucu, ailesine daha yakın olabilmek için başka bir ceza infaz kurumuna nakil talebinde bulunmuş; bu talebin idare tarafından reddedilmesi üzerine işlemin iptali için dava açmıştır. Kişilerin kısıtlanarak bir kısım işlemi yapabilmesinin vasinin ve vesayet makamının iznine bağlanmasının amacı, bu kişilerin şahsen ve mal varlıkları yönünden korunmalarıdır. Dava konusu işlemin iptali için açılan dava ise başvurucuyu borç altına sokmamakta, mal varlığının azalması sonucunu doğurmamaktadır. Başvurucu, açtığı bu dava ile kendisine sıkı sıkıya bağlı bir hakkı kullanmaktadır. Bu itibarla davanın vasinin icazeti ve vesayet makamının onayı olmadığı gerekçesiyle esasının incelenmeksizin ehliyet yokluğu nedeniyle reddedilmesine ilişkin müdahalenin istenen amaç bakımından gerekli olmadığı, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

59. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve maddi ve manevi tazminat talep etmiştir.

60. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

61. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 18. İdare Mahkemesine (E.2021/2120, K.2022/80) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ö.B.T.

B. No: 2022/76969 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/76969

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ö.B.T. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/76969)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Ö.B.T.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurucunun kamudan olan alacağına ilişkin mahkeme kararının icra edilememesi ve alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, nihai hükmü 6/1/2022 tarihinde öğrenmiştir. Bununla birlikte kamudan olan alacağı 21/7/2022 tarihinde ödenmiştir. Başvurucu, ödeme henüz yapılmadan 14/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. Komisyon, başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamında kararların icrası hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvurucu 11/11/2025 tarihli dilekçeyle bireysel başvurusundan feragat ettiğini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir."

6. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi.

…

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

7. Başvurucu, sunduğu 11/11/2025 tarihli dilekçeyle Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurudan feragat ettiğini belirtmiştir. Somut olayda başvurudan feragat edilmesine rağmen başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN YANAR

B. No: 2022/78840 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/78840

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN YANAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/78840)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Ayhan YANAR

Vekili : Av. Alperen İMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası uygulanan gözaltı tedbiri için açılan tazminat davasında yetersiz tazminata hükmedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme, bulundurma ve kullanma, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma isnatlarıyla başlatılan soruşturma kapsamında başvurucu 28/4/2019 tarihinde gözaltına alınmış, 29/4/2019 tarihinde serbest bırakılmıştır.

3. 29/6/2020 tarihinde verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası başvurucu, uygulanan gözaltı tedbiri için 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca tazminat davası açmıştır.

4. Ağır Ceza Mahkemesi 15/2/2021 tarihinde 67,33 TL maddi, 150 TL manevi tazminatın gözaltı tedbirinin uygulanma tarihinden itibaren işleyecek faizi ile başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Davacı vekilinin yüzüne karşı verilen kararda taraflar için maddi tazminat talebi yönünden kararın kesin olduğu, manevi tazminat talebi yönünden ise istinaf kanun

yolunun açık olduğu ifade edilmiştir.

5. Bölge Adliye Mahkemesi istinaf talebini 1/6/2022 tarihinde, kesinlik sınırının altında kalan maddi tazminat miktarı yönünden itiraz kanun yolu açık olmak üzere; manevi tazminat miktarı yönünden ise kesin olmak üzere reddetmiştir.

6. Maddi tazminata ilişkin hüküm itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

7. Bu karar 7/7/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu 1/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon; başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Manevi Tazminatın Yetersizliği Nedeniyle Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, gözaltı tedbiri için hükmedilen manevi tazminatın yeterli olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararında haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketildiğinin kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddenin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-39).

14. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun manevi tazminat talebine ilişkin olarak 150 TL tutarında tazminat ödenmesine hükmedilmiş olup başvuruda yapılacak inceleme bu tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

15. Yargı mercilerinin tazminat taleplerine yönelik olarak somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda

bir tazminat tutarı Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından belirli ölçüde düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığı değerlendirilirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

16. Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren yargı merciinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın cereyan tarzı, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

17. Ödenmesine karar verilen tazminatın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarıyla aynı olması gerekmemekle birlikte somut olayın şartlarında -iki günlük gözaltı süreci için- 150 TL tutarındaki miktarın tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğu anlaşılmıştır (Anayasa Mahkemesinin gözaltı tedbirinin hukukiliği ile ilgili iddialarda bir günlük gözaltı süresi için hükmettiği tazminat miktarı karar tarihi olan 2020 yılı için asgari 600 TL, ortalama 1.600 TL, azami 4.000 TL'dir. 2025 yılı için ise asgari tutar 3.330 TL'dir.) Buna göre başvurucuya ödenmesine hükmedilen tazminatın, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan esaslara aykırı bir durum söz konusu olmasına rağmen başvurucunun manevi zararını karşılamaktan uzak olduğu sonucuna varılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Maddi Tazminatın Yetersizliği Nedeniyle Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, gözaltı tedbiri için hükmedilen maddi tazminatın yeterli olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

20. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Başvurucunun uygulanan gözaltı tedbirine ilişkin maddi tazminat istemi Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kısmen kabul edilerek başvurucuya 67,33 TL maddi tazminatın ödenmesine karar verilmiştir. Söz konusu tazminat talebi yönünden kararın kesin olarak verildiği anlaşılmaktadır (bkz. § 4). Nitekim Bölge Adliye Mahkemesi de maddi tazminata ilişkin istinaf istemini kesinlik sınırının altında kaldığından bahisle itiraz kanun yolu açık olmak üzere reddetmiştir (bkz. § 5).

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru

yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

23. Kesin nitelikteki kararların öğrenilmesinden itibaren bireysel başvuru süresi başlar. Bu nitelikteki kararlara karşı kanun yoluna başvurulmasının bireysel başvuru süresine bir etkisi bulunmamaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Nesin Kayserilioğlu [1. B.], B. No: 2012/613, 13/6/2013, § 17).

24. Somut olayda başvurucu, 15/2/2021 tarihinde vekilinin huzurunda verilen kesin nitelikteki karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş ise de anılan başvurunun bireysel başvuru süresine bir etkisi olmadığından başvurucunun ilk derece mahkemesi kararını öğrendiği 15/2/2021 tarihinden itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapması gerekirken bu süre geçtikten sonra 1/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 5.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Buna göre başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir. Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Manevi tazminatın yetersizliği nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Maddi tazminatın yetersizliği nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 13. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/218, K.2021/55) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAYTEKİN BAYTEKİN ve SADETTİN BAYTEKİN

B. No: 2022/82535 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82535

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYTEKİN BAYTEKİN ve SADETTİN BAYTEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82535)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Baytekin BAYTEKİN 2. Sadettin BAYTEKİN

Vekili : Av. Hamdi ÖKSÜZKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, yargılama devam ederken 19/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurucuların makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, başvurucu Baytekin BAYTEKİN'in (Anlatım kolaylığı açısından başvurucu olarak nitelendirilecektir) mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet

hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 22/12/2011 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık on dört yıldır devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 150.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH DEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/83527 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/83527

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH DEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/83527

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Abdullah DEMİR 2. Ahmet DEMİR 3. Ali DEMİR 4. Burhan DEMİR 5. Fatma UYSAL 6. Mehmet DEMİR 7. Murat DEMİR 8. Mustafa DEMİR

Vekili : Av. Ömer SELÇUK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

2. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 4/11/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucular Ahmet Demir, Burhan Demir ve Fatma Uysal Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi

mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır.

4. Somut başvuruda, başvurucu Ahmet Demir başvuru tarihinden sonra 18/8/2023 tarihinde, başvurucu Burhan Demir başvuru tarihinden sonra 7/2/2025 tarihinde, başvurucu Fatma Uysal ise başvuru tarihinden sonra 29/3/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucular Ahmet Demir, Burhan Demir ve Fatma Uysal yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan nedenlerle başvurucular Ahmet Demir, Burhan Demir ve Fatma Uysal açısından başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Ahmet Demir, Burhan Demir ve Fatma Uysal tarafından yapılan başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

2. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay 5. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/75, K.2020/246) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT SANSARKAN

B. No: 2022/83590 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/83590

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT SANSARKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/83590)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Mahmut SANSARKAN

Vekili : Av. Ömer SANSARKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve delillerin hatalı değerlendirilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında 23/2/2022 tarihinde Diyarbakır Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü tarafından yapılan kontrollerde kandaki alkol miktarını belirleyen cihazı kullanmayı kabul etmediği gerekçesiyle 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca 5.224 TL idari para cezası verilmiş ve başvurucunun sürücü belgesine iki yıl süreyle el konulmuştur.

3. Başvurucu, idari yaptırım kararının iptali için başvuruda bulunmuş; başvurusunda olay sırasında araç kullanmadığını, kolluk görevlilerinin kendisini marketteyken durdurarak alkolmetre cihazını üfletmek istediğini, hâlbuki görevlilerin uygulama yapmış olduğu noktanın başka bir yerde olduğunu ve alkolmetre cihazına üflenmemesinin sonuçları ile ilgili kendisine bilgilendirme yapılmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, ayrıca olaya ilişkin kamera görüntülerinin temin edilmesini ve tanıkların dinlenmesini istemiştir.

4. Başvuruyu değerlendiren Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 4/3/2022 tarihli kararıyla talebi reddetmiştir. Hâkimlik kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...söz konusu idari yaptırım kararını uygulayan davalı idareye yazılan müzekkere cevabı ve dosyaya dahil edilen belgeler kapsamında uyuşmazlık tetkik edilmiş, yapılan araştırmalar neticesinde resmi belge mahiyetinde ve aksi ispat edilinceye kadar geçerli olan (Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 2014/22963 esas 2014/19969 K.) tespit tutanağının aleyhine esası etkileyecek bir delile ulaşılamamış olup; idari yaptırım kararını uygulayan tarafın kamu otoritesinin olduğu hususu da göz önüne alınarak, silahların eşitliği ilkesi ve adil yargılanma hakkı çerçevesinde (Anayasa Mahkemesi'nin 2019/38857 başvuru, 17/11/2021 tarihli kararı) kabahate yönelik kurumun öne sürdüğü tespit, bilgi ve belgeler itiraz edene tebliğ edilerek ortaya konulmuş, netice itibariyle mevcut tespitlere yönelik yapılan savunmanın soyut beyanlardan oluştuğu görülmüş, bu haliyle uygulanan idari yaptırım kararında herhangi bir hukuka aykırılık unsurunun bulunmadığı Hakimliğimizce takdir olunmakla Kabahatler Kanununun 28/8-a maddesi uyarınca başvurunun reddine ilişkin aşağıdaki şekilde karar verilmiştir..."

5. Başvurucu, bahse konu kararın kaldırılması talebiyle Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (İtiraz Mercii) itiraz etmiştir. Başvurucu, itiraz dilekçesinde araç kullanmadığı yönündeki iddialarını yinelemiştir. Başvurucu, ayrıca Hâkimlik tarafından konuya ilişkin bilgi ve belgelerin Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünden (Emniyet Müdürlüğü) istendiğini, Emniyet Müdürlüğünün ilgili belgeleri elektronik ortamda ibraz ettiğini, Emniyet Müdürlüğü tarafından ibraz edilen cevap yazısında kamera görüntülerinin fiziki olarak ayrıca gönderileceği hususunun bildirildiğini, süreç içerisinde kamera görüntülerinin gelip gelmediği hususunu sözlü olarak Hâkimlikte görevli kişilere sorduğunu ve kamera görüntülerinin gelmediğinin söylendiğini fakat bu sırada Hâkimlik tarafından kamera görüntüleri beklenmeksizin itirazı ile ilgili karar verildiğini ileri sürmüştür.

6. İtiraz Mercii, başvurucu tarafından yapılan itirazın reddine 3/6/2022 tarihinde kesin olarak karar vermiştir. İtiraz Mercii kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 04/03/2022 tarih ve 2022/1693 D.iş numarası ile verilen kararda herhangi bir isabetsizlik görülmediği, başvuran vekili itiraz dilekçesinde Diyarbakır 1. Sulh Ceza hakimliği tarafından verilen kararın kaldırılmasını talep ettiği itiraz dilekçesinde görüntülerin incelenmediğini, keyfi bir uygulamanın yapıldığını belirterek itirazın kabulüne karar verilerek, idari para cezasının kaldırılmasını istediği, Dosya arasında bulunan Cd'nin hakimliğimizce izlendiği, yapılan incelemede yaka kamerası bulunan polis memurunun başvuranı araçta şoför olarak gördüğünü belirttiği, ehliyeti istediği ancak başvuranın ısrarla ehliyetini vermediği ardından alkolmetreyi üflemesini istediği ancak başvuranın alkolmetreyi üflemediği ve talebi ısrarla reddettiği, bu sırada araçta yolcu olarak bulunan kişinin polislere karşı yüksek sesle konuşarak sorunlar çıkardığı bu sırada yaka kamerası olan polis memurunun ısrarla başvurandan belgeleri ve kimliği istediği, başvuranın ise avukatını beklediğini söyleyerek söz konusu talepleri reddettiği görülmüştür. Yine Polis memuru tarafından halen ısrarla başvurandan kimliğini istediği ve alkolmetreyi üflemesini söylediği halde başvuranın avukatının geleceğini söyleyerek talebi reddettiği görülmüştür. Bu nedenle başvuranın söz konusu ihlali işlediği sabit olduğundan, başvuran vekilinin itirazının reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir..."

7. Başvurucu, nihai kararı 11/6/2022 tarihinde öğrenmiş ve 6/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, çalışma hakkının ve seyahat özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilemez olduğuna; adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

A. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamında Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, talep etmiş olduğu kamera görüntülerinin dosyaya ibraz edilmeden itirazının reddedildiğini ve ileri sürmüş olduğu hususların gerekçede tartışılmadığını beyan etmiş; idari yaptırım kararına konu eyleminin ispatlanamadığını ve bu nedenle kararın haksız olduğunu iddia etmiştir. Başvurucu, adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu tarafından Bakanlık görüşüne yönelik ibraz edilen cevap dilekçesinde ise kamera görüntülerinin incelenmeden karar verildiği belirtilmiş ve başvuru formundaki iddialar yinelenmiştir.

12. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

14. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

15. Somut olayda başvurucuya isnat edilen eylem kolluk görevlileri tarafından düzenlenen tutanağa ve yine kolluk görevlileri tarafından kayda alınan kamera görüntülerine dayanılarak delillendirilmiştir. Başvurucu; aşamalar boyunca olay anında otomobil kullanmadığına, markette bulunduğu sırada hakkında işlem yapıldığına ve dolayısıyla anılan

cezaların kanuni muhatabı olarak öngörülen sürücü konumunda olmadığına dair argümanlar ileri sürmüş; kamera görüntülerinin incelenmesini ve yanında bulunan tanıkların dinlenmesini talep etmiştir. Bununla birlikte başvurucunun tutanakta yer verilen tespitlerin aksine alkol kontrolünden kısa süre önce otomobilini sevk ve idare ederek gelmediğine ya da bu otomobili tanık olarak ifadesinin alınması talep ettiği kişinin kullandığına ilişkin herhangi bir itirazı bulunmamaktadır.

16. Hâkimlik kararı incelendiğinde dosya içeriğinde yer alan delillere atıf yapıldığı ve idari yaptırım kararında herhangi bir hukuka aykırılık olmadığına dair tespitlerde bulunulduğu görülmüştür. Bununla birlikte Hâkimlik, bilgi ve belgelerin başvurucuya tebliğ edilerek ortaya konulduğuna ancak mevcut tespitlere yönelik yapılan savunmanın soyut beyanlardan oluştuğuna dair tespitler yapmış; İtiraz Mercii ise karar gerekçesinde Hâkimlik kararında sadece atıf yapmakla yetinilen kamera görüntülerine ilişkin ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur (bkz. § § 4, 6). Bu suretle kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı itirazların Hâkimlik ve İtiraz Mercii kararlarında ayrıntılı bir şekilde ele alındığı anlaşılmıştır.

17. Böylece Hâkimlik ve İtiraz Mercii kararları bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde, başvurucunun tüm iddialarının karşılandığı ve başvurucuya sunulan cevapların ilgili ve yeterli gerekçe standardını sağladığı anlaşılmaktadır. Sunulan gerekçenin haklı olup olmadığı hususunda yapılacak incelemenin ise Anayasa Mahkemesinin görev alanına girmediği bir kez daha hatırlatılmalıdır.

18. Diğer yandan Hâkimliğin ve İtiraz Merciinin başvurucunun olay anında sürücü olmadığına dair itirazı ve bunun tespiti için delil toplanması talepleri hakkında -ayrı ve açık bir değerlendirme yapmaksızın- kolluk görevlilerince tutulan tutanaklara ve kamera görüntülerine atıfla yetinmesinin maddi olayın tespiti bakımından -somut olayın özel şartları itibarıyla- başlı başına bir eksiklik olmadığı vurgulanmalıdır. Dolayısıyla başvurucunun belirtilen iddiasının ve bu hususta ki delillerin toplanmasına ilişkin taleplerinin kararda karine olarak dayanılan olguların ya da belgelerin içeriğinin gerçekliğine ve itibar edilebilirliğine gölge düşürecek ve açık yanıt verilmesini gerektirecek mahiyette olmadığı değerlendirilmiştir. Belirtilen nedenlerle somut olaydaki uygulanma tarzı itibarıyla Hâkimlik ve İtiraz Mercii tarafından yapılan değerlendirmelerin ispat yükünü ters çevirecek mahiyette olmadığı görülmüş, söz konusu yaklaşımın başvurucunun savunma yapmasını anlamsız hâle getirmediği ve başvurucuyu kamu otoritesi karşısında dezavantajlı konuma düşürmediği anlaşılmıştır.

19. Sonuç olarak, başvurucunun uyuşmazlığın çözümü için ileri sürdüğü esaslı nitelikteki iddia ve itirazların Hâkimlik ve İtiraz Mercii tarafından makul ve yeterli bir gerekçe ile karşılandığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamında Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucunun delillerin hatalı değerlendirilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ahmet

Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TASFİYE HÂLİNDE AREN MODA TEKSTİL SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/84389 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/84389

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TASFİYE HÂLİNDE AREN MODA TEKSTİL SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/84389)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Tasfiye Hâlindeki Aren Moda Tekstil Sanayi ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Müge KAPLAN CİNDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, alacak davasında adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

2. T.H.B. A.Ş. tarafından başvurucu Şirket Z.S. ve İ.T. aleyhine 11/2/2008 tarihinde alacak davası açılmıştır. Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada 21/4/2016 tarihli kararla davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Başvurucu ile diğer davalılar bu kararı adli yardım talepli olarak temyiz etmişlerdir.

3. Temyiz dilekçesinin adli yardıma ilişkin bölümünde başvurucu Şirket, uzun yıllardır faal olmadığını, tasfiye sürecinde olduğunu, 250.765,86 TL olan temyiz harcını ödeme durumunun olmadığını ileri sürmüştür.

4. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 29/5/2018 tarihli kararıyla davalı gerçek kişiler

olan Z.S. ve İ.T.nin adli yardım talebini kabul etmiştir. Başvurucu Şirketin ise adli yardım talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...

2- Davalı şirketin adli yardım talebi ile ilgili olarak ise, HMK'nin 336/2. maddesi uyarınca temyiz dilekçesinin ekinde sunduğu belgelerin anılan hususları ihtiva etmediği anlaşılmakla, davalı şirketin kanun yoluna ilişkin harç ve giderler bakımından adli yardım talebinin HMK'nin 337/2. maddesi uyarınca reddine karar vermek gerekmiştir.

..."

5. Başvurucu, karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde tasfiye sürecine girdiğini, gayrifaal bir işletme olduğunu, vergi kaydının kapatıldığını, menkul ya da gayrimenkul taşınmazı olmadığını ileri sürmüştür. Dilekçe ekinde ise tasfiye sürecine girdiğine ilişkin Ticaret Sicil Gazetesi'ni, gayrifaal olduğuna ilişkin olarak Sosyal Güvenlik Kurumundan aldığı belgeyi, menkul ya da gayrimenkule sahip olmadığına ilişkin tapu sicil müdürlüğünden alınan belgeyi, adına araç olmadığına ilişkin trafik tescil müdürlüğünden alınan belgeyi sunmuştur.

6. Yargıtay 12. Hukuk Dairesince 1/7/2019 tarihli kararı ile itiraz reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde özetle adli yardım talebine ilişkin dilekçe ve ekinde yer alan bilgi ve belgelerin tek başına, başvurucunun ödeme gücünden yoksun olduğunu ispatlar nitelikte olmadığı değerlendirmesi yapılmıştır.

7. Yargıtay tarafından 2/7/2020 tarihli kararı ile temyiz incelemesi yapılabilmesi için yatırılması gereken harç ve giderlerin yatırılması hususunda dosyanın mahal mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Mahkeme tarafından 27/7/2020 tarihli temyiz harcı ve giderlerinin yatırılmasına ilişkin muhtıra düzenlemiştir. Bu muhtırada 267,80 TL temyiz yoluna başvurma harcı, 62.691,46 TL temyiz karar harcı, 250,00 TL temyiz gider avansı yatırılması bildirilmiştir. Anılan muhtıra başvurucu vekiline 2/8/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 26/8/2020 tarihli dilekçe ile adli yardım talebini yinelemiştir.

8. Mahkeme 9/9/2020 tarihli ek kararı ile harçların yatırılmadığı gerekçesiyle başvurucunun temyiz başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar vermiştir. Başvurucu bu kararı temyiz etmiştir ve temyiz dilekçesinde adli yardım talebine ilişkin önceki gerekçelerini yinelemiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 1/4/2021 tarihli kararı ile ek karara ilişkin başvurucunun yapmış olduğu temyiz başvurusunu reddetmiş ve ek kararı onamıştır. Diğer davalılar İ.T. ile Z.S.nin ise temyiz başvurusunu kabul etmiş ve kararın bozulmasına karar vermiştir.

9. Davacı, bu karara karşı karar düzeltme yoluna gitmiştir. Başvurucu, karar düzeltme talebine yönelik itirazlarının yanında katılma yolu ile karar düzeltme talebinde bulunmuş ve adli yardıma ilişkin taleplerini yinelemiştir. Yargıtay 9/5/2022 tarihli kararı ile karar düzeltme talebini reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 30/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 24/8/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Yargılama Süreci

11. Mahkeme, Yargıtayın bozma ilamına uyulmasına karar vermiş ve 3/11/2022 tarihinde başvurucu yönünden davanın kısmen kabulü ile 3.670.997,72 TL alacağın başvurucudan alınarak davacıya ödenmesine karar vermiştir. Bu karar Yargıtay tarafından 6/2/2024 tarihli

kararla onanmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu tasfiyeye girdiğini, ödenmiş sermayesinin dahi 25.000 TL olduğunu, herhangi bir malvarlığı olmadığının belgelerle sabit olduğunu, bozma ilamıyla haklılığının da ortaya çıktığını, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde davalı T.H.B. A.Ş.den temin edilen bilgi ve belgeler gönderilmiştir. Başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğine işaret edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

17. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler, kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

18. Somut olayda başvurucu aleyhine açılan alacak davasında adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına müdahale edildiği görülmektedir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

19. Yargıtayın adli yardım talebini reddetmesinin nedenini 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayandırdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmektedir.

20. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek

mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvurucuların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvurucuların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45).

21. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

22. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvuruculların harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 50).

23. İkinci olarak müdahalenin gereklilik kriterini sağlayıp sağlamadığı incelenmelidir. Gereklilik, mahkemeye erişim hakkını en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Yargısal başvurularda ilgililerin harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı tartışmasızdır. Bununla birlikte harç ve yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün doğduğu ana göre müdahalenin derecesi değişebilmektedir. İlgilinin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü tutulması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklılık bulunmaktadır. Yargılama giderlerinin dava şartı olarak öngörülmesinin davanın esası karara bağlandıktan sonra kişinin yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmasına nazaran mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil edeceği kuşkusuzdur. Bu sebeple yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale teşkil etmesi sebebiyle tercihe şayan bir yöntem olduğu söylenebilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 51).

24. Bununla birlikte yargılama giderlerinin yargılamanın sonunda ödenmesinin harç yükümlülüğünü anlamsız hâle getirmesi riskini taşıdığının altı çizilmelidir. Harcın yargılamanın sonunda ödenmesi ile başında ödenmesi arasında gereksiz davaların açılmasından caydırma bakımından fark bulunmaktadır. Harcın yargılamanın sonucunda ödeneceği düşüncesi, kişinin gereksiz yere dava açma isteğini kırma özelliğini belli ölçüde zayıflatabilir. Bu husus gözetildiğinde kamu makamlarının harcın ödenmesinin yargılamanın sonuna ertelenmesi biçiminde bir aracı tercih etme yükümlülüğü altında oldukları söylenemez. Kanun koyucunun harç ödeme yükümlülüğünün doğduğu safhayı belirleme konusunda belli ölçüde takdir yetkisine sahip bulunduğu kabul edilmelidir. Nitekim kanunda

başvuru ve nispi karar harcının dörtte birinin peşin olarak, nispi karar harcının kalan kısmının ise yargılamanın sonunda ödenmesi öngörülmek suretiyle kamu yararı ile mahkemeye erişim hakkı arasında adil bir denge kurulmaya çalışılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 52).

25. Ne var ki mali imkânları elverişli olmayan kişilerin başvuru harcını ve nispi karar harcının dörtte birini ödeme gücünden yoksun olmaları söz konusu olabilir. Bu kişilerin sözü edilen harçları davanın başında ödeme yükümlülüğü altına sokulması mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Kanun koyucu ödeme gücü bulunmayan bu gibi kişilerin mahkemeye erişebilmelerini temin etmek için adli yardım mekanizması öngörmüştür. Buna göre mali gücü bulunmayan kişilerin bu durumlarını belgelendirmeleri ve davalarının açıkça temelsiz bulunmaması hâlinde bunların yargılamanın sonuna kadar yargılama gideri ödemekten muaf tutulmaları öngörülmüştür. Ayrıca bu kişilerin yargılamanın sonucunda haksız bulunması sebebiyle yargılama giderinin aleyhlerine hükmedilmesi hâlinde yargılama giderlerini taksitle ödemelerine imkân sağlanmıştır. Son olarak haksız çıksalar bile aleyhlerine yargılama giderine hükmedilmesinin mağduriyetlerine neden olacağının açıkça anlaşılması hâlinde bunların yargılama gideri ödemekten tamamen muaf tutulmasına da hükmedilebilir. Tüm sayılan bu imkânlar mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi hafifleten araçlardır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 53).

26. Yargılama giderlerini ödeme gücünün bulunmadığını iddia eden kişilerin yargılama giderlerinden geçici muafiyet sağlanması imkânını ifade eden adli yardımdan faydalandırılmaları mahkemeye erişim hakkından yararlanılabilmesi için oldukça önemlidir. Ödeme gücü zayıf olan kişilerin yargılamanın sonuçlanmasından sonra yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmeleri gibi daha hafif bir müdahale aracı yerine yargılamanın başında harç ve diğer yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmaları en az zedeleyici aracın seçilmesi yükümlülüğünün ihlaline yol açabilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 54).

27. Somut olayda başvurucu aleyhine alacak davası açılmış ve başvurucu, aleyhine karar verilmesi neticesinde temyiz başvurusu ile birlikte adli yardım talebinde de bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebi Yargıtay tarafından temyiz dilekçesinin ekinde sunduğu belgelerin 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasında sayılan hususları taşımadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Bu karara yapılan itiraz da Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından aynı gerekçelerle reddedilmiştir.

28. Başvurucu adli yardım talebinin reddine ilişkin yapmış olduğu itirazında itiraz dilekçesinin ekine tasfiye sürecine girdiğine ilişkin ticaret sicil gazetesini, gayrifaal olduğuna ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumundan alınan belgeyi, menkul ya da gayrimenkule sahip olmadığına ilişkin tapu sicil müdürlüğünden alınan belgeyi, adına kayıtlı araç olmadığına ilişkin Trafik Tescil Müdürlüğünden alınan belgeyi sunmuştur. Daire kararında bu belgelerin başvurucunun neden ödeme gücünden yoksun olduğunun ispatına yeterli olmadığını açıklamamıştır. Başvurucunun ödemek zorunda kalacağı harcı yatırmasının istenmesi ve mali gücüyle ilgili sunmuş olduğu belgeleri de gözeterek bir değerlendirme yapılmamasının başvurucuya aşırı külfet yüklediği değerlendirilmiştir. Yargıtay'ın adli yardım talebine ilişkin değerlendirmelerinin mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahale yönünden gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak yönünden gerekli ve orantılı olduğu söylenemez. Dolayısıyla bu durumun başvurucu üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu

ve yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama, 1.578,00 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

33. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Yargıtay 11. Hukuk Dairesine (E.2016/10412, K.2018/4026) iletilmek üzere Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2022/807, K.2022/979) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖKKAŞ ÖZOĞLU

B. No: 2022/88728 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/88728

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖKKAŞ ÖZOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/88728)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Ökkaş ÖZOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tapu iptali ve tescil davasında ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda adil yargılanma hakkı kapsamında başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvurucu 22/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet

hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 4/5/2018 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık yedi yıldır devam eden ihtiyati tedbirin süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Diğer İhlal İddiaları

4. Başvurucu ayrıca mal varlığına ihtiyati tedbir konulmasına neden olduğunu ileri sürdüğü kişiler hakkında ceza soruşturması yürütülmesini ve soruşturma süresince şüphelilerin mal varlığına tedbir uygulanmasını talep etmiştir.

5. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

6. Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

7. Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır (Onurhan Solmaz, §§ 23, 24).

8. Buna göre başvurucunun suç isnadı altında bulunmadığı bir uyuşmazlığa ilişkin olan ve üçüncü kişinin cezalandırılmasına yönelik olduğu görülen ihlal iddialarının adil yargılanma hakkının kapsamına girmediği anlaşılmıştır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmadığından ihlalin tespitiyle yetinilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Gaziantep 5. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/444) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞARAN OLGUN

B. No: 2022/95782 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/95782

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAŞARAN OLGUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/95782)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Başaran OLGUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumuna verildiği iddia edilen dilekçelerin kurum tarafından ilgili mercilere iletilmediği gerekçesiyle yapılan şikâyetin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde Elmalı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu 3/10/2022 tarihinde Elmalı İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvuru yapmıştır. Bu başvurusunda 27/6/2022 tarihinde Elmalı İnfaz Hâkimliğinin 22/6/2022 tarihli ve E.2022/2084, K.2022/2238 sayılı kararına karşı itiraz dilekçesi yazdığını, 1/8/2022 tarihinde Elmalı Ağır Ceza Mahkemesine itirazıyla ilgili dilekçe yazdığını, 8/8/2022 tarihinde Elmalı Ağır Ceza Mahkemesine itirazının akıbeti ile ilgili bilgi talepli dilekçe yazdığını, Kurum tarafından bu dilekçelerinin iletilmediğini, iki farklı dilekçesinin daha kaybolduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca bu hususları 8/9/2022, 12/9/2022, 15/9/2022 tarihlerinde bildirmesine rağmen bir işlem yapılmadığını belirtmiştir.

3. İnfaz Hâkimliği 4/10/2022 tarihinde yazdığı müzekkere ile Kurumdan başvurucunun şikâyet konusu ettiği dilekçelerle ilgili işlem yapılıp yapılmadığını sormuştur. Kurum 4/10/2022 tarihinde vermiş olduğu yazı cevabında başvurucunun dilekçesinde bahsettiği dilekçelerin ilgili birime ulaşmadığını, bu sebeple herhangi bir işlem yapılamadığını

bildirmiştir. Elmalı İnfaz Hâkimliği 11/10/2022 tarihli kararı ile şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde aşağıdaki hususlara işaret etmiştir:

"... hükümlünün talep dilekçesi ile kuruma vermiş olduğu dilekçelerinin ilgili birime gönderilmediğini beyan ederek kurum faaliyetini şikayet ettiğinin anlaşıldığı, hükümlünün dilekçesinde belirtmiş olduğu dilekçeler hakkında işlem yapılıp yapılmadığı hususunun kurumdan sorulduğu, kurum cevabi yazısı ile; hükümlünün dilekçesinde belirttiği dilekçelerin ilgili birime ulaşmadığından herhangi bir işlem yapılmadığının tespit edildiğini bildirdiği, hükümlü tarafından bahse konu dilekçelerin kuruma verildiğine dair herhangi bir belge ve evrak kayıt numarası bildirilmediği, dilekçelerin kuruma ulaşmadığına dair kurum cevabi yazısı da nazara alındığında Hakimliğimizce bu aşamada denetime elverişli başka bir araştırma yapabilme olanağının bulunmadığı anlaşılmakla hükümlünün şikayetinin reddine dair aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir.

..."

4. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği kararına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde Kurumda yazmış olduğu dilekçeler için evrak kayıt numarası ya da evrakın alındığına dair belge verilmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca o gün koğuştan kaç dilekçe verildiğinin tespit edilmediğini, dilekçeleri sabah sayımında infaz koruma memuruna teslim ettiğini beyan etmiştir. Elmalı Ağır Ceza Mahkemesi 20/10/2022 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, Elmalı İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 25/10/2022 tarihinde öğrenmiş olup 27/10/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu; kaybolan dilekçelerinin araştırılması için İnfaz Hâkimliğinin bir karar almadığını, Kurumun tek taraflı beyanı ile karar verdiğini, çelişmeli yargılama hakkı kapsamında beyanlarının dikkate alınıp araştırılması gerektiğini, ceza infaz kurumunda olduğu için savunma ve kendini ifade etme olanağının verilmediğini, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca dilekçelerine cevap verilmemesi nedeniyle dilekçe hakkının, bilgi edinme hakkının, etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini beyan etmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 29/1/2025 tarihli yazısı sunulmuştur. Bu yazının ekinde şikâyete konu edilen bir kısım dilekçelerin sunulduğu görülmüştür. Bu yazıda 27/6/2022 tarihli dilekçenin İnfaz Hâkimliğine şikâyet dilekçesinde bahsedilen karara ilişkin olmadığı, 1/8/2022 tarihli bir dilekçenin de bulunmadığı, Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığına ve Elmalı İnfaz Hâkimliğine hitaben yazılmış 8/8/2022 tarihli iki dilekçenin olduğu ve Kurum tarafından bu dilekçelerin ilgili yerlere gönderildiği, başvurucunun 8/9/2022 tarihli dilekçesinde ilgili karara dair itiraz talebinin bulunduğunu beyan ettiği, başvurucuya dilekçelerindeki iddialarına istinaden görevli personel tarafından gerekli bilgilendirmenin yapıldığı, 12/9/2022 ve 15/9/2022 tarihli dilekçelerinin Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığı Ceza İnfaz Kurumu Muhabere Bürosuna gönderildiği ancak söz konusu dilekçelerin bahse konu karara ilişkin olmadığı, başvurucunun 29/9/2022 tarihinde Kuruma hitaben yazdığı herhangi bir dilekçesinin

bulunmadığı bilgileri verilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvurunun ihlal iddialarının mahiyeti gereği adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 41).

11. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

12. Somut olayda başvurucu 27/6/2022, 1/8/2022, 8/8/2022, 8/9/2022, 12/9/2022, 15/9/2022 tarihli dilekçelerini Kuruma verdiğini ancak Kurumun bu dilekçelerle ilgili işlem yapmadığını, ilgili kurumlara iletmediğini ve Kurumun iki dilekçesini de kaybettiğini iddia ederek İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Başvurucunun şikâyeti İnfaz Hâkimliği tarafından reddedilmiştir.

13. Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 29/1/2025 tarihli yazısı ekinde sunulan evraklar incelendiğinde 27/6/2022 tarihli dilekçenin İnfaz Hâkimliğinin 22/6/2022 tarihli ve E.2022/2105, K.2022/2252 sayılı kararına itiraz dilekçesi olduğu, başvurucunun bireysel başvuru formunda bildirdiği İnfaz Hâkimliğinin E.2022/2084, K.2022/2238 sayılı dosyasına ilişkin olmadığı görülmüştür. Bu dilekçenin Kurum tarafından 28/6/2022 tarihli üst yazı ile İnfaz Hâkimliğine gönderildiği anlaşılmıştır. 8/8/2022 tarihli dilekçeyle ilgili olarak ise bu tarihe ait iki ayrı dilekçenin olduğu tespit edilmiştir. Bu dilekçelerden birinin Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben yazıldığı ve puanlamaya ilişkin itirazlara yönelik olduğu, aynı gün Kurum tarafından alındığı ve Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği görülmüştür. Diğer dilekçenin ise İnfaz Hâkimliğine hitaben yazıldığı ve İdare Gözlem Kurulu kararına yönelik itiraza ilişkin olduğu, Kurum tarafından alındığı ve aynı gün İnfaz Hâkimliğine gönderildiği anlaşılmıştır. 12/9/2022 tarihli dilekçenin kan tahlilinin değerlendirilmesi talebine ilişkin olduğu, Kurum tarafından alındığı ve Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği anlaşılmıştır. 15/9/2022 tarihli dilekçenin diş çekim talebine ilişkin olduğu, Kurum tarafından alındığı ve Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği görülmüştür.

14. Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 1/8/2022 ve 29/9/2022 tarihli dilekçelerin olmadığı bildirilmiştir. 8/9/2022 tarihli dilekçenin ise yazı ekinde sunulmadığı ancak personel tarafından dilekçe hakkında bilgi verildiğinin bildirildiği anlaşılmıştır.

15. Başvurucu; dilekçelerinin kaybolduğunu ve dilekçelere dair işlem yapılmadığını, İnfaz Hâkimliği tarafından dilekçelerinin akıbetinin araştırılması için karar alınmadığını ileri sürmüşse de Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen yazı ekinde sunulan evraklardan bir kısım dilekçeyle ilgili işlem yapıldığı görülmüştür. Başvurucu; hem şikâyet dilekçesinde hem de İnfaz Hâkimliği kararına itiraz dilekçesinde, bulunamayan dilekçelerinin neye ilişkin olduğuna dair somut veriler ortaya koymadığı gibi İnfaz Hâkimliği tarafından hangi delillerinin araştırılmadığını da somutlaştırmamıştır. İnfaz Hâkimliği, şikâyet dilekçesi çerçevesinde araştırma ve değerlendirmelerini yapmıştır. Bu itibarla yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde kararda bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun bulunmadığı, yargılamanın hakkaniyetinin zedelenmediği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği açıktır.

16. Açıklanan gerekçelerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN CENK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/97225 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/97225

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN CENK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/97225

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Adnan CENK 2. Ahmet DÖNMEZ 3. Ayten AYDOĞAN 4. Fatma CENK 5. Gülşen UÇAR 6. Gülten ER 7. Hasan YETKİN 8. Hasan Hüseyin GÜNER 9. Hediye GÜLTAY 10. Nedim AYDOĞDU 11. Neval ERDURAN 12. Nevin AYDIN 13. Nihal AYDOĞDU 14. Nihat AYDOĞDU 15. Nurten TÜZÜN 16. Pakize AYDOĞDU 17. Refik ÜNVER 18. Şükran SÖYÜNMEZ 19. Şükrü ACUR 20. Teffik ÜNVER 21. Türkan UZUN

Vekili : Av. Abidin ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

2. Birinci Bölüm Birinci Komisyon 11/12/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Pakize Aydoğdu Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Pakize Aydoğdu başvuru tarihinden sonra 22/11/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Pakize Aydoğdu yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan nedenlerle başvurucu Pakize Aydoğdu açısından başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri [1. B.], (B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], (B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar [1. B.], (B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz [1. B.], (B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz [1. B.], (B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri [1. B.], (B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Pakize Aydoğdu tarafından yapılan başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırmasız el atma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/222, K.2021/254) GÖNDERİLMESİNE,

E. Tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SALİHA UÇUR VE YILDIZ UÇUR

B. No: 2022/99896 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/99896

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SALİHA UÇUR VE YILDIZ UÇUR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/99896)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Saliha UÇUR 2. Yıldız UÇUR

Vekili : Av. Okan OKYAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın sonucunun adil olmaması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, temyiz başvurularının gerekçesiz olarak reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular aleyhine 13/5/2010 tarihinde, kat karşılığı inşaat sözleşmesi uyarınca tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Alanya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 14/5/2010 tarihinde, başvuruculara ait dava konusu taşınmazların tapu kaydına üçüncü kişilere devir ve temliki önler nitelikte ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir.

3. Mahkeme 19/1/2021 tarihinde, başvurucular adına kayıtlı taşınmazların tapu kaydının iptali ile davacının alacağını tahsil edebilmesi için davalı yüklenici adına tesciline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; davalı yüklenici şirketin kat karşılığı inşaat sözleşmesi uyarınca üzerine düşen tüm edimleri yerine getirmesine rağmen sözleşme uyarınca hak kazandığı bağımsız bölümlerin başvurucular tarafından alacaklılardan mal kaçırma maksadıyla yükleniciye devredilmediğinin sabit olduğu belirtilmiştir.

4. Başvurucular 5/4/2021 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz başvurusunun reddi ile kararın onanmasına 23/3/2022 tarihinde karar verilmesi üzerine başvurucular, 26/5/2022 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Karar düzeltme dilekçesinde, temyiz dilekçesinde ileri sürdükleri iddialar ve temyiz başvurusu sonrasında sunulan bilimsel mütaala hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığını ve onama kararının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Karar düzeltme talebi 27/9/2022 tarihinde reddedilmiştir.

5. Başvurucular nihai hükmü 24/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 22/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucular, dava konusu taşınmaz üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun süredir devam etmesinden yakınmıştır.

8. Başvurunun bu kısmı mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 14/5/2010 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin yaklaşık on iki yıldır devam ettiği ve süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

11. Başvurucuların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Yasemin Ekşi ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 53-59) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, yargılamanın sonucunun adil olmaması sebebiyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının ise Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 10.000.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 70.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 70.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADEM KÖÇER VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/104736 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/104736

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM KÖÇER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/104736)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : Adem KÖÇER ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekili : (bkz. ekli tablo)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculara bedelini ödeyerek satın aldıkları ateşli silahların ruhsatları iptal edilerek 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen ek 4. madde uyarınca silahların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiştir. Başvurucular anılan işleme karşı idarelere başvurarak silahların iadesi veya bedelinin ödenmesi ya da silah ruhsatı alabilecek bir yakınlarına silahları devredebilme imkânı tanınması talebinde bulunmuşlardır. İdarelerin başvuruları reddetmesi üzerine başvuruculardan bir kısmı anılan işlemin iptali için, bir kısmı da zararlarının tazmini için İdare Mahkemelerinde dava açmışlardır. Ekli listenin (D) sütununda yer alan İdare Mahkemeleri muhtelif tarihlerde davaların reddine karar vermiştir. İdare Mahkemeleri kararlarında 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi uyarınca silahların mülkiyetinin kamuya geçirildiğini, işlemin hukuka uygun olduğunu belirtmişlerdir.

3. İdare Mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması nedeniyle inceleme yapan Bölge İdare Mahkemeleri, kararların usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek

istinaf başvurularının esastan reddine kesin olarak karar vermişlerdir.

4. Başvurular süresi içinde yapılmıştır.

5. Komisyon, ekli listenin (A) sütununun birinci sırasındaki başvuru yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen başvuruların 2022/104736 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucular, bedelini ödeyerek satın aldıkları silahların kendilerine bedeli ödenmeksizin veya üçüncü kişilere devretme imkânı tanınmaksızın mülkiyetinin kamuya geçirilmesinden yakınmıştır. Öte yandan 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin başvuru konusu silahı teslim ettikten sonra yürürlüğe girdiği de vurgulanmıştır. Başvurucular gerekçeli karar ve mülkiyet hakları ile suçta ve cezada kanunilik ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde tesis edilen tedbirin kamu güvenliğini gözeten meşru bir amaç taşıdığını, başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediğini ifade etmiş ve mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı cevaplarında, önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

8. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Raşit Ergun ([2. B.], B. No: 2019/29881, 13/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi kararı, 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesine dayandırıldığından müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasını hedeflemesi nedeniyle de kamu yararına dayalı meşru bir amacının mevcut olduğu değerlendirilmiştir. Anılan kararda silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi şeklinde uygulanan tedbirin millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması için elverişli bir araç olduğu tespit edilmiştir.

11. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, söz konusu kararda devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla bağlantısı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılan başvurucunun silah sahibi olmaya devam etmesinin engellenmesinin gerekli olabileceğini ancak herhangi bir giderim yolu veya üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaksızın ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmeksizin doğrudan silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi biçiminde başvurucuya ağır külfet yükleyen bir aracın millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacına ulaşılması için en hafif müdahale teşkil eden araç olduğunun söylenemeyeceğini, bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin gereklilik kriterini karşılamadığını değerlendirerek

mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

12. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Sonuç olarak başvuruculara bedelini ödeyerek satın aldıkları, ruhsatı iptal edilen silahların üçüncü kişilere devir imkânı veya herhangi bir giderim yolu tanınmaksızın mülkiyetinin kamuya devredilmesinin başvuruculara ağır bir külfet yüklediği, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması için elverişli olan müdahalenin, daha hafif bir müdahaleyle aynı amaca ulaşılmasının mümkün olması nedeniyle gereklilik unsurunu sağlamadığı, dolayısıyla ölçülü olmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

15. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığı için gerekçeli karar hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesi yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (E) sütununda belirtilen harç ve (G) sütununda belirtilen vekalet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİŞ AKCAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/104841 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/104841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİŞ AKCAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/104841)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Emiş AKCAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Kemal ERSOY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması, yargılamanın uzun sürmesi ve mahkeme kararının icra edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların aynı yargılama kapsamında verilen kararlara ilişkin olması nedeniyle başvurular birleştirilmiş ve inceleme 2022/104841 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1.B.], B.

No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan

ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkeme kararının icra edilmemesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 1. İdare Mahkemesine (E.2021/292, K.2021/865) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜDERİS ARLI VE MUSTAFA EKİZCELİ

B. No: 2022/107232 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/107232

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜDERİS ARLI VE MUSTAFA EKİZCELİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/107232)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucular : 1. Müderis ARLI 2. Mustafa EKİZCELİ

Vekili : Av. İbrahim ÖZCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu Mustafa Ekizceli süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurucuların makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 2022/108867 numaralı başvurunun 2022/107232 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Müderis Arlı Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekilinin nihai kararı açarak okuduğu tespit edilen tarih,

nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararı başvurucunun UYAP üzerinden 18/4/2022 tarihinde okuduğu, başvuruyu ise otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 23/12/2022 tarihinde yaptığı anlaşıldığından başvurunun başvurucu Müderis Arlı yönünden süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Mustafa Ekizceli Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

5. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

8. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Başvurucu Müderis Arlı yönünden başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Mustafa Ekizceli yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 10. İş Mahkemesine (E.2022/73, K.2022/326) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucu Mustafa Ekizceli'ye ÖDENMESİNE, başvurucu Müderis Arlı'nın yaptığı yargılama masraflarının üzerinde BIRAKILMASINA,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET AKALIN

B. No: 2022/109260 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/109260

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET AKALIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/109260)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Ahmet AKALIN

Vekili : Av. Göktuğ YEŞİLKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; istinaf başvurusunun süresinde yapılmadığı gerekçesiyle incelenmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun açtığı icra takibine itiraz davasında Elazığ 1. İcra Hukuk Mahkemesi (Mahkeme), davanın kısmen kabulü ve kısmen reddine dair 20/4/2021 tarihli kararını taraf vekillerinin yüzlerine karşı kısa kararın tefhimi tarihinden itibaren on gün içinde istinaf kanun yolu açık olmak üzere vermiştir.

3. Başvurucu vekili, Mahkemeye hitaben yazdığı 16/3/2022 tarihli dilekçeyle gerekçeli kararın tebliğe çıkarılması talebinde bulunmuştur. Mahkeme, gerekçeli kararı başvurucu vekiline 17/3/2022 tarihinde tebliğ etmiş; başvurucu vekili 21/3/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Mahkeme 24/3/2022 tarihli ek kararı ile istinafa konu kararın taraf vekillerinin yüzüne karşı (tefhim) verilmiş olduğunu ancak anılan karara karşı yasal süresi içinde taraflarca istinaf kanun yoluna başvurulmadığını belirterek, istinaf başvurusunun süresinde olmadığından istinaf talebinin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu vekili, ek karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge

Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi (İstinaf Dairesi) 13/6/2022 tarihli kararı ile Mahkemenin ek kararındaki değerlendirmenin hukuka uygun olduğunu belirterek, istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Somut olayda, kararın davacı borçlu vekilinin yüzüne karşı tefhimle 20.04.2021 tarihinde verildiği, herhangi bir süre tutum dilekçesinin sunulmadığı ve gerekçeli kararın tebliğinden sonra 21.03.2022 tarihinde istinaf yoluna başvurduğu, yasal 10 günlük istinaf süresinin geçirildiği görülmektedir.

O halde davacı borçlu tarafın süresinde istinaf yoluna başvurmaması sebebiyle ilk derece mahkemesinin istinaf dilekçesinin reddine ilişkin ek kararı usul ve yasaya uygun olduğu, aksi yöndeki istinaf sebep ve gerekçelerinin yerinde olmadığı görülmekle, HMK'nun 353/1(b)-1. maddesi uyarınca duruşma yapılmadan dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde ek karara karşı yapılan istinaf başvurusunun esastan reddine,

Tarafların yokluğunda İİK'nun 365/1. ve 365/3. maddeleri gereğince kesin olarak karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir.”

5. İstinaf Dairesinin kesin olarak verdiği karar başvurucu vekiline 25/7/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Bu defa başvurucu vekili, İstinaf Dairesinin kesin olarak verdiği kararı temyiz etmiştir. İstinaf Dairesi 14/9/2022 tarihli ek kararıyla, önceki kararının 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 365. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları gereğince kesin olarak verildiğini, kesin olarak verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağını belirterek temyiz talebinin reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu vekilinin İstinaf Dairesinin ek kararını da temyizi üzerine Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 27/10/2022 tarihli kararı ile temyiz talebinin reddine ilişkin ek kararın onanmasına karar vermiştir. Anılan karar, başvurucu vekiline 26/11/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu 21/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, istinaf süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf talebinin süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ve bu kapsamda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvurucunun şikâyetinin özü istinaf talebinin süreden reddedilmesine yönelik olduğundan başvuru, adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun "İstinaf dilekçesinin reddi" başlıklı 346. maddesi şu şekildedir:

"(1) İstinaf dilekçesi, kanuni süre geçtikten sonra verilir veya kesin olan bir karara ilişkin olursa, kararı veren mahkeme istinaf dilekçesinin reddine karar verir ve 344 üncü maddeye göre yatırılan giderden karşılanmak suretiyle ret kararını kendiliğinden ilgiliye tebliğ eder.

(2) Bu ret kararına karşı tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvurulduğu ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya, kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir. Bölge adliye

mahkemesi ilgili dairesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmezse, ilk istinaf dilekçesine göre gerekli incelemeyi yapar."

12. 2004 sayılı Kanun'un "İstinaf dilekçesinin reddi" başlıklı 365. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları şöyledir:

"İstinaf yoluna başvurma, yasal süre geçtikten sonra yapılır veya istinaf yoluna başvurulmasına olanak bulunmayan bir karara veya vazgeçme nedeniyle itiraz veya şikâyetin reddine yahut süresi geçmiş bir şikâyete ilişkin olursa, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri gereğince istem icra mahkemesince reddedilir.

…

Bölge adliye mahkemesi, birinci fıkra kapsamına girdiği hâlde reddine karar verilmemiş başvuruyu geri çevirmeyip doğrudan kesin karara bağlar."

13. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler ya da yurt dışı temsilcilikleri vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi şartı, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınması gereken bir başvuru koşuludur (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19).

14. Etkili olmadığı açıkça belli olan yolların tüketilmesinden sonra bireysel başvuru yapılması hâlinde süre aşımı söz konusu olabilir. Buna karşılık etkili olup olmadığı ancak nitelikli bir hukuki tartışmadan sonra anlaşılabilen bir yolun tüketilmesinden sonra yapılan bireysel başvuruların esasının incelenmesi gerekir. Bu nedenle bir başvuru yolunun makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte, kullanılabilir ve etkili başvuru yolu olup olmadığının her somut olayın özel şartları içinde denetlenmesi gerekmektedir (Murat Durmuş [1. B.], B. No: 2015/13800, 9/6/2020, § 22; Ümit Durak Özdemir [1. B.], B. No: 2019/30047, 25/1/2024, § 12).

15. Anayasa Mahkemesi; Umut Öztürk ([GK], B. No: 2017/37079, 29/9/2021) kararında istinaf kanun yolu açık olduğu hâlde, ilk derece mahkemesinin kararını kesin olarak tefhim ederek kanun yoluna başvuru imkânını ortadan kaldırması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasını incelemiştir. Bir kararın kesin olup olmadığı hususu kanun yollarını düzenleyen mevzuatın yorumlanması suretiyle tespit edilecektir. Söz konusu mevzuatın yorumlanması görevi ise öncelikle derece mahkemelerine aittir. Anayasa Mahkemesinin usul hükümlerini ilk elden yorumlama görevi bulunmadığı gibi usul hükümlerinin doğrudan Anayasa Mahkemesince yorumlanması bireysel başvurunun amacıyla da bağdaşmaz. 6100 sayılı Kanun'un 346. maddesi uyarınca ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlara karşı istinaf dilekçesi sunulması ve bu dilekçenin reddi hâlinde ret kararına karşı kanunlarda öngörülen süre içinde kanun yoluna müracaat edilmesinin mümkün olduğu açıklanmıştır. İlk derece mahkemesi veya istinaf mahkemesinin verdiği kararın kesin olduğu hususunda yaptığı tespitin yargı denetimi dışında olmadığının ve bu tespite karşı bir üst kanun yoluna müracaat edilmesinin mümkün olduğunun altı çizilmiştir. Böylelikle kanun yolu mercii, bir alt derece mahkemesinin

kararının kesinliğine dair tespitinin usul kanunlarına uygun olup olmadığını inceleyecek ve alt derece mahkemesinin değerlendirmesini isabetli görmediği takdirde ret kararını kaldırarak kanun yolu başvurusunun esasını inceleyebilecektir (Umut Öztürk, §§ 32-36).

16. Anayasa Mahkemesi de anılan kararda ilk derece veya istinaf mahkemesince kesin olduğu belirtilerek verilen kararlara karşı kanun yolunun açık olduğu iddia edilerek yapılan şikâyetlerin öncelikli olarak kanun yolu nezdinde (istinaf/temyiz) dile getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu çerçevede kesin olarak verilen kararlara karşı kanun yoluna başvuru hakkının engellendiği iddiasıyla doğrudan Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Başvurucunun kararın kesin olmadığı iddiasının öncelikle istinaf/temyiz merciinde tartışılması gerekmektedir. İlk derece/istinaf mahkemesinin kesin kararlarına karşı -kararın kesin olduğu belirtilsin veya belirtilmesin- kanun yoluna başvurulması kural olarak bireysel başvuru süresini etkilemeyeceği, bununla birlikte karara karşı üst kanun yollarına başvurmada tartışmalı durumların söz konusu olduğu hâllerde yani başvurucunun üst kanun yoluna başvurmasının kabul edilebilir nedenlerinin bulunması durumunda başvuru süresi kanun yolu merciinin kararının öğrenilmesinden itibaren başlayacaktır (Umut Öztürk, §§ 32-36).

17. Somut olayda başvurucu 2004 sayılı Kanun'un 365. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları gereğince kesin karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Anılan mevzuata göre istinaf mahkemesinin verdiği kararın kesin olduğu, bir başka ifadeyle başvurucuya temyiz kanun yolunun açıkça kapatıldığı ve bu hususta tartışmalı bir durumun söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle bireysel başvuru süresinin istinaf kanun yolu merciinin kararının öğrenilmesinden itibaren başlayacağı, başvurucunun İstinaf Dairesinin nihai kararını 25/7/2022 tarihinde öğrendiği (bkz. § 5), bireysel başvurunun ise otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 21/12/2022 tarihinde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALPER ASLAN

B. No: 2022/109546 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/109546

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALPER ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/109546)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Alper ASLAN

Vekili : Av. Çağrı ERDİVEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. 6/9/2022 günü saat 23.45 sıralarında başvurucunun da içinde olduğu aracın Barbaros Mahallesi 2165 Sokak üzerinde farları açık şekilde beklediğine dair anons yapılması üzerine kolluk görevlilerince devriye faaliyeti kapsamında olay yerine intikal edilmiştir.

3. Kolluk görevlilerince 7/9/2022 tarihinde saat 00.20'de düzenlenen tutanakta; başvurucunun aracın şoför koltuğunda, arkadaşının ise yolcu koltuğunda olduğu, şahısların GBT sorgularında bir sorunla karşılaşılmaması üzerine kimliklerinin kendilerine iade edildiği, aracın seyir hâline geçmesinin ardından yolcu koltuğunda oturan kişinin çevreye rahatsızlık vermesi üzerine aracın durdurulduğu, başvurucunun alkollü olduğundan şüphelenilmesi üzerine olayın trafik ekiplerine intikal ettirildiği belirtilmiştir.

4. 7/9/2022 günü saat 00.30'da kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta başvurucunun

alkolmetre cihazı ile yapılan ölçümde 1,08 promil alkollü olduğu belirtilmiştir. Başvurucu hakkında Mersin Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünün 7/9/2022 tarihli ve MA-98803733 sayılı idari yaptırım kararı ve AA/0035269 sayılı Sürücü Belgesi Geri Alma Tutanağı düzenlenmiştir. İdari yaptırım kararı başvurucuya 7/9/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

5. Başvurucu, İdari Yaptırım Tutanağı'nın iptali amacıyla 19/9/2022 tarihli dilekçesiyle nöbetçi Mersin Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurmuş; dilekçesinde alkollüyken araç kullanmadığı hâlde idari para cezası verilmesinin suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini, olay anında yanında bulunan arkadaşının tanık olarak dinlenmediğini, dosya kapsamına sunulan kamera görüntüleri değerlendirilmeden karar verildiğini, sürücü belgesinin geri alınmasının çalışma hürriyetini ihlal ettiğini belirtmiştir. Başvurucu vekilinin 20/9/2022 havale tarihli dilekçeyle olaya ilişkin olduğunu belirttiği kamera görüntülerini dosya kapsamına sunduğu görülmüştür. Hâkimlik 21/9/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin Mersin Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünden istenmesine karar vermiştir.

6. Mersin İl Emniyet Müdürlüğü dosyaya sunduğu yazı cevabında, düzenlenen idari para cezasına yapılan itirazın haksız olduğunu belirterek dayanak belgeleri dosyaya ibraz etmiştir. Bu kapsamda sürücü belgesine ilişkin ceza ve iptal detayları, başvurucu hakkında düzenlenen 7/9/2022 tarihli ve MA-98803733 sayılı idari yaptırım kararı ile AA/0035269 sayılı Sürücü Belgesi Geri Alma Tutanağı, alkol raporu, araca ilişkin özet bilgiler dosya kapsamına sunulmuştur.

7. Hâkimlik, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde 20/10/2022 tarihli kararla itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...anılan tespitler üzerine 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunun 48/5 ve 36/3-b maddesi gereğince sürücü hakkında idari yaptırım kararının tanzim edildiği, ayrıca alkollü araç kullanması nedeniyle sürücü belgesinin 1826 gün süreyle geri alındığı olayda idari yaptırım kararına konu eylemin sabit olduğu, itiraz edenin idari yaptırım konusu eylemi gerçekleştirdiğinin dosyaya sunulan bilgi, belge, görüntü kayıtları ve tutanaklarla anlaşıldığı, yapılan idari işlemde herhangi bir hukuka aykırılığın ve isabetsizliğin bulunmadığı, idari yaptırım kararının yürürlükteki mevzuat hükümlerine uygun olarak tesis edildiği, itiraz edenin bunun aksini ortaya koyabilecek bir belgeyi dosya kapsamına sunamadığı anlaşılmakla usul ve yasaya uygun olarak tanzim edilen idari yaptırım kararına karşı yapılan itirazın reddine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir..."

8. Başvurucu; karara karşı sunduğu itiraz dilekçesinde kullandığı ileri sürülen aracın seyir hâline geçmediğini, dosya kapsamında sunduğu kamera görüntülerinin incelenmediğini ve çözümünün yapılmadığını, kamera görüntülerinin çözümünün yapılmasıyla bu hususların ortaya çıkacağını, tanığın dinlenmesi talebinin kabul edilmediğini, kamera görüntüleri ve tanığa ilişkin iddialara ayrı ve açık bir yanıt verilmemesi nedeniyle kararın yeterli gerekçeyi içermediğini, Mersin Trafik Denetleme Şube Müdürlüğüne müzekkere yazılarak olay günü tutanakta belirtilen adreste alkol kontrolü uygulamasının yapılıp yapılmadığının sorulmadığını, sürücü belgesine el konulmasının çalışma hakkını ihlal ettiğini, alkollü şekilde araç kullandığına ilişkin somut delil bulunmadığını belirtmiştir. Mersin 3. Sulh Ceza Hâkimliği 22/11/2022 tarihli kararıyla yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... Mersin 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 20/10/2022 tarih ve 2022/6385 değişik iş sayılı talebin reddine dair kararın gerekçeleri dikkate alınarak; Mersin 2 Sulh Ceza Hakimliği tarafından

verilen kararda isabetsizlik görülmediğinden itiraz eden Alper Aslan vekili Av. Caner ZEHNİ'nin itirazının reddine…"

9. Başvurucu, nihai hükmü 22/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Somut olayda alkollü olarak araç kullandığı gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği itiraza ilişkin incelemesinde idari yaptırım konusu eylemi gerçekleştirdiğinin dosyaya sunulan bilgi, belge, görüntü kayıtları ve tutanaklarla anlaşıldığını, yapılan idari işlemde herhangi bir hukuka aykırılığın ve isabetsizliğin bulunmadığını, idari yaptırım kararının yürürlükteki mevzuat hükümlerine

uygun olarak tesis edildiğini, itiraz edenin bunun aksini ortaya koyabilecek bir belgeyi dosyaya sunamadığını belirtmiştir (bkz. § 7). Başvurucu ise kullandığı ileri sürülen aracın seyir hâline geçmediğini, dosya kapsamına sunulan kamera görüntülerinin incelenmediğini ve çözümünün yapılmadığını, kamera görüntülerinin çözümünün yapılmasıyla bu durumun ortaya çıkacağını, bahsettiği hususların Hâkimlik tarafından değerlendirilmediğini belirtmiştir (bkz. § 8).

18. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği esaslı olgu, dosyaya sunduğu kamera görüntüleridir.

19. Somut olayda başvurucu vekili 20/9/2022 havale tarihli dilekçeyle olaya ilişkin olduğunu belirttiği kamera görüntülerini dosyaya sunmuştur (bkz. § 5). Başvurucunun iddiasını destekleyebilecek mahiyette delilleri sunmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliği bu durumu gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışmamış, başvurucunun iddialarına cevap vermemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvurularda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca incelenmesine gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

B. Diğer ihlal iddiaları

22. Başvurucunun çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Serkan Acar ([1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 24) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali

kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin, uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi/belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mersin 2. Sulh Ceza Hakimliğine (D. İş 2022/6385) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

THE MARINE MAMMAL OBSERVATORY LTD.

B. No: 2023/5053 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/5053

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

THE MARINE MAMMAL OBSERVATORY LTD. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/5053)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : The Marıne Mammal Observatory Ltd.

Vekili : Av. Erdal KILBAŞOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf başvuru süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf talebinin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu şirket aleyhine açılan icra memur muamelesine karşı şikâyet davasında mahkeme 13/9/2022 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Mahkeme kısa kararında "gerekçesi gerekçeli kararda açıklanacağı üzere" şeklinde açıklama ile kararın tefhimden itibaren on günlük süre içerisinde istinaf kanun yolu açık olmak üzere verildiğini belirtmiştir.

3. Mahkemenin gerekçeli kararının 4/10/2022 tarihinde tebliği sonrasında başvurucu kararı 10/10/2022 tarihinde istinaf etmiştir. İstinaf mahkemesi, mahkeme kararının başvurucu vekilinin yüzüne karşı verildiğini ve süre tutum dilekçesi sunulmadığını belirterek tefhim tarihinden itibaren yasal on günlük süre içerisinde istinaf sebeplerini belirtir dilekçe verilmediği gerekçesi ile süresinde olmayan istinaf talebinin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 20/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra 11/1/2023 tarihinde

süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucunun şikâyetinin özünün istinaf talebinin süreden reddedilmesine yönelik olması dolayısıyla iddia, adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiş, etkili başvuru hakkı yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

6. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş bir hüküm olarak sayılmayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi; başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesinin kararının gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Rüstem Gül, §§ 41, 42).

7. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

9. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

10. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 20. Hukuk Dairesine (E.2022/4111, K.2022/3229) iletilmek üzere İstanbul Anadolu 13. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2022/397, K.2022/691) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET BEKÇİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/10511 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/10511

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET BEKÇİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/10511)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Mehmet BEKÇİ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 2023/84988 ve 2024/68301 numaralı bireysel başvurularda taşınmaza kamulaştırmasız el atılmasından da yakınılmıştır.

3. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvurular, konu yönünden hukuki irtibat olması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2023/10511 numaralı başvuru üzerinden yürütülmüştür. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. 2024/34844 numaralı başvurudaki başvurucu Fethiye Ayan 12/9/2024 tarihinde vefat etmiş, mirasçıları başvuruya katılma talebinde bulunmuştur. 2024/22965 numaralı başvurudaki başvurucu Fatma Sağır 12/4/2024 tarihinde ve başvurucu Neriman Sağır 16/2/2025 tarihinde vefat etmiş, her iki başvurucunun da mirasçılarının hâlihazırda başvurucu olduğu ve murisleri adına başvuruya devam ettiğine dair beyanda bulunduğu

görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

5. 2023/84988 ve 2024/68301 numaralı başvurularda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculaların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. 2023/84988 ve 2024/68301 Numaralı Bireysel Başvurularda Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculaların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvurularda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

11. 2023/84988 ve 2024/68301 numaralı başvurulardaki kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkı ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle

getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için her bir başvuru yönünden 34.000 TL manevi tazminatın başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

12. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2023/84988 ve 2024/68301 numaralı başvurulardaki adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. 2023/84988 ve 2024/68301 numaralı başvurulardaki kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle 2023/84988 ve 2024/68301 numaralı başvurularda İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. 2023/84988 ve 2024/68301 numaralı başvurularda ekli listenin (H) sütununda belirtilen manevi tazminat listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE, söz konusu başvurulardaki tazminata ilişkin diğer taleplerin ve tüm başvurulardaki tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ve (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METİN DİLER

B. No: 2023/12376 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/12376

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN DİLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/12376)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ferhat YILDIZ

Başvurucu : Metin DİLER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasıyla iltisaklı ve irtibatlı olduğu değerlendirilen emekli kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle rütbesinin geri alınması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadan rütbenin alınmasına karar verilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin, açılan iptal davasının uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/2/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

(UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

A. Genel Bilgiler

5. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne karşı koyan güvenlik görevlileri ile bu teşebbüse tepki göstermek üzere sokaklara çıkan sivillere uçaklar, helikopterler, tanklar, diğer zırhlı araçlar ve silahlarla saldırılmış; bu saldırılar sonucunda toplam 251 kişi hayatını kaybetmiş, binlerce kişi de yaralanmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü ve Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç ile FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46) kararında yer almaktadır (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 10; N.E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 5; A.S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 5).

6. 15 Temmuz darbe teşebbüsü öncesinde Millî Güvenlik Kurulu (MGK) söz konusu yapılanmayı 2014 yılı başından itibaren sırasıyla "halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanma", "devlet içindeki illegal yapılanma", "kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanma", "paralel devlet yapılanması", "terör örgütleriyle iş birliği içinde hareket eden paralel devlet yapılanması" ve "bir terör örgütü" olarak kabul etmiştir. Söz konusu MGK kararlarının her biri basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yine FETÖ/PDY 2014 yılında, Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nde "Legal Görünümlü İllegal Yapılar" başlığı altında "Paralel Devlet Yapılanması" adıyla yer almıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 28, 33; C.A. (3), § 11; N.E., § 6; A.S., § 6).

7. Yargı organları birçok kararda FETÖ/PDY'nin devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul etmiştir (Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; Alparslan Altan [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; C.A. (3), § 12; N.E., § 7; A.S., § 7).

8. Yargı organlarının kararlarında ayrıca FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi birçok özelliğinin bulunduğu ve bu örgütün diğerlerine nazaran çok daha zor ve karmaşık bir yapı olduğu ortaya konulmuştur. FETÖ/PDY'nin şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içinde, bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlendiği tespitlerine yer verilmiştir (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı; C.A. (3), § 13; N.E., § 8; A.S., § 8).

9. Darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Üçer aylık sürelerle uzatılan OHAL 18/7/2018 tarihinde sona ermiştir. OHAL ilanı ve OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa

Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (aynı kararda bkz. §§ 47-66) kararında yer almaktadır (C.A. (3), § 14; N.E., § 9; A.S., § 9).

10. Türkiye Cumhuriyeti 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS/Sözleşme), Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (MSHUS) ilişkin derogasyon (askıya alma/yükümlülük azaltma) beyanında bulunmuştur. OHAL'in uzatılmasına ilişkin kararlar da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 50; C.A. (3), § 18; N.E., § 10; A.S., § 10).

11. OHAL döneminde çıkarılan olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri (OHAL KHK'ları) ile terör örgütlerine veya millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kişiler, anılan kanun hükmünde kararnamelere ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarılmıştır. Öte yandan bahsi geçen KHK'lardan bir kısmı ile de millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY'ye aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan bazı kamu kurumlarında görev yapıp emekli olan kamu görevlilerinin anılan kanun hükmünde kararnamelere ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın rütbeleri alınmıştır.

12. OHAL devam ederken 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 1. maddesi ile bahse konu usulle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kurulmuştur. Yine 685 sayılı KHK'nın 11. maddesi ile OHAL Komisyonunun kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Anılan hükümler 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un ilgili maddeleri ile aynen kanunlaşmıştır.

B. Somut Olay Bilgisi

13. Başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde komiser olarak görev yapmaktayken 21/9/2016 tarihinde emekli olmuştur. Devam eden süreçte başvurucunun terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğundan bahisle, 7/2/2017 tarihli ve 29972 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 686 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (686 sayılı KHK) ekli (4) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle rütbesi alınmıştır.

14. Başvurucu, kararın iptaline karar verilmesi talebiyle OHAL Komisyonuna başvurmuştur. OHAL Komisyonu 13/11/2018 tarihinde başvuruyu reddetmiştir. Kararda başvurucunun ByLock programını kullandığının tespit edildiği, Bank Asyadaki hesabına örgüt liderinin talimatı doğrultusunda finansal destek mahiyetinde para yatırdığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca başvurucu hakkında ilk derece mahkemesince FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan hapis cezası verildiği ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/68532 Hazırlık numaralı soruşturma kapsamında ele geçirilen emniyet teşkilatı personeline ait örgüt arşivinde bulunan detay bilgisinde başvurucunun A5 seviyesinde kodlandığı hususu da delil olarak ifade edilmiştir.

15. Başvurucu, OHAL Komisyonunun anılan kararının iptaline karar verilmesi talebiyle 20/2/2019 tarihinde dava açmış; dava dilekçesinde 686 sayılı KHK ile kendisine ağır bir suçlamanın isnat edildiğini, sonuçları sivil ölüme neden olacak şekilde rütbesinin geri alındığını belirtmiştir. Ayrıca emekli bir kamu personeli olarak somut bir delil ortaya konmadan terör örgütü üyesi ilan edildiğini, mesleki haklarının elinden alındığını ifade etmiştir. OHAL Komisyonu kararında tamamen soyut ifadelere yer verildiğini vurgulayan başvurucu, ByLock programı kullandığına dair delilin yasal olarak elde edilmediğini, ayrıca yasal olarak çalışan bir bankayı kullandığını dile getirmiştir.

16. Ankara 20. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 31/1/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda; ilk olarak işleme temel alınan KHK'yla, rütbenin geri alınması tedbirinin uygulanması için FETÖ/PDY ile kurulan bağın mutlaka üyelik veya mensubiyet şeklinde olmasının zorunlu olmadığı, bu bağın iltisak ya da irtibat şeklinde olmasının yeterli görüldüğü, bu nedenle de somut olayda başvurucunun FETÖ/PDY ile bağı (iltisakı ya da irtibatı) olup olmadığının irdeleneceği belirtilmiştir. Kararda başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçlamasıyla ceza yargılamasının devam ettiği, bu yargılamadan elde edilen bilgilerden başvurucunun ByLock programına giriş yaptığının tespit edildiği, tanık beyanlarından başvurucunun FETÖ/PDY örgütü ile irtibatlı olduğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir. Başvurucunun Kimse Yok Mu Derneğine para gönderdiği, Bank Asyadaki hesabında 2014 yılından itibaren artış meydana geldiği, 4/2/2015 tarihli EFT işleminin açıklamasına "zulme dur demek için" şeklinde açıklama eklediği, ayrıca emniyet teşkilatı personeline ait örgüt arşivindeki detay bilgisinde başvurucunun A5 seviyesinde kodlandığı dile getirilmiştir. Neticede tespit edilen bilgi ve belgelerden başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı olduğu şeklindeki değerlendirmenin makul olduğu, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Başvurucu, bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuş; istinaf dilekçesinde İdare Mahkemesi kararının haksız olduğunu, hakkındaki bilgi ve belgelerin asılsız olduğunu ve eylemlerinin kanunen suç teşkil etmediğini ifade etmiştir.

18. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 15. İdari Dava Dairesi 22/12/2022 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğunu, kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığını, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit görülerek hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiğini ve bu kararın Yargıtay tarafından onanarak kesinleştiğini belirterek istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

19. Nihai karar, başvurucuya 26/1/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

20. Öte yandan başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen yargılama sonucunda Yozgat Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 15/2/2018 tarihinde başvurucunun 7 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun ByLock programını kullandığına dair Tespit ve Değerlendirme Tutanağı olduğu, başvurucunun ByLock şifresinin baş harflerini ve mesleki sicil numarasını içerdiği, toplantılara katıldığına dair tanık beyanı bulunduğu hususlarına yer verilmiştir. Kararda ayrıca başvurucunun 23/12/2013 tarihinde Bank Asya müşterisi olduğu, diğer banka hesaplarından bu hesabına bankaya destek olmak amacıyla para transferleri gerçekleştirdiği, bu transferlerden birisinin açıklamasında "zulme dur demek için" ifadelerine yer verildiği vurgulanmıştır. Başvurucunun Kimse Yok Mu Derneğine bağışta bulunduğunun ifade edildiği kararda başvurucunun eylemlerinin belirli bir yoğunluğa ulaşmış olduğu, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olduğu, bu suretle silahlı terör

örgütüne üye olma suçunu işlediğinin sübut bulduğu belirtilmiştir. Anılan karar, istinaf ve temyiz başvurularının reddedilmesi üzerine 25/2/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

21. 686 sayılı KHK'nın "Emekli Emniyet Teşkilatı personeline ilişkin tedbirler" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (4) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar."

22. 686 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenleme 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesi ile kanunlaşmış olup maddenin güncel hali şöyledir:

"4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (4) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar."

23. 685 sayılı KHK'nın "Komisyonun oluşumu" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör

örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur."

24. 685 sayılı KHK'nın "Yargı denetimi" başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir."

25. 685 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7075 sayılı Kanun'un 1. ve 11. maddesiyle kanunlaşmıştır.

2. İlgili Yargı Kararları

a. FETÖ/PDY'nin Yapısına İlişkin Kararlar

26. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"FETÖ/PDY silahlı terör örgütü, paravan olarak kullandığı dini, din dışı dünyevi emellerine ulaşma aracı haline getiren; siyasi, ekonomik ve toplumsal yeni bir düzen kurma tasavvuruna sahip örgüt liderinden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket eden; bu amaçla öncelikle güç kaynaklarına sahip olmayı hedefleyip güçlü olmak ve yeni bir düzen kurmak için şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içerisinde olmayı şiar edinen; bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalışarak ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlenen, bir yandan da kendi mensubu olmayanları düşman olarak görüp mensuplarını motive eden; 'Altın Nesil' adını verdiği kadrolarla sistemle çatışmak yerine sisteme sahip olma ilkesiyle devlete tabandan tavana sızan; bu kadroların sağladığı avantajlarla devlet içerisinde belli bir güce ulaştıktan sonra hasımlarını çeşitli hukuki görünümlü hukuk dışı yöntemlerle tasfiye eden; böylece devlet aygıtının bütün alt bileşenlerini ünite ünite kontrol altına almayı ve sisteme sahip olmayı planlayıp ele geçirdiği kamu gücünü de kullanarak toplumsal dönüşümü sağlamayı amaçlayan; casusluk faaliyetlerini de bünyesinde barındıran atipik/suigeneris bir terör örgütüdür.

İstişare kurulu, ülke, bölge, il, ilçe, semt, ev imamları gibi hiyerarşik bir yapı içeren insan gücünü ve finans kaynaklarını örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirme amacı taşıyan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü 'gizli yaşamak, her zaman korkmak, doğruyu söylememek, gerçeği inkâr etmek' üzerine kuruludur.

Talimatlar yoluyla kollektif bir şekilde mobilize olan, kamu erkinin kritik bürokratik alanları başta olmak üzere, kamusal alanı ele geçirme refleksi ile hareket eden, mülkiye, adliye, emniyet, eğitim, istihbarat ve ordu içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal şekilde kadrolaşan, devletin tüm kurumlarına yerleştirdiği örgüt mensupları ile devlet teşkilatını kendisine hizmet eder hale getiren ve adeta devlet içinde ayrı bir devlet yapısı oluşturan örgütün lideri Fethullah Gülen tarafından;

'Esnek olun, sivrilmeden can damarları içinde dolanın!; bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığınızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin!'

'Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır.'

'Zaman henüz uygun değil. Bütün dünyayı omuzlayıp taşıyabileceğimiz zamana dek, tamam olacağınız ve koşulların uygun olacağı zamana dek beklemelisiniz! Bilhassa, haber alma hususunda her zaman hasım cephenin çok önünde olunmalıdır.'

'Yani siz hâkim değilsiniz başka kuvvetler var. Bu ülkede değişik kuvvetleri hesap edecek dengeli, dikkatli, tedbirli, temkinli yürümekte yarar var ki geriye adım atmayalım...'

'Türkiye'deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephemize çekeceğimiz ana kadar her adım erken sayılır ... bunca kalabalık içinde ben bu dünyayı ve düşüncemi sözde mahremiyet içinde anlattım ... sırrınız sizin sırrınızdır. Söylerseniz siz esir olursunuz.'

'Daima tedbirli olmalıyız, daima istişare içerisinde karar alın, ana istişare organı olan Başyüceler ne karar aldıysa onu uygulayın (Kaldı ki; Başyüceler'in lideri de kendisidir) bütün güç merkezlerine ulaşmalıyız...'

'Bir gün bana Ankara'da bin evimiz olduğunu söyleyin, devletin paçasından şöyle bir tutacağım, devlet uyandığında yapacağı hiçbir şey kalmayacak.' şeklinde değişik yer ve zamanlarda örgüt mensuplarına verilen talimatlarda gizliliğe atfedilen önem görülmektedir."

27. FETÖ/PDY'nin anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında yer alan hiyerarşik yapılanması ile ilgili diğer hususlar için bkz. Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 63.

28. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 26/1/2022 tarihli ve E.2020/1197, K.2022/146 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/6/2019 tarihli ve E.2016/58146, K.2019/4158 sayılı kararında "FETÖ'ye İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında yukarıda belirtilen tespitleri destekler mahiyette, FETÖ'nün niteliğine ilişkin aşağıdaki beyanların yer aldığı görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ü.ye ait Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21/10/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı: '…Şunu söylemem gerekiyor ki cemaat farklı sınav evlerinde kalan şahısları birbiriyle tanıştırmaz. … Bu yapı sizi asla boşta bırakmaz, yani üniversiteden mezun olduğunuzda sınav çalışma eviniz hazırdır, sınavı kazanınca mülakat referans listeniz hazırdır, bunların her aşamasından sorumlu olan kişiler vardır. …Kural olarak bu yapı gizlilik üzerine kurulu olduğundan bir evde kalan diğer evde kalan kişileri tanımazdı. Ama biz bazen tanıştığımızda kimin bizden olduğunu hissediyor ve anlıyorduk. Biz staja başladıktan sonra bize yavaş yavaş tedbire riayet etmemiz hususu anlatılmaya başlandı. …bu yapıda ciddi bir hiyerarşi söz konusuydu. Ben maaşımın bekarken %15'ini, evlendikten sonra ise %10'unu cemaate himmet olarak verdim. …Evde kalan kişi sadece ev abisini tanır. Kıdemsiz birinin üst abileri tanıma şansı yoktur. Staj esnasında bize namazınızı gizli kılın gerekirse zorunlu hallerde namazlarınızı cem edin diyorlardı. Ramazan orucunuzu tutun ancak gerekirse oruç

tutmuyormuş gibi davranın diyorlardı. Bunun haricinde önemli bir husus da bize evliliğin faziletleri anlatılıyordu. …Evlilikten sorumlu abi, evlendirmeyi düşündüğü erkeğe gelerek erkekten bir vesikalık fotoğraf ve bir CV ister, devamında bu CV'yi ve fotoğrafı bir havuza atardı. Aynı işlemi bayanlar için de yapıyorlardı. Devamında evlilikten sorumlu abi kendince uygun gördüğü eş adaylarını birbirleriyle tanıştırıyordu.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan A.A.ya ait Kilis Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 23/06/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '17-25 Aralık süreci sonrası örgütün sivil imamı Erdal kod adlı şahsın katıldığı …bir toplantıda sivil imam adlicilere hitaben 'elinizde ...siyasal iktidara ilişkin yolsuzluk ihale usulsüzlüğü vs. gibi ses getirecek dosya varsa, bu tarz ses getirecek dosyaları bekletmeyin, hemen davasını açın.' dedi. …Örgüt mensuplarının deşifre olmasını önlemek için tedbir ya da ruhsat diye tabir edilen yöntemler uygulanmaktaydı. Bu kapsamda örneğin; cuma namazına gitmememiz, adliyede namazları ima ile (göz ile) kılmamız, eğer mümkünse namaz vakti yetişiyorsa namazları cem ederek (birleştirerek) evde kılmamız, ramazan ayında eğer belli olacaksa oruç tutmamamız ve gerektiğinde alkol almamız talimatlandırılmıştı. …Bizim mezuniyet balomuzda, o dönemki yargı bürokrasisinin hassasiyeti de gözetilerek protokol masalarından görülecek açıdaki ön sıra masalara hep örgüt üyeleri oturtulmuş ve bunlara alkol almaları talimatlandırılmıştı diye biliyorum. …Seçim [2014 tarihli HSYK seçimi] süreciyle ilgili son olarak belirtmek istediğim, örgütün ByLock üzerinden birbirleriyle haberleşerek Facebook'taki hâkim-savcı gruplarında ya da adalet.org'da organize bir şekilde hareket ederek bağımsız aday tanıtımlarının altına adayı övücü, parlatıcı, adayı ön plana çıkartıcı yorumlar yapılmasının sağlanmasıydı. Buna örnek olarak bir olay anlatayım; R.Ş. mahkemede yanıma gelip bana tefonundaki ByLock mesajını okuttu. Yazının içeriğinde; --Tüm arkadaşların dikkatine, şu gün şu saatte Facebook'taki hâkim savcı gruplarında ve adalet.org'da '[İ.Ç.] Gerçeği' isimli bir paylaşım yapılacaktır. Paylaşımın altına bağımsız aday [İ.Ç.]yi övücü yorumlar yapıp destekleyelim … Görüldüğü üzere örgüt sosyal medyada organize bir şekilde hareket ederek seçimde başarılı olmayı amaçlamıştır. ...FETÖ yargı mensuplarını T1, T2, T3, T4, T5 üst başlığı/ tasnifi adı altında grup grup, hücre tipi yapılandırılmıştır. T3'teki bir kişinin ekstra bir tanışıklık yoksa diğerlerini bilmesi mümkün olmadığı gibi, yine T3 altında yer alan grupların da birbirini tanımaması genel kuraldır. Tedbir denilen gizlilik kurallarına riayet edilerek bu gizliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Ama özellikle Ankara'da staj döneminde bu gizliliği sağlayamadılar. Bir çok farklı gruba mensup kişi birbirlerini bir şekilde tanıdı veya başkasından duymak suretiyle öğrendi. Ancak tedbire son derece riayet edenler kendilerini gizleyebilmiştir.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ö.ye ait Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 18/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: 'Taşra yapılanmasında o dönemki adı ile cemaatin bu yapılanması profesyonel olarak yürütülüyordu. 2002 yılından itibaren taşra yapılanması kendi içerisinde T1, T2, T3, T4, T5 şeklinde bölümlere ayrılmıştı. ('T' taşra anlamına gelen yapılanmayı simgelerdi). T1 grubu 39 bin sicilden daha önce gelenlerdi. T2 grubu 39 bin, 42 bin sicillileri, T3 grubu 92 bin 109 bin arası sicillileri, T4 grubu daha sonraki sicillileri, T5 grubu 125 bin ve sonraki sicillileri ifade ederdi.'

Sonuç olarak FETÖ'nün, yıllar itibarıyla takiye (olduğundan farklı görünme) esasına dayanan uzun vadeli bir projenin aşamalarını izleyerek kurduğu strateji doğrultusunda, kamu kurumlarında ve yargı organlarında demokratik devlet düzeninden ayrıksı ve ona paralel şekilde teşkilatlanmak suretiyle ülkenin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve demokratik

hukuk devletini tehdit edici, anayasal düzene sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar gösteren bir yapılanma hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu yapılanma tarafından 15 Temmuz 2016 gecesi anayasal düzene, demokratik kurumlara ve bizatihi Türk Milletine karşı darbe teşebbüsünde bulunulmuştur.

Darbe teşebbüsünün bertaraf edilmesini takip eden günlerde, söz konusu kalkışmaya dâhil olan kişilerin telefon konuşmaları ve mesajları ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (B. No: 2016/22169, 20/06/2017) kararında da yer alan, darbe teşebbüsünün şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G.nin telefonunda bulunan mesajlar bunlara örnek teşkil etmektedir. E.G.nin telefonunda, 'önemli, durum kötü, çok acil duyuru. tüm il ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapsın, meydanlara inip kendisini kamufle etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, demokrasi, seçilmiş irade falan desinler, ama fazla da asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler, herkes -darbeden haberim yok TV'de gördüm ilk kez- desin, asla hükümete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi' şeklinde mesajların bulunduğu tespit edilmiştir."

b. ByLock Uygulamasına İlişkin Kararlar

29. ByLock programı ile ilgili genel açıklamalar için bkz. Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, §§ 23-67.

30. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararında "ByLock İletişim Sisteminin Özellikleri" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

Kullanılması için indirilmesi yeterli olmayıp özel bir kurulum gerektiren ByLock iletişim sistemi, güçlü bir kriptolama yoluyla internet bağlantısı üzerinden iletişim sağlamak üzere, gönderilen her bir mesajın farklı bir kripto anahtarı ile şifrelenerek iletilmesine dayanan bir tasarıma sahiptir. Bu şifrelemenin, kullanıcıların kendi aralarında bilgi aktarırken üçüncü kişilerin bu bilgiye izinsiz şekilde (hack) ulaşmasını engellemeye yönelik bir güvenlik sistemi olduğu tespit edilmiştir. 2014 yılı başlarında işletim sistemlerine ait uygulama mağazalarında yer alıp bir süre herkesin ulaşımına açık olan ByLock'un, bu mağazalardan kaldırılmasından sonra örgüt mensuplarınca harici bellek, hafıza kartları ve bluetooth yoluyla yüklenildiği yürütülen soruşturma ve kovuşturma dosyalarındaki ifadeler, mesaj ve e-postalardan anlaşılmıştır.

ByLock iletişim sistemi 46.166.160.137 IP adresine sahip sunucu üzerinde hizmet sunmaktadır. Sunucu yöneticisi, uygulamayı kullananların tespitini zorlaştırmak amacıyla ayrıca 46.166.164.176, 46.166.164.177, 46.166.164.178, 46.166.164.179, 46.166.164.180, 46.166.164.181, 46.166.164.182, 46.166.164.183 no'lu IP adreslerini de kiralamıştır.

...

ByLock iletişim sisteminde kullanıcıların haberleşebilmesi için her iki tarafın önceden temin ettikleri kullanıcı adlarını ve kodlarını eklemeleri gerekmekte, ancak bu aşamadan sonra taraflar arasında mesajlaşma başlayabilmektedir. Bu bakımdan kullanıcıların dahi istediği zaman bu sistemi kullanma imkanı bulunmamaktadır. Bu kurgu sayesinde uygulama, sadece

oluşturulan hücre tipine uygun şekilde bir haberleşme gerçekleştirilmesine imkân vermektedir.

ByLock iletişim sisteminde, kriptolu anlık mesajlaşma, e-posta gönderimi, ekleme yoluyla kişi listesi oluşturma, grup içi mesajlaşma, kriptolu sesli görüşme, görüntü veya belge gönderebilme özellikleri bulunmaktadır. Böylece kullanıcıların, örgütsel mahiyetteki haberleşmelerini başka herhangi bir haberleşme aracına ihtiyaç duymadan gerçekleştirmesine olanak sağlanmıştır. Kullanıcıların tüm iletişimlerinin ByLock sunucusu üzerinden yapılması, buradaki grupların ve haberleşme içeriklerinin uygulama yöneticisinin denetim ve kontrolünde olmasını da mümkün hâle getirmiştir.

...

ByLock kurgusunun aldığı önlemlerin yanı sıra, kullanıcılar da kendilerini gizlemek amacıyla birtakım önlemler almış, bu çerçevede haberleşme içeriklerinde ve uygulamadaki arkadaş listelerinde, kişilerin gerçek bilgileri yerine örgüt içindeki 'kod adlarına' yer verip çok haneli parolalar belirlemişlerdir.

...

ByLock üzerinden yapılan iletişimin çözümlenen içeriğinin tamamına yakını FETÖ/PDY mensuplarına ait örgütsel temas ve faaliyetlere ilişkindir. Bu kapsamda buluşma adreslerinin değiştirilmesi, yapılacak operasyonların önceden bildirilmesi, örgüt mensuplarının yurt içinde saklanması için yer temini, yurt dışına kaçış için yapılan organizasyonlar, himmet toplantıları, açığa alınan veya meslekten çıkarılan örgüt mensuplarına para temini, Fethullah Gülen'in talimat ve görüşlerinin paylaşılması, Türkiye'yi terörü destekleyen ülke gibi göstermek amacına yönelik faaliyette bulunan birtakım internet adreslerinin paylaşılması ve bu sitelerdeki anketlerin desteklenmesi, FETÖ/PDY'ye yönelik yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda şüpheli veya sanıkların hâkim ve Cumhuriyet savcılarınca serbest bırakılmasının sağlanması, örgüt mensuplarına müdafii temin edilmesi, örgüt üyelerinden kimlere operasyon yapıldığına ve kimlerin deşifre olduğuna ilişkin bilgilerin paylaşılması, operasyon yapılması ihtimali olan yerlerde bulunulmaması ve bu yerlerdeki örgüt için önemli dijital verilerin arama-tarama mesulü olarak adlandırılan kişilerce önceden temizlenmesi, kamu kurumlarında FETÖ/PDY aleyhine görüş bildiren veya yapılanmayla mücadele edenlerin fişlenmesi, deşifre olduğu düşünüldüğünde ByLock iletişim sisteminin kullanımına son verileceği ve Eagle, Dingdong ve Tango gibi alternatif programlara geçiş yapılacağının haber verilmesi, yapılanmaya mensup kişilerin savunmalarında kullanabilmeleri amacıyla hukuki metinler hazırlanması gibi örgütsel niteliği olan mesajlar gönderildiği anlaşılmıştır.

...

15.07.2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi sonrasında adli soruşturma işlemlerine tabi tutulan şüpheliler, ByLock iletişim sisteminin 2014 yılının başından itibaren FETÖ/PDY silahlı terör örgüt üyeleri tarafından örgütsel haberleşme aracı olarak kullanıldığı yönünde ifade vermişlerdir. Yukarıda izah edilen olgular birlikte değerlendirildiğinde, ByLock iletişim sisteminin, global bir uygulama görüntüsü altında münhasıran FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarının kullanımına sunulduğu sonucuna ulaşılmaktadır."

31. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/12/2021 tarihli ve E.2021/1685, K.2021/3224 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 22/12/2020 tarihli ve E.2017/2140, K.2020/5972 sayılı kararında "ByLock Uygulamasına İlişkin Genel

Değerlendirme" başlığı altında Yargıtay Ceza Genel Kurulunun ve Anayasa Mahkemesinin konuyla ilgili kararlarındaki tespitler aktarıldıktan sonra şu hususlara yer verilmiştir:

"...

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında, yargı mensubu olarak görev yapmakta iken haklarında meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilmiş olan bazı kişilerin ByLock uygulamasına ilişkin birtakım ifadelerde bulunduğu görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan Y.G. isimli şahıs tarafından İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesine sunulmuş beyan: 'Bana ByLock adlı programı indirmemi 2014 Temmuz'da Ali adlı kişi söyledi. Önce VPN programını daha sonra da ByLock'u kurmamı, VPN'yi açmadan ByLock'u kullanmamam gerektiğini açıkladı. Daha sonra beni kendisi ekledi ve onaylamamı söyledi. Böylece buradan daha güvenli mesajlaşabilecektik onlara göre. Çünkü 2014 HSYK seçimleri yaklaşmaktaydı ve hızlı bir haberleşme ağı lazımdı.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ö. isimli şahsa ait Malatya Cumhuriyet Başsavcılığında düzenlenen 16/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: '2014 HSYK seçimlerinden yaklaşık 3-4 ay önce E.E.'nin evinde toplanmıştık. …Mesut abi denilen kişi bir programdan bahsetti. Bu program üzerinden haberleşeceğimizi söyleyerek telefonlarımızı istedi. Kendisi telefonlarımıza ByLock denilen programı söz konusu sohbet sırasında yükledi. …ByLock programını kullanan cemaatteki herkesin paylaşımlarını görmek mümkün değildi. Sadece arkadaş listesi (grup) şeklinde oluşturulan arkadaşlarla konuşabilmekte ve yazılar paylaşabilmekteydik. …HSYK seçimlerinin sonuna kadar ByLock programı üzerinden haberleşme sağlanıyordu. Cemaat mensuplarının istemleri doğrultusunda seçimlerden sonra ByLock programını sildim.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan A.B. isimli şahsa ait Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığında düzenlenen 22/03/2017 tarihli sorgulama tutanağı: 'Burak isimli şahıs telefonuma ByLock yüklemek istedi. Ancak akıllı telefonum olmadığı için yükleyemedi. Ben de eşimin telefonunu kendisinden habersiz aldım. Bir şeyler yaptı. Bundan sonra buradan haberleşeceğiz dedi. …Burak, hâkim ve savcıların kişisel bilgilerini (dünya görüşü, siyasi görüş vs.) özellikle ByLock'tan ona atmamı istiyordu. …Burak bana tablet almamı, başka bir akrabamın adına hat almamı söyledi. Ancak ben bunu da yapmadım. Daha sonra Burak, bana içinde hat olan bir tablet getirdi. Tablette ByLock programı yüklüydü. Gelen yazıları okuyordum. Ayrıca bana tablette silme programını gösterdi. Herhangi bir durumda onu kullanmamı söyledi.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan S.Ö. isimli şahsa ait Çankırı Cumhuriyet Başsavcılığında düzenlenen 02/03/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '2014 yılının Ağustos ayında E.Ö. çalıştığı yer olan Silivri'ye gelmemi söyledi. Silivri'ye gittikten sonra beni oradan alıp Silivri İlçesinde oturan D.S.'nin evine götürdü. Burada Ekrem kod adlı şahıs da vardı. Kendisi telefonumu istedi. Kendisi bana ByLock isimli programı yükledi. Artık buradan haberleşeceğimizi bana söyledi. Çünkü benim tek kaldığımı, bir şekilde haberleşmemiz gerektiğini söyledi. 2015'in Şubat ayına kadar bu program üzerinden haberleştik.'

Bu durumda, FETÖ tarafından gizliliği sağlamak için örgütsel haberleşme amacıyla oluşturulduğu ve münhasıran FETÖ tarafından kullanıldığı anlaşılan ByLock uygulamasının yüklendiğinin, bu ağa dâhil olunduğunun tespit edilmesi hâlinde, bu kişilerin örgüte üyeliği,

mensubiyeti veya iltisakı yahut örgütle irtibatı ortaya konulmuş olabilecektir."

c. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Kararları

32. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 6. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "…ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

14. 1512 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasında noterlik stajına engel mahkûmiyeti olanlar ile terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyecekleri hükme bağlanmakta olup fıkrada yer alan "…terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların…" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması ya da şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gerekçesiyle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâlin ilanına karar verildiği gözetildiğinde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyeceklerini düzenleyen kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak kuralın olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olarak uygulanmaması nedeniyle kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

...

30. Kuralda terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan kişilerin noterliğe kabul edilemeyecekleri belirtilmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan kavramlar genel kavram niteliğinde olmakla birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır.

31. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Bu bağlamda olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikeler gözetilerek olağanüstü hâl döneminde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunulup bulunulmadığının tespiti bakımından terör örgütleriyle üyeler arasındaki bağın varlığı konusunda yapılacak değerlendirme ile olağan dönemde yapılacak değerlendirmenin farklı olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

32. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur. Buna göre kural uyarınca ancak noterlik mesleğine alınmamasını haklı kılacak nitelikte olgusal temele sahip olan bağlantıların iltisak ve irtibat olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuşkusuz bu değerlendirme, her hâlükârda cezai sorumluluğun bulunup bulunmadığından bağımsız olarak sadece kişinin noterlik görevine alınmasının uygun olup olmadığı yönünde yapılacak bir incelemeden ibaret olacaktır. Bu kapsamdaki değerlendirme ise noterliğe atama

konusunda yetkili olan Bakanlık tarafından yapılacak olup söz konusu değerlendirme sırasında Bakanlık, kendisine yapılan bildirimlerle bağlı olmaksızın her türlü olay, olgu, bilgi ve bulguyu serbestçe gözetecektir.

33. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Zira kanunların genel ve soyut olması; somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

...

35. Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmama koşulunun; farklı saiklerle hareket edilmesinin önüne geçmek suretiyle noterlerin görevlerini gerçeğe uygun, doğru ve tarafsız biçimde yerine getirmelerine, noterlik işlemlerine ilişkin güvenilirliğin sağlanmasına, görev sebebiyle öğrenilen sırların gerektiği gibi muhafaza edilmesine, görev ve yetkilerin kötüye kullanımının önlenmesine hizmet etmek suretiyle noterlik hizmetinin sağlıklı biçimde işleyişine katkıda bulunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın noterlik hizmetinde hukuki güvenliğin ve kamu yararının sağlanmasına yönelik amaçlara ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

36. Diğer taraftan noterlik mesleğinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan koşulla herkes için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla noterlik mesleğine kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

37. Ayrıca kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kural yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden noterliğe kabul edilmeyen bireylerin kuralın öngördüğü koşulun gerçekleşmediği, bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmadıkları iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında ve yargı yerlerince haklı bulunmaları hâlinde noterliğe girmelerinde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre Kanun'da kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvenceye yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralın orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

33. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi, dördüncü cümlesinde yer alan "...emekli polis kimlikleri..." ibaresi ile ek (4) sayılı listenin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

298. Dava konusu kurallarda, millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY

terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (4) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınacağı ve emekli polis kimliklerinin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

299. Kurallarda öngörülen rütbelerin alınması ve emekli polis kimliklerinin iptal edilmesine yönelik tedbirlerin olağanüstü hâl ilanına neden olan tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik olup olmadığının değerlendirilmesi için emekli emniyet teşkilatı personeli sıfatının, kişilere ne tür avantajlar sağladığı ve bunun millî güvenlik aleyhine faaliyetlerde bulunmayı kolaylaştırıcı bir etkisinin bulunup bulunmadığı ve bu doğrultuda kişilere tedbir uygulanmasının hangi ölçüde olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesi amacına hizmet edebileceği hususunun incelenmesi gerekir.

300. Doğrudan kamu otoritesini kullanma yetkisi olmasa da FETÖ/PDY'nin hiyerarşik yapısı, bağlılık ve sadakat gibi unsurlar dikkate alındığında millî güvenlik aleyhine faaliyette bulunmak isteyen örgüt bağlantılı emekli emniyet teşkilatı personeli olan bir kişinin bu sıfatın sağlayacağı avantajları örgüt menfaatleri doğrultusunda kullanabilmesi mümkündür. Emniyet teşkilatı personeli unvanına sahip olmanın, kişiler ve devlet nezdinde güven oluşturmada etkili bir araç olarak kullanılabileceği ve bu güvenin devlet ve kamu güvenliği aleyhine bazı faaliyetlerde bulunmayı kolaylaştıracağı söylenebilir.

301. Kurallarla emekli emniyet teşkilatı mensubu kişilerin rütbeleri alınırken bu sıfatın sağladığı avantajlar ortadan kaldırılmaktadır. Nitekim emniyet teşkilatından emekli olmak, kişilere 6136 sayılı Kanun kapsamında kamu görevlisi silah taşıma ruhsatına sahip olma, pilot lisansı, dalgıçlık sertifikasına sahip olma, özel güvenlik sertifikasına sahip olma, emekli emniyet mensubu kimliğine bağlı olarak sosyal tesislerden yararlanma gibi birtakım haklar sağlamaktadır.

302. Dolayısıyla kurallarda yer alan tedbirler bir bütün olarak değerlendirildiğinde emekli emniyet teşkilatı personeli olanların rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacına yönelik olmadığı söylenemez. Öte yandan kurallarda öngörülen tedbirler defaten uygulanmış ve neticesini meydana getirerek tükenmiştir. Dolayısıyla kurallara ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerekir.

303. Kurallar kapsamında rütbeleri alınarak polis kimliği iptal edilen emekli emniyet teşkilatı personelinin bunların sağladığı haklardan yararlanma, bu sıfatların sağlayacağı sosyal statü gibi kazanımlarına son verilmiştir. Özel hayata saygı hakkı, bireyin diğer insanlarla ve dış dünyayla iletişim kurma hakkını yani sosyalleşme hakkını da kapsar. Bireyin sosyalleşmesinin temel araçlarından olan iş ya da mesleki faaliyetleri ya da bunların kazanımlarının, kişinin yaşamına katacağı değer (meslek yaşamında elde edilen unvana bağlı olan statü vs.) özel hayata saygı hakkı bağlamında oldukça önemli bir yer tutar. Bu yönüyle emeklilik statüsü ile kişinin meslek yaşamı arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Ayrıca kişilerin daha önceki mesleki faaliyetleri kapsamında elde ettiği kazanımlarının yok edilmesi, buna bağlı ileriye yönelik birtakım faaliyetlerde bulunma imkânını da (mesleğine bağlı bir alanda iş kurma, çalışma vs. gibi) ortadan kaldırabilir. Bu açıdan kurallarda öngörülen tedbirlerin Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkıyla yakından ilgili olduğu ve bu hakka sınırlama getirdiği açıktır.

304. Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınmasını ve emekli polis kimliklerinin iptalini öngören kuralların milli güvenlik ve kamu

düzeninin sağlanmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

305. Kuralların Anayasa'nın 13. maddesindeki kanunilik şartı yönünden değerlendirilmesinde, Kanun'un 1. maddesinde düzenlenen kamu görevinden çıkarma tedbirinden farklı olarak iltisak ve irtibat terimleri yanında aidiyet ibaresi kullanılmıştır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre aidiyet, ilişkinlik ve ilgi anlamına gelmektedir. Söz konusu kavramın kapsam ve sınırları durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla tespit edilebilecek niteliktedir. Bu nedenle anılan kavramın belirsiz olduğu söylenemez.

306. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "…üyeliği, mensubiyeti veya…" ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "…ve/veya memuriyetleri…" ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

307. Buna göre millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin usulüne uygun bir soruşturma yapılmadan haklarındaki isnatlarla ilgili savunma ve delil sunma hakkı tanınmadan liste yöntemiyle rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliklerinin iptal edilmesini öngören kurallarla Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlama, olağan dönemde kanunilik şartını taşımadığı gibi söz konusu sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olduğu da söylenemez. Bu nedenle kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlanmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerekir.

308. Kurallarda öngörülen tedbirler kapsam itibarıyla ele alındığında emniyet teşkilatından farklı rütbelerde emekliye ayrılan personelin rütbeleri alınmış ve emekli polis kimlikleri iptal edilmiştir.

309. FETÖ/PDY gibi bir örgütün kendi çıkarlarını gerçekleştirmek adına her bir mensubundan etkili bir şekilde yararlandığı ve örgüt amaçları doğrultusunda bu kişileri etkili bir şekilde organize edebildiği hususu dikkate alındığında düşük rütbeli bir polis memuru emeklisi ile 1. sınıf emniyet müdürlüğünden emekli olan emniyet mensubu arasında millî güvenliğe tehlike oluşturması açısından önemli bir fark bulunmadığı anlaşılmaktadır.

310. Buna göre FETÖ/PDY ile iltisak, irtibat veya aidiyet bağı olan emekli emniyet teşkilatı personelinin hangi sıfatla emekli olduğuna bakılmaksızın tedbir kapsamına alınmasında objektif, kabul edilebilir nedenlerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla tedbirin her rütbeden emekli polis memuruna uygulanarak kuralın kendi içinde kapsamının geniş tutulmasının, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir.

311. Kamu güvenliğinin sağlanmasında hayati öneme sahip kurumlardan birisi olan emniyet teşkilatında farklı pozisyonlarda görev yapıp emekli olan ve örgütle bağlantısını devam ettiren emekli bir personelin, örgütün görevde olsun ya da olmasın tüm mensup ve bağlılarını, belli bir hiyerarşi içerisinde organize etme potansiyeline sahip olduğu da dikkate alındığında söz konusu sıfattan kaynaklanan hakların millî güvenlik aleyhine birtakım faaliyetlerin icrasında kullanması mümkündür.

312. Kurallar kapsamında haklarında tedbir uygulanması gerekenlerin tespit edilerek listelerin hazırlandığı ve bunların Bakanlar Kurulunca değerlendirilerek rütbelerinin alınmasına karar verildiği, bu kişiler hakkında herhangi bir idari soruşturmanın yapılmadığı

anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralların yöntem açısından da Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

313. Bu hususta yönteme ilişkin olarak Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "…üyeliği, mensubiyeti veya…" ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "…ve/veya memuriyetleri…" ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listeye ilişkin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında açıklanan gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

314. Buna göre, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY terör örgütü ile mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalini öngören kuralların olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında milli güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

315. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

34. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "…ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;…" ibaresinin iptal edilmesi talebine ilişkin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

151. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

…

161. Kamu hizmetine girme hakkı olağanüstü hâl yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığından bu hak yönünden olağanüstü hâllerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür. Ayrıca anılan hak, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden güvenceler kapsamında değildir. Kamu hizmetine girme hakkına olağanüstü dönemde getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir.

162. Kamu hizmeti adı altında yapılan faaliyetlerin kamu güvenliği ve düzeni ile yakından bir ilişkisi bulunmaktadır. Kanun koyucunun anılan hususları gözeterek kamu hizmetinde istihdam edilecek kişilere yönelik birtakım tedbirler almasında, bu konuda gerekli şartları belirlemesinde takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Bu açıdan kuralda öngörülen şartın Anayasa'nın 70. maddesi bağlamında görevin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

163. Bu noktada dava konusu kural yönünden 15 Temmuz darbe girişiminden sonra

FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olan kamu görevlilerine karşı yürütülen tasfiye süreci ile özellikle komünizm sonrası Avrupa ülkelerinde uygulanan ve arındırma olarak adlandırılan kamu görevinden tasfiyeye yönelik uygulamalar çerçevesinde değerlendirme yapılması gerekir. Avrupa ve Türkiye'deki kamudan tasfiye süreçleri arasında birtakım benzerlikler olsa da arındırmanın temelinde yatan nedenler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Avrupa'da farklı ülkelerde çıkarılan arındırma yasaları, genel olarak demokrasiye geçişten önceki devlet yapısında anayasa ve kanunlara uygun konumda çalışan kişileri kamu görevinden uzaklaştırarak kamuya dönüş imkânlarını ortadan kaldırırken dava konusu kural kapsamında kamuda çalışmalarına yasak getirilen kişiler, demokratik devlet yapısını ortadan kaldırmayı amaçlayan bir örgüt ya da oluşumla bağlantıları olduğu gerekçesiyle söz konusu tedbire maruz bırakılmışlardır.

164. Bu yönüyle millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

165. Kural, kişilerin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama da getirmemektedir. Ayrıca kuralda öngörülen tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için ilgili kanunlarda gerekli güvencelere yer verilmiştir. Başka bir ifadeyle bireyselleştirme yapılmadan uygulanan tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve İdare Mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvenceler sağlanmıştır. Buna göre keyfiliğe yol açabilecek uygulamalara karşı Kanun'da gerekli güvencelerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

166. Bu itibarla darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

35. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler doğrudan ve dolaylı görevlendirilemezler..." ibaresinin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"316. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

317. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (4) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin bir daha kamu görevlerine kabul edilmeyeceklerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmeyeceklerini hükme bağlamaktadır.

318. Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "…ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;…" bölümüne ilişkin gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

319. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

..."

B. Uluslararası Hukuk

36. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

37. Sözleşme'nin "Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklere ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2. maddeye, 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ile 7. maddeye aykırı tedbirlere cevaz vermez.

3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir."

38. MSHUS'nin 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18nci maddelerine aykırılık getirilemez."

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

39. Sözleşme'nin 8. maddesine yönelik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve AİHM'in özel hayata saygı hakkı bağlamında sebebe ve sonuca dayalı yaklaşımına ilişkin açıklamalar için bkz. C.A. (3), §§ 62-75; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953,

23/7/2020, §§ 53-67.

a. Sözleşme'nin 15. maddesi Bağlamında Değerlendirme

40. Taraf devletlere tek taraflı bildirimde bulunarak sınırlı bazı hâllerde Sözleşme'deki belli hak ve özgürlüklere aykırı davranma, bir başka deyişle anılan hak ve özgürlüklere ilişkin yükümlülükleri azaltma imkânı sunan Sözleşme'nin 15. maddesine ilişkin AİHM uygulamasına ve Türkiye'deki OHAL'e ilişkin Avrupa Konseyi nezdinde hazırlanan bazı raporlara Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 148-162).

41. AİHM, söz konusu kararlarında özetle derogasyon bildiriminde bulunan devletler yönünden ulusun varlığını tehdit eden tehlikenin olup olmadığı hususunda sınırlı da olsa bir denetim yaptığını, denetim standardı belirlenirken ulusal makamların geniş takdir yetkilerinin bulunduğunu özellikle vurgulamıştır. AİHM takdir alanının sınırsız olmadığını, taraf devletlerin krizin doğurduğu zorunlulukların kesin olarak gerektirdiği ölçüde hareket etmenin ötesine geçmemesi gerektiğini belirtmiştir (Brannigan ve McBride/Birleşik Krallık, B. No: 14553/89-14554/89, 26/5/1993, § 43).

b. Xhoxhaj/Arnavutluk Kararı

42. AİHM, Xhoxhaj/Arnavutluk (B. No: 15227/19, 9/2/2021) kararında, Anayasa Mahkemesi üyesi olan başvurucunun meslekten çıkarılmasından ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğinden süresiz olarak yasaklanmasından kaynaklanan iddialarını özel hayata saygı hakkı kapsamında incelemiştir. Arnavutluk'ta gerçekleştirilen yargı reformu kapsamında tüm hâkim ve savcıların mal varlıkları, organize suçlarla bağlantılarının olup olmadığı ve mesleki yönden yeterli olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde başvurucu mülkiyetinde yer alan bazı mal varlığı değerlerinin kaynağını açıklayamaması nedeniyle meslekten çıkarılmış, bunun bir sonucu olarak da hâkimlik yapmaktan süresiz olarak yasaklanmıştır.

43. AİHM öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilir olmadığına hükmetmiş, incelemesini adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülükler yönüyle yapmıştır. AİHM, bu kapsamda inceleme organlarının bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu, yargılamanın adil olmadığı, itiraz makamı önünde aleni duruşma yapılmadığı ve hukuki kesinlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaları ayrı ayrı incelemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 230-353).

44. AİHM ayrıca başvurucunun hukuka aykırı ve keyfî olarak görevden alındığı ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğini yapmaktan süresiz şekilde yasaklandığı iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi yönünden incelemiştir. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanabilir olduğunu tespit etmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 356-364). Esas yönünden AİHM, meslekten çıkarılan başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini, bu müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu belirtmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 374-393). Bununla birlikte AİHM müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına yönelik yaptığı incelemede öncelikle Arnavutluk'taki yargı reformunun acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini belirtmiş; ardından ulusal makamlar tarafından sunulan gerekçelerin meslekten çıkarma tedbiri için yeterli ve ikna edici olup olmadığını, bu gerekçelerin yeterli bir bireyselleştirmeye dayanıp dayanmadığını değerlendirmiştir. AİHM bu kapsamda yaptığı değerlendirme neticesinde ulusal makamlar

tarafından başvurucunun mal varlığı hakkında yapılan gerekçelendirmenin yeterli ve ikna edici olduğu kanaatine varmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 394-412).

45. Öte yandan AİHM başvurucunun meslekten çıkarma tedbirinin bir sonucu olarak hâkimlik mesleği yapmaktan ömür boyu yasaklanmasının ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur. AİHM, hâkimlerin ve özellikle de başvurucu gibi yüksek derecede sorumluluk gerektiren görevlerde bulunanların devletin egemenlik yetkisinin bir kısmını kullandıklarını vurgulamış, başvurucuya ve ciddi etik ihlalleri nedeniyle görevden alınan diğer kişilere getirilen ömür boyu meslekten men cezasının yargı makamının dürüstlüğünü ve halkın adalet sistemine olan güvenini sağlamak şeklindeki meşru amaçlarla uyumsuz veya orantısız olmadığını belirtmiştir. AİHM tüm bu gerekçelerle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 413, 414).

c. Naidin/Romanya Kararı

46. Naidin/ Romanya (B. No: 38162/07, 21/10/2014) kararında AİHM, siyasi polis memuruyla çalıştığı konusunda yapılan tespite dayanılarak kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklanan başvurucunun iddiasını özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele almıştır.

47. Olayda 1990 ve 1991 yıllarında yüksek rütbeli hükûmet memuru olarak çalışan başvurucu, sonrasında parlamento üyesi olarak da görev yapmıştır. Başvurucu 2000 yılında üçüncü kez seçimlere katılmış ve bu süreçte Eski Siyasi Polis Arşivleri Araştırma Ulusal Konseyi başvurucunun geçmişi hakkında resen soruşturmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 1971 ve 1974 yılları arasında, şüpheli olduğu düşünülen bazı iş arkadaşları hakkında bilgi sağlamak üzere siyasi polisle iş birliği yaptığı sonucuna varılmıştır. Başvurucu, geçmiş faaliyetleriyle ilgili olarak ortaya konulan yorumlara mahkeme nezdinde itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. 2003 yılında, siyasi polis memuruyla çalıştığı tespit edilen kişileri kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklayan bir yasal değişiklik getirilmiştir. Başvurucu, parlamento döneminin sonu olan 2004 yılında memur olarak çalışmalarına devam etme talebinde bulunmuş ancak bu talebi anılan düzenleme çerçevesinde reddedilmiştir. Yargılama sürecinde ayrımcılık temelli şikâyetlerini dile getiren başvurucunun iddiaları, yasama organının sahip olduğu takdir yetkisine ve mevcut koşulların zorunlu kıldığı gerekliliklere dayanılarak reddedilmiştir (Naidin/ Romanya, §§ 6-17).

48. Başvurucu, temelde istihdam yasağının mutlak nitelikte olması ve eylemlerinin önemsizliğinin dikkate alınmaması nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, kural olarak devletlerin kamu hizmetinde istihdam şartlarını düzenlerken meşru bir menfaate sahip olduklarını ve demokratik bir devletin bünyesinde görev yapan çalışanlarından devletin kuruluşunun dayandırıldığı anayasal ilkelere sadakat göstermesini isteme haklarının olduğunu vurgulamıştır. Romanya’nın komünist rejim sırasındaki durumunun dikkate alınmasının gerektiğini ifade eden AİHM, devletin geçmişin tekerrür etmesini önlemek üzere kendisini savunabilecek nitelikte bir demokrasi temelinde kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucuya uygulanan kamu hizmetinde istihdam yasağına ilişkin muamelenin ulusal güvenlik, kamu düzeni ve başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması konusunda meşru bir amaç izlediği sonucuna varmıştır (Naidin/ Romanya, §§ 49-51).

49. Bununla birlikte AİHM başvurucunun kariyer beklentilerinin yalnızca kamu hizmetinde durdurulduğunu belirtmiş ve devlet memurlarının, özellikle başvurucunun istihdam edilmek

istediği gibi yüksek derecede sorumluluk getiren görevlerde bulunan kişilerin devletin egemenlik gücünden pay sahibi olduğunu vurgulamıştır. Başvurucuya uygulanan yasağın kamusal yararın korumasından sorumlu kişilerin sadakatini sağlama konusunda devlet tarafından izlenen yasal amaçla orantısız olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca kararda; başvurucunun özel sektörde, devletin ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili çıkarları için potansiyel öneme sahip şirketlerde ya da kamu otoritesinin uygulanmasıyla bağlantılı olmayan diğer kamu sektörü alanlarında istihdam edilme olanağını etkileyecek herhangi bir kısıtlamanın uygulanmadığı dile getirilmiştir. Yanı sıra başvurucunun iddialarının yargılama süreçlerinde incelendiği ve ulusal mercilere bırakılan takdir yetkisi kapsamında yer alan fiilî unsurların oluşturulduğu ifade edilmiştir. AİHM, yerel mahkemeler tarafından ulaşılan tespitlerin yerindeliğinin sorgulanamayacağını belirterek özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine ulaşmıştır (Naidin/Romanya, §§ 42-57).

d. Yüksel Yalçınkaya/Türkiye Kararı

50. AİHM Yüksel Yalçınkaya/Türkiye ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında ByLock programı ile ilgili olarak bazı tespitlerde bulunmuştur. Öncelikle ByLock uygulaması ve FETÖ/PDY arasındaki bağlantıyı ortaya koymak için ulusal makamlar ve mahkemeler tarafından sunulan çok sayıdaki bilgi ve belgeyi dikkate aldığını vurgulamıştır. Bu bağlamda özellikle uygulamanın bazı kullanıcılarının profil bilgilerini, deşifre edilen görüşmelerin içeriğini, uygulamanın örgüt içinde kullanıldığını doğrulayan, FETÖ/PDY ile ilişkili diğer soruşturmalarda şüpheli olanların verdiği ifadeleri ve uygulama lisans sahibinin uygulamanın FETÖ/PDY'nin kullanımı için geliştirildiğine ilişkin ifadelerini not ettiğini belirtmiştir. Bu bağlamda ByLock'un yalnızca herhangi bir olağan ticari mesajlaşma uygulaması olmadığını ve kullanımının ilk bakışta FETÖ/PDY ile bir çeşit bağlantıyı akla getirebildiğini kabul etmiştir (Yüksel Yalçınkaya/Türkiye, § 259).

51. Öte yandan AİHM terörle mücadelenin ve terör suçlarının işlenmesinde kullanılan değişen yöntem ve taktikler dolayısıyla devletlerin karşılaştığı zorlukların son derece farkında olduğunu, ulusal makamlara ve mahkemelere göre amaçlarını geleneksel terör yöntemlerinden farklı olarak gizlilik içinde gerçekleştiren örgütün atipik yapısını gözönünde bulundurarak, ulusal makamlarının ve mahkemelerinin FETÖ/PDY'ye karşı gösterdikleri çabalar bağlamında karşılaştıkları benzersiz zorlukları da hâlihazırda kabul ettiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda Türkiye'deki askerî darbe girişiminin Sözleşme kapsamında ulusun varlığını tehdit eden genel bir tehlikenin mevcudiyetini ortaya koyduğuna dair birçok davada yaptığı ve mevcut davada da teyit ettiği tespitini yinelemiş, yetkili makamların ve mahkemelerin darbe girişimi sonrasında mücadele etmek zorunda kaldıkları durumun aciliyetini ve ciddiyetini kabul ettiğini vurgulamıştır (Yüksel Yalçınkaya/Türkiye § 269).

2. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonunun 12/12/2016 tarihli Görüşü

52. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İlâ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş" isimli belgeyi yayımlamıştır.

53. Venedik Komisyonu bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir

bağlantı kurmuş olmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandıracak nitelikte olması gerektiğini vurgulamıştır. Masum, tesadüfi vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir. Netice itibarıyla görevden almanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır (aynı görüşte bkz. §§ 130, 131).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

54. Anayasa Mahkemesinin 24/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

55. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeyemeyecek durumda olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

56. Başvurucu; 686 sayılı KHK ile hiçbir somut olay ve olgu gösterilmeksizin rütbesinin ve memuriyetten doğan haklarının geri alındığını, OHAL Komisyonu tarafından kesinleşmemiş mahkûmiyet kararı gerekçe gösterilerek talebinin reddine karar verildiğini belirtmiştir. OHAL Komisyonu üyeleri ve mahkemelerin bağımsızlık ve tarafsızlık şartlarını sağlamadıklarını, kendisine savunma hakkı verilmediğini ve delillerin bildirilmediğini, İdare Mahkemesince tanıkların dinlenilmediğini, kendisini suçlamakta menfaati olan itirafçı isnatları ile fişlemeye dayalı olarak karar verildiğini, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Öte yandan ByLock verilerinin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi, özel hayatına ilişkin hususların rütbesinin alınmasına gerekçe olarak kullanılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, memuriyetin tanıdığı sosyal haklardan mahrum bırakılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ifade etmiştir. Başvurucu son olarak muhalif görüş ve duruşu nedeniyle ayrımcı muameleye tabi tutulduğunu, yasal bir hakkını kullanması nedeniyle sorumlu gösterildiğini ileri sürmüştür.

57. Bakanlık görüşünde; başvurucunun ihlal iddiasına konu ettiği işlemlerin özel hayatına saygı hakkını ne şekilde etkilediğini yeterince ortaya koyamadığı, söz konusu durumun özel hayatında neden olduğu etkilerin mahiyetine ve boyutuna ilişkin somut yansımalarını gösteremediği, iddialarını uygun bir şekilde destekleyici deliller sunamadığı ifade edilmiştir. Başvurucunun iddialarının mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğunun ve mahkeme kararlarında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun bulunmadığının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Son olarak mevcut başvuruda başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede görüşte yer verilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

58. Anayasa’nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

59. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

60. Başvurucunun iddialarının mesleki hayatına kamu gücü marifetiyle bir tedbir uygulanmasına, bu doğrultuda rütbesinin geri alınmasına ve açtığı davanın reddedilmesine dayandığı görülmüştür. Anayasa Mahkemesi, gerçekleştirilen müdahale yönünden somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hasan Önal ([1. B.], B. No: 2021/48164, 24/6/2025) kararında, emekli kamu görevlisinin rütbelerinin alınması şeklindeki müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı sonucuyla iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Hasan Önal, §§ 19-24).

61. Somut olayda da emekli emniyet teşkilatı personeli olan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplardan ya da terör örgütlerinden olan FETÖ/PDY ile irtibatlı yahut iltisaklı olduğu gerekçesiyle rütbesi alınmıştır. Başvurucunun mesleki hayatına yönelik bu müdahalenin başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatmasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğurmasına yol açacağı, neticede özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağının ve etki doğuracağının muhtemel olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olduğu gerekçesiyle rütbesinin alındığı gözönüne alındığında başvurucunun hakkında tesis edilen işlemin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı görülmüştür.

62. Bu nedenle mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşıldığından başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b. Başvuruyu İnceleme Usulü

63. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği, söz konusu müdahalelerin anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa’nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa’nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle gerçekleştirilen müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (bu hususta ki detaylı açıklamalar için bkz. N.E., §§ 100-108; A.S., §§ 102-110; Halit İnciroğlu, [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, §§ 107-115).

64. Anayasa Mahkemesi kamu görevinden çıkarılmalara ve kamu görevinden çıkarılanların bir daha kamu görevlerine dönememelerine yönelik tedbirin olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olarak bireysel işlem şeklinde tesis edildiğini, tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliğinin bulunmadığını ve başvurucular

hakkında olağanüstü hâl döneminde defaten uygulanarak hüküm ve sonuçlarını doğurduğunu belirterek incelemenin Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiğine karar vermiştir (N.E., §§ 109-114; A.S., §§ 106-110; Erkan Sezgin, [1. B.], B. No: 2022/86339, 16/7/2025, §§ 91-96). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi norm denetimi yoluyla verdiği kararında da somut olaydaki gibi rütbelerin alınmasına yönelik müdahalenin kanuni dayanağını oluşturan 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesine ilişkin iptal istemini inceleyerek karara bağlamıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021). Anılan kararda emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınmasının ve emekli polis kimliğinin iptalinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacına yönelik olduğu, kurallarda öngörülen tedbirler defaten uygulanarak hüküm ve sonuçlarını doğurduğu belirtilerek, incelemenin Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği ifade edilmiştir (bkz. § 302).

65. Bu durumda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı ve irtibatlı olduğu olağanüstü hâl döneminde değerlendirilen başvurucunun rütbesinin alınmasını içeren işleme yönelik olarak gerçekleştirilen bireysel başvuruya ilişkin incelemenin Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N. E., §§ 109-114; A. S., §§ 111-116; Halit İnciroğlu, §§ 116-121; AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021).

c. Kabul Edilebilirlik Yönünden

66. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Esas Yönünden

67. Olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olan ve olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat, § 146; N. E., § 116; A. S., § 118; Halit İnciroğlu, § 123).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

68. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197; N.E., §

117; A.S., § 119; Halit İnciroğlu, § 124).

69. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâl dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür (N.E., § 118; A. S., § 120; Halit İnciroğlu, § 125).

70. Ayrıca Anayasa Mahkemesi kamu görevinden çıkarmaya ve memuriyetin alınmasına ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına, ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekildeki kamu görevinden çıkarma tedbirinin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir.

71. Öte yandan Anayasa Mahkemesi norm denetimi kapsamında verdiği anılan kararında kamu görevinden çıkarmaya ilişkin ortaya koyduğu gerekçelerin uygun olduğu ölçüde 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenleme alanı bulan somut başvuruya konu emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin geri alınmasına yönelik kurallar yönünden de geçerli olduğunu kabul etmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 306). Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin kamu görevinden çıkarılmaya yönelik başvurularda koyduğu anılan ilkelerin emekli kamu görevlilerinin rütbelerinin geri alınması şeklindeki somut müdahale açısından da uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan kamu görevinden çıkarma tedbiri ile benzer şekilde OHAL döneminde emekli kamu görevlilerinin rütbelerinin alınmasına yönelik tedbirin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür. Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (kamu görevinden çıkarma tedbirine ilişkin benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 119; A.S., § 121; Halit İnciroğlu, § 126).

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

72. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

73. MSHUS'nin 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilir. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201; N.E., § 121; A.S., § 123; Halit İnciroğlu, § 128).

74. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan özel hayata saygı hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve

AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N. E., § 122; A. S., § 124; Halit İnciroğlu, § 129).

iii. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

75. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük - Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153; N. E., § 123; A. S., § 125; Halit İnciroğlu, § 130).

76. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; N.E., § 124; A.S., § 126; Halit İnciroğlu, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

77. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliğinin öncelikle dikkate alınması gerekir. Yine müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zamanın da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönüne alınması gerekir. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşulların dikkate alınması gerekir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155; N. E., § 125; A. S., § 127; Halit İnciroğlu, § 132).

78. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı, ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet

altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156; N.E., § 126; A.S., § 128; Halit İnciroğlu, § 133).

79. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (N. E., § 127; A. S., § 129; Halit İnciroğlu, § 134).

80. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin olağanüstü hâl dönemlerinde de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157; N.E., § 128; A.S., § 130; Halit İnciroğlu, § 135).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

81. Kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması ve bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü hâl yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (N.E., § 129; A.S., § 131; Halit İnciroğlu, § 136).

82. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL sürecinde, emniyet teşkilatı veya Türk Silahlı Kuvvetleri gibi kamu güvenliği açısından önemli kurumlardan emekli olan personelin rütbelerinin geri alınmasına ilişkin genel ve soyut normlar yürürlüğe konulmuş ve birçok kişi hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler gerçekleştirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 56-61). Emekli emniyet teşkilatı personeli olan başvurucunun rütbesinin geri alınmasına ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfîlik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349; Ayla Demir İşat, § 152; N.E., § 130; A.S., § 132; Halit İnciroğlu, § 137).

83. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil, bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş ve ülke tarihinde ulusun yaşamını hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 215; N.E., § 131; A.S., § 133; Halit İnciroğlu, § 138).

84. Terör faaliyetleri, tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten ari bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullanmadaki maharetiyle FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY, faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 217; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda tespitlerde bulunulmuştur (bkz. §§ 8, 26, 28). Ayrıca Anayasa Mahkemesi daha az önem taşıyan bir unvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3) § 133; N.E., § 132; A.S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139).

85. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik milletten alınarak bir grubun eline geçmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçları içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Bu nedenle FETÖ/PDY yapılanmasıyla irtibat ya da iltisak içinde olan kişilerin tespit edilmesi, kamu görevinden çıkarılması ve yasaklanması, kamu güvenliği açısından önemli kurumlarda görev yaparak emekli olan personelin rütbelerinin alınması, olağanüstü hâle neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 310).

86. Nitekim Anayasa Mahkemesince darbe teşebbüsünden kısa süre sonra verilen kararda, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği tehlikeye sokan ve Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletini hedef alan bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalması nedeniyle söz konusu teşebbüsün arkasındaki terör örgütleriyle bağlantılı olduğu ve millî güvenliğe tehdit oluşturduğu değerlendirilen kamu görevlileri hakkında devlet tarafından bazı ilave ve olağan dışı tedbirlerin alınması, kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda reform çalışmaları yapılması, bu bağlamda birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi haklı gerekçelere dayanan gelişmeler olarak nitelendirilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, §§ 77-81; N.E., § 134; A.S., § 136; Halit İnciroğlu, § 141).

87. Anayasa’nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu

görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 74). Bununla birlikte, kamu güvenliğinin sağlanmasında hayati öneme sahip kurumlardan olan emniyet teşkilatında veya silahlı kuvvetler bünyesinde farklı pozisyonlarda görev yaparak emekli olan kamu görevlilerinin görevden ayrılmaları, görev sürecindeki sadakat bağlarının yeni gelişmeler ve OHAL döneminin gerektirdiği olağanüstü koşullar dikkate alınarak yeniden irdelenmesine engel olmayabilir. Zira örgütle bağlantısını devam ettiren emekli bir personelin örgütün görevde olsun ya da olmasın tüm mensup ve bağlılarını, belli bir hiyerarşi içerisinde organize etme potansiyeline sahip olduğu dikkate alındığında söz konusu sıfattan kaynaklanan hakların millî güvenlik aleyhine birtakım faaliyetlerin icrasında kullanmasına imkan sağlayabilir. Ayrıca bu tür önemli bir görev dolayısıyla ilgili emekli personele tanınan hak ve ayrıcalıklar, demokratik anayasal düzene sadakatin devam etmesini de gerekli kılar. Bu noktada sadakatten duyulan şüphenin muhatabından kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi geçmişte ifa edilen görevin önemi ve niteliği ile emekli personele tanınan hak ve ayrıcalıkların kapsamı gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirmeli ayrıca keyfî uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. N. E., § 135; A. S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142).

88. Özellikle ayrıcalıklı kamusal yetkilerle donatılan kamu görevlilerinin sahip oldukları yetkilerin kamu düzeni ve güvenliği bağlamındaki önemi nedeniyle diğer kamu görevlilerinden farklı ve ağır yükümlülükleri olabilir. Mesleğe özgü özel kanunlarla da görünür hâle gelen personel rejimi dâhil ayrıcalıklı konumları nedeniyle anılan özelliğe sahip kamu görevlilerinden devletin özel bir sadakat ve bağlılık beklemesinin de tanınan ayrıcalığın bir sonucu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hâkim, savcı, polis, asker gibi özel kanunlarla diğer kamu görevlilerine göre ayrıcalıklı yetki ve yükümlülüklerle donatılan ve kamu gücünü kullanabilen kamu görevlilerinden devletin özel bir güven ve sadakat bekleyebileceğinin kabulü gerekir. Zira kamu görevlilerine tanınan ayrıcalıklı hukuki statü, yetki ve haklar ile ifa ettikleri görevin niteliğinin sadakat ve güven kavramları kapsamında devletle olan ilişkideki yükümlülükleri belirlemede de başat rol oynadığı söylenebilir (N.E., § 136; A.S., § 138; Halit İnciroğlu, § 143). Söz konusu haklar ve ayrıcalıklar bu tür mesleklerden emekli olan kişiler için de geçerli olabilir.

89. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi norm denetimi kararı kapsamında iptal başvurusunu incelediği kamu görevinden çıkarılmaya yönelik 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “…üyeliği, mensubiyeti veya…” ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “…ve/veya memuriyetleri…” ibaresi ve Kanun’a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenleme alanı bulan somut başvuruya konu emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin geri alınmasına ilişkin kurallar yönünden de geçerli olduğunu kabul etmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 306). Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin kamu görevinden çıkarılmaya yönelik başvurularda ortaya koyduğu ilkelerin kamu güvenliği için hassas birtakım kamu kurumlarında görev yaparak emekli olan personelin rütbelerinin alınması şeklindeki somut müdahale açısından da uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

90. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine ilişkin alınan kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirlerin hukukiliğinin incelendiği iptal davalarının ceza yargılamalarından farklı olduğunu ve mevcut başvurular yönünden tedbirin gerekliliğinin ilgili ve ikna edici şekilde açıklanıp açıklanmadığının değerlendirileceğini vurgulamıştır. Diğer bir anlatımla Anayasa Mahkemesi, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan başvurulara konu tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanıp açıklanmadığını irdelemiştir (N.E., § 127; A.S., § 129; Erkan Sezgin, § 109).

91. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu ilgili idari ve yargısal organlarca tespit edilen FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğunu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullandığına ilişkin hususların yargı kararlarıyla sabit olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğünü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak içinde olan kamu görevlilerinin meslekten çıkarılmaları konusunda olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğunu kabul etmiştir (N.E., §§ 132-139; A.S., §§ 134-141; Erkan Sezgin, §§ 114-118).

92. Anayasa Mahkemesi irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini de vurgulamıştır (N. E., § 139; A. S., § 141; Erkan Sezgin, § 118). Ayrıca Anayasa Mahkemesi somut başvuruda uygulanan 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin, 1. maddesinde düzenlenen kamu görevinden çıkarma tedbirinden farklı olarak iltisak ve irtibat terimleri yanında "aidiyet" ibaresi kullanıldığını, söz konusu kavramın kapsam ve sınırları durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla tespit edilebilecek nitelikte olduğunu, bu nedenle anılan kavramın belirsiz olmadığını kabul etmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 305).

93. Öte yandan somut başvuruya konu müdahalenin dayanağını oluşturan 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinde öngörülen tedbirler kapsam itibarıyla ele alındığında emniyet teşkilatından farklı rütbelerde emekliye ayrılan personelin rütbeleri alınmıştır. FETÖ/PDY gibi bir örgütün kendi çıkarlarını gerçekleştirmek adına her bir mensubundan etkili bir şekilde yararlandığı ve örgüt amaçları doğrultusunda bu kişileri etkili şekilde organize edebildiği hususu dikkate alındığında düşük rütbeli bir polis memuru emeklisi ile 1. sınıf emniyet müdürlüğünden emekli olan emniyet mensubu arasında millî güvenliğe tehlike oluşturması açısından önemli bir fark bulunmadığı anlaşılmaktadır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 309).

94. Buna göre FETÖ/PDY ile iltisak, irtibat veya aidiyet bağı olan emekli emniyet teşkilatı personelinin hangi sıfatla emekli olduğuna bakılmaksızın tedbir kapsamına alınmasında objektif, kabul edilebilir nedenlerin bulunduğu, dolayısıyla tedbirin her rütbeden emekli polis memuruna uygulanarak kuralın kendi içinde kapsamının geniş tutulmasının, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 310).

95. Kamu güvenliğinin sağlanmasında hayati öneme sahip kurumlardan birisi olan emniyet teşkilatında farklı pozisyonlarda görev yapıp emekli olan ve örgütle bağlantısını devam ettiren emekli bir personelin örgütün görevde olsun ya da olmasın tüm mensup ve bağlılarını, belli bir hiyerarşi içerisinde organize etme potansiyeline sahip olduğu da dikkate alındığında söz konusu sıfattan kaynaklanan hakların millî güvenlik aleyhine birtakım faaliyetlerin icrasında kullanması mümkündür (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 309).

96. Öte yandan darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ile mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalini öngören kuralların olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 314).

97. Tüm bu belirlenen ilkeler çerçevesinde somut başvuruda başvurucunun rütbelerinin alınması noktasında temel delil olarak ByLock kullanımına ilişkin tespitlerin esas alındığı görülmüştür. Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarılmaya yönelik müdahaleleri incelediği N.E., A.S. ve Erkan Sezgin kararlarında; FETÖ/PDY'nin faaliyetlerinin ve üyelerinin tespitinde ByLock sunucusundan elde edilen verilerin oldukça önemli bir role sahip olduğunu, örgütün birçok yöneticisinin ya da üyesinin veya bu örgütle iltisak ya da irtibat içinde olanların ByLock verilerinin analizi neticesinde tespit edilebildiğini vurgulamıştır. Söz konusu kararlarda, ByLock sunucusunda bulunan verilerin elde edilmesinin ve bu delillerin ilgili kamu görevlilerinin anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkıp kalkmadığının belirlenmesi bakımından dikkate alınmasının olağanüstü hâl döneminde demokratik düzenin korunması açısından bir gereklilik içerdiği ifade edilmiştir (N.E., § 141; A.S., § 143; Erkan Sezgin, § 121). Ayrıca kararlarda, AİHM'in Yalçınkaya/Türkiye ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında ByLock uygulamasının yalnızca herhangi bir olağan ticari mesajlaşma uygulaması olmadığına ve FETÖ/PDY ile bir çeşit bağlantıyı akla getirebildiğine yönelik tespitlerine de yer verilmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesince, ByLock uygulamasının kullanıldığına ilişkin tespiti içeren delil, anayasal düzene sadakat bağı olmadığı hususunun ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulduğunu ve kamu görevinden uzaklaştırma konusunda alınan tedbirin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunu göstermesi açısından tek başına yeterli kabul edilmiştir. Anayasa Mahkemesi, ByLock uygulamasının kullanıldığının açıkça tespit edilmesi hâlinde durumun gerektirdiği ölçünün korunup korunmadığının belirlenmesi bakımından diğer delillerin ayrıca değerlendirilmesine gerek olmayacağını da belirtmiştir (N. E., §§ 140-144; A. S., §§ 142-147; Erkan Sezgin, §§ 119-125).

98. Anayasa Mahkemesi, ByLock uygulamasını kullandığı tespit edilen başvuruculara darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu ve bu suretle anayasal düzene sadakatinin ortadan kalktığını ilgili ve ikna edici gerekçelerle kabul eden yargı mercilerince ulaşılan sonucun Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaştığı sonucuna ulaşmıştır. Neticede, alınan tedbirlerin olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli, ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğunu ve keyfîlik içermediğini tespit ederek

olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna karar vermiş ve bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (N. E., §§ 129-149; A. S., §§ 131-152; Erkan Sezgin, §§ 111-130).

99. Neticede Anayasa Mahkemesinin ByLock kullanıcısı olduğu tespiti nedeniyle 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesi gereğince kamu görevinden çıkarmalara ilişkin başvurularda ortaya koyduğu bu ilkelerin ve ulaşılan sonucun, 7086 sayılı Kanun'un iptali talebine ilişkin Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kararı da dikkate alındığında (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021) aynı kanun gereğince rütbeleri alınan emniyet teşkilatı personeli hakkında da uygulanabileceğini söylemek mümkündür. Öte yandan kamu güvenliğinin sağlanmasında hayati öneme sahip kurumlarda belirli bir süre görev yaparak emekli olsa da örgütle bağlantısını devam ettiren bir personelin, örgüt içerisinde önemli görevler gerçekleştirme potansiyeli de dikkate alındığında söz konusu sıfattan kaynaklanan hakların millî güvenlik aleyhine birtakım faaliyetlerin icrasında kullanması mümkündür.

100. FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olduğu değerlendirilen emekli emniyet mensuplarının rütbelerinin geri alınması, muhatabının aktif çalışma yaşamını sonlandırmamakta kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldırmamaktadır. Bahse konu tedbirin demokratik anayasal düzene yönelen somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla ve sınırlı sayıda emekli emniyet mensubuna yönelik olarak alındığı açıktır. Ayrıca başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğu, iddiada bulunma ve savunma hakkını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığı, dolayısıyla yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığı değerlendirilmektedir. Bu itibarla emekli emniyet teşkilatı personeli olan başvurucunun rütbesinin alındığı mevcut başvuruda da temel olarak başvurucunun ByLock kullandığı tespitine dayanıldığı gözetildiğinde kamu görevinden çıkarmalara ilişkin söz konusu N.E., A.S. ve Erkan Sezgin kararlarında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

101. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna ve başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

102. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadığı hâlde meslekten çıkarıldığını, meslekten çıkarılan kişilerin örgüt üyesi olarak kabul edildiğini, ismine medyada yer verildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

103. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

104. Bilindiği gibi ceza muhakemesi hukuku ile idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. İdare hukuku, kamu gücünü kullanma yetkisine sahip olan idarenin gerçekleştirdiği işlem ya da eylemlerde uygulanması gereken başta Anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kurallarının bütününü ifade etmektedir. Bu bakımdan idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduğu ve iptali, menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarıyla ileri sürülür. Söz konusu davalar, idari yargı düzeninde yer alan yargı mercilerince idare hukuku ilkeleri kapsamında ele alınır. Bazı hâllerde kamu görevlisinin fiili ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra idare hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir. Bunun yanı sıra ceza hukuku anlamında suç teşkil etmeyen bir eylem ya da işlem idare hukuku bağlamında bir yaptırımı gerekli kılabilir. Zira cezai sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; Kürşat Eyol, § 30).

105. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

106. Somut olayda adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütlerinin ve millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan olağanüstü tedbir niteliğinde rütbelerin alınması işlemi tesis edilmiştir. İdari yargı mercilerince eldeki başvurudan önce verilen kararlarda, bahse konu rütbenin alınması işleminin nedeni olarak kabul edilen devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ ve/veya PDY ile iltisak ve irtibat içinde olma ölçütü çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Söz konusu kararlarda başvurucunun ceza yargılamasında kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla yargılamaya konu suça ya da bu suçun işlendiğine işaret etmediği anlaşılmıştır.

107. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

108. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

109. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi

ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

110. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUAMMER ÖZÇELİK

B. No: 2023/15057 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/15057

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUAMMER ÖZÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/15057)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Muammer ÖZÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1987 doğumlu olup bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte Kara Harp Okulunda (KHO) teğmen rütbesiyle görev yapmaktadır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) darbe teşebbüsü sırasında KHO'da gerçekleştirilen eylemlerle ilgili olarak yürüttüğü soruşturma sonucunda, aralarında başvurucunun da bulunduğu KHO'da görev yapan şüpheliler hakkında başta Anayasayı ihlal, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) terör örgütü üyeliği suçları başta olmak üzere çeşitli suçlardan cezalandırılmaları talebiyle iddianame düzenlemiştir.

3. İddianamede başvurucunun darbe teşebbüsü kapsamında saat 23.00 sonrasında KHO içerisinde gerçekleştirilen eylemleri organize eden İ.P. ve K.A.nın talimatı üzerine KHO'ya darbe faaliyetlerinde yer almak amacıyla gelme, darbeye teşebbüs kapsamında başka birimlere nakillerini sağlama, içinde herhangi bir güvenlik problemi olmayan KHO'ya

yönelik nakiller esnasında dışarıdan gelecek sivil halk, polis ve darbe karşıtı askerlere karşı koymak için kendisine rastgele tevdi edilen silahı teslim alma ve okul içinde bulunan darbeyi yöneten grubun talimatları doğrultusunda darbeye kalkışma faaliyeti kapsamında kendisine tevdi edilecek görevleri (nizamiyelerde takviye kuvvet olarak görevlendirilme, nizamiyelerde nöbet tutma, okul içerisinde verilecek olası başka görevleri yerine getirme) beklemeye başlama ve subay olup hakkında terör örgütü üyeliği suçundan ayrı soruşturma yürütülen A.G.nin beyanları doğrultusunda örgüt evinde ev abiliği yapıp kod ismi kullanma suretiyle üzerine atılı suçları işlediği kanaatine ulaşılmıştır.

4. Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen dava sırasında Mahkeme A.G.nin tanık sıfatıyla ifadesinin alınması için 22/12/2017 tarihinde istinabe talebinde bulunmuştur. A.G.nin istinabe yoluyla 25/1/2018 tarihinde tanık sıfatıyla alınan ifadesi şöyledir:

"Muammer Özçelik'i Gaziantep Lisesinde okuduğum dönemde haftasonları örgütün evine gidiyordum, Muharrem Özçelik de o evde ev abiliği yapıyordu ve bizden sorumlu kişi idi, daha sonra ben Kara Harp Okulunu kazandım, Kara Harp Okulu'na gitmemiz konusunda o eve giden kişiler ile bana telkinlerde bulundular, daha sonra sınava girdim, çalıştığım için sınavı geçtim, mülakatı da geçtim, yazılı ve sözlü sınavlarda herhangi bir yardımları olmadı, daha sonra Ankara'da Kara Harp Okulu'na başladım, okulda yatılı olarak kalıyorduk, hafta sonları iznimiz oluyordu, bu izinde Muharrem Özçelik ile Kurtuluş metrosu yakınlarda bir evde görüşüyorduk, kendisi Ankara'da oturmuyordu, ancak bizim ile görüşmek için Gaziantep'ten Ankara'ya geliyordu, daha önceki ifademde detaylı olarak belirtmiştim, ilk önce kendisi ile Ulus'ta buluştuk ben kendisini takip ettim ve birlikte bir eve girdik, daha sonra ben hep o eve gidiyordum kendiside orada oluyordu, o evde Fettullah Gülen'in kitaplarını, Kuran-ı Kerim okuyorduk, bize okulda ima yolu ile namaz kılmamızı ve teyemmüm ile abdest almamızı söyledi, Muammer Özçelik'in elinde bilgi notları olurdu ve o notlarla ne yapıp ne yapmamız gerektiğini söylerdi, kendisi ile bu şekilde Kara Harp okulu son sınıfa kadar görüştük, ara sırada tatillerde Gaziantep'te çeşitli evlerde görüşüyorduk, kendisi ile dışarıda hiç görüşmedik, tedbir amaçlı olarak dışarıda görüşmüyorduk, Kara Harp Okulu bittikten sonra Muammer Özçelik Kurtuluş'taki evde beni başka bir kişi ile tanıştırdı, ben daha sonra o kişi ile görüşmeye başladım, bu anlattıklarım 2009-2013 yılları arasında olmuştur, 2013 yılından sonra herhangi bir görüşmemiz olmadı."

5. Yargılama sırasında darbe teşebbüsüne iştirak ettiğine dair iddiaları kabul etmeyen başvurucuya 25/4/2018 tarihli 56. celsede tanık A.G.nin istinabe yoluyla alınan ifadesi okunduğunda tanığı tanımadığını ve aleyhe beyanlarını kabul etmediğini söylemiştir. Diğer yandan Başsavcılık; Mahkemeye gönderdiği 25/7/2018 tarihli yazı ekinde, hakkında ayrı soruşturma yürütülen R.G.nin başvurucunun da Gaziantep'te örgüte ait evde kaldığına dair anlatımlar içeren kollukta şüpheli sıfatıyla verdiği ifadesini başvurucuya ilgisi olduğu gerekçesiyle Mahkemeye sunmuştur.

6. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucuya atılı eylemlerin bir bütün olarak Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etme niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmış ve başvurucuyu 15 yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir. Kararda başvurucu hakkında yer verilen mahkûmiyet gerekçesi şöyledir:

"Olay tarihinde KHO'da teğmen rütbesinde görev yapan [...] sanığın [başvurucunun] olay gecesi çağrı üzerine okula geldiği, [...] okulda yaşanan olaylara vakıf olarak okulda yapılan faaliyetlerin darbe girişimine yönelik olduğunu anladığı kabul edilen sanığın savunmalarının

suçtan kurtulmaya yönelik olduğu, 03:00 sıralarında silah alınması yönündeki kanunsuz emre uyarak silah alıp verilecek emirleri beklemek suretiyle darbe girişiminde etkin rol oynayan sanıkların icrai eylemlerini koylaştırdığı, buna göre sanığın 15 Temmuz gecesi gerçekleştirilen eylemlerden sorumlu olduğu, ancak suç işleme kararı, fiil üzerinde ortak hakimiyet, sanığın suçun icrasında üstlendiği rol, suça katkısının taşıdığı önem, dosya kapsamına göre suça katılma düzeyi, olay öncesi, sırası ve sonraki davranışları, sanığın eylemi ile suçun işlenişi sırasında fiil üzerinde ortak hakimiyetinin bulunmayışı dikkate alınarak tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde sanığın işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olduğu, sanığın eyleminin bütün halinde Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs etme suçunu oluşturduğu ve sanığın suçun işlenmesi sırasında yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştırmak suretiyle suçun işlenmesine yardım ettiği kabul edilerek TCK.nun 309/1 maddesi ve suçun işleniş şekli, suç kastı ile suçun konusunun önem ve değeri dikkate alınarak alt hadden uzaklaşılarak TCK.nun 39/2-c maddesi delaletiyle 39/1 maddesi uyarınca cezalandırılmasına, sanık hakkında takdiri indirimi gerektirir bir durum bulunmadığından TCK'nın 62. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmiştir. "

7. Kararda ayrıca tanık A.G.nin istinabe yoluyla alınan ifadesine de yer verildikten sonra dosyaya R.G. adlı kişinin beyanlarını içeren tutanağın da gönderildiği, bu kişinin ifadelerinin tanık A.G.nin ifadeleriyle uyumlu olduğu, bu nedenle ayrıca R.G.nin de tanık olarak dinlenmesine gerek bulunmadığı belirtilmiştir. Diğer yandan, anılan ifadelerin başvurucunun terör örgütü üyeliği suçuna yönelik deliller olduğu ve terör örgütü üyeliği suçunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Fikri içtima" başlıklı 44. maddesi kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir.

8. Anılan kararda saat 03.00 sıralarında silah alınması yönündeki kanunsuz emre uyarak silah alıp verilecek emirleri beklemek şeklindeki olgu, başvurucunun yanı sıra Anayasayı ihlal suçuna yardım etmeden haklarında mahkûmiyet kararı verilen sanıkların büyük çoğunluğu hakkındaki mahkûmiyet gerekçelerinde benzer şekilde aleyhe delil olarak kabul edilmiştir. Mahkeme, terör örgütü üyeliği suçundan verdiği mahkûmiyet kararları ile Anayasayı ihlal suçundan verdiği ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar ve beraat hükümleri dışında sonuç olarak;

i. Darbe girişimine aslî fail olarak katıldığını tespit ettiği sanıkların bazıları yönünden Anayasa'yı ihlal suçundan ağırlaştırılmış müebbet, bazı sanıklar yönünden ise takdiri indirim nedenleri uygulamak suretiyle müebbet hapis cezası,

ii. Okul komutanı katılan İ.Ç. ile onun ve emir astsubayı olan katılan A.Ç.nin alıkonulması eylemi yönünden ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan bazı sanıklar hakkında 18 yıl, bazıları yönünden de 27 yıl hapis cezası,

iii. Darbe girişimine yardım eden sıfatıyla katıldıklarını belirlediği, muhakeme sürecinde FETÖ/PDY ile irtibatlarına dair haklarında aleyhe tanık beyanları veya askerî mahrem yapılanmaya yönelik soruşturmalar kapsamında belirlenen HTS kayıtları uyarınca ardışık olarak arandıkları tespit edilen ve aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıkların eylemlerini bir bütün olarak Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etme olarak değerlendirerek bu sanıklar hakkında sonuç olarak teşdiden 15 yıl hapis cezası,

iv. Darbe girişimine yardım eden sıfatıyla katıldıklarını belirlemekle birlikte örgüt üyeliğine dair kovuşturma evresinde dosyaya başkaca delil sunulmayan sanıklar hakkında Anayasa'yı ihlal etme suçuna yardım etmeden 12 yıl 6 ay hapis cezası vermiştir.

9. Aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklar hakkındaki hükümlerin gerekçelerinde takdiri indirim nedenlerinin uygulanmayacağı belirtilmekle birlikte (bkz. § 6), hüküm fıkrasına göre Mahkeme, 5237 sayılı Kanun'un 309. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca belirlediği ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından aynı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca indirim yaparken takdiren ve teşdiden ibarelerine yer vererek anılan cezayı 18 yıl hapis cezasına indirmiş ve bu ceza üzerinden de yine 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesi gereği indirim yaparak sonuç cezayı 15 yıl olarak bireyselleştirmiştir. Mahkeme, haklarındaki sonuç cezayı 12 yıl 6 ay olarak belirlediği sanıklar açısından ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından aynı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca indirim yaparken yalnızca takdiren ibaresine yer vererek cezayı 15 yıl hapis cezasına indirmiş ve bu ceza üzerinden de takdiri indirim nedenleri uyarınca indirim yaparak sonuç cezayı 12 yıl 6 ay hapis cezası olarak bireyselleştirmiştir.

10. Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı -diğer itirazlarının yanı sıra- beyanı hükme esas alınan tanık A.G.yi sorgulayamadığını ve R.G.nin ifadesinin kendisine okunmadığı gibi bu kişinin tanık sıfatıyla ifadesinin de alınmadığını ileri sürerek istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurmuş; anılan karar olağan kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

11. Başvurucu, nihai hükmü 13/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra 24/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama, hakkaniyete uygun yargılanma ve gerekçeli karar hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ve ilkeye ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet kararına belirleyici ölçüde esas alınan tanık A.G.nin duruşmada dinlenmemesi, R.G.nin yargılama sırasında dosyaya konulan beyanının kendisine okunmaması ve bu kişinin tanık sıfatıyla ifadesinin de alınmaması nedenleriyle tanıklara soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin içtihatlarına yer verildikten sonra, ihlal iddialarının incelenmesinde söz konusu içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

15. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği

kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

18. Somut olayda Mahkemece tanık A.G.nin kendisi hakkında ayrı yürütülen soruşturma sırasında verdiği başvurucu aleyhindeki ifadeleri ile istinabe yoluyla alınan beyanları başvurucuya okunmuş ancak tanığın duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanığın Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

19. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

20. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

21. Gerekçeli kararın içeriğine göre başvurucunun yanı sıra Anayasayı ihlal suçuna yardım etmeden haklarında mahkûmiyet kararı verilen bazı sanıklar yönünden sonuç ceza 12 yıl 6 ay hapis cezası yerine teşdiden 15 yıl hapis cezası olarak belirlenmiştir. Ancak Mahkeme kararında, aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklara verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası üzerinden yapılan indirimin haklarındaki sonuç ceza 12 yıl 6 ay olarak belirlenen sanıklardan farklı olarak teşdiden belirlenmesi konusunda ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğundan söz etmek mümkün görünmemektedir. Diğer yandan, başvurucunun da aralarında bulunduğu bu sanıklar hakkındaki mahkûmiyet gerekçelerinde silah alma olgusunun yanı sıra örgütün askerî mahrem yapılanmasına yönelik ankesörlü hatlardan yapılan aramalara dair verilere ve/veya bu kişilerin örgütle irtibatlarına dair tanık beyanlarına yer verilmiş ve terör örgütü üyeliğine dair delil kabul edilen bu hususların 5237 sayılı Kanun'un 44. maddesi uyarınca fikri içtima kapsamında kaldığı belirtilmiştir (bkz. § 7). Bu durumda, yargılama sırasında ifadesi dosyaya sunulan R.G.nin ifadesinin hükme esas alınmadığı, ancak duruşmada dinlenmeyen tanık A.G.nin başvurucunun örgüte ait evin abisi olup örgüt içerisinde kendisinden sorumlu kişi olarak faaliyet gösterdiğine, KHO'da okuduğu süreçte de görüşmeye devam ettiğini söylediği başvurucunun kendisine örgütün tedbir kuralları içerisinde ne şekilde davranması gerektiğine yönelik telkinlerde bulunduğuna dair örgüt hiyerarşisi içindeki konumunu ortaya koyan beyanlarının başvurucu hakkında Anayasayı ihlal suçuna yardım etmeden verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına aynı Kanun'un 39. maddesi uyarınca yapılan indirim miktarının -teşdiden- belirlenmesinde dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür (bkz. § 9). Dolayısıyla Mahkemenin sorgulama imkânı tanınmayan tanık anlatımlarını cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici nitelikte delil olarak esas alındığının kabul edilmesi gerekmektedir.

22. Son olarak yargılama sürecinde başvurucuya olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Ancak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 180. maddesinin " ...tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak ifade alınır." şeklindeki (5) numaralı fıkrasına rağmen Mahkemenin sözü edilen tanığı Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yoluyla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık ifadelerinin cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici ölçüde esas alındığı hâlde savunma tarafına karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin tanınmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanığın duruşmada veya SEGBİS gibi vasıtaların kullanılması suretiyle dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan

sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. Tanık sorgulama hakkı, tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

29. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması

için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/115, K.2019/306) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İZZETTİN ARTOKÇA

B. No: 2023/19920 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/19920

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İZZETTİN ARTOKÇA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/19920)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : İzzettin ARTOKÇA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1989 doğumlu olup bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte Kara Harp Okulunda (KHO) teğmen rütbesiyle görev yapmaktadır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) darbe teşebbüsü sırasında KHO'da gerçekleştirilen eylemlerle ilgili olarak yürüttüğü soruşturma sonucunda, aralarında başvurucunun da bulunduğu KHO'da görev yapan şüpheliler hakkında başta Anayasayı ihlal, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) terör örgütü üyeliği suçları başta olmak üzere çeşitli suçlardan cezalandırılmaları talebiyle iddianame düzenlemiştir.

3. İddianamede başvurucunun darbe girişimine yönelik faaliyetler kapsamında saat 23.00 sonrasında KHO'da gerçekleştirilen eylemleri organize eden İ.P. ve K.A.nın talimatı üzerine KHO'ya darbe faaliyetlerinde yer almak amacıyla gelmek, darbeye teşebbüs kapsamında başka birimlere nakillerin sağlandığı ve içinde herhangi bir güvenlik problemi olmayan

KHO'ya yönelik nakiller esnasında dışarıdan gelecek sivil halk, polis ve darbe karşıtı askerlere karşı koymak için kendisine rastgele tevdi edilen silahı teslim almak ve okul içinde bulunup darbeyi yöneten grubun talimatları doğrultusunda darbeye kalkışma faaliyeti kapsamında kendisine tevdi edilecek görevleri (nizamiyelerde takviye kuvvet olarak görevlendirilme, nizamiyelerde nöbet tutma, okul içerisinde verilecek olası başka görevleri yerine getirme) beklemeye başlamak suretiyle üzerine atılı suçları işlediği kanaatine ulaşılmıştır.

4. Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen dava sırasında, hakkında FETÖ/PDY'de askerlerden sorumlu mahrem imam olduğu iddiasıyla Başsavcılık tarafından ayrı soruşturma yürütülen C.I.nın bu soruşturma sırasında verdiği ifadelere ve yaptırılan teşhis işlemine ilişkin tutanaklar, bu kişinin başvurucu hakkında da beyanda ve teşhiste bulunduğu gerekçesiyle Mahkemeye sunulmuştur. C.I. anılan ifadesinde kendisinin örgüt içinde başvurucudan da sorumlu olduğuna dair anlatımlarda bulunmuş ve gösterilen fotoğrafı üzerinden başvurucuyu teşhis etmiştir. Mahkemenin yargılama sırasında C.I.nın tanık sıfatıyla ifadesinin alınması için istinabe yoluyla hazır edilen C.I.nın tanık sıfatıyla alınan ifadesinin başvurucuyla ilgili kısmı şöyledir:

"Bana isimlerini sormuş olduğunuz sanıklardan [...] diğer sanıklar İzzettin Artokça ve [M.K.yı] tam hatırlayamadım, gerçek isimlerini kullanmadıkları için simalarını görsem belki bu kişileri hatırlarım. Bu konu ile ilgili daha önce 26/12/2017 tarihinde Ankara İl Jandarma Komutanlığı Sincan İlçe Jandarma Komutanlığı'nda ayrıntılı bir şekilde ifade vermiştim, o ifadem aynen geçerlidir. Ben Milli eğitim Bakanlığı'na bağlı yiyecek-içecek hizmetleri öğretmeni olarak görev yapıyordum, FETÖ/PDY üyeliğinden dolayı 2016 yılında ihraç edildim. Ankara ili Çankaya ilçesindeyken sanıklar [V.A. ile M.Ç.nin] bekar evime gelip gitmesinden dolayı tanırım, bu evde sohbet, kitap okuma, Fetulah Gülen'in videolarını birlikte izliyorduk. Ben [M.Ç. ve V.A. ile] ilgilendiğim dönemde daha doğrusu onlara abilik yaparken bu sanıklar teğmen olarak akademisyenlerdi. [...] sanıklardan İzzettin Artokça isimden tam hatırlayamasam da diğer sanık [V.A.nın] grubunda birlikte gelip gidiyor olabilirdi. [...]

Videoda İzzettin Artokça savunması başlıklı video sanığa isim kısmı gösterilmeden gösterildiğinde;

TANIK BEYANINDA : Bana gösterilen görüntüdeki kişi İzzettin Artokça'dır, kesin ve net olarak teşhis ettim dedi.

Talimat ekinde gönderilen CD üzerinde isim olmadığı CD açıldığında İzzettin Artokça'ya ait olduğu görüldü."

5. Başvurucu; yargılama sırasında alınan savunmalarında darbe teşebbüsüne iştirak ettiğine dair iddiaları reddetmesinin yanı sıra tanık C.I.yı tanımadığını, bu kişinin aşamalardaki ifadelerinin çelişkili olduğunu, tanığın duruşmada hazır edilmesi durumunda kendisini teşhis edemeyeceğini, bu kişinin iftira attığını ileri sürerek aleyhe beyanlarını kabul etmediğini söylemiştir.

6. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucuya atılı eylemlerin bir bütün olarak Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etme niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmış ve başvurucuyu

15 yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir. Kararda başvurucu hakkında yer verilen mahkûmiyet gerekçesi şöyledir:

"Olay tarihinde KHO'da teğmen rütbesinde görev yapan [...] sanığın [başvurucunun] olay gecesi çağrı üzerine okula geldiği, [...] okulda yaşanan olaylara vakıf olarak okulda yapılan faaliyetlerin darbe girişimine yönelik olduğunu anladığı kabul edilen sanığın savunmalarının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu, 03:00 sıralarında silah alınması yönündeki kanunsuz emre uyarak silah alıp verilecek emirleri beklemek suretiyle darbe girişiminde etkin rol oynayan sanıkların icrai eylemlerini koylaştırdığı, buna göre sanığın 15 Temmuz gecesi gerçekleştirilen eylemlerden sorumlu olduğu, ancak suç işleme kararı, fiil üzerinde ortak hakimiyet, sanığın suçun icrasında üstlendiği rol, suça katkısının taşıdığı önem, dosya kapsamına göre suça katılma düzeyi, olay öncesi, sırası ve sonraki davranışları, sanığın eylemi ile suçun işlenişi sırasında fiil üzerinde ortak hakimiyetinin bulunmayışı dikkate alınarak tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde sanığın işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olduğu, sanığın eyleminin bütün halinde Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs etme suçunu oluşturduğu ve sanığın suçun işlenmesi sırasında yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştırmak suretiyle suçun işlenmesine yardım ettiği kabul edilerek TCK.nun 309/1 maddesi ve suçun işleniş şekli, suç kastı ile suçun konusunun önem ve değeri dikkate alınarak alt hadden uzaklaşılarak TCK.nun 39/2-c maddesi delaletiyle 39/1 maddesi uyarınca cezalandırılmasına, sanık hakkında takdiri indirimi gerektirir bir durum bulunmadığından TCK'nın 62. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmiştir. "

7. Kararda ayrıca tanık C.I.nin istinabe yoluyla alınan ifadesine de yer verildikten sonra anılan ifadenin başvurucunun terör örgütü üyeliği suçuna yönelik bir delil olduğu ve örgüt üyeliği suçunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Fikri içtima" başlıklı 44. maddesi kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir.

8. Anılan kararda saat 03.00 sıralarında silah alınması yönündeki kanunsuz emre uyarak silah alıp verilecek emirleri beklemek şeklindeki olgu, başvurucunun yanı sıra Anayasayı ihlal suçuna yardım etmeden haklarında mahkûmiyet kararı verilen sanıkların büyük çoğunluğu hakkındaki mahkûmiyet gerekçelerinde benzer şekilde aleyhe delil olarak kabul edilmiştir. Mahkeme, terör örgütü üyeliği suçundan verdiği mahkûmiyet kararları ile Anayasa'yı ihlal etme suçundan verdiği ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar ve beraat hükümleri dışında sonuç olarak;

i. Darbe girişimine asli fail olarak katıldığını tespit ettiği sanıkların bazıları yönünden Anayasayı ihlal suçundan ağırlaştırılmış müebbet, bazı sanıklar yönünden ise takdiri indirim nedenleri uygulamak suretiyle müebbet hapis cezası,

ii. Okul komutanı katılan İ.Ç. ile onun ve emir astsubayı olan katılan A.Ç.nin alıkonulması eylemi yönünden ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan bazı sanıklar hakkında 18 yıl, bazıları yönünden de 27 yıl hapis cezası,

iii. Darbe girişimine yardım eden sıfatıyla katıldıklarını belirlediği, muhakeme sürecinde FETÖ/PDY ile irtibatlarına dair haklarında aleyhe tanık beyanları veya askerî mahrem yapılanmaya yönelik soruşturmalar kapsamında belirlenen HTS kayıtları uyarınca ardışık olarak arandıkları tespit edilen ve aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıkların eylemlerini bir bütün olarak Anayasayı ihlal suçuna yardım etme olarak değerlendirerek bu sanıklar hakkında sonuç olarak teşdiden 15 yıl hapis cezası,

iv. Darbe girişimine yardım eden sıfatıyla katıldıklarını belirlemekle birlikte terör örgütü üyeliğine dair kovuşturma evresinde dosyaya başkaca delil sunulmayan sanıklar hakkında Anayasayı ihlal suçuna yardım etmeden 12 yıl 6 ay hapis cezası vermiştir.

9. Aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklar hakkındaki hükümlerin gerekçelerinde takdiri indirim nedenlerinin uygulanmayacağı belirtilmekle birlikte (bkz. § 6), hüküm fıkrasına göre Mahkeme, 5237 sayılı Kanun'un 309. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca belirlediği ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından aynı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca indirim yaparken takdiren ve teşdiden ibarelerine yer vererek anılan cezayı 18 yıl hapis cezasına indirmiş ve bu ceza üzerinden de yine 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesi gereği indirim yaparak sonuç cezayı 15 yıl olarak bireyselleştirmiştir. Mahkeme, haklarındaki sonuç cezayı 12 yıl 6 ay olarak belirlediği sanıklar açısından ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından aynı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca indirim yaparken yalnızca takdiren ibaresine yer vererek cezayı 15 yıl hapis cezasına indirmiş ve bu ceza üzerinden de takdiri indirim nedenleri uyarınca indirim yaparak sonuç cezayı 12 yıl 6 ay hapis cezası olarak bireyselleştirmiştir.

10. Başvurucu; mahkûmiyet kararına karşı -diğer itirazlarının yanı sıra- beyanı hükme esas alınan tanık C.I.yı sorgulayamadığını ileri sürerek istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurmuş, anılan karar olağan kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

11. Başvurucu, nihai hükmü 1/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 17/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme ve sorgulama, gerekçeli karar ve hakkaniyete uygun yargılanma hakları dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanığın duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanığa soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin içtihatlarına yer verildikten sonra ihlal iddialarının incelenmesinde söz konusu içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

15. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının

delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

18. Somut olayda Mahkemece; tanık C.I.nın kendisi hakkında ayrı yürütülen soruşturma sırasında verdiği başvurucu aleyhindeki ifadeleri ile istinabe yoluyla alınan beyanları başvurucuya okunmuş; ancak tanığın duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanığın Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

19. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegane delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

20. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı

hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

21. Gerekçeli kararın içeriğine göre başvurucunun yanı sıra Anayasayı ihlal suçuna yardım etmeden haklarında mahkûmiyet kararı verilen bazı sanıklar yönünden sonuç ceza 12 yıl 6 ay hapis cezası yerine teşdiden 15 yıl hapis cezası olarak belirlenmiştir. Ancak Mahkeme kararında, aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklara verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası üzerinden yapılan indirimin haklarındaki sonuç ceza 12 yıl 6 ay olarak belirlenen sanıklardan farklı olarak teşdiden belirlenmesi konusunda ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğundan söz etmek mümkün görünmemektedir. Diğer yandan, başvurucunun da aralarında bulunduğu bu sanıklar hakkındaki mahkûmiyet gerekçelerinde silah alma olgusunun yanı sıra örgütün askerî mahrem yapılanmasına yönelik ankesörlü hatlardan yapılan aramalara dair verilere ve/veya bu kişilerin örgütle irtibatlarına dair tanık beyanlarına yer verilmiş ve terör örgütü üyeliğine dair delil kabul edilen bu hususların 5237 sayılı Kanun'un 44. maddesi uyarınca fikri içtima kapsamında kaldığı belirtilmiştir (bkz. § 7). Bu durumda, duruşmada dinlenmeyen tanık C.I.nın, başvurucunun örgüt hiyerarşisi içindeki konumunu ortaya koyan beyanlarının başvurucu hakkında Anayasayı ihlal suçuna yardım etmeden verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına aynı Kanun'un 39. maddesi uyarınca yapılan indirim miktarının -teşdiden- belirlenmesinde dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür (bkz. § 9). Dolayısıyla Mahkemenin sorgulama imkânı tanınmayan tanık anlatımlarını cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici nitelikte delil olarak esas alındığının kabul edilmesi gerekmektedir.

22. Son olarak yargılama sürecinde başvurucuya olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Ancak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 180. maddesinin " ...tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak ifade alınır." şeklindeki (5) numaralı fıkrasına rağmen Mahkemenin sözü edilen tanığı Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yoluyla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık ifadelerinin cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici ölçüde esas alındığı hâlde savunma tarafına karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin tanınmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanığın duruşmada veya SEGBİS gibi vasıtaların kullanılması suretiyle dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat

talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. Tanık sorgulama hakkı, tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

29. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/115, K.2019/306) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERAL ALGÜN

B. No: 2023/22292 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/22292

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERAL ALGÜN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/22292)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Meral ALGÜN

Vekili : Av. Tahsin HATİPOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, ihtiyati tedbirin kaldırılması talebinin reddine dair kararı 27/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra 22/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucu, ihtiyati tedbir kararının hukuka aykırı olması ve tedbirin kaldırılmasına yönelik talebin gerekçesiz olarak reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüşse de ihlal iddialarının özü mülkiyet hakkını ilgilendirdiğinden yalnızca mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020)

kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut olayda, 7/4/2017 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık dokuz yıldır devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvuru hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ÇİMENOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/23122 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/23122

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ÇİMENOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/23122)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Ali ÇİMENOĞLU 2. Gürsel DEMİRCİOĞLU 3. Nuray DUYUCU 4. Sevinç DAMGACI

Vekili : Av. Alaiddin KÖLGESİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ortaklığın Giderilmesi Davasına İlişkin Süreç

2. Başvuruculaların miras bırakanı M.T. tarafından kök miras bırakan M.S.T.nin ölümü nedeniyle mirasçılar arasındaki ortaklığın giderilmesi talebiyle 3/4/2014 tarihinde dava açılmıştır.

3. Mirasçılardan E.T., terekedeki bir taşınmazın murise ait olmayıp yalnızca kendisine ait olduğu iddiasıyla başvuruya konu davayı açtığını bildirerek bu taşınmaz yönünden ortaklığın giderilmesi davasında başvuruya konu davanın sonuçlanmasının beklenmesini talep etmiştir.

4. Bakırköy 1. Sulh Hukuk Mahkemesi, mirasçı E.T.nin talebini kabul ederek taşınmaz yönünden davanın ayrılarak farklı bir esasa kaydedilmesine 31/3/2015 tarihinde karar vermiştir.

5. Başvuruya konu davanın kesinleşmesi üzerine taşınmazın aynen taksimi mümkün olmadığından açık artırma yoluyla satılarak ortaklığın giderilmesine 24/5/2023 tarihinde karar verilmiştir. Karar, tarafların kanun yoluna başvurmaması üzerine 22/6/2023 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Başvuruya Konu Dava Süreci

6. Mirasçılardan E.T. tarafından başvurucuların murisi M.T. aleyhine 20/10/2014 tarihinde, terditli olarak tapu iptali ve tescil davası ve tazminat davası açılmıştır.

7. Bakırköy 2. Asliye Ticaret Mahkemesi 11/4/2018 tarihinde, davanın reddine karar vermiştir. Karar, kanun yolu incelemesinden geçerek 24/1/2023 tarihinde kesinleşmiştir.

C. Başvuru Süreci

8. Başvurucular nihai hükmü 16/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 30/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucular, başvuruya konu tapu iptali ve tescil davasında konulan ihtiyati tedbir nedeniyle ortaklığın giderilmesi davasının uzun sürdüğünü ve dava süresince taşınmazı satamadıklarını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

11. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20). Başvuruculara ihlal iddialarını hukuki ve maddi yönden temellendirme zorunluluğu vardır (Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021).

13. Somut olayda başvurucular, ihtiyati tedbir nedeniyle taşınmazda tasarrufta bulunamadığını ileri sürmüştür. Bireysel başvuru formu ve ekinde yer alan belgelerde ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede taşınmaz üzerine ihtiyati tedbir konulduğu ortaya konulamamıştır. Ortaklığın giderilmesi davasına ilişkin süreç incelendiğinde ise taşınmazın mülkiyetinde ihtilafın giderilmesine değin davanın ertelendiği, ihtilafın sona erdikten sonra ise taşınmazın açık artırma yolu ile satılarak ortaklığın giderilmesine karar verildiği anlaşılmaktadır. Taşınmazın taraflar arasında davaya konu olması tasarruf yetkisinin kısıtlandığının kabulü için tek başına yeterli gerekçe olmayıp başvuruculara taşınmazın davalı olmasından, davanın uzun sürmesinden ve varlığı iddia edilen tedbirden dolayı mülkiyet hakkının sağladığı hangi hak ve yetkileri kullanamadığını ortaya koyması gerekir. Dolayısıyla Cemal Günsel kararında yer verilen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum yoktur. Başvuruculara bireysel başvuru kapsamındaki haklarının ne şekilde ihlal edildiğini ve buna ilişkin gerekçeleri ve delillerini açıklamadığı anlaşıldığından iddiaların temellendirilmemiş şikâyet mahiyetinde olduğu değerlendirilmiştir.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul

edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAHRİ TURAN ERKEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/23513 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/23513

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAHRİ TURAN ERKEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/23513)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Fahri Turan ERKEK 2. Fuat ERKEK 3. Turan ERKEK

Vekili : Av. Saim BOZKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca başvurucu Turan Erkek, bir taşınmazdaki payı üzerine konulan ihtiyati tedbirin kaldırılması için teminat olarak yatırdığı bedelin değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucular aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davalarında tapu kütüğünde adlarına kayıtlı taşınmazlara üçüncü kişiye devri önler nitelikte ihtiyati tedbir konulmasına 2014 yılında karar verilmiştir. Başvurucular 10/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Yargılama devam etmektedir.

2. Komisyon, 2023/23516 ve 2023/23519 numaralı başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2023/23516 ve 2023/23519 numaralı başvuruların 2023/23513 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 2014 yılında konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık on bir yıldır devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

5. Başvurucu Turan Erkek, teminat olarak yatırdığı bedelin değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

7. Somut olayda, başvurucunun tedbir konulan taşınmazından başka bir taşınmazı üzerine de 31/7/2014 tarihinde ihtiyati tedbir konulmuş, başvurucunun karara itiraz etmesi üzerine bu taşınmaz yönünden teminat karşılığında tedbirin kaldırılmasına 30/9/2014 tarihli celsede karar verilmiştir. Başvurucunun 19/1/2015 tarihinde teminat olarak belirlenen 30.000 TL'yi nakden mahkeme veznesine yatırmasından bir gün sonra da tedbir kaldırılmıştır. Başvurucu, taşınmazı üzerindeki tedbirin kaldırılmasını ve teminatın değer kaybına uğraması nedeniyle iadesini 16/3/2023 tarihinde talep etmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemesi neticesinde; başvurucunun talebinin 9/5/2023 tarihli celsede reddedildiği görülmüş olup talebin reddi kararına karşı 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 396. maddesinin üçüncü fıkrası yollamasıyla 394. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkrası uyarınca itiraz edildiğine dair bilgi ve belgeye rastlanmamıştır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir

(benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 140.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 140.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.480,40 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE, 40.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BİCAN KIRKER VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/25236 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/25236

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BİCAN KIRKER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/25236)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Ahmet Bican KIRKER 2. Ali ERASLAN 3. Ali YAZICI 4. Erdinç KURT 5. Fatih SUÇATI 6. Fatih YARIMBAŞ 7. Furkan ÖZTÜRK 8. Harun BİNİŞ 9. Kemal BATMAZ 10. Mehmet PARTİGÖÇ 11. Murat KARAKUŞ 12. Mustafa AYDIN 13. Nihat ÇIRAKOĞLU 14. Özay CÖDEL

Vekili : Av. Ayten İZMİRLİ 15. Efrail SALTABAŞ 16. Seyyit Hamza TAŞTAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında ihtiyati haciz kararı verilmesi ve ihtiyati haczin uzun süredir devam etmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurucular muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurucuların adli yardım talebinin kabulü ile 2023/103850 numaralı başvuru haricindeki başvurularda adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına yönelik başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüşü başvuruculara tebliğ edilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki beyanlarını yinelemişlerdir.

4. Başvuruculara ait 2023/93447, 2023/95580, 2023/98708, 2023/99386, 2023/99402, 2023/99416, 2023/99264, 2023/99337, 2023/99579, 2023/100010, 2023/101589, 2023/103042, 2023/103850, 2023/104260, 2023/104270, 2023/105728 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2023/25236 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. FETÖ/PDY Yapılanmasına ve Darbe Girişimine İlişkin Genel Bilgiler

6. Fetullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanmasına (PDY/FETÖ) ve darbe girişimine ilişkin genel bilgiler için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-36; FETÖ/PDY'nin mali yapılanmasına ilişkin genel bilgiler için bkz. Hamdi Akın İpek [2. B.], B. No: 2015/17763, 24/5/2018, § 15.

B. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

7. Başvurucular hakkında 15 Temmuz 2016 tarihinde FETÖ/PDY tarafından gerçekleştirilen darbe girişimine Akıncı Üssü'nden fiilî olarak katıldıkları ve darbe girişimine ilişkin eylemleri organize ettikleri iddiasıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturmalar başlatılmıştır. 3/3/2017 tarihli iddianamelerin kabulü ile başvurucular hakkında kamuoyunda Akıncı Üssü Davası ve Genelkurmay Çatı Davası olarak bilinen davalarda anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, silahlı terör örgütü kurma veya yönetme, Cumhurbaşkanı'na suikast, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, askerî komutanlıkların gasbedilmesi, bir suçu gizlemek veya başka bir suçun delillerini gizlemek ya da yakalanmamak amacıyla öldürme ve öldürmeye teşebbüs etme, kamu görevi nedeniyle bir suçu veya bir suç delilini gizlemek ya da yakalanmamak amacıyla öldürme, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından cezalandırılması istemiyle kamu davaları açılmıştır.

8. Anılan yargılamalardan kamuoyunda "Genelkurmay çatı davası" olarak bilinen dava; 481 katılan, 224 sanık hakkında Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesinde E.2017/109 sayılı dosyada görülmeye başlanmıştır. Söz konusu yargılama 238 celse sürmüş ve 20/6/2019 tarihinde bazı sanıkların anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Cumhurbaşkanı'na suikast, kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve diğer atılı suçlarından mahkûmiyetlerine ve tutukluluk hâllerinin devamına karar verilmiştir. Hüküm temyiz incelemesi neticesinde 17/7/2024 tarihinde bazı sanıklar yönünden bozulmuştur. Bozma kararı sonrası 2024/167 Esas numarası alan dosyada yargılama 80 celsedir devam etmektedir.

9. Kamuoyunda "Akıncı Üssü davası" olarak bilinen diğer dava ise 458 katılan, 950 müşteki ve 475 sanık hakkında Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinde E.2017/43 sayılı dosyada

görülmeye başlanmıştır. Söz konusu yargılama 516 celse sürmüş ve 20/11/2020 tarihinde bazı sanıklar hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Cumhurbaşkanı'na suikast, kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve diğer atılı suçlarından mahkûmiyetlerine ve tutukluluk hâllerinin devamına karar verilmiştir. Hüküm temyiz incelemesi neticesinde bazı sanıklar yönünden bozulmuştur. Bozma kararı sonrası E.2024/24 numarası ile yargılamaya devam edilen dosyada bazı sanıklar hakkında karar verilmiştir. Diğer bazı sanıklar hakkında ise tefrik edilen E.2024/73 sayılı dava dosyası 36 celse devam ettikten sonra 8/1/2025 tarihinde karara bağlanmıştır. Yine bazı sanıklar yönünden tefrik edilerek E.2024/226 sayısına kaydedildiği anlaşılan dava dosyasında ise yargılamanın devam ettiği görülmektedir. Yargılaması tamamlanan sanıkların bazıları yönünden verilen hükümler de kanun yolu incelemesinde olup henüz kesinleşmemiştir.

C. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

10. Millî Savunma Bakanlığı (MSB) başvuruculardan da aralarında bulunduğu 500 kişiye karşı 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirdikleri darbe girişimi sırasında neden oldukları, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla (Mürted Hava Meydan Komutanlığına ilişkin) meydana gelen 3.729.548,33 TL ve 211.020,26 Amerikan doları (ödeme tarihindeki TL karşılığı) maddi zararın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tazmin edilmesi için Ankara 26. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 7/12/2017 tarihinde dava açmıştır. MSB, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 257. ve devamı maddeleri gereğince davalıların mal varlığı değerleri üzerine teminatsız ihtiyati haciz konulmasını talep etmiştir.

11. Dava dilekçesinde haksız eylem nedeniyle zarar oluştuğu, tespit edilecek zarara yönelik fazlaya ilişkin hakların saklı tutulduğu ifade edilmiştir. MSB ayrıca başvurucular ve dava dilekçesinde belirtilen diğer davalılar adına kayıtlı taşınır, taşınmaz mallar, kara, hava ve deniz taşıtları ile üçüncü kişilerdeki hak ve alacakları ile varsa emekli ikramiyeleri ve şirket hisseleri üzerine 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 20/A maddesi gereğince konulan tedbir kararının devamı niteliğinde teminatsız olarak ihtiyati haciz şerhi konulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

12. Mahkeme 8/12/2017 tarihli ara kararı ile ihtiyati haciz talebinin teminatsız olarak kabulü ile davalıların menkul, gayrimenkul ve üçüncü kişilerdeki hak ve alacakları üzerine 2004 sayılı Kanun'un 257. ve 264. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca ihtiyati haciz şerhi konulmasına karar vermiştir. Ayrıca Mahkeme aynı ara kararıyla davalılar hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma süresince 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi uyarınca davalılara ait taşınmazlara, kara, deniz ya da hava ulaşım araçlarına, yardımlaşma kurum ve sandıklarından olan alacaklarına konulan tedbir kararının devamı niteliğinde teminatsız olarak ihtiyati haciz şerhi konulmasına karar vermiştir.

13. Mahkemece verilen ihtiyati haciz kararı doğrultusunda Ankara 7. İcra Dairesinin E.2017/22508 sayılı dosyası ile icra takibi başlatılmış ve davalıların tüm mal varlığına, Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) birikimlerine, üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarına haciz konulmuştur.

14. İhtiyati haciz kararına itiraz edilmiş ise de Mahkeme 6/9/2019 tarihinde davalıların ihtiyati haciz kararına itirazlarının reddine karar vermiştir.

15. Mahkeme 4/5/2020 tarihli ara kararı ile, daha önce verilmiş olan ihtiyati haciz kararının

dava değeri olan 3.729.548,33 TL ve 211.020,26 Amerikan doları ile sınırlandırılmasına karar vermiştir. Kararda ayrıca davalıların kentsel dönüşüme girebilecek veya kat karşılığı inşaat sözleşmesi yapılan taşınmazlarda payları olması ve bu durumun kanıtlanması hâlinde ihtiyati haciz şerhinin yeni yapılacak binadaki mülkiyete konu paylar üzerine aktarılmasına karar vermiştir.

16. Başvuruculardan bir kısmının içinde bulunduğu davalılar 4/5/2020 tarihli ara kararına itiraz etmiş, itirazlar reddedilmiştir. İtirazın reddi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş ise de Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesi (Daire) 4/7/2023 tarihli kararı ile eksiklik nedeniyle dosyanın geri çevrilmesine karar vermiştir.

17. Mahkeme 18/3/2021 tarihli celsede vermiş olduğu ara kararı ile Kahramankazan Asliye Hukuk Mahkemesine talimat yazılarak refakate alınacak bilirkişiler ile dava dilekçesinde belirtilen zarar-ziyanlar incelenerek gerçek zarar miktarının bir rapor ile tespitinin istenmesine karar vermiştir.

18. Mahkeme 6/10/2022 tarihli celsede vermiş olduğu ara kararı ile Mahkemeye sunulan bilirkişi raporuna karşı tarafların itirazlarının cevaplandırılması, olaydan dolayı dava tarihindeki zarar miktarının belirlenmesi ve rapor alınması için Kahramankazan Asliye Hukuk Mahkemesine yeniden talimat yazılmasına, heyete mali müşavir bilirkişi eklenmesine karar vermiştir.

D. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

19. Mahkeme 18/1/2024 tarihli ara kararı ile kaçak durumda bulunan ve kendilerine ilanen tebligat yapılan davalılar dışında haklarında ihtiyati haciz kararı devam eden tüm davalılar açısından 4/5/2020 tarihli ihtiyati haciz kararının dava değeri olan 3.729.548,33 TL ve 211.020,26 Amerikan doları tutarla sınırlı olarak davalıların adlarına kayıtlı taşınır ve taşınmaz mal varlıkları ile banka hesapları açısından devamına karar vermiştir. Bununla birlikte davalıların OYAK birikimleri, emekli ikramiyeleri, maaş ve ücret alacakları ile üçüncü kişiler nezdindeki alacakları üzerindeki ihtiyati haczin kaldırılmasına karar vermiştir.

20. Ayrıca anılan celsede, ek bilirkişi raporuna karşı tarafların itirazlarının cevaplandırılması ve davacının Amerikan doları ile ödeme yaptığı ve zarar gördüğü itirazı karşısında, davacının talep edebileceği miktarın Amerikan doları ve TL cinsinden ayrı ayrı hesaplanarak rapor alınması için dosyanın yeniden bilirkişilere gönderilmesine karar verilmiştir.

21. Başvuruculardan da içinde bulunduğu davalıların bir kısmı 18/1/2024 tarihli ara kararına itiraz etmiş, itirazları reddedilmiştir. İtirazın reddi kararının kaldırılması talebini inceleyen Daire 25/9/2024 tarihli kararında, Mahkemece verilen ihtiyati haciz kararının infaz edildiği ve icra aşamasına geçildiği, buna göre ihtiyati haciz kararı infaz edilip icra takibi yapıldığına ve icra takibi aşamasına geçildiğine göre ihtiyati haciz kararına yönelik talep ve itirazları incelemeye görevli mahkemenin İcra Mahkemeleri olduğunu belirtmiştir. Daire, Mahkemece davalıların talep ve itirazlarının eldeki dosya kapsamında değerlendirilemeyeceği, bu talep ve itirazları inceleme görevinin İcra Mahkemelerinin görev alanında kaldığı gerekçesiyle Mahkemenin 18/1/2024 tarihli ara kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

22. Mahkeme 27/2/2025 tarihli celsede vermiş olduğu ara kararı ile bilirkişi ek raporunun ve Daire kararının davacı tarafından masrafları yatırıldığında taraflara tebliğine ve raporun tebliğinden itibaren beyanda bulunmaları için taraflara 2 hafta süre verilmesine karar

vermiştir.

23. Mahkemenin 23/10/2025 tarihli celsede, davalılar hakkında verilen ceza mahkemeleri kararlarının kesinleşmesinin beklenmesine ve duruşmanın 22/9/2026 tarihine bırakılmasına karar verdiği anlaşılmıştır.

24. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinde yapılan inceleme neticesinde başvurucuların da içinde bulunduğu bir kısım davalılar adına vekillerinin Ankara 7. İcra Müdürlüğünden, alacaklının yasal sürede esas takibe geçmemesi nedeniyle, araçlar, menkul ve gayrimenkuller ile banka hesapları, üçüncü şahıslardaki hak ve alacaklar, OYAK alacakları ve emekli ikramiyeleri üzerine konulan tüm hacizlerin kaldırılmasını talep ettiği anlaşılmıştır. İcra Müdürlüğünün bu talebi reddetmesi üzerine 3/10/2025 tarihinde Ankara 22. İcra Hukuk Mahkemesinde İcra Müdürlüğü işleminin şikâyet edildiği ve ihtiyati haczin kaldırılması için dava açıldığı görülmüştür. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla açılan dava devam etmekte olup henüz sonuçlanmamıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

25. 2004 sayılı Kanun'un 257. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Rehinle temin edilmemiş ve vadesi gelmiş bir para borcunun alacaklısı, borçlunun yedinde veya üçüncü şahısta olan taşınır ve taşınmaz mallarını ve alacaklariyle diğer haklarını ihtiyaten haczettirebilir. ..."

26. 2004 sayılı Kanun'un 258. maddesi şöyledir:

"İhtiyati hacze 50 nci maddeye göre yetkili mahkeme tarafından karar verilir. Alacaklı alacağı ve icabında haciz sebepleri hakkında mahkemeye kanaat getirecek deliller göstermeğe mecburdur.

Mahkeme iki tarafı dinleyip dinlememekte serbesttir.

(Ek fıkra:17/7/2003 – 4949/60 md.; Değişik: 2/3/2005-5311/16 md.) İhtiyatî haciz talebinin reddi halinde alacaklı istinaf yoluna başvurabilir. Bölge adliye mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir."

27. 2004 sayılı Kanun'un 259. maddesi şöyledir:

"İhtiyati haciz istiyen alacaklı hacizde haksız çıktığı taktirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayacakları bütün zararlardan mesul ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 96 ncı maddesinde yazılı teminatı vermeğe mecburdur.

Ancak alacak bir ilama müstenid ise teminat aranmaz.

Alacak ilam mahiyetinde bir vesikaya müstenid ise mahkeme teminata lüzum olup olmadığını takdir eder.

Tazminat davası ihtiyati haczi koyan mahkemede dahi görülür."

28. 2004 sayılı Kanun'un 261. maddesi şöyledir:

"Alacaklı, ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesinden kararın infazını istemeye mecburdur. Aksi

halde ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkar.

İhtiyati haciz kararları, 79 dan 99 uncuya kadar olan maddelerdeki haczin ne suretle yapılacağına dair hükümlere göre icra edilir.

(Ek son fıkra: 17/7/2003-4949/61 md.) İhtiyati haczin infazı ile ilgili şikayetler infazı yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılır."

29. 2004 sayılı Kanun'un 264. maddesi şöyledir:

"Dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan evvel ihtiyati haciz yaptırmış olan alacaklı; haczin tatbikinden, haciz gıyabında yapılmışsa haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde ya takip talebinde (Haciz veya iflas) bulunmaya veya dava açmaya mecburdur.

İcra takibinde, borçlu ödeme emrine itiraz ederse bu itiraz hemen alacaklıya tebliğ olunur. Alacaklı, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemeye veya mahkemede dava açmaya mecburdur. İcra mahkemesi, itirazın kaldırılması talebini reddederse alacaklının kararın tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde dava açması lazımdır.

(Değişik üçüncü fıkra: 17/7/2003-4949/62 md.) İhtiyatî haciz, alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuş veya alacaklı birinci fıkraya göre mahkemede dava açmış ise, esas hakkında verilecek hükmün mahkemece tebliğinden itibaren bir ay içinde alacaklı takip talebinde bulunmaya mecburdur.

Alacaklı bu müddetleri geçirir veya davasından yahut takip talebinden vazgeçerse veya takip talebi kanuni müddetlerin geçmesiyle düşerse veya dava dosyası muameleden kaldırılıp da bir ay içinde dava yenilenmezse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyati haciz hükümsüz kalır ve alakadarlar isterse lazım gelenlere bildirilir.

Borçlu müddeti içinde ödeme emrine itiraz etmez veya itirazı icra mahkemesince kesin olarak kaldırılır veya mahkemece iptal edilirse, ihtiyati haciz kendiliğinden icrai hacze inkılabeder. "

30. 2004 sayılı Kanun'un 265. maddesi şöyledir:

"Borçlu kendisi dinlenmeden verilen ihtiyatî haczin dayandığı sebeplere, mahkemenin yetkisine ve teminata karşı; huzuriyle yapılan hacizlerde haczin tatbiki, aksi hâlde haciz tutanağının kendisine tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde mahkemeye müracaatla itiraz edebilir.

(Ek ikinci fıkra: 17/7/2003-4949/63 md.) Menfaati ihlâl edilen üçüncü kişiler de ihtiyatî haczi öğrendiği tarihten itibaren yedi gün içinde ihtiyatî haczin dayandığı sebeplere veya teminata itiraz edebilir.

Mahkeme, gösterilen sebeplere hasren tetkikat yaparak itirazı kabul veya reddeder.

İtiraz eden, dilekçesine istinat ettiği bütün belgeleri bağlamaya mecburdur. Mahkeme, itiraz üzerine iki tarafı davet edip gelenleri dinledikten sonra, itirazı varit görürse kararını değiştirebilir veya kaldırabilir. Şu kadar ki, iki taraf da gelmezse evrak üzerinde inceleme yapılarak karar verilir.

(Ek fıkra: 17/7/2003-4949/63 md.; Değişik:2/3/2005-5311/17 md.) İtiraz üzerine verilen karara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi bu başvuruyu öncelikle

inceler ve verdiği karar kesindir. İstinaf yoluna başvuru, ihtiyatî haciz kararının icrasını durdurmaz."

31. 2004 sayılı Kanun'un 266. maddesi şöyledir:

"Borçlu, para veya mahkemece kabul edilecek rehin veya esham yahut tahvilat depo etmek veya taşınmaz rehin yahut muteber bir banka kefaleti göstermek şartı ile ihtiyati haczin kaldırılmasını mahkemeden istiyebilir. Takibe başlandıktan sonra bu yetki, icra mahkemesine geçer. "

32. 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi şöyledir:

"Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ve bu Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından, şüpheli veya sanıklara ait taşınmazların veya kara, deniz ya da hava ulaşım araçlarının devir ve temlikini veya bunlarla ilgili hak tesisini önlemek ya da tasarruf yetkisini kısıtlamak için şerh düşülmesine ve bu kişilerin yardımlaşma kurum ve sandıklarından olan alacaklarına tedbir konulmasına karar verilebilir. Taşınmazlarla ilgili karar tapu kütüğüne; kara, deniz ve hava ulaşım araçlarıyla ilgili karar ise bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi halinde veya şerhin konulduğu tarihten itibaren iki yıl içinde, şerhin devamı yönünde hukuk mahkemesinden verilmiş ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararı ibraz edilmediği takdirde şerh kendiliğinden terkin edilir.

(Ek fıkra: 5/6/2017-KHK-691/7 md.; Aynen kabul: 31/1/2018-7069/7 md.) Birinci fıkra kapsamına giren suçlar nedeniyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla açılan davalarda; davalının adres kayıt sisteminde adresinin bulunmaması veya bulunup da tebligata elverişli olmaması halinde, mahkemece, dava dilekçesinin özeti tirajı ellibinin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri vasıtasıyla ilan edilir. Yapılacak ilanda davalının bir ay içinde yurtiçinde tebligata elverişli bir adres veya 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7/a maddesi uyarınca kayıtlı elektronik posta adresi bildirmemesi ya da davada kendisini avukatla temsil ettirmemesi halinde, yargılamaya yokluğunda devam olunacağı, yargılama aşamalarında başkaca tebligat yapılmayarak hüküm verileceği ve hükmün de aynı usulle tebliğ edileceği ihtar edilir. Adresi yabancı ülkede bulunan davalıya çıkarılacak tebligatta, bu fıkrada belirtilen ilanda yer alan hususlar ile yabancı ülke adresine bir daha tebligat yapılmayacağı ihtarına yer verilir.

(Ek fıkra: 5/6/2017-KHK-691/7 md.; Aynen kabul: 31/1/2018-7069/7 md.) Birinci fıkra kapsamında açılan davaların kısmen veya tamamen reddi halinde, davacı aleyhine maktu avukatlık ücretine hükmolunur. Ancak belirlenen ücret dava değerini geçemez."

2. Yargı Kararları

33. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 10/10/2024 tarihli ve E.2024/1943, K.2024/8441 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

" Şikayetçi borçluların icra mahkemesine yaptığı başvuru ile; Tarsus 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2016/174 esas sayılı dosyasından 21/07/2017 tarihinde 2.070.833,30 TL, 31/10/2017 tarihinde 509.166,66 TL ve 355.025,82 TL olmak üzere toplam 2.935.025,78 TL

borç için ihtiyati haciz kararları verildiği, alacaklı tarafından ihtiyati haciz kararının Tarsus İcra Müdürlüğü'nün 2018/11127 esas sayılı sayılı takip dosyasından infaz edildiğini, taşınmazlardaki ihtiyati haciz şerhinin kaldırılması talebinin icra müdürlüğünün 31/07/2021 tarihli kararı ile reddedildiğini, müdürlük kararının aşkın hacze sebebiyet verdiğini belirterek icra müdürlüğünün 31/07/2021 tarihli kararının iptaline karar verilmesini istediği, İlk Derece Mahkemesince şikayetin esastan reddine karar verildiği, kararın şikayetçi borçlular tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esastan reddine hükmedildiği, kararın şikayetçiler tarafından temyiz edildiği görülmüştür.

Somut olayda; şikayete konu edilen ihtiyati haciz kararı genel mahkemede görülen dava sırasında ara karar ile verilmiş olup, gerçekte ihtiyati tedbir niteliğinde bir karar olduğu, ayrıca Tarsus İcra Müdürlüğünün 2018/11127 esas sayılı dosyası ile şikayet tarihi itibariyle herhangi bir icra takibinin henüz başlatılmadığı, sadece genel mahkeme yargılaması sırasında verilen ihtiyati tedbir mahiyetindeki ihtiyati haciz kararının infaz edildiği görülmüştür.

Bu nedenle ihtiyati haciz kararının infazına ilişkin şikayetleri inceleme görevi, ihtiyati tedbir mahiyetinde ihtiyati haciz kararını veren Tarsus 4. Asliye Hukuk Mahkemesine aittir.

O halde; şikayet tarihi itibariyle ihtiyati haciz hakkında herhangi bir icra takibinin bulunmadığı, ihtiyati haczin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu değerlendirilerek ihtiyati tedbirin infazına ilişkin şikayetlerin de kararı veren mahkemece incelenmesi gerektiği gerekçesiyle şikayetin görevsizlik nedeniyle usulden reddine karar verilmesi gerekirken işin esasının incelenerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."

34. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 28/5/2013 tarihli ve E.2013/17104, K.2013/9970 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

"... Davalı (Karşı Taraf) vekili, itiraz üzerine verilen ihtiyati haciz kararının kaldırılması talebinin reddine ilişkin kararı 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3/1 maddesi uyarınca süresinde kanun yoluna getirmiş olup, Dairemizin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341, geçici 3 ve İcra İflas Kanunu'nun 265/son maddeleri uyarınca kanun yoluna tabi itirazen ihtiyati haciz kararının kaldırılması kararını denetleme görevi olduğu anlaşılmakla dosya incelendi, gereği görüşüldü... Dosya kapsamına göre mahkemenin 08/04/2013 tarih ve 2013/2 Değişik İş sayılı ihtiyati haciz kararının infaz edildiği, davalı (itiraz eden) borçlunun araçlarının trafik kayıtları ile banka hesaplarının ihtiyaten haczedildiği anlaşılmaktadır. Davacı (talep eden) alacaklı vekili de ihtiyati haciz kararının icraya konulduğunu, hatta takibin kesinleştiğini beyan etmiştir. Temyiz dilekçesi kapsamındaki itiraz ve anlatımlardan da ihtiyati haciz kararının infaz edildiği, icra aşamasına geçildiği, hatta davalı (itiraz eden) borçlunun teminat mukabili hacizleri kaldırdığı saptanmıştır. Bu hale göre ihtiyati haciz kararı infaz edilip icra takibi yapıldığına, icra takibi aşamasına geçildiğine göre ihtiyati haciz kararına yönelik itirazın İcra Mahkemesince incelenmek üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken mahkemece işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olup bozma nedenidir."

35. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesinin 24/2/2020 tarihli ve E.2020/275, K.2020/327 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

"...

Talep, haksız fiilden kaynaklandığı ileri sürülen maddi zararın tahsili istemi ile açılan davada ihtiyati haciz ve tedbir kararlarının devamı niteliğinde ihtiyati haciz kararı verilmesi

istemine ilişkindir.

Davacı vekili, davalıların da karıştığı darbe girişimi sırasında eylemleri nedeniyle davacı kuruma ait bina ve eşyalarda meydana gelen zarar nedeniyle şimdilik 3.729.548,33TL ve 211.020,26USD maddi tazminatın, zarara neden olan davalılardan müştereken ve müteselsilen ödetilmesini ve davalıların taşınır ve taşınmazları ile üçüncü kişilerdeki hak ve alacakları üzerine ihtiyati haciz konulmasını ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 20/A maddesi uyarınca soruşturma ve kovuşturma aşamasında davalıların taşınmazlarına, kara, deniz ya da hava ulaşım araçlarına, yardımlaşma kurum ve sandıklarından olan alacaklarına konulan tedbir kararlarının devamı niteliğinde teminatsız olarak ihtiyati haciz konulmasına karar verilmesini talep etmiştir. İlk derece mahkemesi tarafından tensip ara kararı ile, davalıların tespit edilecek taşınmaz ve taşınır mallarına, 3. şahıslarda bulunan hak ve alacaklarına ihtiyati haciz konulmasına ve ayrıca 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi uyarınca tedbir kararının devamı niteliğinde ihtiyati haciz konulmasına karar verilmiş, bir kısım davalılar/vekilleri tarafından yukarıda yazılı ara kararına itiraz üzerine verilen 06/09/2019 tarihli ihtiyati hacze ve tedbire itirazın reddine dair ara kararına karşı bir kısım davalılar/vekilleri tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

İstinaf kanun yoluna başvuran davalıların da dahil olduğu kişiler hakkında Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinde 'Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs,TBMM'ni ve Türkiye Cumhuriyeti Devletini ortadan kaldırmaya teşebbüs, silahlı terör örgütüne üye olmak vs.' suçlarından kamu davası açıldığı, bir kısım davalılar hakkında mahkumiyet kararları verildiği ancak bu kararların henüz kanun yolu aşamasında bulunduğu ve kesinleşmediği anlaşılmıştır.

...

Vadesi gelmiş ve rehinle temin edilmemiş alacakların zamanında ödenmesinin sağlanması amacıyla borçlunun mallarına geçici olarak hukuken el konulması şeklinde ifade edilebilecek olan ihtiyati haczin, kanunda düzenlenen istisnai hallerde vadesi gelmemiş alacaklar için tatbiki de mümkündür. Bu istisnalardan biri de 2004 sayılı İİK'nun 257/2. maddesinde yer alan, borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla mallarını gizlemesi, kaçırması veya kendisinin kaçmaya çalışmasıdır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "Zararların tazmini amacıyla tedbir konulması" kenar başlığını taşıyan 20/A/1. maddesi şu şekildedir:

"Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ve bu Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından, şüpheli veya sanıklara ait taşınmazların veya kara, deniz ya da hava ulaşım araçlarının devir ve temlikini veya bunlarla ilgili hak tesisini önlemek ya da tasarruf yetkisini kısıtlamak için şerh düşülmesine ve bu kişilerin yardımlaşma kurum ve sandıklarından olan alacaklarına tedbir konulmasına karar verilebilir. Taşınmazlarla ilgili karar tapu kütüğüne; kara, deniz ve hava ulaşım araçlarıyla ilgili karar ise bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi halinde veya şerhin konulduğu tarihten itibaren iki yıl içinde, şerhin devamı yönünde hukuk mahkemesinden verilmiş ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararı ibraz edilmediği takdirde şerh kendiliğinden terkin edilir. " hükmü yer almaktadır.

Somut olayda, davalıların haksız fiil niteliğindeki eylemleri ile davacı kurumu zarara uğrattığı iddiasına dayalı olarak açılan tazminat davasında ihtiyati haciz talebinde bulunulmuştur. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin istikrar kazanmış içtihatlarına göre; zarar, haksız eylemden kaynaklandığında, tazminat da haksız eylemin gerçekleştiği tarihte muaccel hale gelmektedir. Buradaki "muaccel alacak " kavramı, alacaklı tarafından belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacak iddiasını elde etmeye yönelik, makul bir şekilde ortaya konulmuş icra edilebilir bir iddianın doğurduğu, ulusal mevzuatta bir kanun hükmüne veya yerleşik içtihatlara dayalı başarılı olma şansı yüksek, yeterli somutluğa sahip nitelikteki talep ve dava edilebilir hale gelmiş alacakları ifade etmektedir.

Bu açıklamalar ışığında somut olaya gelince, davalılar hakkındaki ceza dosyasının kapsamı ve içeriği, kesinleşmemiş olsa da davalıların üzerine atılı bir kısım eylemlerden mahkumiyetine karar verilmiş olması ve dosyadaki diğer deliller nazara alındığında, ilk derece mahkemesince, bu aşamada davalıların menkul ve gayrimenkul malları ile 3. kişilerdeki hak ve alacakları üzerine ihtiyati haciz konulmasına karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Ancak;

1)İlk derece mahkemesi tarafından, dava konusu edilen alacak tutarı ile sınırlı olarak ihtiyati haciz kararı verilmesi gerekirken, yazılı şekilde herhangi bir tutar gösterilmeksizin ihtiyati haciz kararı verilmesi doğru olmadığı gibi,

2)Davacı tarafından kurum zararının ödetilmesi istemiyle açılan davada ihtiyati haczin yanı sıra 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 20/A maddesi uyarınca da verilen tedbir kararının ihtiyati haciz olarak devamına karar verilmesinin talep edildiği anlaşılmış olup, öncelikle ilk derece mahkemesi tarafından tensiben verilen ihtiyati haciz kararına yapılan itiraz üzerine, 3713 sayılı Kanun’un 20/A maddesine dayalı talep yönünden de anılan madde koşullarının oluşup oluşmadığı, HMK'nın 389 ve devamı maddeleri de dikkate alınarak araştırılıp, koşulların oluştuğunun tespiti halinde ise dava dilekçesindeki talep tutarı ile sınırlı olarak geçici hukuki koruma tedbirleri uygulanmasına karar verilmesi gerekirken, ilk derece mahkemesi tarafından anılan düzenleme ile ilgili olarak araştırma ve değerlendirme yapılmadan yazılı şekilde hüküm tesis edilmesi doğru görülmemiştir. "

36. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesinin 26/2/2025 tarihli ve E.2024/1416, K.2024/1960 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

"...

Talep, ihtiyati haciz kararının kaldırılması istemine ilişkindir.

Yerel Mahkemece, davalı [..] eylemlerinin kül halinde Anayasayı ihlal suçunu oluşturduğu sabit görülmekle TCK 37/1.mad. yollamasıyla TCK 309/1 mad. uyarınca ağırlaştırılmış müebbet cezası aldığı, TCK 39/2 c mad. gereği 16 yıl hapis cezası ile cezalandırıldığı, aynı suçtan ceza alan [...] hakkındaki ihtiyati haciz kararının kaldırılmadığı zuhulen [...] sadece örgüt üyeliği suçundan mahkumiyet kararı verildiğinden ihtiyati haciz kararının kaldırılmasına karar verilmiş olduğu, kaçak durumda bulunan ve kendilerine ilanen tebligat yapılan davalılar dışındaki mahkemece haklarında ihtiyati haciz kararı verilen ve ihtiyati haciz kararı devam eden tüm davalılar açısından ise ihtiyati haczin yalnızca menkul ve gayrimenkul mallar açısından devam etmesinin hakkaniyete uygun olacağı gerekçesiyle bir kısım davalılar yönünden ihtiyati haczin kısmen devamına, kısmen kaldırılmasına karar verilmiştir.

Davacı vekili istinaf başvuru dilekçesinde özetle; Ankara 26. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından 18/01/2024 tarihli duruşmada, hakkında ihtiyati haciz kararı devam eden davalılar yönünden dava tutarı ile sınırlı olmak üzere davalıların adına kayıtlı taşınır ve taşınmaz mallar ile banka hacizleri açısından ihtiyati haczin devamına, OYAK birikimleri, emeklilik ikramiyeleri, maaş ve ücret alacakları ile 3.kişiler nezdindeki alacaklarına konulan ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verildiğini, söz konusu kararın hukuk aykırı olduğunu, icra dosyası getirtilip incelenmeden eksik inceleme ile karar verildiğini, para alacakları üzerindeki ihtiyati hacizlerin kaldırılmasının takip ekonomisine de aykırılık teşkil ettiğini ileri sürerek istinaf incelemesi neticesinde ara kararın kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

Karar başlığında isimleri yazılı bir kısım davalılar/vekilleri ayrı ayrı vermiş oldukları istinaf başvuru dilekçelerinde özetle; haklarındaki ceza mahkemesi kararının kesinleşmediğini, ceza kararının bekletici mesele yapılması gerektiğini, davaya konu olayla illiyet bağlarının kurulmadığını ve mahkemece haklarında tesis edilen ihtiyati haciz kararının hukuka ve hakkaniyete aykırı olup kaldırılması gerektiğini ileri sürerek ara kararının kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

DELİLLERİN TARTIŞILMASI, DEĞERLENDİRİLMESİ VE GEREKÇE:

Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 28/05/2013 tarihli, 2013/17104 Esas ve 2013/9970 Karar sayılı emsal nitelikteki kararında '... Davalı (Karşı Taraf) vekili, itiraz üzerine verilen ihtiyati haciz kararının kaldırılması talebinin reddine ilişkin kararı 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3/1 maddesi uyarınca süresinde kanun yoluna getirmiş olup, Dairemizin Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 341, geçici 3 ve İcra İflas Kanunu’nun 265/son maddeleri uyarınca kanun yoluna tabi itirazen ihtiyati haciz kararının kaldırılması kararını denetleme görevi olduğu anlaşılmakla dosya incelendi, gereği görüşüldü... Dosya kapsamına göre mahkemenin 08/04/2013 tarih ve 2013/2 Değişik İş sayılı ihtiyati haciz kararının infaz edildiği, davalı (itiraz eden) borçlunun araçlarının trafik kayıtları ile banka hesaplarının ihtiyaten haczedildiği anlaşılmaktadır. Davacı (talep eden) alacaklı vekili de ihtiyati haciz kararının icraya konulduğunu, hatta takibin kesinleştiğini beyan etmiştir. Temyiz dilekçesi kapsamındaki itiraz ve anlatımlardan da ihtiyati haciz kararının infaz edildiği, icra aşamasına geçildiği, hatta davalı (itiraz eden) borçlunun teminat mukabili hacizleri kaldırdığı saptanmıştır. Bu hale göre ihtiyati haciz kararı infaz edilip icra takibi yapıldığına, icra takibi aşamasına geçildiğine göre ihtiyati haciz kararına yönelik itirazın İcra Mahkemesince incelenmek üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken mahkemece işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olup bozma nedenidir...' şeklinde karar verilmiştir.

Bu kapsamda eldeki dosyanın incelenmesinde; istinaf dilekçesi ve dosya kapsamındaki itiraz ve anlatımlardan Mahkemece verilen ihtiyati haciz kararının infaz edildiği ve icra aşamasına geçildiği anlaşılmaktadır. Bu hale göre ihtiyati haciz kararı infaz edilip icra takibi yapıldığına ve icra takibi aşamasına geçildiğine göre ihtiyati haciz kararına yönelik talep ve itirazları incelemeye görevli mahkeme İcra Mahkemesidir. Hal böyle olunca, Mahkemece davacı ve bir kısım davalılar/vekillerinin talep ve itirazlarının eldeki dosya kapsamında değerlendirilemeyeceği, bu talep ve itirazları inceleme görevinin İcra Mahkemelerinin görev alanında kaldığı, bu gerekçe ile davalıların tüm taleplerin reddine karar verilmesi gerekirken, bir kısım davalılar yönünden taleplerinin yazılı gerekçe ile kısmen kabulüne karar verilmesi hatalı olmuştur.

Davalılardan... yönünden yapılan değerlendirmede ise; mahkemece anılan davalı hakkındaki ihtiyati haciz kararının sehven kaldırıldığı gerekçesiyle davalı adına kayıtlı taşınır ve taşınmaz malvarlıkları ile banka hesaplarına ihtiyati haciz konulmuş, OYAK birikimleri, emekli ikramiyeleri, maaş ve ücret alacakları ile 3. kişiler nezdindeki alacakları yönünden talep reddedilmiştir. Yeni bir ihtiyati haciz kararı niteliğindeki bu ara karar yönünden; adı geçen davalı hakkındaki ceza dosyasının kapsamı, haksız fiile dayalı alacağın olay tarihinde muaccel olması, rehinle temin edilmemesi, yaklaşık ispat koşullarının oluşması ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 20/A maddesi gözetilerek davalı adına kayıtlı taşınır ve taşınmaz malları, 3. kişilerdeki hak ve alacakları ile kara, deniz ya da hava ulaşım araçları, yardımlaşma kurum ve sandıklarından olan alacakları yönünden talebin kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde kısmen kabulüne hükmedilmesi doğru görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, kamu düzeni yönünden tarafların istinaf başvurusunun kabulü ile ve sair istinaf itirazları incelenmeksizin HMK'nın 353/1-b.2 maddesi uyarınca, ilk derece mahkemesinin davalı ... dışındaki diğer davalılara ilişkin 18/01/2024 tarihli ara kararının gerekçe yönünden, davalı ... hakkındaki 18/01/2024 tarihli ara kararının yukarıdaki gerekçelerle kaldırılarak yerine yeniden karar tesisine ilişkin aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

B. Uluslararası Hukuk

37. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, §§ 23-39.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

38. Anayasa Mahkemesinin 24/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

39. Başvurucular, haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında ihtiyati haciz kararı verilmesi ve ihtiyati haczin uzun süredir devam etmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının, kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyeti olmamasına rağmen tazminata konu fiillerden sorumlu tutulmaları nedeniyle masumiyet karinesinin, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

40. Bakanlık görüşünde, yargılamanın devam etmesi sebebiyle verilen ihtiyati haciz kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği ifade edilmiştir. 2004 sayılı Kanun'un 259. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ihtiyati haciz isteyen alacaklının hacizde haksız çıkması durumunda borçlunun ve üçüncü kişilerin haciz sebebiyle uğradıkları zararlardan sorumluluğunun düzenlendiği, başvuruculara bahsedilen düzenleme uyarınca alacaklıya karşı tazminat davası açmaksızın bireysel başvuruda bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, meşru ve ölçülü olduğu ifade edilmiş; yapılacak incelemede Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

B. Değerlendirme

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

41. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

42. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucular başvuru formunda ihtiyati haciz kararları verilmiş olmasının bir sonucu olarak masumiyet karinesinin de ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de şikâyetlerin özü itibarıyla ihtiyati haciz kararına bağlı olarak ileri sürüldüğü ve mülkiyet hakkına ilişkin olduğu anlaşıldığından tüm şikâyetlerinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

43. Mahkemece ilk olarak 8/12/2017 tarihinde ihtiyati haciz kararı verildiği anlaşılmaktadır. Bu aşamadan sonra Mahkeme 4/5/2020 tarihli ara kararı ile, ihtiyati haczin kapsamını daraltmış ve tedbiri dava değeri ile sınırlandırmıştır. 2023 yılında yapılan bireysel başvurulardan sonra ise Mahkemenin, 18/1/2024 tarihli ara karar ile, kaçak durumda bulunan ve kendilerine ilanen tebligat yapılan davalılar dışında haklarında ihtiyati haciz kararı bulunan tüm davalılar yönünden tedbirin dava değeri ile sınırlı olarak taşınır ve taşınmaz mal varlıkları ile banka hesapları üzerinden devamına; OYAK birikimleri, emekli ikramiyeleri, maaş ve ücret alacakları ile üçüncü kişiler nezdindeki alacaklar yönünden tedbirin kaldırılmasına karar verdiği anlaşılmaktadır.

44. Anılan karara itirazın reddini inceleyen Daire 25/9/2024 tarihinde, ihtiyati haciz kararı infaz edilerek icra takibi aşamasına geçildiğinin anlaşılmasına göre ihtiyati haciz kararına yönelik talep ve itirazları inceleme görevinin icra mahkemelerinde olduğunu belirterek Mahkemenin 18/1/2024 tarihli ara kararını kaldırmıştır. Nihai olarak, alacaklının yasal sürede esas takibe geçmediği iddiasıyla, ihtiyati hacizlerin kaldırılması talep edilmiş olup Ankara 22. İcra Hukuk Mahkemesi nezdinde süreç devam etmektedir. Bu kapsamda 2023 yılında yapıldığı anlaşılan bireysel başvurularda başvuru formlarındaki iddialar da dikkate alınarak incelemenin ihtiyati haczin etkileri, boyutu ve süresi ile bağlantılı olarak yapılması uygun görülmüştür.

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

45. Anayasa Mahkemesinin Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. kararında 2004 sayılı Kanun'un 259. maddesinde öngörülen tazminat davası yolunun ihtiyati haczin uzun sürmesi şikâyetleri yönünden etkili ve objektif olarak sonuç alınabilecek bir başvuru yolu olup olmadığı incelenmiştir. Kararda, anılan yolun yalnızca yargılama sonunda lehine tedbir konulan tarafın haksız çıkması durumunda açılabilecek bir başvuru yolu olduğundan somut olayda ihlalin sonuçlarını giderici ve etkili bir yol olarak görülmediği ifade edilmiştir. Gerek yargılamanın devam ediyor olması gerekse de bireysel başvurunun ikincil doğası gereği ihtiyati tedbir uygulanmasının haklı veya adil olup olmadığının yargılamanın sonucu ile ilgili olduğu değerlendirilebilir ise de ihtiyati tedbirin uzun bir süre devam ediyor olmasının mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığı yönündeki iddianın yargılamanın sonucuna bağlı bir iddia niteliği taşımadığı açıklanmıştır. Dolayısıyla başvurucunun belirtilen şikâyeti yönünden etkili bir başvuru yolunun mevcut olmadığı sonucuna varılarak mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti., §§ 58-63).

46. Somut başvuruda da anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı değerlendirilmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar

verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

47. Anayasa'nın 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

48. Anayasa'nın 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

49. Başvuruya konu ihtiyati haciz konulan taşınır ve taşınmaz malların başvurucular yönünden ekonomik değer ifade ettiği ve mülk teşkil ettiği hususu tartışmasızdır. Yine ihtiyati hacizin uzun süre devam etmesinin başvurucuların mülkten yararlanma ve tasarruf etme yetkileri yönünden olumsuz etkilerinin olabileceği açıktır.

(1) Genel İlkeler

50. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44).

51. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bazı durumlarda devletin pozitif ve negatif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılması da mümkün olamamaktadır. Üstelik devletin ister pozitif isterse de negatif yükümlülükleri söz konusu olsun, uygulanacak ilkeler de çoğunlukla önemli ölçüde benzeşmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti., § 70).

52. Anayasa Mahkemesi, muhtemel bir alacağın güvence altına alınarak etkisizleşmesinin önüne geçilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan tedbirlerin alınması ve bu tedbirler kapsamında kamu makamlarının mülk üzerinde belirli bir süreyle hukuki tasarruflarda bulunmanın sınırlandırılması bakımından geniş bir takdir yetkisi bulunduğunu kabul etmiştir. Ancak devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde yapılan inceleme sonucunda söz konusu tedbirlerin uygulanmasının mülk sahibine kaçınılmaz olandan aşırı bir külfet de yüklememesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda hukuki ilişkinin diğer tarafının haklarını korumak için tedbiri uygulayan kamu makamlarının söz konusu tedbirin başvurucunun mülkiyet hakkına etkilerini de gözetmesi ve ölçüsüz bir müdahaleye yol açmaması gerekmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd.

Şti., § 79).

53. Buna göre mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için ise gerek kapsamı gerekse de süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerekmektedir. Mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirlerin uygulanması ve bu tedbirlerin belirli bir süre de devam etmesi ancak bireye şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemediği takdirde ölçülü görülebilir. Diğer bir deyişle mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirlerin söz konusu olduğu durumlarda tedbiri uygulayan kamu makamlarının ivedi olarak ve özenli bir biçimde davranma yükümlülükleri bulunmaktadır. Aksi hâlde yani tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesi, mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklemiş olur (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti., §§ 73-80).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

54. Somut olay bağlamında öncelikle ihtiyati hacze karşı iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının başvuruculara tanınıp tanınmadığı değerlendirilmelidir. 2004 sayılı Kanun'un 265. maddesinde borçlunun kendisi dinlenmeden verilen ihtiyati haczin dayandığı sebeplere, mahkemenin yetkisine ve teminata karşı; huzurda yapılan hacizlerde haczin tatbiki, aksi hâlde haciz tutanağının kendisine tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde mahkemeye müracaatla itiraz edebileceği; ayrıca maddenin devamında mahkemenin itiraz üzerine vermiş olduğu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Bu bağlamda ihtiyati hacze karşı iddia ve savunmaların etkin bir biçimde ortaya konulabilmesi için oluşturulan yolun belirli, öngörülebilir ve işler olduğu, başvuruculaların etkin bir biçimde itiraz edebilme olanaklarına sahip oldukları görülmüştür (bkz. §30).

55. Bu kapsamda başvuruculaların, Mahkemece ihtiyati hacze ilişkin ara kararlara itiraz ettikleri, bu itirazlar doğrultusunda ihtiyati haczin dava konusu miktar ile sınırlandırıldığı anlaşılmıştır. Yine ihtiyati hacze ilişkin ara kararlara itiraz üzerine Mahkemece verilen karara karşı başvuruculardan bir kısmının istinaf kanun yoluna başvurdukları görülmüştür (bkz. §§14-16).

56. Kamu makamlarının takdir yetkisinin sınırlarının belli ölçütler çerçevesinde ele alınması gerekir. Bu kapsamda teminat altına alınmak istenen dava konusu alacağın niteliği, alacaklının haklılığını ortaya koyacak delillerin kapsamı, dava konusu alacak tutarına göre ihtiyati haciz uygulanan mal varlığının miktarı, ihtiyati haczin boyutu, uygulandığı süre, hukuk davasıyla yürütülen ceza yargılamaları ve bu kapsamda verilecek ceza mahkemesi kararlarının niteliği ve hukuk davasına etkisi gibi unsurların da dikkate alınması gerekmektedir.

57. Öncelikle tazminat davasındaki alacağın teminat altına alınması için borçlulara ait mal varlığına haciz konulması bakımından kamu makamlarının belirli bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilmelidir. Kuşkusuz alacağın teminat altına alınması için borçlunun mal varlığı üzerinde ihtiyati haciz uygulanması ve tasarruf yetkisinin kısmen sınırlandırılması gerekebilir. Somut başvuruda darbe girişimi sırasında verilen zararlar sebebiyle açılan tazminat davasında başvuruculaların mal varlığı üzerinde önce 8/12/2017 tarihli ara kararı ile teminatsız şekilde ihtiyati haciz konulmasına karar verilmiştir. Mahkeme 4/5/2020 tarihli ara kararı ile, daha önce verilmiş olan ihtiyati haciz kararının dava değeri olan 3.729.548,33 TL ve 211.020,26 Amerikan doları ile sınırlandırılmasına karar vermiştir. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla ihtiyati haciz kararının çeşitli değişikliklerle 8 yılı aşkın süredir

uygulanmaya devam ettiği anlaşılmaktadır (bkz. § 13).

58. Öte yandan başvuruculaların da dâhil olduğu davalılar aleyhine açılan ceza yargılamalarının devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ceza yargılamalarının çok sayıda sanık hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, silahlı terör örgütüne üye olma ve diğer atılı suçlardan yürütüldüğü, suça konu olaylarda çok sayıda kişinin vefat ettiği, yüzlerce kişinin katılan sıfatıyla yargılamalarda yer aldığı, suça konu olayların arka plan bilgisinin oldukça karmaşık olduğu, bağlayıcı olmasa dahi anılan yargılamalarda yapılacak tespit ve değerlendirmelerin tazminat davası açısından belirleyici unsurlar taşıdığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 7, 9).

59. Anayasa Mahkemesinin ihtiyati haciz kararının uzun sürmesi ya da benzeri tedbirler nedeniyle gerçekleştirilen bireysel başvurularda yaptığı değerlendirmelerin de dikkate alınması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi, Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. başvurusunda başvurucunun taşınmazının tapu kaydına konulan ihtiyati haciz şerhinin yaklaşık 10 yıl 3 aydır devam etmesinin somut olayın koşulları gözetildiğinde makul olmadığını ifade etmiş; bu nedenle tedbirin süresi itibarıyla başvurucunun mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin devletin pozitif yükümlülüklerinin tam ve etkin bir biçimde yerine getirilmediği sonucuna vararak mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

60. Öte yandan Anayasa Mahkemesi Betül Özbey Bayındır kararında başvurucunun ortağı ve yöneticisi olduğu şirketlere kayyım atanmasına ilişkin tedbirin temel gerekçesinin FETÖ/PDY'ye üye olma suçuna ilişkin olarak yürütülen soruşturmalar olduğu, soruşturmanın hem çok aktörlü hem de uluslararası boyut içeren karmaşık yapısı gözönünde bulundurulduğunda, tedbir süresinin uzunluğunun tek başına ölçüsüz olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığını değerlendirmiştir (Betül Özbey Bayındır [GK], B. No: 2019/42188, 31/7/2025, § 71).

61. Ortaya konulan ilkeler ışığında somut olay incelendiğinde, öncelikle başvuruya konu hukuk yargılamasının çok aktörlü olduğu, taraf teşkili ve zararın tespiti bakımından farklı boyutları olan karmaşık bir yapısının bulunduğu değerlendirilmiştir. Yapılan yargılamada her bir davalının sorumluluğunun tespitinde yaşanan zorlukların, tarafların yargılama sürecindeki tutumlarının ve yargılamaya katılımları ile taraf teşkilinin sağlanmasındaki güçlüklerin, ihtiyati haczin kapsamı ve uygulandığı mal varlığının tespiti ile bu kapsamda yapılması gereken işlemlerin süreç almasının yargılamanın ilerlemesi bağlamında olumsuz etkilerinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan tazminat davasıyla bağlantılı olarak başvuruculaların da dâhil olduğu pek çok sanık hakkında açılan, yine pek çok suç sebebiyle çok aktörlü olarak yürütülen ve arka plan bilgisinin oldukça karışık olduğu anlaşılan ceza yargılamalarının devam ettiği, verilen mahkûmiyet hükümlerinin bir kısmının da henüz kesinleşmediği görülmektedir (bkz. §§ 7, 17). Tüm bu hususlar dikkate alındığında -somut olay bakımından- ihtiyati haciz süresinin uzunluğunun tek başına ölçüsüz olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Söz konusu ihtiyati haczin sürecin niteliği gereği zorunlu bir müdahale aracı olduğu anlaşılmakta olup yargı makamlarınca sürecin keyfî biçimde uzatıldığı da söylenemez. Öte yandan nihai olarak ihtiyati haczin haksızlığının tespiti hâlinde uğranılan zararın giderimine ilişkin bir tazminat yolunun da hukuk sisteminde var olduğu not edilmelidir.

62. Sonuç olarak ihtiyati haczin kapsamı ve süresi itibarıyla başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklenmediği, bu sebeple müdahalenin kamu yararı ile başvuruculaların mülkiyet

hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi başvurucular aleyhine bozmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre ihtiyati haciz kararıyla başvurucuların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. 2023/103850 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

64. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

65. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

66. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2023/103850 numaralı bireysel başvuru yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA, 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AZİZE CANSAĞ BAĞLI

B. No: 2023/27177 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/27177

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZİZE CANSAĞ BAĞLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/27177)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Azize CANSAĞ BAĞLI

Vekili : Av. Veysi BAĞLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu 21/2/2023 tarihinde nüfus kaydının düzeltilmesi talepli dava açmıştır. Başvurucu aynı zamanda adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucu adli yardım talebine ilişkin olarak fakirlik belgesi sunmuştur. Ayrıca avukatının kendisinden ücret almadığını belirtmiştir.

3. Batman 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada Mahkeme 23/2/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun kendisini özel avukat ile temsil ettiği ve maddi durumunun olmadığına ilişkin yeterli bilgi ve belge sunmadığı, başvurucu adına banka hesap kayıtlarının olduğu ve davanın mahiyeti gereği yapılacak yargılamada yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılacağı hususlarına işaret edilmiştir.

4. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş; itiraz gerekçesinde avukatının kendi oğlu

olduğunu, avukata para veremediği için daha önce bu davayı açamadığını beyan etmiş ve vekilinin vekâleti ücretsiz aldığına dair baroya verdiği bildirim dilekçesini sunmuştur. Ayrıca geçmişte farklı iş yerlerinde çalıştığı için birden fazla banka hesabı olduğunu, banka hesabı olmasının tek başına adli yardım talebinin reddi gerekçesi olamayacağını ileri sürmüştür.

5. Batman 4. Asliye Hukuk Mahkemesi 15/3/2023 tarihli kararla itirazı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde fakirlik belgesinin her zaman düzenlenebileceği, bu belgenin somut araştırma ve verilere dayalı olmadığı, adli yardım talebinin somut dayanağının bulunmadığı, mahkemenin de resen araştırma yükümlülüğünün olmadığı hususlarına vurgu yapılmıştır.

6. Başvurucu nihai hükmü 15/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 31/3/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Dava Süreci

7. Başvurucu 29/3/2023 tarihinde gider avansını ve harçları yatırmıştır. 11/12/2023 tarihinde yeniden adli yardım talebinde bulunmuştur. Mahkeme 12/12/2023 tarihli kararı ile adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. Batman 4. Asliye Hukuk Mahkemesi 26/12/2023 tarihli kararı ile itirazın ve başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir.

8. Mahkeme 25/9/2024 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Adli yardım talebi kabul edilene kadar yapılan yargılama giderlerinin davalılardan alınarak başvurucuya verilmesine, adli yardımın kabul edilmesinden sonra yapılan yargılama giderlerinin de davalılardan alınarak Hazineye irat kaydedilmesine karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu, adli yardım talebinin keyfî bir biçimde reddedildiğini, iddialarının araştırılmadığını, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları” başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.”

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

….

c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması."

14. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

15. Somut olayda başvurucunun adli yardım talebi daha sonraki aşamada kabul edilmiştir. Yargılama sonucunda da davanın kabulüne ve adli yardım talebinin kabulüne kadarki süreçte ödenen yargılama giderlerinin davalılardan alınarak başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığı açıktır. Bu itibarla başvurucunun adli yardım talebinin kabul edildiği ve davasının esasının incelendiği görülmekle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendine göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalktığı sonucuna varılmıştır.

16. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması ile başvurunun incelenmesini gerekli kılan başkaca bir nedenin bulunmaması nedeniyle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA KARLIDAĞ

B. No: 2023/37887 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/37887

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA KARLIDAĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/37887

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Mustafa KARLIDAĞ

Vekili : Mazlum ANŞİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırmasız el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucunun taşınmazına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kanun'da belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda

da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET SÖNMEZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/41095 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/41095

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET SÖNMEZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/41095)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu lar : Mehmet SÖNMEZ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablo

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculaların bedelini ödeyerek satın aldıkları ateşli silahlarının ruhsatları iptal edilerek 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na eklenen ek 4. madde uyarınca silahların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiştir. Başvurucular anılan işleme karşı idarelere başvurarak silahların iadesi veya bedelinin ödenmesi ya da silah ruhsatı alabilecek bir yakınına silahları devredebilme imkânı tanınması talebinde bulunmuşlardır. İdarelerin başvuruları reddetmesi üzerine başvuruculardan bir kısmı anılan işlemin iptali için, bir kısmı da zararlarının tazmini için İdare Mahkemelerinde dava açmışlardır. Ekli listenin (D) sütununda yer alan İdare Mahkemeleri muhtelif tarihlerde davaların reddine karar vermiştir. İdare Mahkemeleri kararlarında 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi uyarınca silahların mülkiyetinin kamuya geçirildiğini, işlemin hukuka uygun olduğunu belirtmişlerdir.

3. İdare Mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması nedeniyle inceleme yapan Bölge İdare Mahkemeleri; dava konusu işlemin dayanağı kuralın Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla iptal edildiğini, oluşan yeni hukuki durum nedeniyle başvuruculların yeniden idareye başvuruda bulunabileceği gerekçesini de ekleyerek kararlar usul ve yasaya uygun olduğundan istinaf başvurularının esastan reddine kesin olarak karar vermişlerdir.

4. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Ekli listenin (E) sütununda yer alan başvuruculların adli yardım talebinin kabulüne, başvuruculların yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına Komisyonca karar verilmiştir.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/41095 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş ve inceleme bu dosya üzerinden yürütülmüştür.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucular; bedelini ödeyerek satın aldıkları silahlarının kendilerine bedeli ödenmeksizin veya üçüncü kişilere devretme imkânı tanınmaksızın mülkiyetinin kamuya geçirilmesinden yakınmıştır. Öte yandan 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin başvuru konusu silahı teslim ettikten sonra yürürlüğe girdiği de vurgulanmıştır. Başvurucular adil yargılanma, mahkemeye erişim, etkili başvuru, özel hayata saygı, konut dokunulmazlığı ve mülkiyet hakları ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, el konulan silahların ve şarjörlerin başvuruculara iade edilmemesi yönündeki tedbirin kamu güvenliğini gözeten meşru bir amaç taşıdığı, başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediği ifade edilmiş ve mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı cevaplarında önceki beyanlarını tekrar etmişlerdir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Her ne kadar Bölge İdare Mahkemeleri; dava konusu işlemin dayanağı kuralın Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla iptal edildiğini, oluşan yeni hukuki durum nedeniyle başvuruculların yeniden idareye başvuruda bulunabileceğini belirtmiş ise de Anayasa Mahkemesinin ilgili kuralı iptal etmiş olmasının doğrudan başvuruculara idareye başvurmaları hâlinde başarı şansı sunan yeni bir yol olarak değerlendirilemeyeceği, ayrıca başvuruculların ayrı bir dava açmaya zorlanmasının başvuruculara aşırı bir külfet yükleyeceği (Farmasol Tıbbi Ürünler San. ve Tic. A.Ş. [1. B.], B. No: 2017/33177, 12/2/2020, § 51) anlaşıldığından başvurucular tarafından başvuru yollarının tüketildiğinin kabulü gerekmektedir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Raşit Ergun ([2. B.], B. No: 2019/29881, 13/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi kararı, 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesine dayandırıldığından müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasını hedeflemesi nedeniyle de kamu yararına dayalı meşru bir amacının mevcut olduğu değerlendirilmiştir. Anılan kararda silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi şeklinde uygulanan tedbirin millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması için elverişli bir araç olduğu tespit edilmiştir.

14. Öte yandan Anayasa Mahkemesi söz konusu kararda devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla bağlantısı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılan başvurucunun silah sahibi olmaya devam etmesinin engellenmesinin gerekli olabileceğini ancak herhangi bir giderim yolu veya silahı üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaksızın ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmeksizin silahın mülkiyetinin doğrudan kamuya geçirilmesi biçiminde başvurucuya ağır külfet yükleyen bir aracın millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacına ulaşılması için en hafif müdahale teşkil eden araç olduğunun söylenemeyeceğini, bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin gereklilik kriterini karşılamadığını değerlendirerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

15. Somut başvurularda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Sonuç olarak başvuruculların bedelini ödeyerek satın aldıkları, ruhsatı iptal edilen silahların üçüncü kişilere devir imkânı veya herhangi bir giderim yolu tanınmaksızın mülkiyetinin kamuya devredilmesinin başvuruculara ağır bir külfet yüklediği, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması için elverişli olan müdahalenin daha hafif bir müdahale ile aynı amaca ulaşılmasının mümkün olması nedeniyle gereklilik unsurunu sağlamadığı, dolayısıyla ölçülü olmadığı anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Ekli listenin (A) sütununun üçüncü satırında belirtilen başvurucu, yargılama sürecinin makul sürede neticelendirilmediğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda

açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucular, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuşlardır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Gizlilik talebinde bulunan, ekli listenin (C) sütununun ikinci satırında belirtilen başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Ekli listenin (A) sütununun üçüncü satırında yer alan başvuru yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (E) sütununda belirtilen harç miktarlarının ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM HALİL ASİLBAY (2)

B. No: 2023/50117 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/50117

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM HALİL ASİLBAY BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/50117)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : İbrahim Halil ASİLBAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari merci tarafından tesis edilmiş bir işlem bulunmadığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Turgut Özal Üniversitesi (Üniversite) Ankara Meslek Yüksekokulunda öğretim görevlisi olarak görev yapmakta iken 1/10/2015 tarihinde başvurucunun sözleşmesi feshedilmiştir. Üniversite 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınacak Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname uyarınca Hazineye bedelsiz olarak devredilmiştir.

3. Üniversitenin Hazineye devri sonrasında başvurucu, tahsil edilemeyen yıllık izin ücreti alacaklarının ödenmesi talebiyle 7/12/2016 tarihinde Maliye Bakanlığına başvurmuştur. Daha sonra başvurucu 6/4/2017 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumuna müracaat etmiştir. Sonrasında ise 18/6/2017 tarihinde 8.500 TL yıllık ücretli izin alacağının bankalarca mevduata uygulanan en yüksek faiziyle ödenmesine karar verilmesi talebiyle tam yargı davası açmıştır.

4. Ankara 11. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 30/4/2018 tarihinde davayı incelenmeksizin reddetmiştir. Kararda kapatılan kurumlara dair idari yargıda dava açılabilmesi için ilgili

idare tarafından değerlendirme yapılarak ödemenin yapılıp yapılmayacağı konusunda karar niteliğinde tesis edilmiş bir işlem bulunması gerektiği belirtilmiştir. Bu aşamada ilgili idare olan Maliye Bakanlığınca verilmiş bir karar olmadığı, davacının talebi inceleme aşamasında olduğundan açılan davanın esasının incelenmesine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

5. Başvurucu, karara karşı 14/6/2018 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi 8/1/2019 tarihinde mahkeme kararının kaldırılmasına ve yeniden karar verilmek üzere dava dosyasının Mahkemeye iadesine karar vermiştir. Kararda 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. ve 11. maddelerinde idari başvuru üzerine merci tarafından tesis edilecek idari işlem aleyhine idari yargıda dava açılabilmesine olanak tanındığı, bunun aksi yönünde herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği belirtilmiştir. Ayrıca sonuç itibarıyla altmış gün içinde cevap verilmemesinin de istemin reddi sayılacağı, bu zımni ret işleminin de idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte olduğu ifade edilmiştir. Başvurunun zımnen reddedilmesinde hukuka uyarlık olup olmadığı hususunda incelenerek bir karar verilmesi gerekirken ortada bir idari işlem bulunmadığı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine ilişkin mahkeme kararında hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

6. Mahkeme 4/9/2019 tarihinde, 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 16. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca başvurunun kısmen veya tamamen reddi niteliğinde bir işlem bulunmaması nedeniyle açılan davanın incelenme olanağı olmadığını değerlendirmiş ve davanın reddine karar vermiştir. Kararda, Maliye Bakanlığına yapılan başvurunun altmış günlük sürede cevap verilmemek suretiyle zımnen reddedildiği gerekçesiyle, idarece başvuru hakkında bir karar verilmesi beklenmeksizin davanın açıldığı ifade edilmiştir. 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi uyarınca, idari yargıda dava açılmadan önce yetkili idareye başvurulması ve idarece başvurunun kısmen veya tamamen reddine ilişkin bir karar verilmesinden sonra dava açılması gerektiği kuralına uyulduğunun bu olayda bahsedilmesine olanak bulunmadığı belirtilmiş ve bu kurala uyulmaması nedeniyle davanın esasının incelenmesine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

7. Başvurucu, karara karşı 11/12/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

8. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 4/6/2020 tarihinde mahkeme kararının kaldırılmasına ve yeniden karar verilmek üzere dava dosyasının Mahkemeye iadesine karar vermiştir. Kararda, izin alacağının ödenmesi talebiyle davalı idareye yapılan başvurunun zımnen reddi üzerine açıldığı ve 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde, idari başvuru üzerine merci tarafından tesis edilecek idari işlem aleyhine idari yargıda dava açılabilmesine olanak tanındığı belirtilmiştir. Ayrıca sonuç itibarıyla 60 gün içinde cevap verilmemesinin de istemin reddi sayılacağı, bu zımni ret işleminin de idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu bir idari işlem niteliği taşıdığı ifade edilmiştir. Bu haliyle söz konusu işlemden kaynaklanan zarardan dolayı doğrudan açılan tam yargı davasının esası incelenmesi gerekirken, davanın esasının incelenmeyeceği gerekçesiyle reddine dair İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

9. Mahkeme 27/4/2021 tarihinde davayı kısmen kabul etmiştir. Kararda, davacının FETÖ/PDY ile iltisakı konusunda hiçbir olgu ortaya konulamaması nedeniyle FETÖ/PDY ile

iltisakı bulunmadığı kabul edilen davacıya talep konusu izin ücretinin 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ve Üniversite İzin Yönergesi çerçevesinde hesaplanıp ödenmesi gerekmekte olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda 26 ay Turgut Özal Üniversitesi'nde hizmeti olan davacı 28 gün izin hakkı bulunmakta iken bu izin kullanılmaksızın iş akdi feshedildiğinden 28 günlük brüt ücret olan 4.561,85 TL'nin idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle ödenmesi, fazlaya ilişkin talebin ise reddi gerektiği sonucuna varılmıştır.

10. Başvurucu karara karşı 9/7/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

11. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 16/3/2023 tarihinde mahkeme kararının kaldırılmasına ve davacının talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Kararda, 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinde yer alan düzenlemeye yer verildikten sonra davacının kapatılan kuruluştan olan alacak talebi yönüyle İl Kanun Hükmünde Kararname İnceleme ve Değerlendirme Komisyonunca -hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi ve ek mali külfet getirmemesi yönlerinden değerlendirilerek- bir karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Üniversitenin tasfiye sürecinde aktifinin kalıp kalmayacağı hususunun ve aktifi kalsa dahi kalan miktarın hak sahiplerinin taleplerini karşılamaya yetip yetmeyeceğinin şu an için belirsiz olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle davacının yıllık ücretli izin karşılığı olan 8.500 TL'nin ödenmesine dair talebi hakkında karar verilmesine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

12. Nihai karar başvurucuya 20/4/2023 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 31/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 8/2/2023 tarihli ve 32098 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6785 sayılı Cumhurbaşkanı kararıyla başvurucunun ikametgâhının bulunduğu Malatya da dâhil olmak üzere bazı illerde üç ay süreyle olağanüstü hâl ilan edilmiştir. 11/2/2023 tarihli ve 32101 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Olağanüstü Hal Kapsamında Yargı Alanında Alınan Tedbirlere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca, olağanüstü hâl ilan edilen illerde yargı alanında hak kayıplarının önlenmesi amacıyla bir hakkın doğumuna, kullanımına veya sona ermesine ilişkin tüm süreler 6/4/2023 tarihine kadar durdurulmuştur. 10/4/2023 tarihli ve 32159 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Olağanüstü Hal Kapsamında Yargı Alanında Alınan Tedbirlere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca Malatya ili dahil bazı yerler için yargılama sürelerinin durmasına dair uygulamanın 7/4/2023 tarihinden itibaren de uygulanmaya devam edeceğinin belirtilmesi karşısında başvurunun süresinde olduğu değerlendirilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

13. 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun olarak kanunlaşan ve Anayasa Mahkemesinin 31/5/2023 tarihli ve E.2018/77, K.2023/105 sayılı kararıyla dördüncü fıkrasının son cümlesi iptal edilen 675 sayılı KHK'nın "Dava ve takip usulü" başlıklı 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce açılan davalar ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet

yöneltilen davalarda mahkemelerce, 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle red kararı verilir. Bu kararlar duruşma günü beklenmeksizin dosya üzerinden kesin olarak verilir ve davacılara resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(2) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce başlatılan icra ve iflas takipleri ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen takipler hakkında icra müdürlüklerince, 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca düşme kararı verilir. Bu kararlar dosya üzerinden kesin olarak verilir ve takip alacaklısına resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı takip giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(3) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler veya kapatılma ya da resen terkin üzerine Maliye Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine 17/8/2016 tarihi dahil bu tarihten sonra açılan davalar ile icra ve iflas takipleri hakkında 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi gereğince dava veya takip şartının bulunmaması nedeniyle davanın reddine veya takibin düşmesine karar verilir.

(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca verilen kararlarda davacı veya alacaklının 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurabileceği belirtilir. İdari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine idari yargıda dava açılabilir. İdari yargının verdiği karar kesin olup, uyuşmazlık adli yargıda hiçbir şekilde dava konusu yapılamaz. (İptal cümle: Anayasa Mahkemesinin 31/5/2023 tarihli ve E. 2018/77; K.2023/105 sayılı Kararı ile)"

III. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, fesih tarihinde mevcut olan 39 gün ücretli izin hakkını kullanamadığı gibi ücretinin de ödenmediğinden yakınmıştır. Mahkemece varılan sonuca göre Maliye Bakanlığının cevabının süresiz bir şekilde beklenmesi gerektiğini, bu durumun haksız ve hukuka aykırı olduğunu belirtmiş; mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir. Davalı tarafça istinaf kanun yoluna başvurulmadığı hâlde Bölge İdare Mahkemesi tarafından aleyhine karar verilerek aleyhe bozma yasağına aykırı olarak yargılamanın sona erdirilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, idari yargı mercileri tarafından başvurucunun talebinin incelendiği, ilgili ve yeterli gerekçe gösterilerek başvurucunun davası hakkında bir karar verildiği, yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile iddiaları ve delilleri değerlendirdikleri, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri ifade edilmiştir. Söz konusu kararlar incelendiğinde kurulan hükümler ile olgular arasında gerekli bağlantıyı gösterecek nedenlerin açıkça belirtildiği, kararın dayandığı nedenlere ve

hukuksal düzenlemelere de açıkça yer verildiği, başvuruya konu yargılamalarda silahların eşitliği ilkesine aykırı ve delilin inceletilmesi noktasında başvurucuyu dezavantajlı konuma düşüren bir uygulamanın varlığından söz etmenin mümkün olmadığı açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyan bulunmamıştır.

16. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33). Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

19. Somut olayda başvurucunun talebi hakkında Bölge İdare Mahkemesince karar verilmesine yer olmadığına kararı verilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

20. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Bu bakımdan öncelikle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

21. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56). Öte yandan müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44). Bir uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının ve özellikle müdahalenin kanuni dayanağını oluşturan kanun hükümlerinin yorumlanması mahkemelerin takdirindedir. Mahkemelerce mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu ifade edilen hükümlerle ilgili olarak geliştirilen yorumların isabetli olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte mahkemelerin yorumlarının kanunun açık lafzıyla çelişki içinde olduğu veya kanun metni dikkate alındığında bireyler tarafından öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığı hâllerde mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılması mümkündür (Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 59).

22. Somut olayda başvurucunun alacağına yönelik olarak açtığı tam yargı davası, yapılan başvuru üzerine verilmiş karar niteliğinde bir işlem bulunmamasına ve Üniversitenin tasfiye sürecinde -alacaklıların alacağını karşılayabilecek- aktifinin kalıp kalmayacağının belirsiz olmasına bağlı olarak karar verilmesine yer olmadığı şeklinde nihai kararı veren Bölge İdare Mahkemesince sonuçlandırılmıştır. Somut olayda uyuşmazlık, başvurucunun alacak talebine dair Maliye Bakanlığına yaptığı başvuruya ilişkin olarak açık veya zımni olarak bir cevap sunup sunmadığı noktasında toplanmaktadır. Zira Üniversitenin aktifinin kalıp kalmayacağı hususunun değerlendirilmesi öncelikle Maliye Bakanlığına yapılan başvurunun cevaplandırılması şartına bağlanmıştır. Başka bir ifadeyle Bölge İdare Mahkemesine göre başvurucunun idareye yaptığı başvurudan sonra dava açabilmesinin asıl şartı idare tarafından bir cevap verilmiş olmasıdır.

23. 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde ilgililerin haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilecekleri, altmış gün içinde bir cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılarak altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde dava açabileceği düzenlenmiştir. İdari yargılama usulünde genel hüküm niteliğinde olan söz konusu kuralın amacı idareyi, bireylerin talepleri ile ilgili iradesini davaya konu edilebilecek bir forma büründürmek ve bu suretle bireylerin mahkemeye erişim hakkından yararlanabilmelerini temin etmektir. Kanun koyucu, idarenin ilgililerin taleplerini sürüncemede bırakmasını önlemek amacıyla idarenin belli bir süre (altmış gün) içinde cevap vermemesi hâlinde işlemin olumsuz olarak kurulduğunu kabul etmek suretiyle ilgilinin iptal davasına konu edebileceği bir idari işlemin oluşmasını sağlamayı hedeflemiştir. Böylece idarenin ilgilinin menfaatini etkileyen talebine cevap vermeyi keyfî olarak sürüncemede bırakmasının önüne geçilmiş olmaktadır (Cem Taylan Erden ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/32445, 19/11/2020, § 59).

24. Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır. Bu kural Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olmanın yanında Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkına ilişkin özel bir güvence mahiyeti de taşımaktadır. Buna göre Anayasa'da belirtilen istisnalar dışında idari işlemlerin yargı denetimi dışında bırakılması yasaktır. Bir idari işlemin açıkça yargı denetimi dışında bırakılmasının bu yasakla bağdaşmayacağı tartışmasızdır. Bunun yanında doğrudan olmasa bile dolaylı olarak yargı denetimine kapalı işlemler alanının oluşturulması da bu yasakla çelişebilir. Dolayısıyla devletin idarenin bireylerin menfaatlerini etkileyen faaliyetlerinin yargısal denetime kapalı hâle gelmesini önleme ödevi bulunmaktadır. Başka bir deyişle devlet; bireylerin idarenin işlemlerine karşı yargı yoluna başvurmasını mümkün kılma ve gerekirse kolaylaştırma, bu amaç doğrultusunda dava açma usulleri oluşturma yükümlülüğünün bulunduğu söylenebilir. Kuşkusuz 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesindeki zımni ret müessesi mahkemeye erişim hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerden ve Anayasa'nın 125. maddesinde hüküm altına alınan özel güvenceden bağımsız olarak düşünülemez.

25. Bölge İdare Mahkemesince dayanılan 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin 4 numaralı fıkrasında, ilgililer tarafından yapılan başvuru üzerine idarece altmış gün içinde cevap verilmemesi durumunda başvurunun zımnen reddedilmiş sayılacağını öngören 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesine istisna getirildiğine dair açık hükmün yer almadığının altı çizilmelidir. Zımni ret müessesesinin yukarıda değinilen anayasal güvencelerle ilişkisi gözetildiğinde 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin 4 numaralı fıkrası kapsamında yapılan başvuruları kapsamayacağının söylenmesi makul ve

öngörülebilir bir yorum olmayacağı gibi bu yorum Anayasa'nın 125. maddesinde yer alan güvence ile açıkça çelişecektir. Hukuk kurallarının öngörülebilirlik ilkesiyle çelişen yorumları esas alınarak mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik kriterini taşıdığı ifade edilemeyecektir. Dolayısıyla Bölge İdare Mahkemesinin somut olayda idare tarafından verilmiş bir kararın bulunmadığı şeklindeki yorumunun kanuni temelden yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

IV. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Başvurucunun tazminat talebi yoktur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 11. İdare Mahkemesine (E.2020/1754, K.2021/856) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖKKEŞ GÜRSOY

B. No: 2023/51164 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/51164

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖKKEŞ GÜRSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/51164)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Ökkeş GÜRSOY

Vekili : Av. Veysel KURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; istinaf başvuru süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf talebinin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun açmış olduğu icra memur muamelesine karşı şikâyet (haczin kaldırılması) davasında, mahkeme 18/5/2022 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Mahkemenin kısa kararında, “yeterli zaman olmaması nedeniyle gerekçesi 30 gün içinde yazılmak kaydıyla” şeklinde açıklama ile kararın, taraflardan yüze karşı verilen açısından tefhim, yokluğunda verilen açısından gerekçeli kararın tebliğinden itibaren on günlük süre içinde istinaf kanun yolu açık olmak üzere verildiği belirtilmiştir.

3. Mahkemenin gerekçeli kararı 16/6/2022 tarihinde yazılmıştır. Başvurucu, anılan karara karşı 22/6/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İcra Mahkemesi, ek kararında; gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başvurucunun süresi içinde istinaf talebinde bulunduğunu ancak süre tutum dilekçesi sunulmadığından bahisle istinaf talebinin kararın tefhim edildiği tarihten itibaren süresi içinde yapılmadığını belirterek istinaf başvurusunu reddetmiştir. Başvurucu, söz konusu ek karara karşı istinaf kanun yoluna

başvurmuştur. İstinaf mahkemesi 9/5/2023 tarihinde ek kararı usul ve yasaya uygun bularak başvurucunun ek karara ilişkin istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 24/5/2023 tarihinde öğrendikten sonra 12/6/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucu, istinaf süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf başvurusunun reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Başvurucunun şikâyetinin özü, usul kurallarının uygulanması suretiyle süresinde olmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun esasının incelenmediğine ilişkindir. Dolayısıyla başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

7. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş bir hüküm olarak sayılmayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi; başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesinin kararının gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Rüstem Gül, §§ 41, 42).

8. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

10. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve

sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

11. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesine (E.2022/2380, K.2023/594) iletilmek üzere Gaziantep 4. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2022/15, K.2022/319) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE ÇAM VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/54151 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/54151

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE ÇAM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/54151)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Ayşe ÇAM 2. Ayşe KURT 3. Ayşe YALÇINKAYA 4. Cem ÇELEBİ 5. Deniz BAHAR ÖZGEN 6. Emine AYVAZ 7. Ergün BAHAR 8. Halise TOPALOĞLU 9. Hüseyin ÇELEBİ 10. İsmail KIZMAZ 11 . Mehmet KIZMAZ 12. Melike NAMAZ 13. Murat BAHAR 14. Ömrüye KIZMAZ 15. Semra BOYACI

Vekili : Av. Musa ADIYAMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması veya uğratılarak ödenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. 2023/74282 sayılı başvurunun konu yönünden irtibatı nedeniyle Komisyonlar tarafından 2023/54151 sayılı bireysel başvuru ile birleştirilmesine ve incelemenin 2023/54151 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden sürdürülmesine karar verilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyon 10/1/2025 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

5. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sakarya 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/114, K.2018/138) ve Sakarya 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/179, K.2022/351) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 3.701 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.701 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METİN AYDIN

B. No: 2023/60867 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/60867

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/60867)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Metin AYDIN

Vekili : Av. Mustafa ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma

tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41). Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 17. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/161, K.2022/162) GÖNDERİLMESİNE,

D. Tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYTEN DUMAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/61669 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/61669

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTEN DUMAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/61669

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Ayten DUMAN 2. Bahar AYAN 3. Baki BAŞKILIÇ 4. Bayram Ali BAŞKILIÇ 5. Erdoğan BAŞKILIÇ 6. Sevinç SEVİMLİ

Vekili : Av. Onur Alp CURA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ile yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

3. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41). Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular; ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle

Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/158, K.2021/255) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜCAHİT KAYMAZ VE SELÇUK KAYMAZ

B. No: 2023/61673 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/61673

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜCAHİT KAYMAZ VE SELÇUK KAYMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/61673)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1.Mücahit KAYMAZ 2.Selçuk KAYMAZ

Vekili : Av. Onur Alp CURA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak

ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41).

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesine gönderilmek üzere (E.2023/290, K.2023/1061) Karacabey 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/102, K.2022/603) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEVİM GERGERLİ

B. No: 2023/65565 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/65565

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEVİM GERGERLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/65565)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Sevim GERGERLİ

Vekili : Av. İbrahim Halil ZAHTER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmazlara ve banka hesabına uygulanan ihtiyati tedbirin uzun sürmesi ve banka hesabındaki paranın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun akıl hastalığı ve mal varlığını kötü yönetimi nedeniyle kısıtlanması 13/7/2018 tarihinde talep edilmiştir. Şanlıurfa 2. Sulh Hukuk Mahkemesi (Mahkeme), başvurucunun taşınmazlarına ve banka hesaplarına vesayet tedbir şerhi işlenmesine 18/7/2018 tarihinde karar vermiştir.

3. Mahkeme, başvurucunun akıl sağlığının yerinde olduğunu ancak kendisinin yaşlılık nedeniyle vasi atanması talebi olduğu gerekçesiyle 22/11/2019 tarihli kararıyla torununu vasi olarak tayin etmiştir. Başvurucunun karara karşı kanun yoluna başvurması üzerine Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Daire), davanın esasına etki eden delillerin yeterince toplanmaması ve tarafların iddialarının yeterli şekilde değerlendirilmemesi nedeniyle ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak yeniden karar vermek üzere Mahkemeye göndermiştir.

4. Mahkeme; Daire kararı doğrultusunda yapmış olduğu inceleme sonucunda başvurucunun akıl sağlığının yerinde olduğu, harcamalarının kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesinin mevcut olmadığı, mal varlığını yönetmek konusunda koruma altına alınmasını gerektirir sağlık sorunlarının olmadığının iki farklı kurul raporu ile sabit olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Karar, istinaf incelemesinden geçerek 20/6/2023 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucunun taşınmazları ve banka hesabı üzerindeki tedbirler 19/7/2023 tarihinde kaldırılmıştır.

6. Başvurucu, nihai hükmü 10/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 7/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İhtiyati Tedbirin Uzun Sürmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu, taşınmazları ve banka hesapları üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun sürmesinden yakınmıştır.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 18/7/2018 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin, 19/7/2023 tarihinde kaldırıldığı görülmüştür. Yaklaşık beş yıl süren ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Banka Hesabındaki Paranın Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; bankadaki mevduat hesabına tarımsal destekleme nedeniyle düzenli olarak yatırılan parayı tedbir süresince kullanamadığını, mevduat hesabındaki paranın 1.130.750 TL'ye ulaştığını, bu miktarın enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

15. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde, hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuk yolunun öngörülmüş olması gerekmektedir. Ayrıca bu hukuk yolunun iddia edilen ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvurucu açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte olması ve sadece kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de işlerliğe sahip bulunması gerekmektedir. Olmayan bir hukuki yolun tüketilmesi başvurucudan beklenemeyeceği gibi hukuken veya fiilen etkili bulunmayan, ihlalin sonuçlarını düzeltici bir vasıf taşımayan veya aşırı ve olağan olmayan birtakım şeklî koşulların öngörülmesi nedeniyle fiilen erişilebilir ve kullanılabilir olmaktan uzaklaşan başvuru yollarının tüketilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır (Fatma Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39). Bununla birlikte norm düzeyinde makul bir başarı sunma kapasitesi bulunan bir yolun uygulamada başarıya ulaşmayacağına dair şüphe, o başvuru yolunun tüketilmemesini haklı kılmaz (Sait Orçan [1. B.], B. No: 2016/29085, 19/7/2017, § 36).

16. Başvurucunun başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediğinin başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmesi gerekir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, §§ 27, 28). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağının veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33). Öte yandan başvuru yollarının tüketilmesi, çok katı olarak uygulanması gereken mutlak bir kural değildir. Teorik düzeyde var olan bir başvuru yolunun tüketilmesinin somut olayın koşullarında başvurucuya aşırı külfet yüklemesi hâlinde bu yolun tüketilmesinin gerekli olmadığına karar verilebilir (Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, § 38).

17. Somut olayda, başvurucuyla ilgili kısıtlanma talebi üzerine banka hesabına vesayet tedbir şerhi konulmuştur. Mahkeme, dava tarihinden bir yılı aşkın bir süre sonra başvurucunun kısıtlanmasına ve başvurucuya vasi atanmasına karar vermiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede banka hesabına farklı tarihlerde para girişi olduğu, vasinin ve başvurucunun Mahkemenin izni ile banka hesabındaki parayı sınırlı olarak kullanabildiği anlaşılmaktadır.

18. Başvurucunun, banka hesabındaki paranın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasından şikâyet ederek bir anlamda mal varlığının iyi bir şekilde yönetimi için gereken özenin gösterilmediğinden yakındığı anlaşılmaktadır. İkincillik ilkesi gereğince temel hak ve özgürlüklerin kamu makamlarınca ihlal edildiği iddiasının öncelikle yetkili idari ve yargısal merciler önünde ileri sürülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda başvurucunun dava sırasında mal varlığının daha iyi yönetilmesi için Mahkemeye başvurması, başvurunun reddi hâlinde itiraz yoluyla denetim makamında iddialarını ileri sürebilmesi mümkündür.

Öte yandan, başvurucunun mal varlığının yönetiminde gerekli özenin gösterilmemesi nedeniyle zarara uğradığı iddiasını, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun vesayet organlarının sorumluluğuna ilişkin hükümlerine göre vasi veya devlet aleyhine açabileceği davayla ileri sürebilmesi de mümkündür. Başvurucunun iddiaya konu şikâyeti yönünden etkili giderim yolu olarak kabul edilebilecek söz konusu olağan hukuk yolunu tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 35.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. 1. İhtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Banka hesabındaki paranın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. İhtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 35.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL DURAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/68853 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/68853

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL DURAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/68853)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Zehra GAYRETLİ

Başvurucular : İsmail DURAN ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (F) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri

sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

5. Neticede başvuruculların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinde Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuruculların bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, Anayasa'nın 36. maddesinde

güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

10. Başvuruculaların bir kısmı adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaların ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

13. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

14. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculara adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculara kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HATİCE BUYURAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/71367 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/71367

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HATİCE BUYURAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/71367)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Hatice BUYURAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Ramazan KASPAROĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. İkinci Bölüm İkinci Komisyon tarafından 10/10/2024 tarihinde başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle başvuruların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

3. Öte yandan bireysel başvurularda bulunduktan sonra başvurucu Vesile Kasparoğlu'nun 11/4/2023 tarihinde, Fatma Kutlu'nun 11/2/2024 tarihinde, Semiye Kar'ın ise 17/3/2024 tarihinde vefat etmesi üzerine mirasçıları başvuruya katılma talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurunun 2023/71367 numaralı bireysel başvuru ile

birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi başvuruculaların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğunu belirterek mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

10. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

11. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın

148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SABAHATTİN ERDEMANER

B. No: 2023/78445 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/78445

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SABAHATTİN ERDEMANER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/78445

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Sabahattin ERDEMANER

Vekili : Av. Muhittin BİNKAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve açılan kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucunun taşınmazına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kanun'da belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz

konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Davasında Aleyhe Yargılama Giderine ve Vekâlet Ücretine Hükmedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri ([GK] B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucular aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Bununla birlikte başvurucunun başvuru formunda tazminat talebinin bulunmadığı dikkate alınarak ihlalin tespiti ile yetinilmesi gerekir.

6. Kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi ile kamulaştırmasız el atma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle ileri sürülen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının

ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Küçükçekmece 8. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/76, K.2023/171) GÖNDERİLMESİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİS TURĞUT

B. No: 2023/81211 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/81211

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİS TURĞUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/81211)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Halis TURĞUT

Vekili : Av. Abdullah GÜZEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma davası neticesinde hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

2. Başvurucu, Ağrı'nın Merkez İlçesi Alpaslan Mahallesi 137 ada, 641 parselde bulunan taşınmazın hissedar malikidir. Başvurucu, taşınmaza yol yapılmak suretiyle kamulaştırmasız el atıldığı iddiasıyla Ağrı Belediyesine (Belediye) karşı Ağrı 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 23/9/2022 tarihinde, taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı olgusunu kabul ederek davanın kabulüne, 48.647,97 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Karara karşı taraflar, istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

3. İstinaf kanun yolu incelemesi devam ederken başvurucu 19/9/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar

verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonra Devam Eden Yargılama Süreci

5. Bireysel başvuru süreci devam ederken başvuruya konu karar Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından taşınmazda arta kalan alanlarda değer kaybı oluşup oluşmayacağı değerlendirilmeden karar verilmesinin doğru görülmediği gerekçesiyle kaldırılmış, davanın yeniden görülmesi için dosyanın Mahkemeye gönderilmesine karar verilmiştir. Mahkemece kaldırma kararı kapsamında ek bilirkişi raporu alınmış, 22/1/2025 tarihli karar ile davanın kabulü ile 134.142,37 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Taraflar karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dosya hakkında Bölge Adliye Mahkemesince henüz bir karar verilmediği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, harç ve masrafları karşılama imkânı olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma davası neticesinde hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru ikincil nitelikte bir hak arama yolu olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmesi şarttır. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Bu kapsamda temel hak ve hürriyetlerle ilgili hukuk sisteminin koruma mekanizmalarının öncelikle işletilmesi gerekmektedir. Bu nedenle ihlal iddialarına ilişkin olarak öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekir (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 17; Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33; Mehmet Sait Bayter [1. B.], B. No: 2020/5139, 28/2/2024, § 6).

9. Somut olayda bireysel başvuru süreci devam etmekte iken bireysel başvuruya konu kararın Bölge Adliye Mahkemesince kaldırılarak dosyanın yeniden görülmesi için Mahkemeye gönderildiği ve bu kapsamda Mahkemece yeniden karar verildiği ancak söz konusu karara karşı taraflarca yapılan istinaf başvurusunun da Bölge Adliye Mahkemesi nezdinde derdest durumda olduğu görülmüştür. Sonuç olarak başvurucunun kamulaştırmasız el atma nedeniyle açtığı tazminat davasına ilişkin yargılamanın devam ettiği görüldüğünden başvuruda olağan kanun yollarının henüz tüketilmediği değerlendirilmiştir.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDİ HAKKOYMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/85650 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/85650

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDİ HAKKOYMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/85650)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Abdi HAKKOYMAZ 2. Emre HAKKOYMAZ 3. Hacı Ali HAKKOYMAZ 4. İlhan HAKKOYMAZ 5. Mahmihri SAĞLAMER 6. Seher EVLEKSİZ 7. Zeliha ÇİFTÇİ

Vekili : Av. Mustafa SAĞLAMER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkindir.

2. Başvurucuların murisi R.K. aleyhine 7/1/2009 tarihinde tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Kadirli 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, anılan dava kapsamında 24/4/2009 tarihinde ihtiyati tedbir kararı vermiştir. Yargılama devam etmektedir.

3. Başvurular 22/9/2023 ve 2/10/2023 tarihlerinde yapılmıştır.

4. Komisyon, 2023/90039 numaralı başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. 2023/90039 numaralı başvurunun 2023/85650 numaralı başvuru ile birleştirilmesine

karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular, ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olmasından yakınmaktadır.

7. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 24/4/2009 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık on altı yıldır devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için manevi zararları karşılığında başvuruculara net 80.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 80.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Başvurucular İlhan Hakkoymaz ve Mahmihri Sağlamer'e 2.220,60 TL harcın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, Hacı Ali Hakkoymaz, Zeliha Çiftçi, Seher Evleksiz, Abdi Hakkoymaz ve Emre Hakkoymaz'a 2.220,60 TL harcın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

40.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇAKIR ÖZMEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/90550 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/90550

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇAKIR ÖZMEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/90550

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Çakır ÖZMEN 2. Miraç ÖZMEN 3. Mücahit ÖZMEN 4. Nurhayat ÖZMEN 5. Şeydanur SAMSUNLU Vekili Av. Tuba Rana ANTEP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin

başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

4. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri [1. B.] (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculaların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Terme 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/298, K.2022/197) GÖNDERİLMESİNE,

D. Tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BESSİ GEZER

B. No: 2023/95102 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/95102

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BESSİ GEZER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/95102)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Bessi GEZER

Vekili : Av. Rudi SÜMER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırmasız el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu vekili nihai hükmü 9/5/2023 tarihinde öğrenmiştir. Başvuru 11/10/2023 tarihli ödeme ile yargı kararı icra edildikten sonra 25/10/2023 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım

Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Başvurucu vekili nihai kararı 9/5/2023 tarihinde öğrenmiş olmasına rağmen kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyet otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 25/10/2023 tarihinde yapılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 27; Erendiz Önal [1. B.], B. No: 2014/1133, 30/6/2014, §§ 24-34).

III. GİDERİM

5. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Midyat 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/14, K.2022/136) GÖNDERİLMESİNE,

E. Tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OG YAPI İNŞAAT TAAHHÜT YATIRIM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2023/95540 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/95540

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OG YAPI İNŞAAT TAAHHÜT YATIRIM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/95540)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Og Yapı İnşaat Taahhüt Yatırım Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mustafa SAĞLAMER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu 8/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını

sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 16/2/2018 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin başvuru tarihi itibarıyla, uzun süredir devam ettiği anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 300.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERVET DEMİRTAŞ

B. No: 2023/102238 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/102238

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERVET DEMİRTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/102238)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Servet DEMİRTAŞ

Vekili : Av. Mustafa DEMİRTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması veya uğratılarak ödenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 6/11/2023 tarihinde öğrendikten sonra 29/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Birinci Bölüm İkinci Komisyon 27/12/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya

uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2.B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

4. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve maddi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Salihli 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/49, K.2022/41) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İNAN YAZICI VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/536 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/536

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İNAN YAZICI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/536)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucular : İnan YAZICI ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işçilik alacaklarının tazmini davasının süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, yurt dışında işçi olarak çalışmaktayken iş sözleşmelerinin feshedilmesi nedeniyle işçilik alacaklarının tazmini talepli alacak davası açmıştır. İlgili mahkemeler, davanın süre aşımından (hak düşürücü süre/zamanaşımı nedeniyle) reddine karar vermiştir. Kararların gerekçelerinde; işçilerin iş sözleşmeleri ve çalıştıkları/işlerini fiilen yaptıkları ülkeler gözönünde bulundurularak uyuşmazlığa uygulanması gereken hukukun çalışılan ülke hukuku olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Çalışılan ülke hukukunda düzenlenen dava açma süreleri gözetilerek davaların süresinde açılmadığı -hak düşürücü sürenin geçtiği/zamanaşımı süresinin dolduğu- belirtilmiş ve bu nedenle davaların reddine hükmedilmiştir. Başvuru konusu olan tüm yargılamalar kesinleşmiştir.

3. Başvurucular, haklarındaki nihai hükümleri öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2024/536 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş; diğer başvuru dosyaları kapatılmış ve inceleme 2024/536 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

5. Ekli listenin (D) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucular; söz konusu uyuşmazlıkta Türk hukukunun sıkı ilişkili hukuk olduğunu, bu nedenle uyuşmazlığa Türk hukukunun uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay tarafından içtihat değiştirilmesi nedeniyle haksız olarak davalarının reddedilmesinden yakınmışlardır. Başvurucular; çalışılan ülke hukukunu bilme imkânlarının olmadığını, içtihat değişikliği nedeniyle olumsuz etkilendiklerini belirterek mahkemeye erişim hakkı ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

7. Başvuru, bütün olarak adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

10. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

11. Başvuruya konu yargılamalarda, yabancılık unsuru taşıyan iş sözleşmelerine uygulanacak hukukun belirlenmesinde 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un "İş sözleşmeleri" başlıklı 27. maddesi değerlendirilmiştir. 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 5/11/2024 tarihli ve E.2023/158, K.2024/187 sayılı kararı ile iptal edilmeden önceki hâli şu şekildedir:

"İş sözleşmeleri, işçinin mutad işyeri hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgarî koruma saklı kalmak kaydıyla, tarafların seçtikleri hukuka tâbidir.

Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde iş sözleşmesine, işçinin işini mutat olarak yaptığı işyeri hukuku uygulanır. İşçinin işini geçici olarak başka bir ülkede yapması hâlinde, bu işyeri mutat işyeri sayılmaz.

İşçinin işini belirli bir ülkede mutat olarak yapmayıp devamlı olarak birden fazla ülkede yapması hâlinde iş sözleşmesi, işverenin esas işyerinin bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

Ancak hâlin bütün şartlarına göre iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşmeye ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri yerine bu hukuk uygulanabilir."

12. Anayasa Mahkemesi 5/11/2024 tarihli ve E.2023/158, K.2024/187 sayılı kararıyla 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasını iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi, anılan iptal kararında 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki düzenlemeyi değerlendirerek iş sözleşmesinin taraflarınca hukuk seçimi yapılmaması hâlinde bu sözleşmenin mutat işyeri hukukunun yerine daha sıkı ilişkili hukuka tabi kılınmasının mümkün olduğunu, buna karşın iş sözleşmesinde tarafların hukuk seçimi yapmış olmaları durumunda sözleşmeyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanabilmesine imkân tanınmadığını belirtmiştir. Daha sıkı ilişkili hukukun işçiye mutat işyeri hukuku veya sözleşmeyle belirlenen hukuktan daha yüksek standartta bir koruma sağlayabileceğinin açık olduğunu ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 27-32). Anayasa Mahkemesi, iş sözleşmesinde hukuk seçimi yapılmaması hâlinde anılan sözleşmeyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanabilmesi mümkün iken hukuk seçimi yapılan sözleşmelerin daha sıkı ilişkili hukuka tabi kılınamaması nedeniyle bu seçimin işçinin aleyhine sonuç doğurabileceğini vurgulamıştır. Bu yönde hukuk seçimi yapılmaması hâlinde işçinin sahip olacağı hakların anılan seçimle bertaraf edilmesini mümkün kılan kuralın işçi-işveren ilişkilerinde makul bir denge sağlamadığı ve devletin çalışanların korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmadığı değerlendirmesinde bulunmuştur (aynı kararda bkz. §§ 35-39). Sonuç olarak, kuralın Anayasa'nın 49. maddesine aykırı olduğunu belirtmiştir (ayrıntılı bilgi için aynı kararda bkz. §§ 17-40).

13. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya konu Ali Çetin ([2. B.], B. No: 2024/48855, 29/7/2025) başvurusunda, başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işçilik alacaklarının tazmini davasının zamanaşımına bağlı olarak reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararda, yargılama merciileri tarafından Rusya'da gerçekleştirilecek bir işe yönelik iş sözleşmesinin başvurucu ve işveren tarafından imzalanması ile uygulanacak hukukun da seçildiği yorumu yapılarak mutat işyeri hukuku olan Rusya hukukunun uygulanması gerektiğinin değerlendirildiğini tespit etmiştir (aynı kararda bkz. § 54). Tarafların iş sözleşmesi yapması durumunda mutat işyeri hukukunun da belirlendiğine yönelik yorumun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğünün tespitinde büyük önem taşıdığını kabul etmiştir. Mutat işyerinin belirlenmesinin olaya uygulanacak hukuku tamamen değiştirebileceğinden ve yapılacak yanlış bir belirleme dava açma hakkını anlamsız hâle getirebileceğinden ölçülülük ilkesini zedeleyebileceğini belirtmiş, bu bakımdan 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan kuralı da irdelemiştir (aynı kararda bkz. §§ 55-58).

14. Bu kapsamda yaptığı değerlendirmeler sonucunda Anayasa Mahkemesi iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanmasının işçi lehine sonuç doğurmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Sıkı ilişkili hukuk tespit edilirken tarafların tabiiyeti, sözleşmenin dili ve imzalandığı yer, iş görme ediminin ifa edildiği işyeri, işçinin tabi olduğu sosyal güvenlik

sistemi, tarafların yerleşim yerleri ile sosyal ve hukuki ilişkilerinin yoğunlaştığı ülke gibi unsurların dikkate alınabileceğini ifade etmiştir. Belirtilen unsurlar değerlendirilerek sıkı ilişkili hukukun da ortaya konulmasının işçi ile işveren arasındaki menfaatler dengesinin korunması bakımından önem arz edeceğini ve bu çerçevede iş sözleşmesinde hukuk seçimi yapılmaması durumunda işçinin sahip olacağı haklardan anılan seçim nedeniyle mahrum kalmasını engelleyecek nitelikte değerlendirme yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Daha sıkı ilişkili hukukun işçiye yüksek standartta koruma sağlaması durumunda hukuk seçimiyle işçinin bu korumadan mahrum bırakılmasını önleyecek değerlendirme yapılması gerektiği kanaatine ulaşmıştır (Ali Çetin, §§ 59, 60).

15. Anayasa Mahkemesinin yukarıda belirtilen iptal kararı ve Ali Çetin kararı gözönüne alınarak uyuşmazlıklar değerlendirildiğinde tarafların iş sözleşmesine uygulanmak üzere hukuk seçimi yapmış oldukları durumda seçilen ülke hukuku veya mutat işyeri hukuku ile karşılaştırıldığında hâlin bütün şartlarına göre iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanmasının işçi lehine sonuç doğurması mümkündür. Bu hâlde daha sıkı ilişkili hukukun işçiye yüksek standartta koruma sağlaması durumunda hukuk seçimiyle işçinin bu korumadan mahrum bırakılmasını önleyecek değerlendirme yapılmalıdır.

16. Tarafların hukuk seçimi yapmamış oldukları durum için de mutat işyeri hukuku ile karşılaştırıldığında iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanmasının işçi lehine sonuç doğurması mümkündür. Bu durumda daha sıkı ilişkili hukukun tespiti gerekmektedir. Sıkı ilişkili hukuk tespit edilirken yukarıda belirtildiği üzere tarafların tabiiyeti, sözleşmenin dili ve imzalandığı yer, iş görme ediminin ifa edildiği işyeri, işçinin tabi olduğu sosyal güvenlik sistemi, tarafların yerleşim yerleri ile sosyal ve hukuki ilişkilerinin yoğunlaştığı ülke gibi unsurlar dikkate alınabilecektir. Belirtilen unsurlar değerlendirilerek sıkı ilişkili hukukun da ortaya konulması işçi ile işveren arasındaki menfaatler dengesinin korunması bakımından önem arz eder (bkz. § 14).

17. Söz konusu uyuşmazlıklarda yargı mercileri yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda uygulanacak hukukun tespiti bakımından bütün durum ve koşulları dikkate alarak iş sözleşmesi ile daha sıkı ilişkili hukukun tespitine ilişkin unsurları herhangi bir şekilde değerlendirmemiştir. Başka bir deyişle kararlarda daha sıkı ilişkili hukuk araştırması ortaya koyulamamıştır. Bu itibarla iş sözleşmesi ile daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunup bulunmadığının irdelenmemesi hususu gözönüne alındığında başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin katlanılması güç külfete sebep olduğu, bu itibarla yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Başvuruculların, diğer temel hak ve özgürlüklerinin de ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvurular ile benzer nitelikte olan Veysi

Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında anılan şikâyetle ilgili olarak uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvurularda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Başvurucuların bir kısmı aynı zamanda tazminat talebinde de bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından talepte bulunan başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

C. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının

tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (C) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Talepte bulunan başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harçlar ile (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT ŞAHİN

B. No: 2024/31605 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/31605

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/31605

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Murat ŞAHİN

Vekili : Av. Ahmet Serkan CENGİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin

başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

4. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 7. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/213, K.2021/129) GÖNDERİLMESİNE,

D. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ATİYE EŞKİZA VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/64511 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/64511

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ATİYE EŞKİZA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/64511)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Atike EŞKİZA ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda belirtilen vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular konu yönünden hukuki irtibat bulunması dolayısıyla birleştirilmiş ve inceleme 2024/64511 numaralı başvuru üzerinden yürütülmüştür. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Şahizar Sezen'in 20/8/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunmadan önce 27/3/2021 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Başvurucu Yüksel Turunçoğlu'nun ise 26/5/2025 tarihinde yapılan başvurudan sonra 20/10/2025 tarihinde vefat ettiği görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Şahizar Sezen Yönünden

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

5. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31).

6. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö. [2. B.], § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32; Osman Sandıkçı [1. B.], B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

7. Başvurucu Şahizar Sezen 27/3/2021 tarihinde vefat etmiştir. Buna rağmen Av. Selim Alparslan 20/8/2025 tarihinde Şahizar Sezen'in anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapmış, başvuru formunda da Şahizar Sezen'in ölümünden bahsetmemiştir.

8. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

9. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona eren avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

10. Bu durumda Av. Selim Alparslan hakkında Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Başvurucu Yüksel Turunçoğlu Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların

neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Yüksel Turunçoğlu yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat

Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Şahizar Sezen yönünden başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Başvurucu Yüksel Turunçoğlu yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ile (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasının Avukat Selim Alparslan'dan TAHSİLİNE,

İ. Kararın bir örneğinin bilgi için (Avukat Selim Alparslan yönünden) Ankara Barosuna

GÖNDERİLMESİNE,

J. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NUH YILDIZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/70460 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/70460

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NUH YILDIZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/70460)

Karar Tarihi: 24/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/3/2026 - 33198

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucular : Nuh YILDIZ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işçilik alacaklarının tazmini davasının süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, yurt dışında işçi olarak çalışmakta iken iş sözleşmelerinin feshedilmesi nedeniyle işçilik alacaklarının tazmini talebiyle alacak davası açmıştır. İlgili mahkemeler davanın süre aşımından (hak düşürücü süre/zamanaşımı nedeniyle) reddine karar vermiş; kararların gerekçelerinde, işçilerin iş sözleşmeleri ve çalıştıkları/işlerini fiilen yaptıkları ülkeler gözönünde bulundurularak uyuşmazlığa uygulanması gereken hukukun çalışılan ülke hukuku olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Çalışılan ülke hukukunda düzenlenen dava açma süreleri gözetilerek davaların süresinde açılmadığını hak düşürücü sürenin geçtiği/zamanaşımı süresinin dolduğunu belirtmiş ve bu nedenle davaların reddine hükmetmiştir. Başvuru konusu tüm yargılamalar kesinleşmiştir.

3. Başvurucular, haklarındaki nihai hükümleri öğrendikten sonra süresinde bireysel

başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2024/70460 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş; diğer başvuru dosyaları kapatılmış ve inceleme 2024/70460 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

5. Ekli listenin (D) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucular; söz konusu uyuşmazlıkta Türk hukukunun sıkı ilişkili hukuk olduğunu, bu nedenle uyuşmazlığa Türk hukukunun uygulanması gerektiğini belirterek Yargıtay tarafından içtihat değiştirilmesi nedeniyle haksız olarak davalarının reddedilmesinden yakınmıştır. Çalıştıkları ülkenin hukukunu bilme imkânları olmadığını, içtihat değişikliği nedeniyle olumsuz etkilendiklerini ifade etmiş; mahkemeye erişim hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

7. Başvuru, bütün olarak adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

10. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

11. Başvuruya konu yargılamalarda yabancılık unsuru taşıyan iş sözleşmelerine uygulanacak hukukun belirlenmesinde 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un "İş sözleşmeleri" başlıklı 27. maddesi değerlendirilmiştir. 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 5/11/2024 tarihli ve E.2023/158, K.2024/187 sayılı kararı ile iptal edilmeden önceki hâli şöyledir:

"İş sözleşmeleri, işçinin mutad işyeri hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgarî koruma saklı kalmak kaydıyla, tarafların seçtikleri hukuka tâbidir.

Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde iş sözleşmesine, işçinin işini mutat olarak yaptığı işyeri hukuku uygulanır. İşçinin işini geçici olarak başka bir ülkede yapması hâlinde, bu işyeri mutat işyeri sayılmaz.

İşçinin işini belirli bir ülkede mutat olarak yapmayıp devamlı olarak birden fazla ülkede yapması hâlinde iş sözleşmesi, işverenin esas işyerinin bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

Ancak hâlin bütün şartlarına göre iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşmeye ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri yerine bu hukuk uygulanabilir."

12. Anayasa Mahkemesi 5/11/2024 tarihli ve E.2023/158, K.2024/187 sayılı kararıyla 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasını iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi, anılan iptal kararında 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki düzenlemeyi değerlendirerek iş sözleşmesinin taraflarınca hukuk seçimi yapılmaması hâlinde bu sözleşmenin mutat işyeri hukukunun yerine daha sıkı ilişkili hukuka tabi kılınmasının mümkün olduğunu, buna karşın iş sözleşmesinde tarafların hukuk seçimi yapmış olmaları durumunda sözleşmeyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanabilmesine imkân tanınmadığını belirtmiştir. Daha sıkı ilişkili hukukun işçiye mutat işyeri hukuku veya sözleşmeyle belirlenen hukuktan daha yüksek standartta bir koruma sağlayabileceğinin açık olduğunu ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 27-32). İş sözleşmesinde hukuk seçimi yapılmaması hâlinde anılan sözleşmeyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanabilmesi mümkün iken hukuk seçimi yapılan sözleşmelerin daha sıkı ilişkili hukuka tabi kılınamaması nedeniyle bu seçimin işçinin aleyhine sonuç doğurabileceğini vurgulamıştır. Bu yönde hukuk seçimi yapılmaması hâlinde işçinin sahip olacağı hakların anılan seçimle bertaraf edilmesini mümkün kılan kuralın işçi-işveren ilişkilerinde makul bir denge sağlamadığı ve devletin çalışanların korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmadığı değerlendirmesinde bulunmuştur (aynı kararda bkz. §§ 35-39). Sonuç olarak kuralın Anayasa'nın 49. maddesine aykırı olduğunu belirtmiştir (ayrıntılı bilgi için aynı kararda bkz. §§ 17-40).

13. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya konu Ali Çetin ([2. B.], B. No: 2024/48855, 29/7/2025) başvurusunda, başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işçilik alacaklarının tazmini davasının zamanaşımına bağlı olarak reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararda, yargılama mercilerince Rusya'da gerçekleştirilecek bir işe yönelik iş sözleşmesinin başvurucu ve işveren tarafından imzalanması ile uygulanacak hukukun da seçildiği yorumu yapılarak mutat işyeri hukuku olan Rusya hukukunun uygulanması gerektiğinin değerlendirildiğini tespit etmiştir (aynı kararda bkz. § 54). Tarafların iş sözleşmesi yapması durumunda mutat işyeri hukukunun da belirlendiğine yönelik yorumun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğünün tespitinde büyük önem taşıdığını kabul etmiştir. Mutat işyerinin belirlenmesinin olaya uygulanacak hukuku tamamen değiştirebileceğinden ve yapılacak yanlış bir belirleme dava açma hakkını anlamsız hâle getirebileceğinden ölçülülük ilkesini zedeleyebileceğini belirtmiş, bu bakımdan 5718 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan kuralı da irdelemiştir (aynı kararda bkz. §§ 55-58).

14. Bu kapsamda yaptığı değerlendirmeler sonucunda Anayasa Mahkemesi iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanmasının işçi lehine sonuç doğurmasının mümkün olduğunu, sıkı ilişkili hukuk tespit edilirken tarafların tabiiyeti, sözleşmenin dili ve

imzalandığı yer, iş görme ediminin ifa edildiği işyeri, işçinin tabi olduğu sosyal güvenlik sistemi, tarafların yerleşim yerleri ile sosyal ve hukuki ilişkilerinin yoğunlaştığı ülke gibi unsurların dikkate alınabileceğini ifade etmiştir. Belirtilen unsurlar değerlendirilerek sıkı ilişkili hukukun da ortaya konulmasının işçi ile işveren arasındaki menfaatler dengesinin korunması bakımından önem arz edeceğini ve bu çerçevede iş sözleşmesinde hukuk seçimi yapılmaması durumunda işçinin sahip olacağı haklardan anılan seçim nedeniyle mahrum kalmasını engelleyecek nitelikte değerlendirme yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Daha sıkı ilişkili hukukun işçiye yüksek standartta koruma sağlaması durumunda hukuk seçimiyle işçinin bu korumadan mahrum bırakılmasını önleyecek değerlendirme yapılması gerektiği kanaatine ulaşmıştır (Ali Çetin, §§ 59, 60).

15. Anayasa Mahkemesinin yukarıda belirtilen iptal kararı ve Ali Çetin kararı gözönüne alınarak uyuşmazlıklar değerlendirildiğinde tarafların iş sözleşmesine uygulanmak üzere hukuk seçimi yaptıkları durumda seçilen ülke hukuku veya mutat işyeri hukuku ile karşılaştırıldığında durumun bütün şartlarına göre iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanmasının işçi lehine sonuç doğurması mümkündür. Bu hâlde daha sıkı ilişkili hukukun işçiye yüksek standartta koruma sağlaması durumunda hukuk seçimiyle işçinin bu korumadan mahrum bırakılmasını önleyecek değerlendirme yapılmalıdır.

16. Tarafların hukuk seçimi yapmadıkları durum için de mutat işyeri hukuku ile karşılaştırıldığında iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili hukukun uygulanmasının işçi lehine sonuç doğurması mümkündür. Bu durumda daha sıkı ilişkili hukukun tespiti gerekir. Sıkı ilişkili hukuk tespit edilirken yukarıda belirtildiği üzere tarafların tabiiyeti, sözleşmenin dili ve imzalandığı yer, iş görme ediminin ifa edildiği işyeri, işçinin tabi olduğu sosyal güvenlik sistemi, tarafların yerleşim yerleri ile sosyal ve hukuki ilişkilerinin yoğunlaştığı ülke gibi unsurlar dikkate alınacaktır. Belirtilen unsurlar değerlendirilerek sıkı ilişkili hukukun da ortaya konulması işçi ile işveren arasındaki menfaatler dengesinin korunması bakımından önem arz eder (bkz. § 14).

17. Söz konusu uyuşmazlıklarda yargı mercileri yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda uygulanacak hukukun tespiti bakımından bütün durum ve koşulları dikkate alarak iş sözleşmesi ile daha sıkı ilişkili hukukun tespitine ilişkin unsurları herhangi bir şekilde değerlendirmemiştir. Başka bir deyişle kararlarda daha sıkı ilişkili hukuk araştırması ortaya konulamamıştır. Bu itibarla iş sözleşmesi ile daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunup bulunmadığının irdelenmemesi hususu gözönüne alındığında başvurucuların mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin katlanılması güç külfete sebep olduğu, bu itibarla ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Başvuruculların diğer temel hak ve özgürlüklerinin de ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvurular ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında anılan şikâyetle ilgili olarak uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvurularda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Başvurucuların bir kısmı aynı zamanda tazminat da talep etmiştir.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK] B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK] B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından talepte bulunan başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

C. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (C) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Talepte bulunan başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harçlar ile (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASİYE ARSLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2025/36442 | Karar tarihi: 24.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2025/36442

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASİYE ARSLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2025/36442)

Karar Tarihi: 24/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Asiye ARSLAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2025/36442 numaralı bireysel başvuru üzerinden yürütülmüştür. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, taşınmazlarına kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

4. Başvuruya konu olaylarda başvurucular tarafından ilk olarak kamulaştırmasız el atma nedeniyle dava açılmış ve yapılan yargılamalarda taleple bağlılık ilkesi gereği düşük

tutarlarda karar verilmesi üzerine ilk davalarda yapılan keşif ve bilirkişi incelemeleri neticesinde belirlenen tutarların tahsili amacıyla başvurulara konu ek davalar açılmıştır. Bu itibarla başvuruculara taşınmazlarına kamulaştırmasız el atıldığının açılan ilk davalarda kabul edildiği anlaşılmaktadır.

5. Somut başvurularda başvuruculara taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması olgusunu açtıkları ilk davalar neticesinde öğrendikleri açıktır. Dolayısıyla başvurucular tarafından kamulaştırmasız el atma şikâyetleri bakımından ilk açılan davaların kesinleşmesi üzerine en geç otuz gün içerisinde bireysel başvuruda bulunulması gerekir. Başvuruculara ise bu süreler geçtikten sonra açtıkları ek davalar üzerine bireysel başvuruda bulundukları görülmüştür. Sonuç olarak başvuruculara taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri bakımından süresi içinde bireysel başvuruda bulunmadıkları değerlendirilmiştir (bazı farklarla birlikte bkz. Osman Deniz [2. B.], B. No: 2020/6982, 17/4/2024, §§ 2-5).

6. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

10. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.